

อษุตตริยธรรม

อพุทธจริยธรรม

สิริวรุณ

จัดพิมพ์ซ้ำเป็นธรรมทาน จำนวน ๑,๒๐๐ เล่ม
ขออุทิศให้คุณทวดนายแพทย์หลูคีเส่ง (หลูไพบูลย์)
และคุณพ่อชาญศักดิ์ หลูไพบูลย์

โดย คุณพรศรี หลูไพบูลย์ และครอบครัว
ทัฬหพล เจนนีเฟอร์ หลูไพบูลย์
อมตะ หลูไพบูลย์
ปรีชา ดลฤดี ลีละศิธร
ชายชาญ สุวิมล หลูไพบูลย์

พิมพ์ที่ : บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด
๒๑๔ ซ. พระรามที่ ๒ ซอย ๓๘ ถ. พระราม ๒
แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ : ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑ ต่อ ๒๐๓

โทรสาร : ๐-๒๔๑๖-๗๗๔๔

อีเมล : jobamy@gmail.com

คำนำ (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

อนุตตรियธรรมเป็นลำนาคำถาม-คำตอบที่ข้าพเจ้าตั้งกระทู้จากพัฒนาการทางปัญญาแบบตะวันตก (โลกาภิวัตน์) จนกระทั่งเข้าใจการพัฒนาการทางปัญญาของพุทธธรรมด้วยตนเอง โดยตนเอง

ผู้รู้ได้รวบรวมเหตุของต้นหาไว้ถึง ๓๔ รูปแบบ พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องเร้าต้นหาได้ดีทั้ง ๓๔ รูปแบบ ด้วยเหตุนี้ปัญหาของมนุษย์โลกาภิวัตน์จึงดูเสมือนว่ามีจำนวนมากมาย ถ้าเทียบกับปัญหาของมนุษย์ก่อน ไม่ว่าปัญหามีจำนวนมากมายหรือจะหนักหนาสาหัสแค่ไหนก็ไม่ค่อยสำคัญ เพราะจิตของมนุษย์แบกปัญหาได้ทีละอย่างเสมอ

ความวุ่นวาย ความกังวล เกิดจากความสับสน ไม่รู้จะรับมือกับปัญหาใดก่อนดี

พุทธธรรมแก้ได้ทุกปัญหา สยบทุกความกังวลและทุกความวุ่นวาย โดยให้ทางออกสั้นๆ ว่า ฝึกอบรมจิตให้อยู่กับ**ปัจจุบันขณะ**ให้ได้

ปัจจุบันขณะคือ เทคโนโลยีดับทุกปัญหาของมนุษย์

ปัจจุบันขณะคือ ทางออกที่อัจฉริยะยิ่งกว่าสมาร์ตโฟนทุกเครื่องรวมกัน

ปัจจุบันขณะ ทำให้มนุษย์เผชิญกับทุกปัญหาโดยไม่คิดว่านั้นเป็นปัญหา เพียงแต่เห็นว่า นั่นคือเหตุการณ์ที่ต้องพอใจ ใส่ความเพียรด้วยจิตจดจ่อ และมีสติปัญญากับเหตุการณ์นั้นๆ

พุทธธรรมเรียกองค์ประกอบของธรรมที่รวมกันแก้ได้ทุกปัญหาว่า “อิทธิบาท ๔” (ธรรมพื้นฐานที่เป็นอิทธิฤทธิ์สุดอัจฉริยะ)

๔ อนุตตริยธรรม

อนุตตริยธรรมทุกบทและทุกคำถามในแต่ละบท มีเป้าหมายเดียว คือ ต้องการให้ผู้อ่านเข้าถึงความอัศจรรย์ที่สุด ที่เป็นยอดของพระธรรม **ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม** ผู้ประพฤติธรรม หมายถึง ผู้รู้จักติดตามอารมณ์ใจของตนเองได้ ใช้ตนเองเป็น และเห็นรูปนามของตนเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด

คุณพระศรี หล้าไพบูลย์ ได้ปรารภใคร์พิมพ์ “อนุตตริยธรรม” เพิ่ม เพื่อกระจายอัศจรรย์แห่งพุทธธรรมให้กว้างขวางมากขึ้น

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของผู้เป็นเจ้าภาพพิมพ์ซ้ำครั้งที่ ๒

สิริวิรุณ

๕ ธันวาคม ๒๕๕๙

คำนำ

อนุตตรियธรรม

ไม่ต่างจากเพื่อนร่วมโลกทั้งหลายที่อยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ สิ่งที่ยอดเยียมที่สุดในความรู้สึกของข้าพเจ้าในสมัยก่อนหน้าศึกษาแก่นแท้ของพุทธธรรม ก็คือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นกามวัตถุ ตัวอย่างเช่นการได้สำเร็จปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประสบการณ์ได้ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติที่ยิ่งใหญ่ของโลก ได้ชมมหกรรมสุดยอดของโลก.....ได้ชมทัชมาฮาล.....เช่นนี้ เคยรู้สึกว่าได้เสพสิ่งที่สุดยอดของโลกไว้มากมาย แต่ความรู้สึกอึดอัดใจเต็มที่ บริบูรณ์ในทุกกิจกรรมที่ทำแม้ว่าจะเป็นอย่างแค่นี้บ้างก็กับธรรมชาติยามเช้า รับประทานอาหารเช้าที่รู้สึกสุดยอดของบุญบารมี ได้กระทำการที่ดีๆ เช่น ได้รู้สึกปราโมทย์ คุ่มค่ากับการเกิดเป็นมนุษย์ ก็ต่อเมื่อได้ทำความรู้จักกับวิถีคิดแบบกายเชิงพุทธ โดยเฉพาะความสามารถเข้าถึงความจริง

๖ อนุตตรियธรรม

แท้ที่เป็นขณะ หรือสามารถเข้าถึงความจริงอันประเสริฐได้อย่าง โดยเฉพาะ การได้มีความแจ่มแจ้งในความคิดชอบและความดำริชอบ

อนุตตรियธรรมคือ ความรู้สึกยอดเยี่ยมที่สุดที่มนุษย์คนหนึ่งจะรู้สึก ได้ ตามหลักของพุทธธรรมมีอยู่ ๖ ประการซึ่งแต่ละข้อธรรมล้วนแล้วแต่ ประกาศความประเสริฐของการได้เกิดเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น

๑) แค้น้งเฉยๆ ก็สงบกาย สบายจิตไร้ข้อกังวล

๒) แคเห็นธรรมชาติงดงาม เสียงหรือเรไรก็รู้ได้ถึงความอัศจรรย์ ของจิต ที่สะสมประสบการณ์ยาวนานจากสังสารวัฏ

๓) แคมองเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ง่ายๆ ตรงหน้า เช่น อาหาร แต่ละมื้อ จิตก็สามารถแทงทะลุถึงความพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน สัตว์ด้วยกันธรรมชาติอื่นๆ ด้วยกัน ไม่ใช่ญาติก็เป็นญาติธรรมผูกพัน กันโดยตรงและโดยอ้อม

๔) ยินดีกับความคิดที่เป็นกุศลและยินดีกับกรรมทานอันตั้งไว้ดีแล้ว แค่นั่งอยู่เฉยๆ ก็เป็นโลกุตรกุศลเรียบร้อยแล้ว

๕) รู้สึกถึงพระคุณของบุพการี มิใช่แค่บุพการีโดยนัยโลกแต่บุพการี โดยนัยธรรม ได้แก่ ผู้เขียน ผู้บรรยายธรรมไว้ตั้งแต่สมัยประเทศไทยมีโรง พิมพ์ใหม่ๆ เมื่อประมาณร้อยปีที่ผ่านมา รวมทั้ง ชาบซึ่งในพระ มหารุกษณาธิคุณขององค์พระมหากษัตริย์โดยเฉพาะพ่อขุนรามกำแหง มหาราชผู้ประดิษฐ์อักษรไทย

๖) กราบแม่พระธรณีของแผ่นดินไทยอันเป็นเสมือนมารดาที่ระ คับประคองชีวิต และเป็นผู้ให้ปัจจัยที่จำเป็นแก่ชีวิตตลอดช่วงเวลาที่ ข้าพเจ้ายังไม่พ้นความทุกข์ยากลำบากจากความไม่รู้ (อวิชชา) แม้จวบ จนปัจจุบันขณะ

ขอบคุณนามรูปและกายใจของตนเองที่เป็นที่ผลิดฉันท์ะ วิริยะ
จิตตะและวิมังสาจนสามารถสกัดภาษาไทยออกเป็นภาษาธรรมได้
ขออนุตตรियธรรมที่ยอดเยี่ยมดังบรรยายมานี้ จงปกป้องคุ้มครองและ
ชี้นำสัมมาทิฏฐิให้เกิดขึ้นในใจของพุทธบริษัททุกคน ขอกราบขอบน้อมต่อ
อนุตตรियสัมมาทิฏฐิ อันข้าพเจ้าได้ค้นพบตามรอยบาทพระศาสดาสัมมา
สัมพุทธเจ้า

สิริวิรุณ

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

คำอุทิศ

ขออำนาจของโลกุตตรกุศลที่พระพุทธเจ้าทรงได้ประกาศไว้ดีแล้ว
จงปกป้อง ค้ำครอง ป้องกันพี่น้องร่วมอุทรพร้อมหลานๆ ขอให้ทุกคนจง
มีสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะเป็นปรีโยสาน เพื่อความเกษมและปลอดภัย
พ้นจากทุกข์ทั้งปวง โดยเฉพาะอุบาสิกาทิพวรรณ ทิพยทัศน์ ผู้ก่อตั้ง
“อาศรมมาตา” อันเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของสตรีที่ข้าพเจ้าได้ใช้ที่แห่ง
นี้ผลิตธรรมทาน ด้วยความรู้สึกระลึกถึงอนุตตริยธรรมที่เป็นปัจจุบันขณะ
จงทุกประการ

ปัจฉิมบท

ปัจฉิมบท ตัณหาคือความอยากของคนทั้งปวง ท่านผู้รู้ประมวลไว้ว่า ดังนี้
ความอยากทางกาย :-

๑. อยากมีชีวิตอยู่	๒. อยากพ้นอันตราย
๓. อยากอยู่สบาย ไร้กังวล	๔. ถ้าเจ็บป่วยก็อยากหาย
๕. ถ้ามีสิ่งใดขาดไปก็อยากได้สิ่งอื่นมาชดใช้	

ความอยากเกี่ยวกับตัวตน :-

๑. อยากเจริญเติบโต	๒. อยากเป็นคนปกติไม่วิกลวิการ
๓. อยากมีอะไรตามเพศ ตามพีชพันธุ์	๔. อยากพ้นความลำบาก
๕. อยากให้คนรัก อยากมีคนรัก	๖. อยากปลอดภัย
๗. อยากพ้นจากการดิเตียน	๘. อยากสำแดงตัว
๙. อยากมีเรื่องตื่นเต้น	๑๐. อยากแสดงความรู้สึกลงทางเพศ
๑๑. อยากอิสระ	

ความอยากในสังคม :-

๑. อยากมีเพื่อน	๒. อยากให้คนชม
๓. อยากให้คนยกย่อง	๔. อยากดัง
๕. อยากเป็นผู้หน้า	๖. อยากเป็นผู้ตาม
๗. อยากควบคุมคนอื่น	๘. อยากป้องกันคนอื่น
๙. อยากเลียนแบบ	๑๐. อยากต่อต้านการบังคับขู่เข็ญ

๑๐ อนุตตรियธรรม

ความอยากทางปัญญา :-

๑. อยากคิด
๒. อยากหาความจริง
๓. อยากหาคำอธิบาย
๔. อยากอวดรู้
๕. อยากจัดการ
๖. อยากประสบความสำเร็จ
๗. อยากศึกษา อยากศรัทธาในสิ่งไม่รู้

ความอยากทั้ง ๓๔ ประการ ทำให้เกิดตัวตนและเกิดอำนาจการ
ผลักดันให้ทำตามความอยาก และยังมีตัวตนที่ควบคุมความอยากเพื่อให้
แสดงความอยากเท่าที่สมควร

สารบัญ

คำนำพิมพ์ครั้งที่ ๒	๓
คำนำ	๕
คำอุทิศ	๘
ปัจจัยมบท	๙
สารบัญ	๑๑
บทที่หนึ่ง	เป้าหมายโลกเป้าหมายพุทธธรรม.....๑๔
บทที่สอง	ความเป็นพุทธบริษัท..... ๔๒
บทที่สาม	กฎของธรรมชาติและกฎของมนุษย์.....๗๔
บทที่สี่	ความเป็นโลกและความเห็นโลก
บทที่ห้า	ปัญญาโลก ปัญญาเหนือโลก.....๑๔๔
ภาคผนวกที่หนึ่ง	ต้นทางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (พระพรหมคุณาภรณ์)..... ๑๗๖
ภาคผนวกที่สอง	พลังปัญญาของความเป็นหญิงและความเป็นชาย (หยิน-หยาง)..... ๑๘๒
ภาคผนวกที่สาม	เพชรในหิน..... ๑๘๘
ภาคผนวกที่สี่	สาเหตุของการเขียนธรรมะของสิริวิรุณ..... ๒๐๐
ประวัติแม่ชี รศ. ดร. ไพเราะ ทิพย์ทัศน์.....	๒๒๐

บทที่

๑

เป้าหมายโลก เป้าหมายพุทธธรรม

มีคนน้อยคนจะตั้งคำถามว่า : ชีวิตนี้เกิดมาทำไม และเป้าหมายของชีวิตควรเป็นอย่างไร คนส่วนมากจะยอมรับเป้าหมายที่ถูกลงไว้โดยบริบทของสังคมโดยคุณนี้ ยิ่งโลกาภิวัตน์เขียนหลักการไว้ว่า การศึกษาคือการลงทุนทางทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ คนยุคนี้จึงมีเป้าหมายคือเรียนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะสิ้นสุดแผนผังการศึกษาที่โลกวางไว้ให้เดิน การศึกษาในระบบจึงเป็นเส้นทางที่คนสมัยใหม่คุ้นเคย และพากันเดินทางตามกันไปอย่างไร้พรมแดนอีกด้วย คำว่า “ไร้พรมแดน” หมายถึง เรียนอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง ประเทศหนึ่ง ก็สามารถโอนหน่วยกิตไปเรียนข้ามประเทศ หรือข้ามทวีปได้ทั้งสิ้น

ทำไมความถูกต้องดีงามจึงคล้ายกันราวกับเป็นข้อเท็จจริงสากล ก็เพราะเส้นทางแห่งจินตนาการที่แต่ละคนสร้างจากระบบการศึกษาถูกลงไว้ให้คิดได้เหมือนกันนั่นเอง ตัวอย่างเช่น มีคนเห็นดีเห็นงามเป็นพันๆ ล้านคน ว่ากีฬาฟุตบอล การเดินแฟชั่นโชว์ การท่องเที่ยว การทำธุรกรรมผ่านเครือข่ายออนไลน์เป็นความดีงามที่ถูกต้อง จะหาคนไม่เห็นด้วยยากยิ่งกว่ามเข็มในมหาสมุทรเสียอีก

ไม่ว่าท่านสำเร็จปริญญาเอกหรือเป็นศาสตราจารย์ของประเทศไหน ต่อให้เป็นนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยติดลำดับต้นๆ ของโลกด้วย ท่านเหล่านั้นก็จะคิดได้ไม่ต่างจากคนที่มีการศึกษาระดับต่ำ เพียงแต่ผู้สำเร็จปริญญาสูงๆ จะมีวาตะ (การแสดงออก) ที่เหนือกว่าคนมีระดับการศึกษาต่ำเท่านั้น แต่ทัศนคติ วิธีมองดูความเจริญและความเสื่อมของโลกมิได้แตกต่างกัน หรือถ้าแตกต่างกันก็เป็นแค่เปลือกหรือภาพลักษณ์ภายนอก แต่ในกันบึ้งของหัวใจมีวิสัยทัศน์คล้ายกันมาก แม้ว่าท่านจะลงในบัตรประชาชนว่า “นับถือศาสนาพุทธ” ถ้าเป็นพุทธบริษัท ที่เข้าถึงแก่นของพุทธธรรมบ้างอาจจะตอบคำถามต่อไปนี้ได้ ท่านไม่ลองค้นพบความจริงด้วยตนเองบ้างหรือ แม้ลงทะเบียนเป็นพุทธบริษัท แต่ก็ยากนักที่จะเข้าใจวิสัยทัศน์ของพุทธธรรม

ขอให้ลองทดสอบข้อเท็จจริงต่อไปนี้ ข้อความที่ให้ไว้เป็นหลักการของโลกาภิวัตน์ที่เรารับรู้รับทราบผ่านการศึกษาในระบบ *กรุณาเติมหลักการของพุทธธรรมในทำนอง “การศึกษาเปรียบเทียบ”* เพื่อทดสอบความเป็นพุทธบริษัทของตัวเอง

๑.) นักวิทยาศาสตร์กลุ่มแรกๆ เป็นชาวคริสต์ ผู้ลดอำนาจของพระเจ้าที่สร้างทุกอย่างในโลกลงมาจนกระทั่งโลกพากันเชื่อกันว่า “ความรู้วิทยาศาสตร์เป็นสัจจะของธรรมชาติ” (Natural Science) แต่ทว่า การถ่ายโอนอำนาจของพระเจ้าลงมาสู่มนุษย์นั้นยังคงรักษาความเชื่อเดิมไว้ อย่างหนึ่งว่า ธรรมชาติคือสมบัติโดยชอบธรรมของมนุษย์ (แค่ลบคำว่า “พระเจ้าสร้าง” ออกไปเท่านั้น เมื่อไม่เกรงกลัวพระเจ้า มนุษย์ยุคนี้ก็ไม่รู้สึกผิดแต่อย่างใด เมื่อสำรวจแหล่งน้ำมัน แหล่งก๊าซธรรมชาติ (เจาะทะเลจนพรุณ) ระเบิดภูเขาสร้างเขื่อนเก็บน้ำ ปลูกพืชชนิดเดียวสุดลูกดกตา โดย

เปลี่ยนจากป่าเชิงซ้อนมาเป็นป่าข้าวสาลี ข้าวโพด ยางพารา มันสำปะหลัง ฯลฯ ไม่เกรงใจสัตว์โลกไม่ว่าจะบินบนฟ้า วิ่งบนพื้นดินหรือว่ายในน้ำ มนุษย์สามารถนำสัตว์ทุกชนิดมาเลี้ยงให้เชื่อง มาทำให้เป็นฟาร์ม ฯลฯ โปรดสร้างจินตนาการเพิ่มเติมต่อเองมากมายมหาศาลที่มนุษย์กำลัง **เปลี่ยนโลกอย่างไร้รู้สึกว่าได้ทำอะไรผิดแม้แต่น้อย** โปรดเติมคำในท้ายประโยค (ตอบหนึ่งคำหรือหนึ่งวลีหรือหนึ่งประโยคก็ได้) *โดยนัยพุทธธรรม มนุษย์และธรรมชาติสัมพันธ์กันอย่างไร.....*

๒.) ความรู้วิทยาศาสตร์ถูกใช้เป็นฐานของการศึกษาในระบบ ทำให้มหาชนพากันเชื่อว่า ฮอริโมนเป็นกุญแจสำคัญในการปรับเมตาบอลิซึมของร่างกายและมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของความเป็น เด็ก เพศ ผู้ใหญ่ คนชรา รวมสัตว์เลี้ยงและพืชที่ใช้เป็นการเกษตร อุตสาหกรรม เราเชื่อในอาหารเสริมเพราะเชื่อใน Central dogma ของความสัมพันธ์ระหว่าง ดีเอ็นเอ อาร์เอ็นเอและโปรตีนที่ทำหน้าที่เป็น เอนไซม์

ด้วยเหตุผลทั้งหมดดังที่อ้างมานี้ทำให้เกิดเกษตรยุคใหม่ (ใช้ ฮอริโมนหรือยาปราบศัตรูพืช) ปศุสัตว์ยุคใหม่ (เลี้ยงตามหลักฟาร์มสมัยใหม่) การแพทย์ยุคใหม่ และ ฯลฯ เรียกความสมัยใหม่เหล่านี้ว่า การพัฒนา และได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างการทำงานเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การรักษาโรค การเลี้ยงดูเด็ก โดยเชื่อในสารเคมีที่อ้างมาในรูปของยา เครื่องสำอาง อาหารเสริม ฯลฯ โปรดเติมคำในท้ายประโยค (จะเป็นหนึ่งคำ หนึ่งวลีหรือหนึ่งประโยคก็ได้) *โดยหลักการของพุทธธรรม อะไรคือชะตาและพฤติกรรมของมนุษย์.....*

๓.) ก่อนหน้าที่ระบบวิทยาศาสตร์จะเข้ามาเป็นฐานของการศึกษาสากล ชุมชนแต่ละกลุ่มชนจะมีหน่วยนับ หน่วยเวลาเป็นของตนเอง สังคมไทยยกเลิกหน่วยนับ หน่วยเวลาดั้งเดิมในราชวาระสมัยรัชกาลที่หก การยกเลิกหน่วยนับและ หน่วยเวลาดั้งเดิมทำให้เกิดความสูญเสียบางอย่างไป จากจิตวิญญาณของคนไทยไปบ้าง ความสูญเสียที่ว่านี้มีผลลัพธ์กว้างขนาดไหน.....

๔.) ความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาต้องวัดกันด้วย “มาตรฐานรูปธรรม” เช่น ดิจิกระฟ้า ศูนย์การค้าระดับยักษ์ ห้องประชุมออนไลน์ รถไฟฟ้าใต้ดิน (บนดิน) และถนนที่เต็มไปด้วยรถยนต์ติดมหาศาล โดยหลักการของพุทธธรรม ความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์วัดได้ที่อะไร (ตอบหนึ่งคำหรือหนึ่งวลีหรือหนึ่งประโยค เต็มอย่างใดก็ได้ทั้งนั้น).....

๕.) เงินกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการแลกเปลี่ยนทำความตกลงระหว่างสังคมมนุษย์ แทบทุกเรื่องที่เป็นกิจกรรมที่ทำกันแม้กระทั่งการไปเฝ้าพระพุทธเจ้า การทำบุญ ทำกุศลเพื่อเบิกทางไปประตูลสวรรค์ เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนไม่มีสภาพคล่องที่จะมีเงินมาใช้จ่าย บริโภค เพราะเต็มไปด้วยหนี้สิน เมื่อสินค้าล้นตลาดจะกระทบฝ่ายผลิตทันทีที่รัฐบาลที่ฉลาดก็คิดระบบให้เงินทำงานแทนมือและแทนเครื่องจักร จึงเกิดตลาดหลักทรัพย์ บริษัทมหาชนจำกัด พันธบัตรชนิดต่างๆ ไม่รวมการฟอกเงินและการปล่อยกู้นอกระบบ และเงินกู้ในระบบ ที่รัฐบาลจัดเป็นสวัสดิการ โดยหลักการของพุทธธรรม เมื่อสินค้าล้นตลาดมีหลักให้นำไปจัดการอย่างไร.....

๖.) ยิ่งฉลาด นักเศรษฐศาสตร์ก็ยิ่งสร้างสรรค์และตีราคาสิ่งใหม่ๆ ให้เป็นเงิน ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาระดับความเจริญ (ค่า Gnp) ทางเศรษฐกิจ

ของประเทศ ได้มีนโยบายผ่อนปรนมาตรการทางกฎหมายทุกอย่างที่จะ
 ชวนเชิญชาวต่างชาติมาากิน มาใช้ มาอยู่ มาแต่งงานกับคนไทย การชวน
 เชิญก็มีการนำวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ออกมาทำเป็นการตลาด ไม่ว่าจะ
 มีอะไรชุดมาขายทุกเรื่อง เมื่อนำคนแปลกหน้าเข้ามามาก ปัญหาก็มีมาก
 หน้าซำยังเลี้ยงปัญหาโดยให้ทำประกันภัย ทำสวัสดิการ ฯลฯ ทำทุกอย่าง
 เลียนแบบต่างประเทศ (แถบยุโรปและอเมริกา) *โดยหลักการของพุทธธรรม*
ชีวิตของมนุษย์จะปลอดภัยไว้กังวลต้องทำอะไร.....
(ตอบคำเตียวหรือวลีเตียวหรือประโยคเตียว)

๗.) มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยต่างก็มีอคติ ใครรบเก่งกว่าและชนะการ
 สงครามก็พยายามประกาศศักดาเดชโดยการทำสงครามชิงพรหมแดน เมื่อ
 ได้ชัยชนะก็กวาดต้อนผู้คนที่แพ้สงครามมาเป็นเชลย เชลยหมายถึง
 แรงงานทาสหรือความเป็นเบี้ยล่างทางเพศและความเป็นเบี้ยล่างในการ
 บริหารจัดการและการแบ่งผลประโยชน์ เมื่อสงครามรบกันแบบลูกผู้ชาย
 กับลูกผู้ชายหมดไป เปลี่ยนมาเป็นรบกันแบบกองโจร เปลี่ยนมาเป็นการ
 รบกันทางข้อตกลงระหว่างประเทศ (ใช้วาทกรรมทางการเจรจาต่อรอง)
 การกีฬาเป็นตัวอย่างของการที่มนุษย์ชอบสู้กัน ก็ให้มาสู้กันตามกติกา
 ใช้คนไม่มากนัก แต่ทุกฝ่ายก็ได้ลุ้นแพ้ชนะตามที่ตนชอบ กีฬาจึงเป็น
 เครื่องหมายของอิสรภาพและประชาธิปไตยที่เลือกได้ตามใจ (แทนที่
 สงครามที่ติดอาวุธทุกรูปแบบ) ยุคนี้ใครกุมความบันเทิงจากการสร้าง
 ภาพยนตร์แบบสามมิติ เช่น สตาร์วอ นิยายเหลือเชื่อ แอนิเมชัน ดนตรี
 ที่เร้าใจ รวมถึงอะไรที่เร้าใจให้หลุดโลกได้ยิ่งดี ผู้นั้นคือผู้มีอำนาจที่แท้จริง
โดยหลักการของพุทธธรรม ความเจริญทางการบันเทิงทุกรูปแบบของคน
ยุคนี้ พุทธธรรมถือว่าเป็นเครื่องหมายของอะไร
(ตอบคำเตียวหรือวลีเตียวหรือประโยคเตียว)

ถามว่า : ถึงยุคนี้จะถือว่าเป็นยุคของข้อมูลสื่อสารผ่านยุคโพลีเมอร์ หรือพลาสติกมาแล้ว แต่ทว่าหันมองรอบกายก็ล้วนแต่พบแต่สารโพลีเมอร์ ที่บ่งชี้ว่าเป็นผลผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อมทุกวันนี้กำกับทัศนวิสัยแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยากราบว่าหลักของพุทธธรรมมองความเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไร

ตอบว่า : ต้องเข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เชื่อเรื่อง “รูปเป็นใหญ่” ถ้าเข้าใจรูปดีแล้วก็จะเข้าใจชีวิต โลกและจักรวาลดีด้วย วิทยาศาสตร์แบ่งธรรมชาติเป็น ๒ นัยคือ สมบัติทางกายภาพและสมบัติทางชีวภาพ (physical and biological properties) พร้อมทั้งตั้งนิยามใหม่ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อหวังจะเข้าใจธาตุ (รูป) ให้ดีที่สุดและสมบัติที่กล่าวมานี้ทำให้ข้อมูลของวิทยาศาสตร์มากล้นหาที่สิ้นสุดมิได้และงานวิจัยก็ยังคงดำเนินต่อไปด้วยทัศนวิสัยในการมองธรรมชาติแบบพื้นฐานที่ได้สมมติไว้แต่แรก

พุทธธรรมแบ่งธรรมชาติเป็น ๕ นิยาม สองนิยามแรกมีชื่อว่า อุตุนิยามและพีชนิยาม มีลักษณะเป็นคุณภาพวิเคราะห์ มิได้มุ่งใช้มาตรฐานอธิบายลักษณะแน่นอน นิยามของพุทธธรรมจึงเป็นการคาดคะเน มีส่วนที่เป็นไวกัจฉะของสมบัติทางกายภาพและสมบัติชีวภาพ ส่วนอีก ๓ นิยามไม่มีในความรู้วิทยาศาสตร์ ได้แก่

จิตนิยามแบ่งเป็นฝ่ายกุศล อกุศลและอัพยาทุกติเป็นอภิธรรมของจิต แต่เรียนให้จบได้ไม่ยากนัก

กรรมนิยาม มีการแบ่งซอยเช่น กรรมเป็นทายาท กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมเป็นที่พึ่ง แต่ที่สำคัญที่สุดคือบอก “เจตนาเป็นตัวกรรม” และเน้นย้ำกรรมที่เป็นปัจจุบันขณะ หน้าซ้ำยังมีทฤษฎีเกี่ยวกับ “กรรมเหนือกรรม” อีกด้วย

ธรรมนิยามหรือกฎแห่งเหตุปัจจัย มีเฉพาะในพุทธธรรม ไม่มีในวิทยาศาสตร์ ธรรมนิยามยังแบ่งเป็น กฎแห่งสิ่งมีเอง เช่น กฎของอิทัปปัจจยตา กฎของปฏิจจสมุปบาท และกฎแห่งสิ่งมีจริงเช่น กฎแห่งไตรลักษณ์ กฎแห่งสามัญลักษณ์และกฎแห่งกรรม

เนื่องจากพุทธธรรมมิได้มีมาตรฐานอธิบายเกี่ยวกับอุดุนิยามและพีชนิยาม จึงทำให้ผู้คนมองเห็นความแปรปรวนเป็นธรรมดา มิได้มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำพลังน้ำ พลังลมมาทำเป็นพลังไฟฟ้าอย่างวิทยาศาสตร์กำลังพยายามทำอยู่ แต่คนยุคก่อนมีสมรรถนะที่จะปรับเข้ากับความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ สายลม แสงแดด รวมทั้งยังมีความรู้เกี่ยวกับชีวิต (พีชนิยาม) นำมาใช้เป็นยา เป็นอาหารและเครื่องสำอาง ชีวิตได้ถูกปรับให้กลมกลืนกับธรรมชาติรอบตัว ซึ่งมนุษย์ยุคปัจจุบันแทบจะสูญเสียความสามารถดังกล่าวเหลืออยู่ในคนส่วนน้อย เรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน นายพราน เป็นต้น แต่สิ่งที่เป็นจิตนิยามเป็นสิ่งมีจริง ไม่ขึ้นกับความแปรปรวนของสิ่งแวดล้อมที่วิทยาศาสตร์สร้างขึ้น ยกเว้นกฎแห่งกรรมจะขึ้นกับสิ่งแวดล้อมมากโดยเฉพาะปัจจัยจากบุพการีและสื่อสารมวลชน

ข้าพเจ้าได้เคยนำเสนอว่า ควรนำข้อมูลทางกายภาพและข้อมูลชีวภาพมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อความเข้าใจแห่งกฎอหัตตารธรรมที่ไม่มีในความรู้วิทยาศาสตร์ กฎแห่งอหัตตารธรรมถ้าแจ้งอยู่ในใจของใครแล้วจะกลายเป็นภูมิตำนานของจิตอย่างยิ่ง จิตของผู้นั้นจะไม่สร้างปัญหาชีวิตง่าย ๆ เรียกกฎแห่งอหัตตารธรรมว่าเป็นยาครอบจักรวาลก็คงไม่ผิดความจริง ใครเข้าใจได้ก็เสมือนได้กัญญาอายุวัฒนะทันที สิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยคือ การนำการทำหน้าที่ของจิตไปเปรียบกับพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า แต่ข้าพเจ้ากลับเห็นว่านอกจากกฎ

อนัตตาธรรมแล้ว ยุคนี้อย่างเหมาะสมที่จะเข้าใจความแตกต่างระหว่างกฎแห่งกรรมและกฎแห่งธรรม กฎแห่งกรรมเป็นเรื่องของเจตนาในสภาพโลกียวิสัย กฎแห่งธรรมเป็นเรื่องของการไร้เจตนาในสภาพโลกุตรวิสัย ข้าพเจ้าคิดว่าผู้รู้ของพุทธธรรมน่าจะช่วยกันเผยแพร่โลกุตระกุศลซึ่งเป็นเรื่องที่มีเฉพาะในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเท่านั้น

ถามว่า : เรื่องการปรับปรุงการเรียนการสอนพุทธธรรมได้มีพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) พระไพศาล วิสาโลได้วิจัย วิจัยไว้ครอบคลุมดีแล้วโดยเฉพาะการวิจัยเอกสารของพระไพศาล วิสาโล “พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ” ซึ่งเผยแพร่โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) พ.ศ. ๒๕๔๖ จนถึงวันนี้ พ.ศ.๒๕๕๘ ข้อวิเคราะห์ของพระไพศาล วิสาโลก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข เสียงวิจารณ์ของท่านที่กล่าวไว้ต่อเนื่องในลัทธิบริโภคนิยมตามคอลัมน์ในนิตยสารชื่อดัง (เช่น มติชน เป็นต้น) เรื่องเก่าๆ ก็ยังไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารการศึกษา แล้วเรื่องอนัตตาธรรม กฎแห่งกรรม กฎแห่งธรรมจะได้รับความสนใจจากใครได้เล่า

ตอบว่า : เป็นคำถามที่สื่อถึงความสิ้นหวัง แต่ถ้าเราเชื่อว่า ธรรมย่อมชนะอธรรม ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม โลกุตระธรรมเป็นเรื่องที่เหนือกาลเทศะเหนือความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความไม่เชื่อ สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอยู่ตรงหน้าเสมอ ขอให้แหวกอุปสรรคที่ปิดบังการมองเห็นความจริงตรงหน้าไปได้ชั่วคราวเท่านั้น สิ่งที่เป็นโลกุตระกุศลที่พระพุทธเจ้าได้ค้นพบก็จะประจักษ์กับจิตของพุทธบริษัทซึ่งเป็นผู้สามารถทำจิตให้บริสุทธิ์ได้ชั่วคราวทันที ข้าพเจ้าได้สังเคราะห์เครื่องมือนี้อาจใช้กวาดมลทินของจิตได้ชั่วคราว ปรากฏเป็นกิจกรรมที่รวบรวมไว้ใน “ลานธรรมของพุทธ” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖ พิมพ์แจกเป็นธรรมทานด้วยตัวของ

ข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าได้คิด “เลเซอร์แห่งการทะลุทะลวงมลทินของจิต” ให้ชื่อว่า “นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ หรือ อุปสมานุสติ” เครื่องมือการทำอนุสติ ที่ว่านี้จะสามารถทำให้ค้นพบโลกุตระกุศลได้ด้วยตนเองและในคำถาม-คำตอบที่กำลังเขียนอยู่นี้ก็พยายามเรียกศรัทธาจากผู้ที่รัก “สัจธรรม ความจริงแท้” รวมทั้งเป็นหน่ยต่อโลกาภิวัดน์ที่ใช้เป้าหมาย frontier development ดึงมนุษย์ให้เชื่อตามได้ทั้งโลก (พัฒนาโดยมุ่งไปข้างหน้าอย่างไม่ยอมถอยหลัง)

ถามว่า : ได้คัดลอกแนวความคิดจากนายทวีป อภิสัทธี กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเรียนการสอนในระบบ อยากให้คิดเปรียบเทียบกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพุทธธรรม (ตารางที่ ๑)

ตอบว่า : ๑.) โลกสอนให้เยาวชนใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ แต่ธรรมเห็นความสำคัญของการถามว่า : ชีวิตคืออะไรและควรเป็นอย่างไรแน่แค่ได้เกิดมาเพื่อทำตาม ๆ กันหรือ เมื่อครบอายุก็เข้าศึกษา ทำงาน แต่งงาน สร้างตัว แก่ตัวและตายไปเท่านั้นเองหรือ

กรุณาทบทวนข้อเปรียบเทียบแต่ละข้อทุกครั้ง และกรุณาไตร่ตรองด้วยตัวของท่านเองก่อนที่จะอ่านต่อไป

ทุกข้อจะเป็นการเปรียบเทียบมิติทางสังคมที่มีนัยสำคัญแตกต่างกัน เป็นเหตุที่ทำให้เข็มทิศของชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์แตกต่างกันตามลักษณะที่พึงประสงค์ที่วางไว้ด้วย

ตารางที่ ๑ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา (โดยนัยโลกและนัยพุทธธรรม)

ตามหลักของโลกาภิวัดน์	ตามหลักของพุทธธรรม
๑. ใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ	๑. ใฝ่ถามว่า : “ชีวิตคืออะไร” และควรเป็นอย่างไร อยู่เสมอ
๒. อยากปรับปรุงตนเองเสมอ	๒. อยากเข้าใจตนเองจริงๆ เสมอ
๓. เรียนรู้ด้วยตนเองเป็น	๓. ใฝ่สร้างสติสัมปชัญญะให้ตื่นรู้
๔. แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ	๔. แสวงหาคำตอบจากกัลยาณมิตร
๕. จัดลำดับความสำคัญของความรู้	๕. จัดลำดับความสำคัญของความทุกข์
๖. เห็นคุณค่าของเวลา	๖. เห็นคุณค่าของปัจจุบันขณะ
๗. อดทน มุ่งมั่น ฝ่าฟันอุปสรรค	๗. เข้าใจความไม่ได้ตั้งใจ เป็นเรื่องควบคุมไม่ได้เป็นธรรมดา
๘. ทำงานเป็นที่มิดีดีเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๘. การทำงานคือการปฏิบัติธรรมต้องมีฉันทะในงาน การทำงานทุกชนิดจะมีค่าเท่ากัน
๙. ประหยัด (งบประมาณ เวลา)	๙. ต้องเคารพธรรมชาติและสันโดษ จึงจะทำงานได้ประโยชน์สูงและประหยัดสุด
๑๐. รวบรวมข้อมูลให้รอบคอบก่อนการตัดสินใจ เขียนโดยนายทวีป อภิลิทธิ	๑๐. ตัดสินใจได้ถูกต้องแน่นอน ถ้าเข้าญาณบัญญัติได้ เขียนโดยแม่ชี ดร. ไพเราะ ทิพยทัศน์

๒.) โลกสอนให้คนปรับปรุงตนให้ตามโลกให้ทัน แต่ถ้าใครเกิดเชื่อ และใช้ความพยายามวิ่งตาม โดยเฉพาะวิ่งตามข้อมูลวิชาการจากวารสาร โดยไม่ย้อนกลับมาถามว่า : จำเป็นด้วยหรือต้องทำตามแนวความคิดที่ ตะวันตกวางไว้ ความทุกข์ของคนต้องวิ่งตามกติกาและมาตรฐานสากล นั้นหนักหนาสาหัส เมื่อคุ้นเคยกับการต้องผลัดกันตนเอง ต้องทำให้ได้ ขณะพบข้อมูลอะไรที่เห็นว่าไม่มีทางทำได้เพราะปราศจากบรรยากาศและ โครงสร้างที่เอื้อเพื่อให้ทำเช่นนั้น จิตของผู้ที่รู้ว่าข้อมูลที่ทันสมัยเหล่านั้น ทำได้ง่ายในบรรยากาศที่เพียบพร้อม แต่ถ้าในประเทศไทยนั้นอย่าพึ่งหวัง ข้อมูลดังกล่าวทำให้หัวใจกระตุกเหมือนถูกไฟฟ้าช็อต มันเหมือนคนสลบ แล้วถูกกระตุกด้วยไฟฟ้า สังคมไทยใช้กติกาของตะวันตกวัดสมรรถนะ การวิจัยด้วยบรรยากาศแบบไทยๆ ช่างเป็นเรื่องที่น่าทรมาน น่าเศร้าใจ ทำไมจิตวิทยาของนักวิชาการไทยจึงต้องถูกบีบบังคับขนาดนี้ด้วย

๓.) ที่เป็นข้อดีของตะวันตกคือบังคับให้เรียนด้วยตนเองให้เป็น รู้ วิธีสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ทั้งเชิงรูปธรรมและเชิงนามธรรม แต่น้อยคนจะทราบ ว่าการที่เราจะรู้ทันความคิดแยบคายของตะวันตกนั้นต้องเรียนรู้ ฐานรากแห่งสมมติฐานที่เขาคิดด้วย ใครก็ตามที่เข้าไม่ถึงฐานราก ที่ตะวันตกสมมติขึ้นจะตกเป็นเบี้ยล่างของความคิดของตะวันตก ทันทีเช่น ต้องซื้อลิขสิทธิ์จากเขาทุกเรื่อง ไม่ว่าจะป็นลิขสิทธิ์บันเทิง ดนตรี หน้าซำยังได้รับการตราหน้าว่า “คิดเองไม่เป็น ได้แต่เดินตามทางที่ฝรั่ง บีบให้เดินเท่านั้น” ข้าพเจ้าเคยพูดซ้ำๆ มาหลายครั้งแต่ทว่าก็ไม่รู้สึกว่า ผู้คนหรือนักวิชาการจะสนใจ

(หนึ่ง) ต้องยอมรับ “หน่วยโดด” (single unit) ว่าเป็นเรื่องจริง ถ้า หากยอมรับว่าของแข็งตั้งอยู่ด้วยตัวของมันเองได้เราก็จัดเซทและสมมติ

องค์ประกอบของเซตและสร้างฟังก์ชันได้ แต่ในโลกนี้ไม่มีวัตถุหรือ
สสารใดเลย (รวมทั้งฝุ่นละออง) ที่สามารถจะตั้งอยู่ได้โดยไม่อิง
อาศัยสิ่งอื่น

(สอง) ต้องยอมรับ “หน่วยนับฐานสิบ” เพื่อความง่ายในการสร้าง
จินตนาการร่วมกันทั้งโลก 10^3 คือหนึ่งพัน 10^6 คือหนึ่งล้าน 10^9 คือพันล้าน
 10^{12} คือล้านล้าน 10^{24} คือล้านล้านล้านล้าน (ซึ่งคนก็จินตนาการไม่ได้ ไม่รู้
ว่าเท่าไรแต่ที่ว่า Ic chip ที่เราใช้ในภาษาเบสิกมันใช้หน่วยเป็น 10^{24}
ดาราศาสตร์ใช้หน่วย 10^{60} นักพันธุวิศวกรรมใช้หน่วยที่กำลัง 10^{27} หรือ
ติดลบ 10^{24} ซึ่งผู้คนส่วนมากจินตนาการตามไม่ได้อยู่ดี

(สาม) ต้องยอมรับการเพิ่มความเร็วต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ทับ
ทวี (ในธรรมชาติจริงไม่มีเลย) แต่ถ้าเรายอมรับสมมติฐานดังกล่าวเรา
จะอินดิเกรตสถานะความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ทันที จึงทำให้สร้างมอเตอร์
ได้ โรงงานอุตสาหกรรมทุกโรงงานเมื่อสร้างมาแล้วต้องบีบคั้นวัตถุดิบ ต้อง
เปลี่ยนแปลงอย่างโกลาหล การเกษตรต้องทำแบบใหม่ต้องใส่ปุ๋ยเคมี ใส่
สารฮอร์โมน ฯลฯ เพราะมอเตอร์มันถูกตั้งไว้คงที่เป็น continuous con-
secutive velocity แม้คนที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมก็ต้องถูกบีบคั้น
ให้ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับมอเตอร์

(สี่) ต้องใช้มาตรฐานการเรียกชื่อสากล ใช้ภาษาลาตินเปลี่ยนชื่อพืช
สัตว์ คน ต้องใช้มาตรฐานเกี่ยวกับสมบัติกายภาพ สมบัติชีวภาพ ฯลฯ
มากมายเกินจะจินตนาการ (เพราะเป็นใบไม้ในป่า) และมาตรฐานที่ใครก็
อ่านไม่รู้เรื่องและไม่เคยอ่านก็มี แม้จะมีข้อมูลเชิงวิชาการอยู่ตำตา ตำใจ
บนหีบห่อ เช่น กล่องนม ขวดน้ำดื่ม ถุงใส่ของกรอบกรอบ ในหีบห่อทุก
ชนิด อาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องใช้ ฯลฯ ไม่นับรวมเครื่องมือ

วิทยาศาสตร์ (ชาวบ้านตามชื่อตู้เย็น เครื่องซักผ้า ฯลฯ มาประดับ
 บารมีทั้งๆ ที่อ่านคู่มือไม่เป็น ตามชื่อสินค้ามาใช้ทั้งๆ ที่ดูลักษณะ
 ภายนอกอ่านชื่อไม่ออก ไม่รู้แม้กระทั่งว่าที่เขียนมาถูกหรือผิดเช่น นม
 กล่องมีคอลลาเจน ๒๔๕๖๗๘ มคก. (ตัวเลขสมมติใกล้ข้อเท็จจริง) ถาม
 ว่า : เป็นปริมาณเท่าไร คนนี้ก็ไม่ออก รู้แต่ว่าตัวเลขมันมหาศาล ถ้า
 เขารู้ว่าตัวเลขมหาศาลนั้นเท่ากับหนึ่งเม็ดถั่วเขียว บางที่เขาอาจหยุด
 คิดก่อนซื้อก็ได้

ข้าพเจ้าเมื่อสมัยเป็นอาจารย์ต้องสอนวิชาใหม่ๆ ที่เพิ่งบังเกิดมา
 ในยุคหลังคือความรู้ต่างๆ เกิดมาหลังจากข้าพเจ้าสำเร็จปริญญาเอก
 แล้ว ดังนั้นข้าพเจ้าต้องมีความเพียรสูงบุกเข้าไปใน frontier infor-
 mation ด้วยการอ่านอย่างมหาศาล แต่นั่นคือลักษณะทาสทางปัญญา
 เพียงแต่การเป็นทาสทางปัญญาของเราเกิดจากความสมัครใจของเรา
 เอง หน้าที่ค่านิยมของสังคมไทยยังยกย่อง “ทาสทางปัญญาให้เป็น
 นักวิชาการ” อีกด้วย ได้ลาภ ยศ สรรเสริญจากการเป็น “ทาสทาง
 ปัญญา” จนถอนตัวออกมาได้ยาก ซึ่งต้องเผชิญกับความเครียดหนัก
 ทนต่อไปไม่ไหว แต่ต้องขอบคุณความทุกข์ที่ต้องแบกความรับผิดชอบ
 ในการเป็นทาสทางปัญญา หลังลาออกจากราชการเสมือนพ้นจากคุก
 ตารางแห่งความต้องวิ่งตามความทันสมัยของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์

ถามว่า : ความรู้แบบตะวันตกนั้นยากจริงหรือ คำตอบก็คือ ยาก
 ถ้าต้องลอกเลียนเขา แต่ถ้าเมื่อไรมีสติปัญญามองเห็นความจริงของ
 ความรู้อาสมมติมาอย่างไร ถูกเชิดชูด้วยสมมติฐานอย่างไร ถูกตรรกะ
 ใส่ไว้อย่างไร ถูกนิรนัย (deduced) และอุปนัย (induced) อย่างไร ทุก
 อย่างจะเป็นเรื่องที่ไม่ยาก **ความคิดที่สร้างสรรค์ของวิทยาศาสตร์**

ไม่ใช่ “พรสวรรค์” แต่เป็น “พรแสวง” (ความเพียร) ถ้ามีความเพียรและเข้าใจฐานคิดของเขา เราก็จะเห็นว่าเขาคิดมาด้วยทำนองซ้ำ ๆ เฉพาะผู้กลัวเกรงเขาเท่านั้นจึงจะเห็นว่าความคิดเช่นนั้นมีความคุณค่า ถ้าแต่ละคนฝึกสติสัมปชัญญะให้เป็นอธิปไตยของการกระทำจะเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์ของตะวันตกนั้นซ้ำ ๆ ซาก ๆ (horizontal creativity) มายาของโลกตะวันตกนั้นต้องอาศัยความกลัวไม่ทันสมัยเป็นจุดเริ่มต้น ถ้าผู้ฝึกจิตดีแล้วจะสร้างความคิดดังกล่าวได้ไม่ยาก

๔.) โลกเน้นการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเน้นเอกสารวิจัย ตำรา วาทกรรม จากผู้ได้รับรางวัลโนเบลหรืออะไรอื่น ๆ ที่คิดว่า “เลิศล้ำที่สุด” ในความเชื่อ ถ้าไม่รู้จักใช้ “กาลามสูตรสิบ” ให้เป็นประโยชน์ ความเป็นเบี่ยงล่งของความรู้ก็จะเกิดได้ง่ายมาก ดังนั้นผู้บริหารระดับโลกไม่ว่าจะงานการคลัง งานด้านการกีฬา สันตนาการ ฯลฯ ก็เชื่อและคิดเหมือนกันทั้งโลกโดยไม่ได้ฉุกคิดว่ที่กำลังทำอยู่เป็นเรื่องของความสุดโต่ง (ที่ควรระวัง) หรือเป็นทางสายกลางที่ทำแล้วมีทุกข์เป็นอกุศลวิปากน้อยที่สุด พุทธธรรมเชื่อว่า ถ้าใช้คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นกัลยาณมิตรแล้ว การพัฒนาทุกชนิดจะเจริญเพื่อความผาสุกและสันติโดยส่วนตัวและโดยส่วนรวม นั่นก็คือต้องพิจารณาว่าที่กำลังพัฒนาอยู่นั้น เป็นเรื่องของความเชื่อที่ตามความทันสมัย ใคร ๆ ก็ทำหรือเปล่า การพัฒนาที่ดีต้องเป็นเรื่องของสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะเท่านั้น

๕.) จัดลำดับความสำคัญของความรู้ ความรู้ของโลกาภิวัตน์มีขนาดแตกต่างกันมหาศาล เช่น บางความรู้ขนาดใหญ่มากเป็นทฤษฎีใคร ๆ ทั้งโลกก็เชื่อตามนี้ เช่น ทฤษฎีวิวัฒนาการของชาลส์ ดาร์วิน

ทฤษฎีจิตวิทยาของซิกมันด์ ฟรอยด์ แต่ทฤษฎีเมื่อถูกทำเป็นปริมาณวิเคราะห์ก็จะแบ่งเป็น หลักการและแนวความคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีความสัมพันธ์กันตามหลักตรรกะ การตรงตามเหตุผลและเป็นสมันิยม ที่น่าตกใจคือ ความรู้ที่คาดคะเนโดยผู้รู้ดวงชะตาบ้านเมืองหรือผู้ทำสถิติ (ความเชื่อมั่น) โดยมีอำนาจออกแบบสอบถามและผู้ให้คำตอบก็ไม่ว่าเรื่องนั้นๆ เมื่อได้รับแบบสอบถามมาก็จะตอบตามใจ รูปแบบดังกล่าวทำกันเป็นงานวิจัยมากมาย การจัดลำดับของความรู้ทั้งแนวตั้งและแนวนอนจึงสร้างความทุกข์ให้กับมนุษย์มากมายสุดพรรณนาโดยเฉพาะมนุษย์ที่ถูกเร้าให้เกิดโลภะได้ง่าย เช่น มีนโยบายให้สิทธิกับบุคคลที่ออกรถยนต์คันแรก รัฐบาล subsidize (ออกให้บางส่วนเป็นสวัสดิการ) หนึ่งแสนบาท หรือนโยบายการโฆษณาโดยการลด แลก แจก แถม ฝาจุกชิงโชค ล็อตเตอรี่ ไม่รวมเรื่องผิดกฎหมายเช่น พนันบอล หวยใต้ดิน ฯลฯ เหล่านี้เป็นสิ่งเร้าให้ความมโลภทำงานได้เต็มที่ทั้งสิ้น พุทธธรรมเชื่อว่ามนุษย์รับความทุกข์ได้ทีละอย่างและจะรับความทุกข์ที่ใหญ่ขึ้น ทั้งความทุกข์ขนาดรองลงไป เพราะฉะนั้นการแก้ปัญหาของมนุษย์จึงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขนาดความทุกข์ใหญ่มากขึ้นเรื่อยๆ แม้บางครั้งจะเป็นความทุกข์จากการทำความดีก็ตาม ตัวอย่างเช่นครูน้อย ทีมกุลที่มีเมตตาสูง เลี้ยงเด็กลูกของแรงงาน อุปการะให้ค่าขนมเด็กจำนวนหลายสิบคน เมื่อได้รับเงินบริจาค ไม่เพียงพอครูน้อยจะใช้วิธีกั่นอกระบบซึ่งดอกเบี่ยแพงมาก นำเงินกั่นอกระบบมาใช้เป็นค่าขนมเด็ก วิธีแก้ไขก็คือใช้ชื่อเสียงของตนเองไปกั่นอกระบบคนที่สอง คนที่สาม คนที่สี่ เพื่อบ้างดอกเบี่ยให้กับเจ้าหน้าที่รายแรกๆ ผลลัพธ์คือเป็นหนี้ระบบแบบลูกโซ่จนเงินต้นที่ยืมมามีปริมาณมาก (หลายล้านบาท) เมื่อหมดหนทางแก้ไขจึงต้องกลายเป็นข่าวสังคม ขอให้สังคมช่วย ขอให้สังเกตว่าทำความดีมหาศาลแค่ไหนถ้าหากไม่ถูกต้องตาม

สมคณาธรรมก็สร้างปัญหาที่ยิ่งใหญ่ให้ตนเองได้

๖.) เห็นคุณค่าของเวลา เป็นที่ยอมรับตรงกันทั้งโลกว่า มนุษย์ทุกคนได้รับสิทธิในการบริหารลมหายใจของตนเองวันละ ๒๔ ชั่วโมงเทียบเท่ากับ ๑,๔๔๐ นาทีหรือเท่ากับ ๘๖,๔๐๐ วินาที คนเกียจคร้านไม่เห็นคุณค่าของเวลาอยู่แล้วซึ่งจะไม่ใช่การวิเคราะห์ ณ ที่นี้ (ผู้ที่เป็นปทปรมะบัวได้น้ำต้องวางไว้ที่เดิมก่อน) แต่ผู้ขยันและมีโลหะจิตอยากจะทำงานได้มากกว่าผู้อื่นจึงเกิดพฤติกรรม กินด้วยอ่านหนังสือด้วย ขับรถด้วยคิดโครงการไปด้วย การฝึกให้ทำกิจในเวลาพร้อมๆ กันพบได้ง่ายในคนที่เห็นคุณค่าของเวลาสำหรับผู้ที่แบกคุณค่าของเวลาท่านพุทธทาสเคยเตือนว่าระวังจะทุกข์กว่าสัตว์เลี้ยงเช่น หมาและแมวเพราะขาดสติที่จะรับมือกับความเครียด มักจะมีความโลภ คิดว่าความคิดที่ตนคิดขึ้นเป็นเรื่องจริงที่ควรทำ เขามองไม่เห็นคุณค่าของปัจจุบันขณะว่า ควรกินให้มีสติ อ่านพูด ทำอะไรด้วยสติ แต่เพราะอยากได้ผลงานเยอะๆ และเพราะเวลามีจำกัด ถ้า ลองติดแน่นในความคิดเห็นที่ตนเข้าใจว่าดี ก็ไม่ยากแล้วที่จะเกิดขบวนการสองฝ่าย (เสื้อแดงและเสื้อเหลือง) ผู้ใดไม่เห็นคุณค่าของปัจจุบันขณะ กิจกรรมที่มากับเวลาจะมีคุณค่าได้อย่างไรเพราะเป็นเรื่องของโมหะกรรมล้วนๆ นี่คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นพุทธบริษัทควรเงี่ยหูฟังด้วยศรัทธาบ้าง ไม่ใช่เชื่อตามโลกาภิวัตน์อย่างเดียว ปัจจุบันขณะเป็นของมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์มากที่สุด ภพชาติ อื่นๆ จะเห็นคุณค่าของปัจจุบันขณะไม่ได้เลย เมื่อเห็นคุณค่าของปัจจุบันขณะจึงจะเกิดความซาบซึ้งใจที่พระพุทธรูปองค์ทรงตรัสรู้และยกย่องให้ภพมนุษย์เป็นภพที่ประเสริฐที่สุด สูงกว่าเทวภพ สูงกว่าพรหม สูงกว่าอรูปพรหม แม้เป็นภพที่มีชีวิตยืนยาวก็ตาม

๗.) อุดทน มุ่งมั่น ฝ่าฟันอุปสรรค ความอดทน ความมุ่งมั่นเป็นความจำเป็นที่ต้องการบรรลุอะไรสักอย่างที่เราเรียกว่า “ความสำเร็จ” จริงๆ แล้วความอดทนต้องใช้กับกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ที่ทันสมัยทุกเรื่อง ทุกประเด็น มนุษย์ที่มีสติสัมปชัญญะที่ปรกตินจะทำอะไรสักอย่างเช่น ซักผ้า ต้มน้ำ ทอดไข่ เก็บผ้า เช่นนี้ต้องทำให้เสร็จทีละเรื่อง แม้บางครั้งผ้าที่ซักด้วยมือมีจำนวนจะมากก็ต้องอดทนทำให้สำเร็จเรียบร้อย มิใช่ทิ้งค้างไว้ทุกเรื่อง ชีวิตจะเต็มไปด้วยความโกลาหลวุ่นวาย ถ้าแค่เปลี่ยนเสื้อผ้าหลังอาบน้ำก็มีปัญหาไม่จัดการให้เรียบร้อย แล้วอย่าหวังว่าจะไปทำงานอย่างอื่นสำเร็จ อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของมนุษย์คือ ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำทุกเรื่องที่เป็นกิจส่วนตัวให้สำเร็จผู้ใดไม่มีปัญหาหนักใจตนเองในกิจวัตรประจำวัน หน้าที่อื่น ๆ ตามโลกสมมติก็จะตามมาเป็นผลสำเร็จด้วยดี การทำหน้าที่คือการปฏิบัติธรรม เมื่อมีสติสัมปชัญญะสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของอารมณ์ตนเองจะพบว่า ความไม่ได้ตั้งใจควบคุมไม่ได้เป็นเรื่องธรรมชาติธรรมดาเช่นเริ่มต้นกินข้าวคำแรกอร่อย ความอร่อยจะจางคลายไปเรื่อยๆ บางทีตอนท้ายๆ จาน เริ่มต้องกินด้วยความอดทน กินเพื่อให้อาหารที่ตักมาหมดจานให้ได้

๘.) ทำงานเป็นทีมได้ดี เข้าใจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตั้งแต่เริ่มเรียนชั้นอนุบาล เด็กเล็กๆ จะถูกสอนด้วยภาพให้เข้าใจเรื่องเซต (set) และหน้าที่ (function) จะแปร่งฟันต้องมีเซตของมันเช่น แปร่งสี่ฟัน ยาสีฟัน น้ำและกระบอกน้ำ หน้าที่ของเด็กคือต้องแปร่งให้ถูกวิธีและแปร่งให้ทั่วถึงและล้างแปร่ง บ้วนปากให้เรียบร้อยก่อนจะนำแปร่งสี่ฟันกลับคืนที่เดิม ทุกคนจะถูกฝึกให้ระลึกถึงเซตและองค์ประกอบของเซตที่จำเป็นในการทำกิจนั้นๆ เช่น อาบน้ำต้องใช้อองค์ประกอบของเซตอาบน้ำอย่างไรบ้าง ต้องใช้ทุกองค์ประกอบให้ถูกขั้นตอน ได้ประโยชน์สูงและประหยัดสุด ทำการบ้าน เตรียมตัวไปโรงเรียน ไปเล่นกับเพื่อน ทุกอย่างถ้าทำให้ถูก

เซทและฟังก์ชันของกิจกรรมนั้นๆ ดังนั้นไม่ว่าจะทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นทีมก็มีค่าไม่แตกต่างกันเพราะทำทุกกิจกรรมถูกต้องขั้นตอนของเซทและฟังก์ชัน เมื่อทุกกิจกรรมมันถูกทำด้วยความเต็มที่ แม้ว่าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ก็ตามแต่ผลลัพธ์ของการกระทำนั้นมันยอดเยี่ยมอยู่แล้ว นี่คือข้อสรุปของพุทธธรรม มีคนไปถามท่านพุทธทาสภิกขุขณะที่ท่านกำลังสร้างสวนโมกข์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๕ ว่าเมื่อไรเสร็จ คำตอบของท่านพุทธทาสภิกขุก็คือสวนโมกข์ถูกสร้างเสร็จทุกวัน นี่คือคำตอบของผู้เข้าใจความเป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง ถ้ามิตรภาพถูกสร้างด้วยความรักและหวังดี การจากกันด้วยความอาลัยย่อมไม่มี เพราะความรักความหวังดีระหว่างกันมันเต็มที่อยู่แล้วทุกๆ วัน การจากกันเพราะความตายหรือเหตุใดก็ตามก็ไม่อาจสร้างความอาลัยได้ ความอาลัยรัก ความเสียตาย ความรู้สึกสูญเสียอะไรก็ตามจะเกิดขึ้นกับจิตที่มักจะทำงานแต่ละอย่างไม่เต็มที่ ไม่ถูกต้องตามเซทและฟังก์ชันของกิจกรรมนั้นๆ สะสมความไม่ถูกต้องบ่อยๆ จึงเกิดอกุศลวิบากสะสมในจิต ข้าพเจ้าลาออกจากราชการเมื่ออายุได้ ๕๑ ปี มีคนทักท้วงว่าอยู่อีกนิดหน่อยจะได้เงินประจำตำแหน่งและอื่นๆ แต่ทว่าข้าพเจ้ารู้สึกเท่าที่ได่มากก็เต็มที่ ทั้งการทำหน้าที่ก็เต็มที่ เต็มเปี่ยมทั้งฝ่ายรับและฝ่ายให้ ไม่มีอะไรที่ต้องทำเพิ่ม

๗.) ประหยัดงบประมาณหรือประหยัดเวลาเป็นเรื่องความถูกต้องทางโลก เคยรับราชการอยู่ ๒๘ ปี ใหม่ๆ งุนงงจนท้ายสุดยอมรับว่าเป็นเรื่องธรรมดา คือ การเบิกเงินเล็กๆ น้อยๆ (น้อยกว่าค่าอาหารจานเดียว) ก็ต้องเซ็นชื่อในใบเอกสารไม่ต่างจากการเบิกเงินจำนวนก้อนโตเรื่อง red tape ของความเป็นราชการเป็นเรื่องที่รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาพยายามแก้ไขปรับปรุงแทบทุกเรื่อง นำประหลาดที่มูลนิธิ ห้างร้าน บริษัทไม่น้อยเลยก็มีลักษณะ red tape ของกฎเกณฑ์ต่างๆ ด้วยการ

ทำตามอย่างกฏราชการ แต่เขากลับมองไม่เห็นการพัฒนาหีบห่อ (packaging) ไม่รู้จักชั้น กว่าจะถอดหีบห่อเพื่อรับประทานบิสกิต ๑ แผ่น บางๆ ฯลฯ และ ฯลฯ ในแต่ละวัน red tape ของการดูดีของภาพลักษณ์ภายนอกเห็นตำตาอยู่ในการหีบห่อของสินค้าที่ซื้อมาแทบทุกรายการ ยกเว้นซื้อจากคุณยายที่ปิ้งข้าวเกรียบขายและยื่นข้าวเกรียบติดกัน ๓ แผ่น สิบบาทด้วยเชือกกล้วยไม่ต้องลงทุนใส่ถุงพลาสติก ในแต่ละวันยิ่งทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์มากเท่าไร ความที่ต้องเป็นหนี้ธรรมชาติ ก็จะยิ่งเป็นสังขธรรมมากขึ้น ซึ่งก็เป็นจริงรวมทั้งนักบวชและภิกษุทั้งหลายที่มักเป็นที่รองรับสินค้าใหม่ๆ เพราะโยมอุปถัมภ์จากอยากได้บุญและเพราะความเชื่อว่าเป็นของประณีตยอมได้ของประณีต ความประณีตของคนยุคนี้ก็เต็มไปด้วยสีสนของหีบห่อและการผูกโบว์ไม่รู้จักชั้น ทุกเรื่อง ทุกประเด็นยืนยันว่า ได้มีการยอมรับแนวความคิดเกี่ยวกับความเจริญ ความพัฒนาตามแนวโลกาภิวัตน์ แทบไม่มีเลยที่จะยอมรับแนวความคิดเกี่ยวกับความเจริญและการพัฒนาตามหลักการของพุทธธรรม แม้พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติเคร่งครัด “ธรรมวินัย” ก็ยังล้อมรอบไปด้วยเครื่องดื่ม เครื่องใช้ ฯลฯ ที่เป็นผลผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมที่มาจาก frontier development “ไม่มียกเว้น” ประวัติของท่านพุทธทาสภิกขุที่ใช้กระดาษชำระสองครั้งคงเป็นเรื่องเล่าที่ไม่มีใครยอมเชื่อหรือเชื่อก็มองไม่เห็นสาระสำคัญว่าเพราะท่านเคารพธรรมชาติ ท่านจึงเกรงใจไม่เอยกรบกวณธรรมชาติมากนั่นเอง

ถามว่า : เมื่อฐานรากของการศึกษาถูกทำให้เป็นฐานสากลหมด แล้วก็ป็นธรรมดาที่ผู้คนจะต้องเห็นความถูกต้องก็ดี เป้าหมายของชีวิตก็ดี เปลี่ยนแปลงไปจากโบราณ อยากให้สรุปเป็นภาพรวมว่า ถ้าเรายังยืนหยัดตามหลักการของพุทธธรรม พฤติกรรมและเป้าหมายของคนในสังคมควรเป็นอย่างไร

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบ เป้าหมายสูงสุดของชีวิต

ลักษณะคุณค่า	พุทธธรรม	โลกาภิวัตน์
๑. ราคา (value)	๑. ยิ่งประหยัดทรัพย์การยิ่งดี	๑. ยิ่งมีรสนิยมสูงยิ่งดี (แบรนด์ระดับโลก)
๒. ความไม่ฟุ้งเฟ้อ (สันโดษ)	๒. ยิ่งเรียบง่ายยิ่งดี	๒. ยิ่งฟุ้งวัตถุหรือเครื่องมือยิ่งดี
๓. ความสอดคล้องกับ ธรรมชาติ	๓. ยิ่งกลมกลืนยิ่งดี	๓. ยิ่งปรับปรุงธรรมชาติยิ่งดี
๔. การพึ่งตนเอง	๔. ยิ่งพึ่งตนเองมากยิ่งดี	๔. ยิ่งพึ่งผู้อื่นสิ่งอื่นยิ่งดี
๕. ความไม่คลุกคลี	๕. เพื่อลดกิน กาม เกียรติ	๕. เพื่อเพิ่มกิน กามวัตถุ เกียรติ
๖. ความเพียร	๖. ยิ่งทำงานให้เกิดเห็อย่างดี	๖. ยิ่งใช้เครื่องอัตโนมัติยิ่งดี
๗. ความมีวินัย	๗. ใช้ระบบศีลห้าเป็นเครื่อง ประกันความผาสุกและ ปลอดภัย	๗. ใช้กฎหมายให้ละเอียด รัดกุม
๘. ความตั้งมั่น	๘. ด้วยสตินำสมาธิ	๘. ด้วยสมาธินำสติ
๙. การพัฒนาปัญญา	๙. ระดับต้น ศรัทธาความดี ระดับกลาง คิดแยกคายให้ ถูกต้องจริง ระดับสูง อิสระและสันติ	๙. ระดับต้น จำนิยามให้ตรง ระดับกลาง เข้าใจประยุกต์ได้ ระดับสูง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน
๑๐. ประสบการณ์ที่มี คุณค่าของชีวิต	๑๐. ออกไปจากทรงขังสู่ อิสรภาพทางความรู้และ ความเชื่อทั้งปวง	๑๐. ประสบกับการยกย่องที่ ประเมินเป็นตัวเลข ระดับ ชุมชน ประเทศ โลก

ตอบว่า : ตารางที่ ๒ ได้เปรียบเทียบเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ถ้าเชื่อพุทธธรรมจะมีเข็มทิศหรือมิติที่แตกต่างจากของโลกาภิวัดน์อย่างสิ้นเชิง ได้นำพฤติกรรมโดยองค์รวมมาเขียนเปรียบเทียบไว้ให้จินตนาการได้ ตัวอย่างเช่น ราคา (value) ถ้าจะตีมน้ำโดยไม่ต้องเสียเงินเลยคือรอน้ำฝนไว้ดื่มเอง นี่คือหลักของพุทธธรรม เพราะถ้าซื้อน้ำดื่มก็จะเปลืองทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาล เช่น ขวดพลาสติกใส่น้ำจะทำได้ยาก เมื่อทิ้งไปที่พื้นดินก็เป็นมลภาวะ ผู้ที่เกรงใจธรรมชาติจะไม่ซื้อน้ำดื่ม จะไม่ยอมรับน้ำดื่มแจกฟรีหรือถ้ำรับมาแล้วก็ต้องนำขวดเปล่าไปใช้ประโยชน์ต่อ ของฟรีไม่ใช่ของดีเสมอไป บางทีของฟรีทำให้ต้องเข้าร่วมวงเวียนกรรมกับสังคมด้วย แต่หนึ่งตัวอย่างคงเข้าใจพฤติกรรมของผู้ที่เกรงใจธรรมชาติได้ แม้เป็นของฟรีก็ยังไม่ยอมใช้ เพราะทุกอย่างไม่มีฟรีจากกฎแห่งกรรม แค่ของลด แลก แจก แถมที่ต้องเป็นภาระรบกวน รกดินไม่น่ารับอยู่แล้ว ถ้าเป็นนักบวชก็ควรห้ามขมราวาสไม่ให้ทำจึงจะถูก เพราะขมราวาสอยากได้บุญจึงทำตามๆ กันมาโดยไม่คิดหน้าคิดหลัง ผู้เป็นนักบวชที่รู้ซึ่งถึงพระธรรมวินัยควรตักเตือน ห้ามปรามบ้างไม่ใช่แค่รับหน้าที่เป็นนาบุญ ไม่ว่าของถวายจะถูกต้องสมควรหรือไม่ก็ไม่เอ่ยวาจาห้ามปราม ไม่ใช่แค่ตีมน้ำที่เป็นน้ำเปล่า โฆษณาทีวียังมีน้ำดื่ม น้ำแร่จากต่างประเทศและโฆษณาน้ำดื่มเจือสีมากมายนับไม่ถ้วน ผู้เป็นเศรษฐีหนึ่งนับเงินอย่างเดียวโดยไม่ต้องใช้มือทำงาน ยังมีรสนิยมแต่งตัว ใช้เสื้อผ้า เครื่องประดับ ฯลฯ จากต่างประเทศ เมื่อวานนี้มีงานศิลปกรรมหนึ่งชิ้น จากต่างประเทศ เสื้อที่ทอด้วยการออกแบบของคอมพิวเตอร์ราคา ๒๔,๐๐๐ ดอลลาร์ (สองหมื่นสี่พันดอลลาร์) ด้วยเสื้อถักง่ายๆ ตัวเดียว เพราะการทำเส้นใยด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ยากมาก จากคอมพิวเตอร์ แทนที่จะใช้มือคนทอขึ้น ลักษณะเส้นใยจะเรียบสม่ำเสมอและสะท้อนแสง

ได้ดี ขณะนี้ยังออกแบบผาดโผนไม่ได้เพราะเส้นใยจากคอมพิวเตอร์ทำได้ยากมาก นี่หรือคือความเจริญของมนุษย์? ลักษณะการเปรียบเทียบในมิติอื่นๆ จะไม่ขอกล่าวรายละเอียดแต่ทว่าสามารถจะสร้างจินตนาการได้ว่าเป็นข้อเท็จจริงตามตารางที่ ๒ ทุกประการ (โปรดพิจารณาให้เห็นจริงทั้งสิบข้อ)

ถามว่า : เมื่อปัจจัยภายนอกพาให้ผู้คนเปลี่ยนพฤติกรรมและความเชื่อจนหมดสิ้นแล้ว ถ้าเช่นนั้นพุทธธรรมจะคงยังอยู่ในสังคมไทยได้หรือไม่ อยากรู้ให้ออกความเห็น (พูดง่าย ๆ สังคมไทยเชื่อโลกาภิวัตน์หมดหัวใจ)

ตอบว่า : ก่อนหน้าที่พุทธศาสนาจะได้รับการเผยแพร่มาแถบสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยนาลันทาเคยเป็นศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมทั้งในแง่ของเถรวาทและของมหายาน พุทธธรรมรุ่งเรืองถึงขีดสุดอยู่ที่นี้หลายร้อยปี เมื่อถึงกาลล่มสลายก็พินาศจากการถูกเผาและถูกรุกรานจากทหารมุสลิม พุทธศาสนาจึงสูญสิ้นจากประเทศอินเดียประมาณ ๗๐๐ ปี (พอๆ กับการตั้งราชธานีของไทยในสมัยสุโขทัย) พุทธตามหลักไตรลักษณ์ ไม่มีอะไรในโลกนี้ตั้งอยู่ได้ถาวร **นิพพานจึงเป็นสภาวะเหนือโลกที่เป็นทางออกที่พระพุทธเจ้ามอบให้ จึงเป็นเป้าหมายของชีวิตของพุทธบริษัทในสมัยโบราณ** ในยุคนี้ โอกาสที่จะศึกษาพุทธธรรมอยู่ใกล้แค่เอื้อมนิ้วจิ้มจอ ไม่ใช่ว่าลำบากยากเข็ญเช่นเดียวกับตำนานของพระถังซำจั๋งที่เดินทางไปศึกษาพุทธธรรมที่มหาวิทยาลัยนาลันทาเมื่อพันกว่าปีที่ผ่านมา สมาร์ทโฟนทุกยี่ห้อจะใช้ค้นคว้าพระไตรปิฎกธรรมเทศนาของท่านพุทธทาส ของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ ของท่านหลวงปู่มั่น ฯลฯ และ ฯลฯ ใครต้องการเสียงธรรมอย่างไร อย่างเคร่งขรึมอย่างบันเทิง มีทุกรูปแบบให้ศึกษาได้ฟรีๆ จิ้มหน้าจอให้ถูกแอปพลิเคชัน

ทุกเสียงธรรมก็ไหล่ปรากฎ ไม่ต้องนั่งสมาธิจนได้ฌานหรือญาณแต่อย่างใด สังคมไทยใช้สื่อออนไลน์สูงลิบติดอันดับสูงสุดของโลก จากสถิติการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสร้างเครือข่ายแซท แชร์ กวดูโน่น คุณี่ ฟังเพลง ฯลฯ เกือบ ๘๐% ใช้เพื่อการบันเทิงและเล่นโดยไร้เป้าหมาย ๒๐% ใช้หน้าจอสมาร์ทโฟนทำธุรกรรมซึ่งก็เป็นชาวต่างชาติที่มาอาศัยเมืองไทยเสียมาก เป็นเยาวชนไทยใช้ธุรกรรมเพื่อสร้างรายได้จะน้อยกว่า นอกนั้นอยู่ในฐานะผู้บริโภค เหลืออีกประมาณ ๑๐% จะเป็นชมรมของคนชอบคล้ายๆกันเช่น ชอบฟุตบอล ชอบวอลเลย์บอล ชอบท่าเต้นของนักร้องและในจำนวนนี้แฟนเพจของพระนักเทศน์ชื่อดังมีผู้เข้าฟังนับหมื่น แค่หญิงสี่คนเดียวกัถูกโหลดนับล้าน คิดแค่หญิงสี่คนเดียวกัต่างมากอยู่แล้ว ไม่นับนักร้องคนอื่นๆที่มีแฟนนับล้านเช่นกัน ส่วนพระนักเทศน์มีแค่ ๒-๓ รูปเท่านั้นที่มีแฟนคลับแค่จำนวนหมื่น กำลังจะบอกว่า แม้จะลงทุนใส่ข้อมูลมากมายในอินเตอร์เน็ตแต่คนที่ไปใช้บริการเทียบเท่า ๑% ของผู้ที่เป็แฟนเพจยังไม่ได้หรือพูดรวมให้เป็นเปอร์เซ็นต์ที่เข้าใจง่าย ๆ ๙๙.๙๙% ของผู้ที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นผู้ไม่มีความสนใจในหลักของพุทธธรรม ลักษณะของสถิติเช่นนี้น่าจะสื่อว่า หลักการแท้ๆ ของพุทธธรรมน่าจะสูญสิ้นจากสังคมไทยไปแล้ว ไม่แตกต่างจากการกิน การดื่ม การมีชีวิตแบบดั้งเดิมก็สูญสิ้นไปแล้วอย่างสิ้นเชิง ที่พูดว่ามวยไทย ต้มยำกุ้ง ยังคงความเป็นไทยที่แท้ก็เป็นไทยประยุกต์ เป็นลักษณะภายนอกเชิงรูปธรรม จิตวิญญาณของความเชื่อของสังคมไทยสูญสิ้นจากศรัทธาในหลักการของพุทธธรรมไปแล้วนั่นเอง ดังนั้นการแก้ปัญหาทุกเรื่องไม่เคยใช้แก่นของพุทธธรรม การสูญเสีทางความเชื่อเรื่องความถูกต้อง เป้าหมายของชีวิต วิธีคิด วิธีการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา มันบ่งชี้ว่ารากเหง้าของไตรสิกขาที่แท้จริงมันสูญสิ้นไปแล้วจากจิตวิญญาณของคนไทย นี่คืข้อสรุปของข้าพเจ้า

ถามว่า : ทำอย่างไรจึงจะทำให้ปัจจัยภายนอกเป็นส่วนสำคัญในการนำศรัทธาในไตรสิกขากลับคืนและจะทำให้เกิดสัมมาทิฏฐิถูกต้องได้อีกหรือไม่

ตอบว่า : ท่านทะเล ลามะผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวริเบตแม้อยู่ในสภาพต้องลี้ภัยจากประเทศที่เคยอยู่ แต่ด้วยความมั่นคงและความมีพลังแห่งสัมมาทิฏฐิ ท่านก็ยังได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำแก่นธรรมของพระพุทธเจ้าไปประดิษฐานในใจของชาวตะวันตกนับเป็นร้อยล้านคน เราต้องยอมรับว่าที่ชาวตะวันตกหันมานับถือพุทธศาสนามากขึ้น เหตุสำคัญคือท่านทะเล ลามะสามารถเชื่อมโยงแก่นธรรมของพุทธธรรมเข้ากับวิถีของโลกภาวิวัตน์ได้ นอกจากจะสร้างพุทธบริษัทเป็นชาวตะวันตกแล้ว แม้แต่นักบวชของวิชัยนาก็เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธบริษัททั่วโลก รวมทั้งพุทธบริษัทไทยด้วย

ถามว่า : ท่านมีความคิดเห็นว่าจะช่วยสังคมไทยให้มีศรัทธาต่อแก่นของพุทธธรรมหรือไม่ อย่างไร

ตอบว่า : ๑) ต้องทำวิถีชีวิตให้เป็นบุญกิริยาวัตรสุบิ ต้องอธิบายการสร้างบุญให้เข้ากับความทันสมัยโดยเฉพาะให้เข้ากับเยาวชนให้ได้ ร้องเล่น เดิน รำ เรียง เขียน อ่านอย่างไรให้เป็นบุญกุศล ต้องฝึกให้ครูของไทยสอนให้ทุกอย่าง ทุกกิจกรรมที่ทำไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมออนไลน์หรือไม่ ต้องทำให้เป็นบุญกิริยาให้หมด

๒) ต้องให้เห็นค่าของการทำงานด้วยมือ เหนือที่ออกจากการใช้มือทำงานเป็นเหนือแห่งกุศล ต้องประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนเห็นจริงและอยากทำตาม ดังต่อไปนี้

เหนือที่ออกจากการทำงานด้วยมือตนเองเป็นเหนือกุศล

- งานที่ทำด้วยสติสัมปชัญญะเป็นงานบุญทุกชนิด

- บุญที่ได้อันสูงสุดคือบุญที่เกิดจากการช่วยตนเองได้ในวิถีชีวิตปกติ ไม่ใช่คิดแต่จะใช้บริการจากผู้อื่นเท่านั้น

๓) ต้องแข่งขันกันสร้างกรณีตัวอย่างว่าเงินเป็นทาสผู้ซื่อสัตย์แต่เป็นนายที่เลวให้คนไทยเกิดความสำนึกว่าเงินที่ตนกำลังใช้จ่ายมีฐานะเป็นนายหรือเป็นทาส คนต้องทำความรู้สึกนี้ให้แจ่มชัดจึงจะพ้นจากการเป็นทาสของสินค้านี้ แบรินต์ หมายถึงการเสพลินค้าที่โฆษณาเป็นแบรินต์ แล้วรู้สึกอารมณ์สุนทรีย์อย่างนี้เรียกว่า เสพติดแบรินต์

๔) พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส ขอขอบคุณทุกความทุกข์ที่เกาะกินจิตวิญญาณ เห็นคุณค่าของความทุกข์ว่านี่คือคำเตือนที่ควรขอบคุณยิ่งจากธรรมชาติ ต้องสร้างรายการที่แข่งกันนำเสนอ “คุณค่ามหาศาลของความทุกข์” (ทุกข์จากการเป็นหนี้แล้วพ้นหนี้ เป็นโรคร้ายแรงแล้วพ้นจากความกลัวตาย ออกหักรักคุดแล้วรู้สึกขอบคุณความผิดหวังที่ผ่านมา)

๕) แข่งขันกันลด ละ เลิก การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ๕.๑) ใช้ น้ำประปา ไฟฟ้า อย่างประหยัด ๕.๒) ใช้วัสดุ อุปกรณ์ ของสิ้นเปลืองให้พอดี ๕.๓) บริหารความรู้สึกตัว แข่งเกมสัมปชัญญะ ๕.๔) บริหารท่าเดิน ทำท่าจิ้งหะที่คลายเครียด

๖) แข่งกันเสวนา “การเข้าถึงความถูกต้องในธรรม” ของท่านพุทธทาสภิกขุที่ข้าพเจ้าคัดลอกหัวข้อมา ๑๑ หัวข้อจากหนังสือ “สัมมัตตานุภาพ” ธรรมเทศนาของท่านพุทธทาสภิกขุ

ถามว่า : จะหาผู้สนใจทำ ๖ ข้อนี้ได้อย่างไรเล่า

ตอบว่า : ก็ท่านใดที่กำลังอ่านคำถาม-คำตอบนี้ ท่านมิได้รู้สึกศรัทธาว่า ถึงไม่มีใครสนใจจะทำก็ตาม.....แต่เราผู้เดียว

กำลังทำและทำอย่างศรัทธาเต็มที อย่างน้อยแก่นแท้ของพุทธธรรมก็อาจ
จะถ่ายโอนจากตัวหนังสือมาประดิษฐานเป็นขณะตื่นรู้ที่เป็นจริงและขณะ
นั้นรู้ได้ง่ายมากคือเราให้ตัวเองได้ด้วยความซาบซึ้งใจในแก่นพุทธธรรม

การสร้างความถูกต้องให้ชีวิต คัดลอกจาก “สัมมัตตานุภาพ” ของท่านพุทธทาสภิกขุ

๑) ชีวิตที่มีความถูกต้องสมควรพอดีจะต้องไม่กัดเจ้าของ (มีชีวิต
อย่างไม่ทุกข์ มีความประพฤติไม่หนักใจตนเอง)

๒) ปุถุชนคือคนโง่ ไม่อาจใช้ชีวิตให้ถูกต้องได้แม้ความถูกต้องจะ
วางอยู่ตรงหน้าก็ตาม (รู้ว่าเหล้า ยาเสพติดไม่ดีแต่ต้องเสพทุกวัน)

๓) พุทธศาสนาที่แท้คือการเรียนรู้การใช้ชีวิตที่ถูกต้องและมีสมดุล
ของชีวิต

๔) ทุกคนควรจัดตารางชีวิตให้ถูกต้องร่วมกับรู้จักจัดลมหายใจของ
ตนให้ถูกต้อง

๕) ถ้ามีความรู้ที่ถูกต้อง มีความเชื่อที่ถูกต้อง เรียกว่ามีพรหมจรรย์

๖) เมื่อใดมีชีวิตที่ถูกต้อง การมีชีวิตก็คือการให้กำลังใจตนเอง

๗) เมื่อใดมนุษย์ใช้ชีวิตอย่างถูกต้องได้ก็แสดงว่าความเป็นมนุษย์
ถึงที่สุด เมื่อใดให้ตัวเองได้ก็ไม่เสียชาติเกิดอีกต่อไป

๘) การทำความดีความถูกต้องจนเป็นนิสัยนี้แหละเรียกว่าการสร้าง
บารมี ส่วนบารมีทางโลกที่ต้องการกันอยู่ที่สะสมอำนาจวาสนา จะต้อง
ทำตามกติกาที่สังคมเอื้อเพื่อให้

๙) ความถูกต้องที่แท้จริงคือความถูกต้องตามธรรมชาติ ไม่ใช่ถูก
ตามการไต่ต้อนของเรา (คือตรงกับกิเลสหรือทิวฏฐิของเรา

๑๐) นิพพานคือ ความสะอาด สว่าง สงบ ถ้าปรากฏในจิตเรียกว่า
“นิพพติ”

๑๑) ต่อไปนี้คือสันติภาพโดยนิยามของท่านพุทธทาสภิกขุ

แห่งของวิทยาศาสตร์ ความสมดุลของทุกสิ่งประกอบเป็น
จักรวาล

แห่งของพุทธศาสตร์ สันติภาพคือ การหยุดการปรุงแต่งที่เป็น
ทวิภาวะ

แห่งของการเมือง สันติภาพคือ การปราศจากสงคราม

แห่งของเศรษฐกิจศาสตร์ สันติภาพคือ ความร่ำรวย

แห่งของคนทั่วไป สันติภาพคือ การไม่มีขมขื่นประท้วงเรียกหา
ผลประโยชน์

แห่งของอำนาจ สันติภาพคือ การได้ตั้งใจต้องการ

แห่งของสัตบุรุษ สันติภาพคือ การยอมได้ทุกอย่าง

แห่งของเวลา สันติภาพคือ ช่วงเวลาปราศจากวิฤติการณ์

แห่งของผู้มีสมดุลของชีวิต สันติภาพคือ การมีปัญญาเผชิญหน้า
กับปัจจุบัน

บทที่
๒

ความเป็นพุทธบริษัท

ถามว่า : แก่นแท้แห่งการสอนพุทธธรรม คืออย่างไร

ตอบว่า : แก่นแท้แห่งการสอนพุทธธรรม จะว่าเรื่องทุกข์และการดับทุกข์

ถามว่า : ขอให้อธิบายคำว่า “ทุกข์” และ “การดับทุกข์”

ตอบว่า : คำตอบก็คือ ทั้งหมดทั้งสิ้นของแก่นแท้ของพุทธธรรม คำตอบใดจะมีประโยชน์อย่างไร กับผู้ใด ในขณะที่ดย่อมขึ้นกับเหตุปัจจัยของปัญหา และญาณปัญญาของเขาด้วย

ถามว่า : หมายความว่า มีคำตอบหลากหลาย ความเป็นพุทธบริษัท และทุกคำตอบจะใช้เฉพาะกิจ ใช่หรือไม่

ตอบว่า : ถูกแล้ว

ถามว่า : พุทธศาสนาและพุทธธรรม เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่

ตอบว่า : ต้องตอบโดยนิยามของสากลโลก พุทธศาสนา หมายถึงถึงความเชื่อของพุทธบริษัท ที่จะต้องเป็นความเชื่อของผู้คนหมู่ใหญ่

ประกอบด้วย ห้าองค์คือ

(หนึ่ง) มีพระพุทธเจ้านามเดิมว่า เจ้าชายสิทธัตถะ นามสกุล โคตมะ ศากยวงศ์ เป็นศาสดา

(สอง) มีการตรัสรู้และบัญญัติธรรมเรียกว่า พุทธธรรม

(สาม) มีพุทธบริษัทที่สืบทอดแก่นของพุทธธรรม เรียกว่า ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา หรือพุทธบริษัทสี่

(สี่) มีศาสนวัตถุ เป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธี เช่น วัดเวฬุาราม แห่งกรุงราชคฤห์ ที่ถวายโดยพระเจ้าพิมพิสาร เป็นวัดแรกแห่งพระพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อหลักของพุทธธรรมแพร่ขยายออกไป จึงมีการสร้างวัด และถาวรวัตถุที่เป็นองค์ประกอบของวัดอีกมากมาย นับไม่ถ้วน ในประเทศไทย มีผู้สำรวจวัดที่ลงทะเบียนไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ คือ ๓๑,๒๗๔ วัดและยังมีสำนักปฏิบัติธรรมที่เข้าข่ายไม่เป็นวัดอีกนับไม่ถ้วน

(ห้า) มีศาสนพิธี เป็นพิธีกรรม ประกอบด้วยแก่นธรรมเป็นแกนกลาง เช่น พิธีบวชเป็นภิกษุ ภิกษุณี พิธีบวชเป็นสามเณร แม่ชี หรือ พิธีปาวารณาตนเป็นพุทธมามกะ พิธีทำวัตรสวดมนต์ พิธีมงคลต่างๆ และ พิธีอวมงคลต่างๆ เป็นต้น

สรุปก็คือ พุทธธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความเป็นพระพุทธศาสนาเท่านั้น

ถามว่า : “ทุกข์” โดยนิยามคืออะไร

ตอบว่า : ทุกข์ หมายถึง สภาวะที่ตั้งอยู่ที่รู้ได้โดยการทำงานของจิต ทุกข์ที่ตั้งอยู่และจิตไม่รับรู้ เช่น ทุกข์ในพระไตรลักษณ์

ณ ที่นี้ เมื่อจิตทำหน้าที่รับรู้ อาจแบ่งทุกข์ได้สองนัย คือ ทุกข์ตามธรรมชาติธรรมดา คือ ทุกข์จากการเกิด การเจ็บ การแก่ การตาย และ

ทุกข์เพราะการยึดติดคิดว่า สิ่งนั้นเป็นของเรา เมื่อเกิดการพลัดพรากจึงทุกข์ หรือ เกิดความไม่ได้ตั้งใจ ผิดหวัง ก็ทุกข์ ภาษาสมัยใหม่เรียกว่า “ปัญหาของมนุษย์” ซึ่งมีปริมาณมากมายมหาศาล เทียบได้กับปริมาณน้ำในมหาสมุทร แม้ความทุกข์มีมากมายขนาดนั้นแต่มนุษย์ผู้หลงก็จะมองไม่เห็น มนุษย์จะรับรู้ทุกข์ได้ที่ละอย่างเท่านั้น ไม่ต่างจากมองเห็นเส้นขอบฟ้าของมหาสมุทร ก็เห็นได้แค่ที่ตามองเห็น ส่วนที่เหลือคือจินตนาการ

ถามว่า : แสดงว่ามนุษย์สามารถทนความทุกข์ได้ดี ยกเว้นบางกรณีที่ทุกข์หนักจนทนไม่ได้จึงเกิดปัญหาขึ้นเฉพาะกรณีใช่หรือไม่

ตอบว่า : ถูกแล้ว ทุกข์ในแง่ของความทนไม่ได้ จึงเป็นสภาวะทุกข์ที่มนุษย์ให้ความสนใจ แต่นักปราชญ์หรือผู้รักความจริงแท้ทั้งหลายต้องการเข้าใจ ทุกข์ในความหมายของการตั้งอยู่ตามธรรมชาติ ธรรมดามากกว่า เพราะทุกข์โดยนัยหลัง เป็นสภาวะทุกข์ที่หมุ่นเวียนและเป็นเหตุของการก่อสังสารวัฏ

สรุปก็คือ มนุษย์ทั่วไปสนใจทุกข์ ก็ต่อเมื่อสร้างปัญหาให้กับตนเอง แต่นักปราชญ์หรือผู้เป็นบัณฑิตต้องการเข้าใจ และเข้าใจ ทุกข์ในความหมายของการตั้งอยู่ตามธรรมชาติธรรมดา

ถามว่า : พุทธธรรมเป็นหลักที่อธิบายทุกข์ในแง่ของปัญหาของมนุษย์หรือในแง่ของการตั้งอยู่ของธรรมชาติธรรมดา

ตอบว่า : อธิบายไว้ทั้งสองรูปแบบ ปัญหาของมนุษย์นั้นจะบรรเทาถ้าประพฤติปฏิบัติตามธรรมานุญของชีวิต ใครต้องการเข้าใจและได้ประโยชน์จากพุทธธรรม ก็ต้องมีศรัทธาที่จะจดจำ ใส่ใจ และปฏิบัติตามหลักที่มีไว้ ซึ่งจะให้ผลดีอย่างแน่นอน สามารถทดลองและพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง

ถามว่า : ถ้าต้องการเข้าใจและเข้าถึง โลกียธรรม ก็ต้องหาอ่านได้จากหนังสือธรรมต่างๆ ไปใช้หรือไม่ หรืออ่านจาก “*ธรรมานุญูของชีวิต*” ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) มूलนิธิพุทธธรรม พิมพ์เป็นธรรมทาน

ตอบว่า : ถูกแล้ว ส่วนคำถามคำตอบในหนังสือเล่มนี้ มุ่งเน้นย้ำทุกขีในความหมายของการตั้งอยู่ของธรรมชาติธรรมดา ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับผู้ต้องการศึกษาให้เข้าใจธรรมชาติธรรมดาของความทุกข์ของมนุษย์

ถามว่า : ก็เมื่อกล่าวว่าทุกข์ตามธรรมชาติธรรมดาเป็นสังขธรรมที่นักปราชญ์ต้องการรู้ก็หมายความว่าคนต่างๆ ไปไม่จำเป็นต้องรู้ใช่ไหม ?

ตอบว่า : ถูกแล้ว เพราะคนทั่วไปให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องปากท้อง เรื่องอาชีพ เรื่องเกี่ยวกับสังคม คนทั่วไปจึงไม่คิดมาก ไม่อยากรู้เหตุแห่งปัญหา แต่มีความสุขจากการกิน การได้ครอบครองกามวัตถุได้ เกียรติยศชื่อเสียงเพียงแค่นี้ก็ถือว่าคุ้มค่ากับการได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว

ถามว่า : แค่มีกิน มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก แค่นี้ยังไม่ใช้แก่นพุทธธรรมอีกหรือ

ตอบว่า : เจ้าชายสิทธัตถะในสมัยที่ทรงพระเยาว์ มีทุกอย่างที่มนุษย์พึงมีอุดมสมบูรณ์พร้อมสรรพ แต่เจ้าชายสิทธัตถะกลับไม่เห็นว่าเป็นสิ่งดังกล่าวนี่ล้อมรอบพระวรกายทุกเมื่อเชื่อกัน มีแก่นแท้สาระอะไร พระองค์ทรงจินตนาการสังขธรรมของชีวิต ชีวิตที่แท้คืออะไรกันแน่ และชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ ไม่เสียชาติเกิดเป็นมนุษย์ควรเป็นอย่างไร นี่คือการอยากรู้ที่ผลักดันให้เจ้าชายสิทธัตถะตัดสินใจหนีออกจากราชวัง ในคืนวันที่พระราชโอรสได้ประสูติเป็นวันแรก

ถามว่า : เจ้าชายสิทธัตถะสมัยทรงพระเยาว์ ได้เรียนจบศิลปศาสตร์ครบถ้วน (ในสมัยนั้น) แล้วทำไมจึงไม่ใช่ศาสตร์ที่เรียนมาเพื่อแสวงหาคำตอบที่พระองค์ทรงสงสัย มนุษย์ทุกวันนี้เมื่อสำเร็จปริญญา (ตรี โท เอก) ก็ล้วนแต่ใช้วิชาที่เล่าเรียนมาเป็นฐานคั่นคิด และคั่นคว่ำหาคำตอบด้วยกันทั้งนั้น

ตอบว่า : มีอยู่คราวหนึ่ง เจ้าชายสิทธัตถะทรงประพาสเมืองกับมหาดเล็กคู่ใจ ได้ทรงเห็นสมณะผู้สงบท่าทางสง่างาม เมื่อทรงได้รับคำตอบว่า : สมณะหมายถึงผู้ที่แสวงหาสัจธรรมตามลำพังในป่า เจ้าชายสิทธัตถะทรงตื่นตื่น เพราะตั้งแต่เกิดมาเจ้าชายได้รับการปรนเปรอด้วยสรรพสิ่งด้วยการเอาอกเอาใจจากข้าทาสบริวารรวมทั้งพระราชบิดา พระน่านางมหাপชาบดี และคนอื่นๆ พระองค์มิเคยรู้เลยว่า มนุษย์สามารถอยู่ลำพังโดดเดี่ยวในป่า

ถามว่า : เจ้าชายสิทธัตถะไม่มีความเป็นส่วนตัวเลยหรือ

ตอบว่า : ก็คงไม่ต่างจากลูกกษัตริย์ หรือลูกเศรษฐีในสมัยนั้น คือถูกปรนเปรอให้จมอยู่กับความสะดวกสบาย ความบันเทิงใจทุกรูปแบบพอได้ยินว่าสมณะหรือผู้ปลื้กวิเวก ไม่มีเครื่องบำรุงบำเรออะไรเลยนอกจากสิ่งจำเป็นที่ประทังชีวิตที่ไม่ก็อย่าง ข้อมูลที่ทรงได้รับรู้ สร้างความประหลาดใจให้กับเจ้าชายสิทธัตถะมาก เราจึงเข้าใจว่า เหตุใดกษัตริย์ในสมัยโบราณจึงส่งพระราชโอรสไปเรียนสรรพวิชากับโยคีในป่า ข้อเท็จจริงที่กษัตริย์ทรงนับถือสมณะยิ่งกว่ากษัตริย์ด้วยกันเองเป็นเรื่องของความเชื่อที่ถูกส่งต่อมาหลายพันปี แม้แต่พระตันบรมจักรีวงศ์ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ฯ เป็นราชธานี ทรงรวบรวมพุทธธรรมโดยการสังคายนาพระไตรปิฎก สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ขลุ่ย พระองค์ทรงกระทำความยิ่งใหญ่ถึงปานฉะนี้ ยังทรงตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้บุญกุศลที่ได้ทำทรงให้พระองค์ได้เข้าถึงพุทธธรรม และเป็นปัจจัย แห่งพระนิพพาน

ถามว่า : สรุปลได้ว่าพระพุทธรูปยอดีฟ้า แห่งพระบรมจักรีวงศ์ ทรงปรารถนาที่จะเข้าถึงความเจริญสูงสุดของชีวิตตามที่พระพุทธรองค์ ทรงบัญญัติไว้หรือ

ตอบว่า : ถูกแล้ว กษัตริย์แห่งบรมจักรีวงศ์แทบทุกพระองค์ทรงประพุดิตนเป็นพุทธบริษัทผู้อุปถัมภ์ใหญ่แห่งพระพุทธศาสนา จากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์) หรือรัชกาลที่ ๓ แห่งบรมจักรีวงศ์ทรงสร้างวัดไว้มากมายในกรุงรัตนโกสินทร์และทรงปฏิสังขรณ์วัดที่สร้างไว้ในรัชกาลก่อนให้ยิ่งใหญ่ขึ้น เช่น ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์ซึ่งเป็นพระอารามหลวงของรัชกาลที่ ๓) และทรงบันทึกพระไตรปิฎก บันทึกความรู้ทางการแพทย์ไทยไว้รอบบริเวณวัด ทำให้เกาะรัตนโกสินทร์เป็นความยิ่งใหญ่ เป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาของความเป็นไทยจนถึงทุกวันนี้

ถามว่า : ผู้มีอำนาจในการปกครองสมัยก่อน แสดงศักดิ์ตาเดชผ่านการสร้างวัดหรือไม่

ตอบว่า : ถูกแล้ว แต่ในยุคที่โลกาภิวัตน์เจริญรุ่งเรือง ผู้มีอำนาจในการปกครอง การบริหารจัดการจะแสดงศักดิ์ตาเดชผ่านการสร้างศูนย์สรรพสินค้ายักษ์ ซึ่งบรรจุความบันเทิงทุกรูปแบบหรือไม่ก็สร้างตึกกระจาให้สูง ซึ่งภายในจะทำเป็นที่อยู่ หรือออฟฟิศของบริษัทห้างร้านที่หรูหรา และทันสมัย หรือทำเป็นภัตตาคารลอยฟ้า ที่สามารถขึ้นไปรับประทานอาหารพร้อมกับชมทิวทัศน์ของเมืองเสมือนลอยอยู่บนสวรรค์ชั้นฟ้า

ถามว่า : แสดงว่าเครื่องวัดพลังศักดาเดช หรือมาตราวัดบุญบารมีของสังคมยุคนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปจากยุคโบราณใช่หรือไม่

ตอบว่า : ถูกแล้ว

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้นหลักการพุทธธรรมในยุคนี้จะเปลี่ยนไปจากยุคโบราณหรือไม่

ตอบว่า : ย้อนกลับไปทบทวน นิยามของพุทธธรรมและนิยามของพระพุทธานุศาสนานา จะเห็นว่าศาสนวัตถุ ศาสนพิธี ศาสนทายาท เป็นเรื่องของกระแสนิยมกาลสมัย ในยุคโบราณพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์เอกของพระพุทธานุศาสนา แต่สมัยนี้เป็นสมัยประชาธิปไตย บุคคลที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยมีมากขึ้น ความมั่งคั่งร่ำรวยตามกาลสมัยตกอยู่ภายใต้หลักเศรษฐกิจทุนนิยม และตลาดการค้าเสรี และความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในรูปแบบของสื่อสารออนไลน์ ความเชื่อและพฤติกรรมของกลุ่มชนหนึ่ง แม้อยู่ในที่ห่างกันสุดหล้าฟ้าเขียว ก็สามารถส่งให้รับรู้ตรงกันภายในพริบตาเดียว เช่น การชุมนุมการประท้วงในทวีปยุโรปส่งผลให้ตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลกขึ้นลงเป็นรายชั่วโมง การลดค่าเงินหยวนของรัฐบาลจีนทำให้เศรษฐกิจระดับโลกเรรวนไปหมด โดยเฉพาะตลาดหลักทรัพย์ปั่นป่วนวันหนึ่งขึ้นลงวันละหลายรอบ เพราะความเชื่อของคนทั้งโลกถูกครอบงำของนักปราชญ์ตะวันตกตีกรอบไว้ให้คิดคล้ายๆกันทั่วโลก ปริมาณเงินออนไลน์ที่ไหลไปมากกระทบเศรษฐกิจของชุมชนและของประเทศได้ตามความผันผวนของอารมณ์ของนักลงทุน (ที่นั่งจ้องตัวเลขผ่านจอคอมพิวเตอร์)

ถามว่า : สรุปได้ไหมว่าความปั่นป่วนของระบบเศรษฐกิจโลก มีได้กระทบกับหลักที่แท้จริงของพุทธธรรม

ตอบว่า : ถูกแล้ว แม้จะผลกระทบต่อความเจริญของพระพุทธศาสนาอยู่บ้าง เช่น ในแง่ที่ว่าพุทธบริษัทใส่ใจในพุทธธรรมลดลง ไม่ศรัทธาที่จะนำพุทธธรรมไปแก้ไขความผิวนองของระบบเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ใส่ใจที่จะเชื่อในปาฏิหาริย์แห่งความถูกต้องของพุทธธรรมและอื่นๆ แล้วแต่จะคิด แต่ความจริงแท้ของพุทธธรรมจะไม่ขึ้นกับสถานที่ บุคคลและกาลเวลา กล่าวโดยสรุปหลักการพุทธธรรมเป็นปรมาตมธรรมนั่นเอง เช่น คนที่ไม่สนใจหลักการพุทธธรรมเลย แต่ถ้าวันหนึ่งกลับเปลี่ยนใจและหันมาศรัทธาศึกษาพุทธธรรมตามกระบวนการแห่งไตรสิกขา และฝึกฝนตนเองจนจิตเกิดการตื่นรู้ เขาผู้นั้นก็จะได้รับอานิสงส์เต็มที่ไม่ต่างจากบุคคลที่ศึกษาพุทธธรรมมาเนิ่นนาน

ถามว่า : สรุปได้ไหมว่า ศึกษาพุทธธรรมเมื่อไร ก็ได้ผลเต็มที่เมื่อนั้น

ตอบว่า : ถูกแล้ว เพราะพุทธธรรมเป็นสวากขาตธรรม มีสมบัติเป็นที่พึงของมนุษย์ผู้ศรัทธาเอง

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้น ก็ยังไม่จำเป็นศึกษาพุทธธรรม รอให้มีเวลารอให้เกิดความสนใจใคร่ศึกษาก่อนก็ยังทัน ถูกไหม

ตอบว่า : พุทธธรรมให้หลักว่า เกิดเป็นมนุษย์ควรทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ความไม่ประมาทในความหมายของคนทั่วไป คือ ทำความดี (เป็นคนทำหน้าที่ตรงตามกติกาที่ถูกกำหนดโดยผู้อื่น) แต่พุทธธรรมยังพบว่า คนที่ทำความดีชอบความดียังชอบความสุขความเจริญ ความมียศ ความมีลาภอีกด้วย นี่แหละจึงจำแนกคนออกเป็นสี่เหล่า บางพวกชอบเตรียมตัวให้พร้อม เพื่อความไม่ประมาท บางพวกชอบทำตัวให้ถูกต้องตามกติกา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนเสมอ บางพวกก็ชอบทำงานแบบเช้าชาม

เย็นชาม ไปเรื่อย ๆ มีทุกข์หรือปัญหา ก่อนจึงค่อยคิดแก้ไข แต่บางพวก เป็นพวกบัวใต้น้ำ เชื่อการทำตามใจตนเอง ว่าเป็นความถูกต้อง ไม่เชื่อ ว่าการรักษาศีลจะมีประโยชน์อะไร ไม่เชื่อในอำนาจของการเป็นผู้ให้ หรือ ไม่เชื่อเรื่องอำนาจของกุศลผลบุญบารมี ถือว่า “กูแน่” เท่านั้น

ถามว่า : เตรียมตัวให้พร้อมเพื่อความไม่ประมาทใช่ไหม ทำอย่างไร เล่า

ตอบว่า : สติเป็นอธิบดีของการคิด การพูด การกระทำ บุคคลจึง ควรฝึกสติให้พร้อม จะได้รู้ทันความคิดของตนเองที่กำลังคิดอย่างไรอยู่ สัมปชัญญะเป็นอธิบดีของการคิดที่ถูกต้องชอบธรรม บุคคลที่มีความรู้สึก ตัวทั่วพร้อมอยู่เสมอ จึงเป็นบุคคลที่คิดถูกต้องชอบธรรม นับว่าเป็นความ ชอบธรรมที่ไม่ประมาท คนทุกคนไม่ว่าจะเป็นใคร นับถือศาสนาอะไร จึง ควรฝึกฝนการมีสติสัมปชัญญะและตั้งมั่น (สมาธิ) ให้อยู่กับสิ่งที่กำลังคิด กำลังพูด กำลังทำ ไม่ว่าจะ เป็น คิด พูด ทำเรื่องกิจส่วนตัวหรือกิจตาม หน้าที่หรือกิจเพื่อสังคมก็ตาม

ถามว่า : พุทธธรรมเป็นเรื่องปัญญาญาณ แต่ทำไมการทำความ เป็นประมาทให้ถึงพร้อม จึงประกอบด้วยสติ สัมปชัญญะและสมาธิเท่านั้น

ตอบว่า : สัมปชัญญะ คือ ผลลัพธ์ของญาณปัญญาที่ผสมรวมสติ และสมาธิอย่างถูกส่วน ส่วนสัมปชัญญะอ่อน ๆ เกิดจากสมาธิรวมกับ ปัญญา แต่สัมปชัญญะที่มีกำลังแก่กล้าต้องประกอบด้วย ญาณปัญญา รวม กับสติและสมาธิอย่างพอดีเสมอ การมีสัมปชัญญะที่ดีพร้อม คือ ผู้ไม่ ประมาทอย่างถึงพร้อมเป็นคำกล่าวที่เป็นไวพจน์ของกันและกัน

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้นฝึกแค่สติ สัมปชัญญะ และสมาธิก็เพียงพอ ใช่ไหม

ตอบว่า : ขึ้นกับผู้ฝึกคือใคร บางคนพอใจที่จะทำตามผู้อื่น พอใจในสิ่งที่ผู้อื่นวางหลักเกณฑ์เอาไว้ ฝึกแค่สติ สมาธิ สัมปชัญญะก็เพียงพอแล้ว แต่ถ้าบางคนมีลักษณะชอบความเป็นผู้นำ หรือชอบความจริงแท้ หรือชอบคิดเอง ทำเอง ลักษณะของคนที่ชอบความจริงแท้ควรที่จะศึกษาหลักการพุทธธรรมให้เป็นทฤษฎีเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกประการหนึ่ง การที่จะเข้าใจและเข้าใจในสภาวะทั้ง ๓ ประการจะต่างกัน ความเข้าใจอาจจะไม่เพียงพอที่จะนำพุทธธรรมมาประยุกต์ได้จริง พอมีอุปสรรคก็แก้ไม่ถูกส่วน ถ้าเข้าใจ (บรรลุสังขาร) จะดีกว่า

ถามว่า : การฝึกสติและสัมปชัญญะและสมาธิ เป็นเรื่องที่ฝึกได้เลย หรือว่าต้องเรียนรู้ทฤษฎีมาก่อน

ตอบว่า : เราทุกคนสามารถจะฝึกสติ สมาธิ และสัมปชัญญะตามธรรมชาติได้เลย เพียงแต่ต้องยอมรับความจริงตามธรรมชาติธรรมดา

ถามว่า : ขอความกรุณายกตัวอย่าง หรือ อธิบายให้ชัดเจน

ตอบว่า : ขอให้มองไปตรงๆ และตอบว่า : เห็นอะไร สมมุติคุณตอบว่า : เห็นฝ้ายบ้าน โຕ้ะ เก้าอี้ ต้นไม้ หรืออื่นๆ คำตอบก็คือ สติ เป็นความระลึกรู้ตามความเป็นจริงตรงหน้า ก่อนหน้าที่จะเห็นการตั้งอยู่ของวัตถุ ต้องมองเห็นอากาศรอบตัวและรอบวัตถุนั้นๆ ก่อน คุณลองมองใหม่ มองเห็นอากาศก่อน แล้วจึงมองเห็นของการตั้งอยู่ของวัตถุ นั้นแหละ คือการมองเห็นด้วยสติ ตามธรรมชาติถ้าไม่เห็นอากาศก่อน ก็แสดงว่ามองผิดพลาดไปจากความเป็นจริง

ถามว่า : เช่นมองลอดประตูผ่านอากาศไปมองเห็นทางเดินเท้า เห็นต้นไม้ริมทางเดิน ทางมีใบไม้สีเขียวแก่อ่อนสลับกัน การเห็นอากาศ และประจวบทั้งความเข้มของสีต่างๆ ที่ผ่านสายตานี้เรียกว่าการมอง

อย่างมีสติใช่ไหม

ถูกแล้ว สติมองโดยการใช้สามัญสำนึกธรรมดา สามารถจะรู้ว่าสิ่งใดเป็นของแข็ง ของเหลวและเป็นอากาศ

ตอบว่า : สามารถจำแนกเป็นสี่สັນต่างๆ ถ้ามองกลางวันและจากที่เดียวกันกลับเห็นเป็นเงาทึบและเงาตื่นถ้ามองกลางคืน เพราะกลางคืนเห็นแค่มืดทึบสว่าง นอกจากมองเห็นแล้วยังได้ยินเสียงต่างๆ ได้กลิ่นอากาศ ได้รสน้ำลาย ได้สัมผัสบรรยากาศรอบตัว (โผฏฐัพพารมณ์) และได้สังเกตว่า นั่งมองเงียบๆ โดยมีได้คิดปรุงแต่งอะไร เรียกว่ามีสติ รู้เห็นตามธรรมชาติธรรมดา

ถามว่า : แล้วสมาธิตามธรรมชาติเกิดขึ้นได้อย่างไร

ตอบว่า : トラบใจที่ยังสบายใจ สงบใจกับการมีสติตามธรรมชาติสมาธิก็ต้องมีอยู่แล้ว พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ว่า สติเป็นกุศลเจตสิกจะเปิดพร้อมกุศลเจตสิกอีก ๑๘ ตัว และความตั้งมั่น (สมาธิ) ก็เป็นกุศลเจตสิกร่วมทำงานอยู่กับสตินั้นเอง

ถามว่า : แล้วสัมปชัญญะตามธรรมชาติเกิดได้อย่างไร

ตอบว่า : สติรวมกับญาณปัญญา จึงเป็นสัมปชัญญะ ญาณปัญญา คือ ความรู้สึกได้ตรงจริง โดยไม่ผ่านความคิด ผู้ที่จะเข้าถึงญาณปัญญา ต้องสามารถแยกความรู้สึกความคิดออกจากกันได้ นอกจากนี้ยังเห็นคุณค่าของความรู้สึกยิ่งกว่าเห็นคุณค่าของความคิด ความรู้สึกตัวมีตลอดเวลา เช่น ขณะเขียนต้นฉบับอยู่ ก็รู้สึกอิริยาบถที่ขยับนิ้ว แขน และแรงกระแทกที่ปลายปากกา รวมทั้งรู้สึกเย็นสบาย เนื่องจากเปิดพัดลมไว้ข้างหลัง ได้ยินเสียงขยับของกระดาษ เสียงเสื้อตนเองที่ถูกพัดลมพัดปลิว ที่เขียนมายาวหน่อย เพื่อให้เข้าใจตรงกันว่า นี่คือการรู้สึก (สติ)

ส่วนสัมปชัญญะ คือ การเห็นสมดุขของทั้งร่างกาย ที่ขยับองคภาพพ ขณะที่เขียนอักษรทีละตัว หมายถึง เห็นตัว รูป - นาม ทำหน้าที่สอดประสานกัน เพื่อสร้างต้นฉบับ

ทุกขณะเป็นอารมณ์ปัจจุบัน ในความแปรปรวนมีอยู่ทุกขณะ ทุกความแปรปรวนนั้น หยั่งรู้ความสังัดของรัตติกาล และเสียงเรไรโผล่มา รอบบริเวณ

ในความแปรปรวนนั้นเห็นว่า กระจาดหนึ่งเฉยๆ แต่จิตตสังขารกำลังร้ายเหตุปัจจัยบนกระจาดตามคำสั่งของมโนวิญญาณ เพื่อพยายามอธิบาย สภาวะของสัมปชัญญะ

โดยสรุป ในความเคลื่อนไหวขององคภาพพเห็นความนิ่งของจิตเดิม (จิตที่รู้อายตนะนิพพาน) ในความนิ่งก็เห็นความเคลื่อนไหวของโลกีย วิญญาณที่กำลังประสานสอดคล้องกลมกลืนกันทั้งองคภาพพเพื่ออธิบาย ให้เข้าใจสัมปชัญญะ ที่ต้องอาศัยญาณปัญญาประกอบ ญาณปัญญาเป็น ผลรวมของปัญญาจากสมมติ ทำหน้าที่ประสานสอดคล้องกับปัญญา ปรมาตถ์ นี้แหละคือสัมปชัญญะตัวจริง

ถามว่า : ดุมันง่าย มั่นธรรมาชาติธรรมตามาก นี่หรือที่เป็นเครื่อง มือที่แสนวิเศษของจิต

ตอบว่า : มนุษย์พัฒนาโลกาภิวัตน์ แล้วเรียกการพัฒนาว่า ความเจริญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่มนุษย์ก้าวเดินจนเสียความง่าย ความงาม ความพอดีตามธรรมชาติไป แค่นี้มีน้ำอย่างเดียว ก็ยุ่งยากกว่า เดิมมากมาย เราเคยใช้ขันใบเดียวตักน้ำไว้ดื่มจากน้ำฝน แม้มีลูกน้ำยุงปน อยู่ก็ไม่เคยกังวล ข้าพเจ้าตักน้ำฝนโดยปราศจากความกังวลจนเข้า มหาวิทยาลัย จึงเริ่มปรับตัวให้มีสุขภาพสมัยใหม่คือ ต้องคอยล้างมือก่อน

ทำงาน ก่อนทานอาหาร ฯลฯ ต้องตีม้ น้ำจากแก้วที่สะอาด ไม่ตีม้ น้ำจาก
 ริมฝีปากของผู้อื่น จึงเคยชินจากการตีม้ จากแก้วกระดาษ ตีม้ ครั้งเดียวทั้ง
 ทั้งๆ ที่กว่าจะปลูกต้นกระดาษ นำมาเข้าโรงงานทำกระดาษ กว่าจะได้
 กระดาษขาวแข็ง ทำเป็นแก้วน้ำตีม้ ต้องเสียทรัพยากรธรรมชาติไป
 มากมายนับไม่ถ้วน แต่พอผ่านริมฝีปากไม่ถึงครึ่งนาทีโยนทิ้งแล้ว วัสดุ
 แก้วกระดาษ เริ่มจากปลูกต้นกระดาษ สมมติว่าสิบปี แล้วตัดมาเป็นวัสดุ
 ส่งโรงงานทำกระดาษ ต้องใช้ความรู้ ความพยายาม ของคนนับไม่ถ้วน
 แต่แค่ผ่านริมฝีปากของเราครึ่งนาที ก็โยนทิ้ง แค่คิดอย่างเดียวก็น่าสงวน
 แล้ว มนุษย์เราทำให้การตีม้ น้ำหนึ่งครั้ง เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
 สูงถึงขนาดนี้เชียวหรือ วันๆ หนึ่งมนุษย์ตีม้ น้ำวันละกี่ครั้ง โยนแก้วน้ำทั้ง
 วันละกี่อัน คนในโลกนี้มีกี่คน แค่โยนวัสดุที่ตีม้ น้ำทิ้งแค่อย่างเดียว ก็
 ทำลายธรรมชาติเกินจินตนาการ แต่ในแต่ละวัน มนุษย์สมัยใหม่ยัง
 สาละวนถึงพลาสติก โฟมกระดาษ ฯลฯ ต่อหนึ่งคนที่กินอาหารสะดวกซื้อ
 ต้องทำลายทรัพยากรธรรมชาติมากเท่าไร แค่จินตนาการก็สงวนขวัญว่า
 มิจฉาทิภูมิมันกำลังทำลายทุกคนในโลกอยู่จริงๆ

ถามว่า : ตามหลักของพุทธธรรม ผู้ที่จะเกิดมาพร้อมกับความ
 สะดวกสบายและมีความรักนั้นล้อมรอบ ต้องเป็นผู้มีบุญมาก มนุษย์ในยุค
 นี้เกิดมาก็ได้รับความสะดวกกับความทันสมัย เช่นคลอดในโรงพยาบาล
 อยู่ในห้องปรับอากาศ ใช้ผ้าอ้อมสำเร็จรูป แป้งฝุ่น ครีม ฯลฯ และ ฯลฯ
 รวมกับอาหารบริบาลทารกตามอายุในวัยเด็กก็เติมไปด้วยของเล่น และ
 สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ฯลฯ แสดงว่านี่คือยุคของผู้มีบุญมาเกิดใช่
 ไหม

ตอบว่า : ท่านเปรียบเทียบความสะดวกสบาย ความสุขจากวัตถุที่ปรน

เปรอหารกผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย เรียกว่า “สวรค์” สวรค์ทั้งหมดมี ๖ ชั้น ชั้นแรกที่สุดเรียกว่า จาตุมหาราชิกาภูมิ ชั้นสูงที่สุดคือปรนิมมิตวสวัตดีภูมิ ความแตกต่างจากเทวดาชั้นแรกและชั้นสุดท้ายอยู่ที่ ความสุขที่ปรนเปรอสุขจากกามวัตถุที่รวดเร็วต่างกัน เทวดาชั้นแรกต้องรอ เช่นรอพี่เลี้ยงมาดูแล มาเปลี่ยนผ้าอ้อม ต้องทนรอไปก่อน แต่เทวดาชั้นสุดท้ายไม่เคยต้องรออะไรเลย มีพี่เลี้ยงมาคอยดูว่าดีหรือยัง ดีนหรือยัง ประคบประหงมจนทารกมีเคยรู้จักคำว่า “ทุกข์” ทุกขณะมีแต่ความสุขสบาย ความรื่นรมย์จากกามวัตถุ มีข้าทาสบริวารห้อมล้อมแข่งกันมาปรนเปรอจนธรรมชาติล้อมรอบผิดความจริงจากธรรมดา เทวดาชั้นสูงที่สุดจึงขาดประสบการณ์แห่งการต่อสู้ของชีวิต เพราะถูกห้อมล้อมปรนเปรอตลอดเวลา ไม่ต่างอะไรจากเจ้าชายสิทธิตถะกุมารที่ไม่เคยเห็นความเป็นจริงของชีวิต เมื่อไปพบเห็นความเจ็บ ความแก่ ความตายเข้าจึงสะท้อนใจมาก คราวนี้ในสวรค์ก็จะมีสัตว์อยู่ด้วย เช่น ครุฑ นาค หรือสัตว์ที่ปรากฏในวรรณคดีต่างๆ ใครก็ตามอยู่บนสวรค์ เต็มไปด้วยความสะดวกสบาย รื่นรมย์แต่ไม่เคยรู้คุณค่าของสิ่งที่ตนกำลังเสพอยู่ ว่ามีที่ไปที่มาอย่างไรกว่าจะได้เป็นกามวัตถุที่ส่งมาให้เสพมีกระบวนการและขั้นตอนการผลิตอย่างไร มีใครเป็นผู้เริ่มต้นคิดสิ่งเหล่านั้น มนุษย์ที่เสพความสะดวกสบายโดยไม่มีใครสั่งสอนให้รู้ถึงคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมของสิ่งเหล่านั้นก็จะเปรียบได้ดังสัตว์ในสวรค์คืออยู่บนสวรค์แบบเดรัจฉานธรรมดา

ถามว่า : เราจะสำรวจตนเองได้อย่างไรว่าขณะเสพความสะดวกสบาย ความบันเทิงอยู่ในปัจจุบัน เราเสพในฐานะเทวดาหรือสัตว์ในสวรค์

ตอบว่า : เทวดาคือผู้มีหิริโอตตปปะ คือละอายชั่ว กลัวบาป ถ้าเสพวัตถุทุกอย่างถูกกฎเกณฑ์ตามธรรม คือ เสพเพื่อรู้ซึ่งถึงคุณค่าแท้ มิใช่

เสพเพราะคุณค่าเทียม เสพกามวัตถุอย่างพอดีกับความจำเป็น ไม่ใช่
 สรุ่ยสร้อย ฟุ้งเฟ้อ นี่คือเทวดาตัวจริง แต่ถ้าเป็นสัตว์เดรัจฉาน คือ เสพ
 อย่างเมามันไม่เคยคิดจะอยากรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นมาถึงตนได้อย่างไร เสพแล้ว
 ทำให้เกิดมลทินหลังการเสพ (กินข้าวแล้วไม่ล้างจาน เข้าห้องน้ำแล้วทำให้
 เลอะเทอะ ถอดเสื้อผ้าที่ใช้แล้วหมักหมม รองเท้า กระเป๋ากระจัดกระจาย
 เช่นนี้เป็นต้น หมายถึง การเสพเป็นการสร้างมลทินให้กับสถานที่) ถ้า
 เทวดาเสพอย่างขาดหิริโอตตัปปะ ก็จะตกสวรรค์ง่าย ถ้าเสพแบบเดรัจฉาน
 ก็แสดงว่า เป็นคนโง่ที่ผจญเคยทำทานมาเท่านั้น ด้วยการอธิบายเช่นนี้
 เราจึงรู้ว่าเราคือเทวดาผู้อยู่กับโลกทันสมัย ซึ่งก็จะมีคนยกย่องนับถือ แต่
 ถ้าอยู่อย่างสัตว์เดรัจฉานก็มีคนอยากให้เป็นหนูทดลองยาสำหรับเสพสิน
 ค่าใหม่ๆ ที่ผลิตขึ้น การที่สังคมผลิตเครื่องดื่มแล้วโฆษณาพร้อมกับยั่วยวน
 เลขที่เป็นเบอร์ที่ฝากจุกซิงโซค ล้วนเป็นเครื่องหมายแสดงว่าผู้เสพความ
 สะดวกสบายของโลกที่ทันสมัยอยู่ในคราบของมนุษย์เดรัจฉาน
 เทวดาที่ไหนจะชอบเสพอาหารขยะ แค่มันฝรั่งแผ่นก็สามารถล่อตาล่อใจ
 ได้มีรุ้ที่สิ้นสุด อาหารขยะอื่นๆ ก็เข้าข่ายอย่างเดียวกัน อาหารขยะ หมายถึง
 ถึง อาหารที่ต้องผ่านการปรุงแต่งพิสดาร จนหมดคุณค่าแท้ของการเป็น
 อาหาร ต้องเสริมรส แต่งกลิ่นและต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์ สัตว์ทุกชนิด
 จะต้องรู้จักอาหารจากธรรมชาติ แต่อาหารขยะเป็นของคู่กับมนุษย์
 เดรัจฉานเท่านั้น

ถามว่า : อาหารสำเร็จรูปที่ขายกันนั้น บางทีก็มีประโยชน์กับผู้ที่
 ต้องทำงานแข่งกับเวลา และบ่อยครั้งหน้าที่ที่รับผิดชอบของเขา ก็ต้องบีบคั้น
 ให้เขาต้องใช้อาหารสำเร็จรูปเพื่อดำรงชีวิตเอาไว้ มนุษย์ที่ต้องทำงานแข่ง
 กับเวลาและพึ่งอาหารสำเร็จรูปจะเป็นมนุษย์เดรัจฉานด้วยหรือ

ตอบว่า : อาหารสำเร็จรูปไม่ว่าจะเป็นแค้ไข่ต้มหนึ่งฟองที่กำลังถูกโฆษณาขายอยู่ตามสื่อ ถ้าเมื่อใดอาหารเหล่านี้ ถูกใช้เพื่อประทังชีวิต เพื่อให้ได้พลังไปทำงาน แสดงว่าผู้นั้น “กินเพื่ออยู่” ไม่จัดเป็นมนุษย์ เจริญฉานโณ แต่เป็นมนุษย์ผู้ตกลงเป็นเบี้ยล่างของการหาเงินเลี้ยงชีพ ส่วนผู้ใดว่างอยู่มีเวลาเหลือเพื่อ ใช้เวลาเล่นเกม ดิตแซท ส่งแชร์ที่เป็นข่าว ลือ ข่าวไร่แก่นสาร แต่กลับดิตรสชาติ ดิตอยากทดลองรสใหม่ๆ ที่เพิ่งเปิดตัว หรือดิตแบรนต์ดัง หรือดิตอยากได้ของลดราคา ของแถม ของชิงโชค ดิตอยากโก้ออยากอวดว่าตนทันสมัย ดิตอยากแสดงตนว่ามีเศรษฐฐานะ มีรสนิยมสูงเหล่านี้ น่าจะเข้าข่ายเสพกามวัตถุเยี่ยงมนุษย์เจริญฉานโณทั้งนั้น

ถามว่า : ถ้าเราเสพเพื่อการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้สร้างแบรนต์ใหม่ๆ อย่างนี้ไม่ใช่มนุษย์ผู้มีความคิดสร้างสรรค์ดอกหรือ

ตอบว่า : การเรียนรู้ ลองผิดลองถูกเป็นคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ผู้มีปัญญา อยากใคร่หาความจริงจึงต้องลอง มนุษย์ผู้มีปัญญาย่อมมองเห็นชัดว่า การผลิตสินค้าพร้อมโฆษณาใหม่เป็นความคิดสร้างสรรค์ ที่วางกรอบความเชื่อไว้ที่เศรษฐกิจทุนนิยมกระแสหลัก การผลิตสินค้าจะมุ่งไปที่กำไรขาดทุน และใช้หลักการคือ สร้างภาพลักษณ์ภายนอกให้ดูดี สินค้าแทบทุกชนิดจึงพัฒนาการด้านการหีบห่อ เพื่อให้เกิดความสะดอกกับผู้บริโภคและเพื่อให้รสชาติของอาหารของสินค้านั้นๆ ดำรงคุณภาพอยู่ได้นาน ลักษณะของปัญญาเช่นนี้ ถ้ามิได้รับการสอนให้เข้าใจคุณค่าแท้ และคุณค่าเทียม ก็อาจจะใช้ความฉลาดของตนสร้างปัญญาที่เป็นมิฉฉา ทิวฐิ ให้กับตนเองและสังคมโดยองค์รวมได้

ถามว่า : คุณค่าแท้และคุณค่าเทียม หมายถึงอะไร ทำไมจึงต้องคำนึงถึงคุณค่าแท้คุณค่าเทียมด้วย แต่สิ่งที่เราควรคำนึงคือ คุณค่าทาง

เศรษฐกิจ ที่จะสามารถที่จะทำให้สังคมไทยแข่งขันกับประชาคมอาเซียน หรือประชาคมโลกได้

ตอบว่า : พุทธธรรมเชื่อว่าการเกิดเป็นมนุษย์ต้องมีศีลห้านำมาเกิด บางคนเกิดมาทุพพลภาพ หรือไม่แข็งแรงแสดงว่าบุพกรรมเกี่ยวกับศีลข้อ ที่หนึ่งทำมาอย่างต่างพร้อย บางคนเกิดมาในครอบครัวขัดสนยากจนไป ทุกเรื่อง แสดงว่าบุพกรรมเกี่ยวกับศีลข้อ ๒ ต่างพร้อย บางคนเกิดมากับ ครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวที่ไม่พร้อม แสดงว่าบุพกรรมเกี่ยวกับ ศีลข้อที่ ๓ มีปัญหา บางคนเกิดมาถูกชักจูงไปในทางอบายหรือในทางไม่ ถูกต้องแสดงว่าบุพกรรมเกี่ยวกับศีลข้อ ๔ มีปัญหา บางคนเกิดมาปัญญา ทิບไม่สามารถเข้าใจสัญญาลักษณ์ทางภาษาได้อย่างปกติ หรือ บางทีก็ ขาดความสามารถในการปรับตัวเข้ากับบรรยากาศแวดล้อม แสดงว่า บุพกรรมเกี่ยวกับศีลข้อ ๕ มีปัญหา เมื่อมนุษย์มีปัญหาติดตัวมาต่างกัน จึงต้องการนักปราชญ์ของสังคมที่จะต้องรู้เท่าทัน และพยายามปรับแก้จุด อ่อน จุดบกพร่องของบุคคลที่เกิดมาพร้อมกับบุพกรรมที่ต่างกัน คุณค่า แท้คุณค่าเทียมจึงเป็นความคิดแยกกายของพุทธธรรม ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ต้องสอนให้เข้าถึงแก่นแท้แห่งคุณค่าของสรรพสิ่งที่กำลังกิน กำลังใช้ คุณค่าแท้ หมายถึง คุณค่าที่จำเป็น ที่การเกิดเป็นมนุษย์มีสิทธิที่จะใช้ คุณค่าแท้ของปัจจัยสี่ (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค) เท่าเทียมกัน มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะบริโภคข้าว น้ำ อากาศ ที่เป็นปัจจัย ภายนอกเพื่อสุขภาพที่แข็งแรงเพื่อให้ชีวิตของเขาสามารถดำรงอยู่ เพื่อ ประโยชน์ของเขาเองและประโยชน์ของสังคม คุณค่าเทียม หมายถึง คุณค่า ทางจิตวิญญาณ เพื่อเป็นคุณค่าทางศิลปะ สุนทรียภาพ ประณีตศิลป์ คุณค่า เทียมที่สูงมาก แสดงถึงบุญบารมีที่สั่งสมมามาก มนุษย์มีหน้าที่และสิทธิ ในการเลือกปัจจัยต่างๆ ที่มีทั้งคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เพื่อสร้างสมดุลให้

ชีวิตของตนเอง ผู้นำสังคมต้องสร้างความฝันอย่างถูกต้องให้กับเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของสังคม ความฝันของเขาต้องมีสมมูลของคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม ที่จะทำให้เขามีชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขขณะเรียน และมีการเติมโตของปัญญาที่มีมิติไปในทางเข้าถึงความจริงแท้ ถ้าเรามีแต่คุณค่าทางเศรษฐกิจเท่านั้นสังคมอาจชักนำไปในทางมิจฉาภิภูฏฐิได้ โดยเฉพาะสังคมสมัยใหม่ เยาวชนถูกชักจูงให้เห็นความดี ความงาม ความเลิศ ของคุณค่าเทียม มากกว่าคุณค่าแท้

ถามว่า : ขอให้อธิบายให้เกิดจินตนาการที่ชัดเจนว่า เยาวชนเห็นคุณค่าเทียมสำคัญกว่าคุณค่าแท้แล้วจะเป็นมิจฉาภิภูฏฐิได้อย่างไร

ตอบว่า : มิจฉาภิภูฏฐิ คือ สภาวะที่น่ากลัวที่สุด พระพุทธเจ้าตรัสว่าความเชื่อของสังคมที่นำพลเมืองไปทางมิจฉาภิภูฏฐิ นั้นน่ากลัวกว่าสงครามโลกหรือผู้ก่อการร้ายข้ามชาติ น่ากลัวกว่าโรคที่ไม่มีทางรักษา เช่น โรคทางไวรัสฮีโมล่า เป็นต้น หรือน่ากลัวกว่าภัยพิบัติจากธรรมชาติ เช่น ใต้ฝุ่นระดับค่าเตือนสูงสุดหรือสึนามิหรืออื่นๆ ปัจจัยภายนอกที่ช่วยยกระดับความเชื่อมั่นหรือยกระดับสังคมของมนุษย์ ถ้ามีมากเกินไปก็จะกลายเป็นชนวนของมิจฉาภิภูฏฐิได้ เช่น บางคนใส่รองเท้ามีแบรนต์ ทำให้เดินสง่าขึ้น มั่นใจขึ้น แม้รองเท้าจะเกินครึ่งของเงินเดือน ก็ยังรู้สึกคุ้มค่าที่ได้ซื้อใส่ บางคนขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเองต้องซื้อรถราคาแพงมากมาขับ เพื่อให้เป็นความขู่ขวัญคู่ต่อสู้ หรือปรบักษ์ทางการค้า บางคนกลัวใจในเรื่องไม่เป็นเรื่อง แต่แค่ได้ตีต๋มกาแฟสตาร์บัคกับได้กินขนมเค้กราคาแพง กลับริ้วสีก็สบายใจขึ้น และ ฯลฯ หมายความว่า ความศักดิ์สิทธิ์อยู่ที่ปัจจัยภายนอก มีใช้อยู่ที่เหตุผลจริงๆ ที่ไตร่ตรองได้ พุทธ

พจน์ที่ว่า “เมื่อถูกคุกคามจากความทุกข์ บุคคลส่วนมากกลับหันเข้าพึ่ง
 ภูเขาบ้าง ต้นไม้บ้าง เทพเทวาที่มองไม่เห็นบ้าง มีผู้ที่ฉลาดและรักความ
 จริงเท่านั้น ที่จะหันมาพึ่งตนเอง โดยการสร้างสติปัญญาให้แก่กล้าขึ้น”
 สังคมที่หล่อหลอมจิตวิญญาณของเยาวชนให้ใช้แบรนด์เป็นความ
 ตักดีสิทธิ์ที่จะเพิ่มเศรษฐกิจทางสังคม จนกระทั่งทำตามกันเป็น
 หมู่มากจนกระทั่งประเทศเสียสมดุลทางวัฒนธรรม ใคร ๆ ก็ชักจูง
 คนในประเทศให้ติดตามเป็นทาสของแบรนด์ต่าง ๆ ไม่ใช่แค่เครื่อง
 อุปโภคบริโภคที่ต้องมีแบรนด์เท่านั้น แม้เครื่องอำนวยความสะดวกก็ต้อง
 มีแบรนด์ สังคมเช่นนี้กำลังเสียวรกก้าวของความเป็นมนุษย์ที่แท้ และ
 พร้อมแล้วที่จะทำตัวเป็นทาสทางความเชื่อสำหรับผู้ฉลาดกว่า และถ้า
 เราเข้าใจคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เราจะเห็นภัยที่น่ากลัวของสังคมไทย คือ
 มิจฉาทิฏฐิของผู้นำของชุมชนนี้เอง

สรุป การใช้ปัจจัยภายนอกนั้น เป็นปัจจัยหลักยกระดับความเชื่อมั่น
 ทางสังคมทางวิญญาณ นี่คือจุดเริ่มต้นของมิจฉาทิฏฐิ ปัจจัยภายนอกที่ทำ
 หน้าที่เป็นคุณค่าแท้เท่านั้น ที่จะช่วยทำให้เกิดสัมมาทิฏฐิแต่ถ้าปัจจัย
 ภายนอกเน้นย้ำความเป็นคุณค่าเทียม ที่เป็นคุณค่าส่งมาจากกรากแก้วทาง
 วัฒนธรรมของผู้เฒ่าจะทำให้สังคมเกิดมิจฉาทิฏฐิเต็มรูปแบบ

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้นหลักพุทธธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อใดๆ
 จะสามารถนำมาใช้กับสังคมติดแบรนด์ได้ไหม

ตอบว่า : การสำนึกได้ว่าคุณค่าแท้เป็นความจำเป็น เป็นสิทธิพื้น
 ฐานของความเป็นมนุษย์ มนุษย์สำนึกได้ว่าการใช้ปัจจัยสี่จำเป็นเพื่อความ
 เป็นอยู่ผาสุกของชีวิต มาตรการใดๆ ที่จะช่วยทำให้มนุษย์ได้สิทธิดังกล่าว
 ต้องเป็นมาตรการเร่งด่วน ต้องรีบทำ ส่วนที่ว่าเศรษฐกิจของประเทศ

กำลังเสียตุลการค่าแค้นแค้นนี้ กลับเป็นปัญหารองลงไปค่อยแก้ไขก็ได้ หรือไม่ต้องเชื่อตามหลักเศรษฐกิจทุนนิยมก็ได้ นี่คือแก่นแท้ของพุทธธรรม สำคัญที่สุดคือผู้นำการบริหารจัดการต้องมีสัมมาทิฐิต้องเห็นความจริงที่ว่านี่ว่าเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน เป็นวาระแห่งความเป็นความตายของชาติ และคนไทยทั้งชาติควรสำนึกถึงความจริงพื้นฐานดังกล่าว

ถามว่า : ถ้าเราเป็นมนุษย์ที่รักความเป็นธรรมคนหนึ่ง เราจะสำนึกไปได้อย่างไรว่าความเชื่อที่ยึดไว้ปฏิบัติในชีวิต เป็นสัมมาทิฐิหรือ มิฉฉาทิฐิ เราควรจะทดสอบไปได้อย่างไร บัดนี้ได้มีสัมมาทิฐิบังเกิดขึ้น

ตอบว่า : สัมมาทิฐิจะบังเกิดได้ ต้องประกอบด้วยความเชื่อพื้นฐานต่อไปนี้คือ หนึ่ง ความเชื่อเรื่องการทำทาน การรักษาศีล การทำภาวนา คือไตรสิกขา ผู้มีปัญญา สัมมาทิฐิต้องมีศรัทธาทำตามจารีตประเพณีที่ถูกส่งมาโดยบรรพบุรุษเมื่อหลายร้อยปี และเมื่อมีการศึกษาผ่านไตรสิกขาอย่างสม่ำเสมอ ก็จะมีโอกาสพัฒนาสัมมาทิฐิ และมิฉฉาทิฐิที่เคยยึดไว้ก็จะค่อยๆ หมดพลังไปเอง สอง ความเชื่อเรื่องสภาวะทางจิตเป็นใหญ่ต้องไม่ให้ด้อยกว่า ความเชื่อเรื่องสภาวะเรื่องรูปเป็นใหญ่ ยกตัวอย่าง เช่น เกิดปวดศีรษะ ปวดท้อง ฉับพลัน ก่อนที่จะลุกลงไปเหยียบยาแก้ปวดมากิน (เชื่อเรื่องรูปไข้แก้ปัญหารูป) ควรใช้เวลาไตร่ตรองแคว้นหนึ่งว่า เหตุใด จึงเกิดอาการปวดฉับพลันและค่อยสังเกตอาการปวดให้ชัดเจนก่อน ค่อยเดินไปหายามากิน

ถามว่า : ทำไม่ต้องไตร่ตรองก่อนเล่า ใครๆ ก็รู้ว่ายาแก้ปวดเป็นยาสามัญประจำบ้าน ใครๆ ก็กินได้ ด้วยตนเอง

ตอบว่า : นี่คือความสำนึกข้อแรกสุดว่า เราควรเชื่อเรื่องจิตที่เป็นหลักของพุทธธรรมบ้าง ควรไตร่ตรองหาเหตุเสียก่อน เราจะไตร่ตรองได้

แสดงว่าต้องมีสติประจำตน คนที่ไม่สนใจการฝึกสติ เกิดอารมณ์ไม่ได้ ตั้งใจไม่ได้ตามปรารถนา ก็จะรีบลุกขึ้นไปบำบัดอาการทันที แค่มิ้นศีรษะนิดเดียว ไม่จำเป็นต้องกินยาก็ได้ บางทีหายใจยาวๆ สอดสายตาดูธรรมชาติคลายความกังวลลง อาการมีนศีรษะก็จะทุเลาหรือหายไปได้ ถ้าปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ทำให้เราผลีผลามทุกเรื่อง ความใจเร็วด่วนได้ของเรา สะสม แสดงถึงการขาดสติเรื้อรัง มิจฉาทิฎฐิก็จะค่อยๆ งอกงาม เติบโต และเราก็จะเป็นมनुษย์ที่ตามกระแสสังคมโดยไม่ยาก ถ้าหากเหตุปัจจัยทำให้เรามีบุญบารมีพอจะหาปัจจัยมาบำบัดความต้องการได้ ก็จะไม่ค่อยมีปัญหาเด่นชัด แต่ถ้าปัจจัยที่จะบำบัดความต้องการไม่เพียงพอ ความทุกข์จะถูกอัดกลับ กด เก็บ กัก ไว้ และมีฉาทิฎฐิที่มีกำลังยิ่งกว่าเดิม งอกงามขึ้น

ถามว่า : สมมติว่าเราถูกรถชนแล้วจะต้องคิดหาเหตุอีกหรือ แทนที่จะรีบเร่งเข้าสูโรงพยาบาลด่วน

ตอบว่า : ถ้าถูกรถชนยังมีสติสัมปชัญญะอยู่ ก็ควรรหาเหตุปัจจัยอย่างผลีผลามลุกขึ้นหรือขยับตัวทันที อาการจากการถูกรถชนอาจหนักขึ้นก็ได้ แต่ถ้าถูกรถชนจนสลบไป ก็ขึ้นกับบุญกรรมเก่าของเราอย่างเดียว

สรุป ถึงถูกรถชน ก็ยังจำเป็นต้องใช้สติใคร่ครวญอาการที่เจ็บอยู่ดี เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาลุกลามจากการตกใจไร้สติ

ถามว่า : สมมติรถชนเราแล้วหนีไป เราจะไปรู้ได้อย่างไรว่าเราหรือเขาผิด เพราะคู่กรณีหนีไปแล้ว ในกรณีนี้คิดไปจะมีประโยชน์อะไร นอกจากแค่นใจว่าขับรถชนฉันแล้วยังขับหนีอีก

ตอบว่า : แม้ในกรณีที่คู่กรณีหนีความรับผิดชอบ เราก็ควรตรวจสอบสัมมาทิฎฐิหรือมิจฉาทิฎฐิของเราได้ ถ้าเป็นมิจฉาทิฎฐิเราก็หนีสภาพ

แข่งผู้ที่ชั่วบรรดชนเรา แล้วยังชั่วบรรดหนี เพราะเราจะเห็นว่าปัญหาของเรา เกิดจากการกระทำของผู้อื่นอย่างเดียว ความโกรธแค้นจะเกิดขึ้น ถ้าเป็น สัมมาทิฏฐิ เราจะต้องนึกถึงบุญกรรมของเรา เราคงเคยทำอันตรายผู้อื่น ชีวิตอื่น และขาดความรับผิดชอบเช่นกัน การกระทำดังกล่าวต้องเกิดใน ชาตินี้ เพียงแต่เราลืมเหตุการณ์ที่เราเคยทำไว้เท่านั้น สรุปก็คือสัมมาทิฏฐิ ต้องสำนึกได้บ้างว่า แม้ผู้อื่นมากระทำจนเราได้รับบาดเจ็บแต่ก็ยังไม่ทำให้ เราสำนึกถึงกฎแห่งกรรมที่เราเคยทำไว้ ผู้ที่มีสัมมาทิฏฐิต้องประกอบด้วย สติและปัญญา ต้องสำนึกได้ว่ากรรมทั้งหลายที่ได้รับ เป็นผลจากการกระทำของเราเองทั้งสิ้น

ถามว่า : ถ้าอย่างนั้นจะพูดได้ไหมว่าพุทธธรรมให้พุทธบริษัทยอม แพ้ที่เดียวสองแดง ฤทธชนยังคิดว่าเป็นกรรมที่เคยทำไว้อีก ดูจะไม่ซ้ำ เต็มชะตาชีวิตตนเองมากไปหรือ

ตอบว่า : การยอมแพ้ทางจิตวิญญาณ เป็นเรื่องของกรรมมีญาณ ปัญญา ผู้มีมิจฉาทิฏฐิจะคิดแบบนั้นไม่ได้ นี่คือกลยุทธ์ที่อยู่กับความทุกข์ อย่างแยบยล เมื่อยอมรับว่า ทุกข์นั้นมีเหตุเกิดจากกรรมของตนเอง จะ เป็นความเชื่อที่เป็นกุศล และจะเกิดกับจิตผู้ที่มีอภัยทานสูง ถ้าคิดได้จริง อานิสงส์จะสูงมาก คือ จะมีสติปัญญาวิธีประคับประคองการปวดเจ็บทาง ร่างกายของตนเอง และจะหยุดเวทนาได้อย่างอัศจรรย์ สมดังพุทธพจน์ที่ ว่า “ทุกข์นั้นเหมือนถูกลูกศรแทง แต่อย่าให้เป็นลูกศรอาบยาพิษก็แล้วกัน”

ถามว่า : แสดงว่าการมีสัมมาทิฏฐิ ทำให้สามารถแยกเวทนาของ ร่างกายออกจากเวทนาทางจิตหรือ

ตอบว่า : ถูกต้องแล้ว ทุกข์เวทนาทางกายนั้นเป็นเรื่องไม่ใหญ่โต ร่างกายจะต้องมีกลไกซ่อมแซมของตนเองอย่างน่าอัศจรรย์ แต่ถ้ามีทุกข์

เวทนาทางจิตแทรกแซง จิตของเขาจะเป็นอกุศลและอกุศลจิตนี้แหละจะขัดขวางการซ่อมแซม การบาดเจ็บทางร่างกายทำให้หายช้าขึ้น เจ็บปวดมากขึ้น ปัญหาเล็กก็จะกลายเป็นปัญหาใหญ่ ถ้าปัญหาใหญ่ก็อาจปลิดชีวิตได้ การเกิดใหม่ถือว่าเป็นเคราะห์ร้ายเพราะหมดโอกาสที่จะพัฒนาจิต วิญญาณของตนเองทันที

ถามว่า : พุทธธรรมมีหลักประกันอะไรให้พุทธบริษัทบ้างเล่าในเมื่อกรรมเก่าก็แก้ไขไม่ได้แล้ว ทำอย่างไรเราจะบรรเทาหรือหลีกเลี่ยงกรรมเก่าที่เราอาจเคยทำแต่จำไม่ได้ พุดอย่างง่าย ๆ จะทำอย่างไรจึงจะประกันคุณภาพของชีวิตว่าจะไม่เคราะห์ร้ายแบบนั้น

ตอบว่า : พุทธบริษัททุกคนเคยถวายของสงฆ์โดยทำพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกประเภท จำได้ใหม่ว่า จะมีการขอถึงพระรัตนตรัยและรับศีลห้า ก่อนทำพิธีกรรมทุกชนิด เมื่อเรารับศีลห้าแล้ว พระท่านจะ สรุปรว่าศีลจะคุ้มครองโภคทรัพย์ ความปลอดภัยนำความสุขมาให้และเป็นฐานของมรรคผล นิพพาน พุทธบริษัทบางคนได้ยื่นข้อความนี้ซ้ำเป็นร้อยครั้ง คำตอบก็คือต้องหมั่นสมาทานศีลห้า หมายความว่า ต้องรู้ว่า เราจะมีสติปัญญาเพื่อสอดส่องดูแลความคิด คำพูดและการกระทำของเรามีให้ผิดศีลห้ามิใช่แค่จำได้แต่ปาก แต่ต้องเข้าใจหลักที่เป็นแก่นแท้ของศีล ศีลจะมีอานุภาพได้ต้องประกอบด้วยสติปัญญาที่จะติดตามความคิด คำพูด และการกระทำของตนเอง ว่ากำลังคิด กำลังพูด กำลังทำ สิ่งที่ทำให้เกิดการขาดของศีลอยู่หรือไม่ ตัวอย่างการละเมิดศีลข้อที่หนึ่ง เช่น สั่งส้มตำกึ่งเต็น (นำ กึ่งเต็นสด ๆ ไปตำ) หรือสั่งอาหารทะเลโดยซั้จาก กุ้ง ปลา ปู ที่มีชีวิตซึ่งกำลังแหวกว่ายสบายใจอยู่ดี ๆ ถูกสั่งให้ช้อนขึ้นอย่าง หนึ่ง สด ทันที ผู้สั่งอาหารเช่นว่านี้ จะต้องระวังผลของกรรมที่แสบเผ็ดของทุกเวทนา

จากร่างกาย ชาวบ้านเมื่อได้ยินเสียงอึ่ง เขียด กบร้อง ทนอยู่ปกติไม่ได้ ต้องหาจมวกและไฟฉายไปแทง สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เสียงของสัตว์ หรือ การปรากฏตัวของสัตว์บางชนิด (งู แย้ ฯลฯ) ทำให้คนคิดถึงอาหารโอชะ ทันทันที่ เราไม่ต้องอ้างว่าสัตว์เหล่านั้นคืออาหาร เราควรยอมรับว่าถ้าคิดจะ ตามใจปากด้วยชีวิตของสัตว์ก็ต้องยอมรับผลวิบากจากการผิดศีลข้อที่หนึ่ง ด้วย ตัวอย่างของการละเมิดศีลข้อที่สอง การไม่ละเมิดศีลข้อที่สองนี้ บาง คนคิดแค่เพียงว่า ไม่เคยลัก ขโมยของๆ ใคร แต่ศีลข้อที่สองควรได้รับการอธิบายใหม่ให้สอดคล้องกับความทันสมัยของโลกาภิวัตน์ การใช้ของ สาธารณะ ของหลวง อย่างสุรุ่ยสุร่าย เช่น เปิดไฟ เปิดน้ำทิ้งไว้ นำของ หลวงไปใช้เป็นของส่วนตัวหรือแม้แต่อยู่ในบ้านของตนเองก็คิดว่ามีเงิน จ่ายค่าน้ำค่าไฟ มิได้คิดว่าของสาธารณูปโภคเหล่านั้นเป็นสวัสดิการของ รัฐ ทุกคนต้องใช้อย่างประหยัดเพื่อไว้ให้ผู้อื่นได้ใช้บ้าง ชีวิตที่ทันสมัย อะอะอะอะไรก็ใช้เครื่องอำนวยความสะดวกเช่นเสียบปลั๊กน้ำร้อนไว้ทั้งวัน เผื่ออยากต้มน้ำกาแฟจะได้มีน้ำร้อนใช้ เสื้อผ้าชนิดเดียวใส่ลงเครื่องซักผ้า ฯลฯ และ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นความประณีตของผู้มีสติปัญญาเท่านั้นที่จะใช้ของ สาธารณูปโภคอย่างรู้คุณค่า ใครก็ตามที่ประหยัดในการใช้ไฟฟ้า น้ำ ก๊าซ หุงต้ม น้ำมันเชื้อเพลิง ก็จะมีฐานะประหยัดในอาหาร เสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์และ อื่นๆ รู้ว่าจะใช้สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างใดให้พอดีกับความต้องการ อานิสงส์ของศีลข้อนี้จะทำให้เขาไม่เคยจนและเป็นที่รักของเทวดาที่รักษา ทรัพย์ากรธรรมชาติอีกด้วย ตัวอย่างของการละเมิดศีลข้อที่สามคือ นอกจากไม่คิดจะแย่งของรักของผู้อื่นที่เป็นคน สัตว์ สิ่งของแล้ว ยังไม่คิด จะแย่งความชอบธรรมทางโลก เกียรติ ชื่อเสียงจากผู้อื่นอีกด้วย (คอร์รัปชันจะลดลงทันที) ตัวอย่างของการละเมิดศีลข้อที่สี่คือการตระหนักรู้ว่าคำพูดสามารถเป็นสิ่งร้ายให้เกิดได้ทั้งกุศลและอกุศล ดังนั้นควร

ระมัดระวังวาทา จะแซท แซร์ซ้อความอันใด อย่าได้เป็นเหตุของชาวลือที่
 ก่อความวิบัติกับสังคมองค์รวม เช่นเกิดความคิดสร้างสรรค์ว่าน้ำในขวด
 พลาสติกที่ตากแดดไว้อาจก่อให้เกิดสารก่อมะเร็ง ขาวน้ำดื่มตากแดดอาจ
 ก่อสารเกิดมะเร็งเป็นพิษร้ายยิ่งกว่ามะเร็งทั้งหลาย เพราะจะสร้างความ
 วิตกกังวลอย่างเหลือเชื่อให้กับมนุษย์ที่ขาดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สรุป
 อย่าคิดส่งความปรารถนาดีโดยที่ตนเองไม่รู้จริงเพราะจะทำให้เกิดการ
 ระบาดของชาวลือทำให้เกิดตระหนกในระดับกว้าง คำพูดของเราจึงก่อให้เกิด
 เกิดอภุศลวิบากที่มีพลังอำนาจมหาศาล ถ้ามว่า : เราพร้อมที่จะยอมรับ
 บาปกรรมอันนั้นจากความคิดชั่วแล่นละหรือ พุทธธรรมถือว่าบาปทาง
 วาจาบางชนิดเป็นอนันตริยกรรม (กรรมหนักสุด) ตัวอย่างของการละเมิด
 ศีลข้อที่ห้าคือการตระหนกรู้ว่าการขาดสติปัญญาขณะที่บริโภคน้ำจืดผ่าน
 ตา หู จมูก ลิ้น กายของเรานี้แหละเป็นเหตุของโมหะกรรม โมหะคือความ
 หลงผิด โมหะจะเกิดกับใครก็ได้ แม้การศึกษาจะสูงสำเร็จปริญญา (ตรี โท
 เอก)แต่ขาดการฝึกสติ-สัมปชัญญะอย่างถูกต้อง ชีวิตของเขาจะอยู่เป็นสุข
 ได้ยาก เขาจะต้องเป็นทาสทางความเชื่อของผู้ฉลาดกว่าอย่างแน่นอน สรุป
 ก็คือ ผู้ที่ขาดศรัทธาในศีลห้า คิด พูด ทำอะไรมีปกติไม่เกรงกลัวการขาด
 ศีลก็จะมิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากศีล ศีลห้านี้ดูแล้วเป็นเพียงข้อห้าม
 แต่โดยปรมาตตัสจะมันเป็นภูมิคุ้มกันการอยู่อย่างสวัสดิภาพและสันติของ
 มนุษย์ชาติ เมื่อต้องทำกิจร่วมกัน โดยเฉพาะในยุคที่สื่อออนไลน์ทำให้
 คนในโลกเสมือนอยู่ในครอบครัวโลกเดียวกัน ความศรัทธาในอานุกาพ
 ของศีลห้าจึงจำเป็นอย่างออกุฤษณ์ ผู้ใดขาดความเชื่อในอานุกาพของศีล
 ห้า เขาพร้อมที่จะโลดเล่นตามพลังกระตุ้นที่ได้รับจากสังคมสมัยใหม่ เขาก็ยิ่งจะ
 เพิ่มมิจจารธรรมและความปลอดภัย ความผาสุกสวัสดิก็จะมีบาราศไปอย่างน่า
 เสียหาย บุคคลใดที่ยังศรัทธาในศีลห้า แม้เขาขาดสติไปบ้าง ถูกเร้าจาก

สิ่งเร้าที่เพิ่มทวีกำลัง อำนาจของความศรัทธาในองค์ศีลยังช่วยกันเขาไว้ไม่ให้ตกลงในมิจฉาธรรม อานิสงส์ของศีลห้ามิใช่แค่คำพยากรณ์แต่เป็นสังฆธรรมที่ผู้รักษาศีลจะรู้ถึงอำนาจของศีลห้าได้ด้วยจิตของเขาเอง

ถามว่า : ถ้าอำนาจของศีลห้าเป็นอำนาจคุ้มกันความปลอดภัยของชีวิตคู่กับโภคทรัพย์ และนำความสุขมาให้จริง ทำไมพุทธบริษัทจึงไม่ศรัทธาในอำนาจของศีลละ ตรงกันข้าม สังคมสมัยใหม่กลับยิ่งผลักดันให้เยาวชนไทยมุ่งหน้าไปในทางผิดศีลแทบทั้งห้าข้อ

ตอบว่า : เพราะผู้รู้ธรรมของสังคมไทยไม่ได้พยายามอธิบายให้เห็นการต้องมีศีลห้าในชีวิตที่ทันสมัย คนที่ไปกับความทันสมัยไม่รู้ว่าจะมีอำนาจของศีลคุ้มครองเขาไว้ กระบวนการดำรงชีวิตในสังคมที่ทันสมัยแตกต่างจากสังคมดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง บุคคลหนึ่งรับประทานอาหารโดยนั่งโต๊ะเดียวกันแต่กำลังแชทและแชร์กับบุคคลที่ไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหนโดยส่งข้อความผ่านเฟสบุ๊คมิได้มีสัมพันธภาพกับผู้ที่กำลังนั่งชดกับตนเอง สภาพที่ร่างกายใกล้ชิดกันแต่จิตใจไปอยู่ต่างที่ต่างหากเป็นภาพที่เห็นได้ตามร้านอาหาร รถไฟ สวนสนุก สถานที่นั่งพักหรือเดินคู่กันอยู่ก็ตาม ลักษณะเหมือนสังคมผีหิวขาดยังงี้ก็ยังมี

ถามว่า : ลักษณะของสังคมสมัยใหม่เหมือนสังคมผีหิวขาดฟังดูน่ากลัว เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นอะไรกันแน่

ตอบว่า : การที่บุคคลได้นั่งใกล้บุพการีในสถานที่อันรื่นรมย์ใจนับเป็นสภาวะธรรมที่หาได้ยาก ถ้าใช้โอกาสนั้นบำรุงจิตวิญญาณของท่านก็จะเกิดบุญบารมีมาก แต่ตรงกันข้าม การที่ลูกหลานสาละวนแชทและแชร์ไปที่อื่นทำให้ท่านยิ่งวังเวงใจ บุคคลใดที่อยู่ในโอกาสที่สร้างบุญบารมีแล้ว

ทอดทิ้งโอกาสเหล่านั้นเสียก็ไม่ต่างอะไรจาก “ผีหิวขาด” การที่เราได้บำรุงบุพการีด้วยอาหารกายและด้วยอาหารจิตจึงเป็นความถูกต้องชอบธรรม แต่สังคมสมัยใหม่มิได้ใช้โอกาสเหล่านั้นอย่างถูกต้องธรรม ถึงแม้โลกาภิวัตน์ได้สร้างความทันสมัย ความสะดวก ความรวดเร็วให้กับมนุษย์อย่างมากมาย แต่ถ้าใช้เครื่องมือเหล่านั้นไม่เป็นก็ไม่ต่างอะไรกับคนมีมิดหมอเพื่อใช้ทำร้ายตนเอง เราไม่อาจจะลึกด้วยความปราโมทย์ได้เลยว่าได้ทำให้บุพการีมีความสุขตามสมควรแก่สถานการณ์

สรุปก็คือ เรามีลักษณะคล้ายผีหิวขาดที่มองไม่เห็นอานุภาพของความคิด ความงาม ความถูกต้องตามธรรมที่ควรปลูกเก็บเอาไว้เป็นบุญบารมีของจิต

ถามว่า : สื่อออนไลน์นี้ใช้กันทั่วโลก ถ้าเช่นนั้นโลกนี้น่าจะเต็มไปด้วยผีหิวขาด มันไม่ดูโลกในแง่ร้ายเกินไปหรือ

ตอบว่า : สื่อทุกชนิดเป็นแค่เครื่องมือของจิต เป็นกามวัตถุชนิดหนึ่งที่โดยตัวของมันเองไร้ชีวิต ไม่มีโอกาสที่จะกล่าวเป็นบวกหรือเป็นลบโดยส่วนเดียวไม่ต่างจากมีด จะบอกว่ามีดมีอันตรายหรือ เปล่าเลย มนุษย์ได้ประโยชน์จากมีดมากมาย ปัญหาอยู่ที่ว่า ผู้บริโภคใช้อย่างรู้เท่าทัน และใช้ให้เป็นประโยชน์กับตนเองและสังคมหรือไม่เท่านั้น คำว่า “ผีหิวขาด” หมายถึง “การขาดจิตวิญญาณหรือขาดมันสมอง” ที่จะมองเห็นความจริงตรงหน้าหรือความจริงรอบตัว แต่กลับมองเห็นเงาหรือมายาของสิ่งที่ไม่จริงก่อให้เกิดความผิดพลาด แทนที่จะใช้วัตถุเพื่อพัฒนาความเจริญ ความสุข ความมีอิสรภาพ เสรีภาพ กลับกลายเป็นว่ากามวัตถุทั้งหลายพาความเสื่อมความทุกข์ ความอยู่ใต้การชักนำไปในทางผิด การต้องทำตนเองให้ทนทุกข์อยู่กับความไม่จำเป็นของชีวิต ตัวอย่างเช่น การแต่งหน้า ทาผิว ไม่ใช่สิ่งจำเป็นต่อชีวิต แต่บางคนไม่แต่งหน้า ทาผิว

กลับทำให้หมดความมั่นใจในตนเองและความมั่นใจยิ่งลดหายเมื่อสังคมชักนำให้เขียนขอบตา ต่อขนตา ทาขนคิ้ว ถอนขนจักษะแร้ ย้อมสีผม ฯลฯ แค่นี้ก็เจ็บมือ เจ็บเท้าและผมที่เคยเป็นปกติตามธรรมชาติก็ดูจะใช้ไม่ได้ ต้องปฏิรูปไปทุกอย่าง แสดงว่าเป็นค่านิยมที่เขวachsenเห็นรูปร่างหน้าตาของตนที่ได้จากบุพการีกลายเป็นปัญหา แก้นั่น ปรับนี่จนบ่อยครั้งเกิดวิกฤติการณ์ขึ้นในชีวิต วิกฤติการณ์ที่เกิดจากการไม่ชอบรูปร่างหน้าตา ท่าทางที่ได้มาโดยกำเนิด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แปลงเพศ สารพัดปัญหาต่างๆ ที่น่าประหลาดใจอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีก้าวหน้า ปัญหาต่างๆ ยิ่งตามมามากทบเท่าทวีคูณ

ถามว่า : มนุษย์ในยุคนี้มีอายุยืนกว่ามนุษย์ในยุคก่อนที่จะมีความเจริญทางสื่อออนไลน์ การที่มนุษย์มีอายุยืนขึ้นไม่นับว่าเป็นดัชนีชี้ชัดว่าโลกเจริญขึ้นดอกหรือ

ตอบว่า : บุคคลมีอายุอยู่ร้อยปีแต่ไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของชีวิต ยิ่งอยู่นานยิ่งมีปัญหา ว่าเหว เป็นโรคอัลไซเมอร์และโรคที่ต้องการการดูแลจากผู้อื่นเช่น โรคเบาหวาน โรคไต อัมพาต ทำให้อายุยืนยาวกลายเป็นความทรมาน พุทธธรรมกล่าวว่าผู้มีชีวิตอยู่ราตรีเดียวแต่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของชีวิตยังดีกว่ามีอายุยืนยาวแต่เต็มไปด้วยสรรพปัญหา และกลายเป็นปัญหาทางจิตวิญญาณของตนเองและเป็นปัญหาของสังคมโดยองค์รวม

ถามว่า : คุณภาพของชีวิตเป็นอย่างไรที่พุทธธรรมถือว่าคุ้มค่ากับการได้เกิดเป็นมนุษย์

ตอบว่า : คือผู้ที่เกิดมาแล้วซาบซึ้งในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์เป็นภพเดียวที่สามารถเปลี่ยนปรับวิถีชีวิตของตนเองให้

พึ่งตนเองได้ ให้อำนาจ ภูมิตน ภูมิตน ครอบ ครอบรู้ธรรมของตนเอง สามารถปรับแก้ไขให้เกิดความสุขมากกว่าจะจมอยู่กับความทุกข์และได้ใช้เวลาที่มีอยู่แสวงหาที่ยอดเยี่ยมที่สุดมาประดับชีวิต เช่นรู้คุณค่าที่ได้อยู่ในประเทศที่อุดมสมบูรณ์ มีอากาศไม่ร้อน ไม่หนาวเกินไป เช่นอยู่ในประเทศไทย เป็นต้น รู้จักใช้ธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ กับการพัฒนาปัญญาเมื่ออยู่ล้าหลังกับธรรมชาติ สามารถปรับจิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติได้ไม่ว่าจะเป็นขณะฝนตก ฟ้าหลังฝน ฯลฯ เป็นต้น สามารถจะเห็นความจริงตรงหน้าว่ามีคุณค่าต่อชีวิตมากกว่าภาพมายาจากสื่อทุกชนิด สามารถเห็นคุณค่าของการสมาทานศีล การฝึกสติ สมาธิและการสร้างปัญญาจากการภาวนา สามารถรู้คุณค่าของปริยัติธรรม ฆาตซึ่งในพุทธประเพณีโดยเฉพาะการบวช โดยเฉพาะการบวชในสมัยโบราณเป็นโอกาสให้คนเพิ่มฐานะทางสังคมจากเดิมมาเป็นฐานะสูงสุด ในที่สุดสามารถฆาตซึ่งในคุณของพระศรีรัตนตรัยด้วยจิตตนเอง แทนที่จะแค่เชื่อและทำตามๆ กันกับผู้อื่น เสมือนเชื่อแต่ปากว่า

ถามว่า : อารยธรรมที่ผ่านมาไม่เคยปรากฏว่าจะมีความเชื่อใดที่มีอิทธิพลสูงจนสามารถข้ามความเชื่อถือดั้งเดิมมาใช้คำว่า “โลกาภิวัตน์” นี้ไม่ใช่ความสำเร็จของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือ

ตอบว่า : พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไม่ให้สุดโต่งทางกามวัตถุหรือสุดโต่งทางการปฏิบัติเสขวัตถุ พระพุทธองค์ได้วางหลักทางสายกลางคือหลักแห่งสัมมาทิฏฐิและสัมมาสังกัปปะเป็นหัวหน้านำความคิด คำพูดและการกระทำ ส่วนที่ผู้คนส่วนมากจะทิ้งความเชื่อเดิมมาเชื่อตามๆ กันนั้นก็เป็นการยอมรับของมนุษย์ การมีมนุษย์ที่ไม่ยอมทำตามค่านิยมของสังคมอย่างเป็นทางการ แต่ต้องการเข้าใจและเข้าใจและวิเคราะห้เหตุผล

ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มนุษย์ที่มีทัศนคติดังกล่าวน่าจะต้องกลับมาศึกษาหลักหรือแก่นแท้ของพุทธธรรมที่สามารถจะให้ความมั่นใจได้ว่า ปฏิบัติธรรมสมควรธรรมตามความตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า สามารถเป็นกัลยาณมิตรนำแสงสว่างมาส่องสว่างกลางใจ ทำให้ผู้นั้นสามารถอยู่กับโลกแห่งความเจริญโดยไม่ต้องทิ้งหรือต้องติดความเชื่อใดๆ ไม่ว่าจะเป็ความเชื่อเดิมหรือเป็นความเชื่อใหม่ก็ตาม แก่นแท้ของพุทธธรรมถ้าเข้าใจและนำมาปรับใช้ได้ด้วยตนเองจะทำให้เขาอยู่กับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องเป็นเบี้ยล่างของความเจริญหรือความเสื่อมแต่อย่างใด วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียกย่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต พุทธธรรมก็ยกย่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเช่นกัน ผิดกันแต่ว่าวิทยาศาสตร์มุ่งหน้าเรียนธรรมชาติของสิ่งอื่น แต่พุทธธรรมให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการศึกษาพฤติกรรมของจิตตนเองและยังทำทหายว่าถ้าเข้าใจพฤติกรรมของจิตตนดีแล้วก็สามารถแทงทะลุความรู้ในโลกอย่างตืออกด้วย

ข้อคิดของสิริวิรุณ

การไม่เบียดเบียนตนเองทางร่างกาย-- เลือกอาหารที่ปรุงแต่งน้อย
เช่น กล้วยสุกดีกว่ากล้วยทอด กล้วยทอดดีกว่ากล้วยอัดแผ่น

มันฝรั่งต้มดีกว่ามันฝรั่งแผ่น รสธรรมชาติดีกว่ารสแซบ

การไม่เบียดเบียนผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

รักษาศีลข้อที่หนึ่ง สุขภาพแข็งแรงเพราะรู้ถึงความเป็นเพื่อนทุกซ์

รักษาศีลข้อที่สอง ไม่จนเพราะรู้ถึงบุญคุณของธรรมชาติ

รักษาศีลข้อที่สาม ไม่เสียของรัก ข้าวของใช้ตั้งอยู่นาน

รักษาศีลข้อที่สี่ ไม่ตื่นข่าวลือ ลดความระหกระเหินของจิต

รักษาศีลข้อที่ห้า มีเวลาสังเกตอารมณ์ตนเองมากขึ้น

รักษาศีลข้อที่หก ลดภาระเรื่องกินได้มหาศาล

รักษาศีลข้อที่เจ็ด ไม่ต้องจมอยู่กับสังสารจักรของการโฆษณา

รักษาศีลข้อที่แปด ไม่ต้องจมบนเตียงนอนนาน

ศีลทั้งแปดข้อเป็นเหตุของการลดการเบียดเบียนสิ่งแวดล้อมอยู่โดย
อัตโนมัติ เพราะแทบไม่บริโภคสิ่งที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม ไม่เป็น
เหตุของโลกร้อน ไม่เพิ่มขยะให้แผ่นดินเพราะการบริโภคที่ทันสมัย

เมื่อกัมลงกราบพระรัตนตรัย แม่พระธรณีจะเป็นพยานว่า จิตของ
ผู้ไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่นจะสว่างไสวเต็มไปด้วยญาณ
ปัญญาแห่งความรู้แท้จริงเนื่องจากอำนาจของศีลได้เปลี่ยนจากโลกียกุศล
เป็นโลกุตระกุศล

บทที่
๓

กฎของธรรมชาติและกฎของมนุษย์

ถามว่า : นักวิทยาศาสตร์ได้แสดงให้เห็นจริงๆว่า เขาได้ค้นพบกฎของธรรมชาติ เช่น กฎแห่งแรงโน้มถ่วง กฎแห่งเทอร์โมไดนามิกส์ กฎแห่งวิวัฒนาการ และอื่นๆ ถามว่า : กฎของธรรมชาติดังกล่าวมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับกฎของพุทธธรรมหรือไม่ อย่างไร และจะเรียกว่าเป็นกฎของมนุษย์หรือเป็นกฎแห่งสัจธรรม คือ เป็นกฎที่นอกเหนือการสมมติบัญญัติของมนุษย์

ตอบว่า : คำถามดังกล่าวคลุมความจริงของโลกและจักรวาลไว้หมดแล้ว ขอให้เข้าใจให้ว่าง อย่าเอาความจำที่มีมาขัดแย้ง ถ้าหากมีความจำกว้างขวางจริง พยายามสร้างจินตนาการให้สอดคล้องกับนิยามต่อไปนี้ และจะพยายามวงเล็บภาษาอังกฤษไว้ด้วย

กฎตามหลักของวิทยาศาสตร์ จะต้องหมายถึง นำทฤษฎีมาแปลงรูปเป็นสมการ สามารถคิดคำนวณได้ด้วยเหตุผลของตัวเลข (กฎ=law, ทฤษฎี=theory) กฎตามหลักของพุทธธรรม จะนำมาทำเป็นสมการและแทนค่าเพื่อคาดคะเนปริมาณอย่างมีนัยสำคัญไม่ได้ กฎตามหลักของกฎ

ของธรรมชาติเป็นการอนุมาน หรือคาดคะเนว่าน่าจะเป็นไปตามนั้น ทฤษฎีตามหลักของวิทยาศาสตร์ จะต้องหมายถึง การรวมข้อเท็จจริง มากมายมหาศาล ถ้าหากข้อเท็จจริงลดระดับความมหึมาศาลลงมา เรามัก จะเรียกว่า หลักการ เมื่อได้หลักการอะไรแล้วก็จะเป็นฐานของความคิด สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง แต่พุทธธรรมกลับไม่มีนิยามที่ลดหลั่นกันอย่าง ที่ปรากฏในวิทยาศาสตร์ พุทธธรรมกลับแบ่งโลกและจักรวาลเป็นสิ่งขด ธรรมดาและสิ่งที่มีเองมีได้เกิดจากการปรุงแต่ง เรียกว่า อสังขตธรรม พุทธ ธรรมจะมีเป้าหมายที่จะให้มนุษย์รู้จักทุกข์และการดับทุกข์ด้วยตัวของเขา เอง จึงบัญญัติโลกียธรรมและโลกุตระธรรมขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่พึ่งที่อาศัย ของมนุษย์

โลกียธรรมเป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติตาม

โลกุตระธรรมเป็นหลักธรรมที่ควรรู้แจ้ง ทั้งสองประเภทต่างก็ มีสมบัติของอนัตตา (สัพเพ ธัมมา อนัตตา)

ถามว่า : ฟังดูเหมือนกับพูดว่า กฎของธรรมชาติเป็นปริมาณ วิเคราะห์ ต้องเข้าสมการและคำนวณค่าจากสมการ ส่วนกฎของพุทธธรรม เป็นคุณภาพวิเคราะห์ เป็นแต่การอนุมาน ซึ่งจริงๆ คือ หลักการ (principle) ของวิทยาศาสตร์

ตอบว่า : ถูกแล้ว เพราะการรักษาศีลคือ การทำดี จะคำนวณค่า เป็นตัวเลขไม่ได้ แต่กฎของธรรมชาติ เช่น กฎของแรงโน้มถ่วง กฎของ แม่เหล็กไฟฟ้า แม้แต่กฎทางสังคมศาสตร์ เช่น กฎเศรษฐศาสตร์ ก็ยัง พยายามเปลี่ยนเป็นปริมาณวิเคราะห์ เราได้ยินได้ฟังค่าการซื้อขายใน ตลาดหลักทรัพย์ ค่าการคำนวณรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวใน ประเทศไทย เราอาจจะงงว่าเขาคิดมาได้อย่างไร ขอให้เข้าใจว่า นอกจาก

การอนุมานจากหลักการแล้ว นักวิทยาศาสตร์ยังอุปนัยตัวเลขต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่การจัดลำดับความน่าเชื่อถือทางการศึกษา การประมาณการส่งออก ฯลฯ ตัวเลขการอุปนัยเป็นข่าวตลอดวัน ถ้าพุทธธรรมเปลี่ยนเป็นปริมาณวิเคราะห์ได้บ้างอาจจะทำให้คนตระหนกทั้งประเทศก็ได้เพราะสังคมไทยไม่หวาดหวั่นต่อการผิดศีลห้า ไม่มีหิริโอตตปปะ สามารถทำผิดศีลได้ในที่สาธารณะ เช่น สั่งฆ่าสัตว์เป็นอาหาร ทำลายสาธารณูปโภคด้วยการกระทำที่มักง่าย เช่น ทิ้งขยะ ทิ้งสารมลพิษลงในแม่น้ำลำคลองหรือกระจายสารพิษไปตามไร่นาต่างๆ หรือไม่ก็เห็นการแย่งคู่สามีภรรยาเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนใครเก่งกว่าก็ได้ไป หรือพูดจาไร้แก่นสาร พูดไร้สาระก็ทำเงินได้ เช่น ตลกคาเฟ่ทั้งหลาย รวมทั้งการไร้สติเล่นเกมออนไลน์เป็นวันก็ยังไม่เลิก เช่นนี้ เป็นต้น

ถามว่า : ถ้ากฎของวิทยาศาสตร์เป็นปริมาณวิเคราะห์ ส่วนกฎของพุทธธรรมเป็นคุณภาพวิเคราะห์ แล้วทำไมจึงกล่าวว่า หลักการของพุทธธรรมก็เป็นวิทยาศาสตร์

ตอบว่า : พุทธธรรมเป็นศาสตร์ที่ปฏิรูปและปฏิวัติมาจากศาสนาพราหมณ์และลัทธิความเชื่อต่างๆ ที่เป็นเรื่องราวของตะวันออกซึ่งเชื่อเรื่องจิตเป็นใหญ่ เป็นประธานของสรรพสิ่ง จนถึงวันนี้หลักของพุทธธรรมสืบมาได้ ๒,๖๐๐ ปี ที่สำคัญไม่ใช่จำนวนปี แต่ที่สำคัญคือ สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ เป็นสัจธรรมที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลาและเป็นจริงเสมอไม่ว่าจะมีวิทยาศาสตร์หรือไม่ก็ตาม แต่อยากให้ทบทวนข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งว่า วิทยาศาสตร์ได้ปฏิวัติตนเองเร็วมาก จากยุควิทยาศาสตร์สมัยใหม่ประมาณเมื่อสองร้อยปีที่แล้วมาเป็นยุคเทคโนโลยีเมื่อร้อยปีที่แล้วและปฏิวัติเป็นยุคข้อมูลเมื่อห้าสิบปี ที่กล่าวมาทั้งสามยุคจะเห็นว่าช่วงเวลาใน

การปฏิบัติหัดสั่งลงเท่าตัว อะไรที่เปลี่ยนแปลงเร็วย่อมสร้างความขัดแย้งได้มากเป็นธรรมดา แต่ถึงกระนั้นเมื่อหลักการของวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้สังเคราะห์ความรู้สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จึงทำให้ฐานรากของความเป็นวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็น โลกาภิวัดน์ เป็นนิยามที่หมายถึงความเชื่อที่เหมือนกันทั่วโลก แม้ว่าความเชื่อด้านศาสนาจะดูแตกต่างกัน เช่น เชื่อในพระเจ้า เชื่อในวิญญูณบรรพบุรุษ แต่ความเชื่อใหญ่สุดยังคงเป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เห็นได้ชัดที่สุด ไม่มีใครปฏิเสธโทรศัพท์มือถือโดยเฉพาะสมาร์ทโฟน วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกิดใหม่ สิ่งที่วิทยาศาสตร์อ้างเป็นจุดเด่น คือ การตั้งสมมติฐาน (ของนักวิทยาศาสตร์) และการต้องทดสอบสมมติฐานด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พุดให้เข้าใจง่าย ต้องคาดคะเนปรากฏการณ์ด้วยปัญญาของมนุษย์ แล้วใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปทดสอบทดลองเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความจริงที่เสนอไว้เป็นสมมติฐาน

หลักทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มนุษย์ก็ต้องตั้งสมมติฐานก่อน ถ้าทำผิดศีล เรียกว่า ทำชั่ว แต่ถ้าสมาทานและรักษาศีล เรียกว่า ทำดี จากนั้นก็ต้องพิสูจน์ว่า ได้ดี ได้ชั่ว จริงหรือไม่ ดังนั้น ทั้งวิทยาศาสตร์และพุทธธรรมต้องการการพิสูจน์ทดลองเพื่อความปลงใจเชื่อว่าเป็นความจริงตรงกัน ณ ที่นี้ ขอให้ข้อสังเกตว่า การที่พุดว่า พุทธธรรมก็เป็นวิทยาศาสตร์ มันคล้ายกับแสดงไวพจน์ของกระบวนการเท่านั้น ส่วนเป้าหมาย วิธีการทดสอบการลงความเห็น ไม่เกี่ยวข้องกันเลย

ถามว่า : การศึกษาของไทยได้ปูพื้นฐานของวิทยาศาสตร์มาดีแล้ว ผู้ที่เข้าถึงวิทยาศาสตร์จะสามารถเข้าถึงหลักพุทธธรรมได้ดีกว่าไหม

ตอบว่า : ไม่เกี่ยวข้องกันเลย ถ้าจะศึกษาหลักของพุทธธรรมต้อง

สร้างปัญญาจากไตรสิกขา กล่าวคือ ผู้เป็นฆราวาสต้องปฏิบัติทาน ศีล ภาวนา ผู้เป็นนักบวช (ถือศีล ๒๒๗) ต้องรักษาพระธรรมวินัย ต้องปฏิบัติ ศีล (๒๒๗) สมาธิและปัญญา แต่ถ้าผู้นั้นเข้าใจรากแก้วของความเป็น วิทยาศาสตร์อย่างดีลึกก็ เขาจะสามารถเข้าถึงรากแก้วของพุทธธรรม เพราะรากแก้วของศาสตร์ (หมายถึง ความรู้) มักจะเริ่มที่บัญญัติอะไรสัก อย่าง ไม่ต่างจากบัญญัติ ๑๐ ประการของคริสต์ศาสนา วิทยาศาสตร์ก็มี บัญญัติเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์พื้นฐานอยู่ชุดหนึ่ง พุทธ ธรรมก็มีบัญญัติเรื่อง आयตนะ ชันธ์และธาตุ เช่นกัน

ถามว่า : สรุไปได้ไหมว่า ถ้าแทงทะลุบัญญัติของศาสตร์อย่างดีแล้ว ก็เข้าใจความรู้ของศาสตร์นั้นอย่างดีด้วย

ตอบว่า : ข้อสรุปดังกล่าว นับได้ว่าเป็นสังขธรรม (ความจริงแท้) ผู้ที่เข้าถึงรากแก้วทางภาษา มักจะลงท้ายด้วยสมรรถนะทางกวี ร้อยกรอง หรือนักเขียนวรรณกรรม ผู้ที่เข้าถึงรากแก้วทางคณิตศาสตร์ มักจะเข้าถึง ความจริงอย่างที่สุดของศาสตร์ และเห็นว่าฐานของคณิตศาสตร์กำลัง เคลื่อนความเชื่อของมนุษย์ทั่วโลก ผู้ที่เข้าถึงรากแก้วทางวิทยาศาสตร์ พื้นฐาน มักจะมองเห็นอำนาจของวิทยาศาสตร์ที่ครอบมนุษย์ไว้ไม่ต่าง จากอำนาจของพระเจ้า กล่าวคือ มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยต่างเชื่อตามๆ กัน ยกเว้นผู้เป็นปราชญ์เท่านั้น จึงจะมองทะลุถึงแก่นแท้ของศาสตร์ ผู้ที่เข้า ถึงรากแก้วของพุทธธรรม (आयตนะ ชันธ์ ธาตุ) มักจะมองเห็นอำนาจของ สังสารวัฏที่ครอบมนุษย์เอาไว้ ไม่ต่างจากอำนาจของวิทยาศาสตร์ คือมี อิทธิพลไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ผู้ที่เข้าถึงรากแก้วของจิตตึ้นรู้ (พ้นจาก บัญญัติทั้งปวง) ก็เห็นทุกอำนาจเป็นเหตุปัจจัยประชุมรวมกันเป็นขณะ เช่นนั่นเอง (ตถาคตา)

ถามว่า : ที่ว่าพระพุทธเจ้าทรงทะลุความรู้เรื่องโลกหมายความว่าอย่างไร

ตอบว่า : เข้าใจว่า ทรงหยั่งเห็นรากแก้วของความเป็นศาสตร์นั่นเอง ในสมัยโบราณ พราหมณ์แบ่งโลกเป็นสามมิติ คือ โอกาสโลกเป็นมิติแรก โลกคือจักรวาลที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก แต่ทว่าผู้รู้ทางดาราศาสตร์ท่านเชื่อว่า เป็นความรู้ที่แตกต่างจากดาราศาสตร์ เพราะในสมัยโน้นเชื่อว่า โลกแบน ส่วนมิติที่สอง โลกคือหมู่สัตว์ แบ่งออกเป็น ๓๑ ภพ เหมาะกับ ๓๑ ภูมิจิต และแบ่งเป็น ๕ คติ ได้แก่ หนึ่ง อบาย ๔ (เปรต อสุรกาย ดิรัจฉานและสัตว์นรก) สอง มนุษย์ สาม เทวะ ๖ สี่ พรหม ๑๖ และ ห้า อรูปพรหม ๔ รวมเป็น ๓๑ ภพ มีลักษณะเป็นชั้นๆ (เหมือนขนมชั้น) มิติที่สาม โลกคือการปรุงแต่ง คือ สังขตธรรมทั้งหลาย แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ โลกียธรรม (ธรรมที่มนุษย์ควรประพฤติ) และโลกุตระธรรม (ธรรมที่เป็นที่พึ่งของมนุษย์) ส่วนความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าใจว่า คือส่วนที่พระพุทธเจ้ามิได้เน้นย้ำ เรียกว่า ไบไม่ในป่า พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำ การสอนเกี่ยวกับโลกียธรรมและโลกุตระธรรม เป็นธรรมที่บัญญัติเพื่อช่วยให้มนุษย์ได้ใช้เป็นแผนที่ธรรมที่จะเดินทางท่องสังสารวัฏ อาจสรุปว่า นี่คือ “ไบไม่กำมือเดียว” สรุป พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำการเข้าถึงพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับ “ไบไม่กำมือเดียว”

ถามว่า : ถ้าจะสรุปอย่างนี้ได้ใหม่ว่า เรื่องวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีไม่ใช่เรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธ แต่ทรงเน้นย้ำให้เร่งศึกษาเรื่องของ “ไบไม่กำมือเดียว” (อริยสัจสี่ ปฏิจจสมุปบาท อนัตตาธรรม)

ตอบว่า : ถูกแล้ว เพราะนี่คือรากแก้วของการตรัสรู้ที่เป็นสังขธรรมที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลา สถานที่ ส่วนที่เป็น “ไบไม่กำมือเดียว” คือ สังขธรรม

ที่อยู่เหนือความเชื่อ ความไม่เชื่อ ความรู้ที่เป็นสากล ความรู้ที่เป็นโบราณ แต่เป็นสิ่งที่นุ่มเข้าไส้ตัว (ไม่ต่างจากสมมติฐาน) แล้วพยายามพิสูจน์ด้วยตนเอง (ไม่ต่างจากกระบวนการทดสอบ ทดลอง) เพื่อรู้แจ้งใจว่าอะไรเป็นอะไร (เหนือบัญญัติทั้งปวง)

ถามว่า : ขอให้ขยายความ “รากแก้วของการตรัสรู้” หรืออุปมาให้พอเข้าใจได้

ตอบว่า : พระพุทธเจ้ามิได้ปฏิเสธความรู้ของพราหมณ์ หรือถ้าสมัยนี้เชื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็คงมิได้ทรงห้ามมิให้เชื่อเช่นกัน แต่ภายหลังการตรัสรู้ (การรู้แจ้งในสมรรถนะของความเป็นมนุษย์) พระพุทธองค์กลับเห็นสมรรถนะที่แฝงอยู่ในมนุษย์ ถ้ามนุษย์รู้และฝึกการคิดแยกคายอย่างพอเพียง จะค้นพบสมรรถนะที่แฝงอยู่ใน กาย ใจ หรือรูป นามของตนเองว่ามีอีกหนึ่งสมรรถนะที่ ถ้าถูกปลุกให้ตื่นขึ้นโดยผู้รู้แจ้งแล้ว เขาจะเห็นความจริงแท้ที่อยู่เหนือสมมติและบัญญัติทั้งปวง สิ่งนี้มีอยู่ แต่ต้องผู้มีบารมีที่อบรมอย่างถึงที่สุดแล้วจึงจะค้นพบได้

ถามว่า : มั่นดูคล้ายการค้นพบกฎธรรมชาติของนักวิทยาศาสตร์มาก

ตอบว่า : ถูกแล้ว เช่น เซอร์ไอแซค นิวตัน ค้นพบกฎของแรงโน้มถ่วง อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ค้นพบการยืดหยุ่นของเวลา และนักวิทยาศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่อีกบางท่าน แต่การค้นพบเหล่านั้นสร้างจากความเชื่อเรื่องสสารและพลังงาน เรื่องอะตอมเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสสาร ซึ่งล้นแล้วแต่เป็นการเชื่อเรื่อง “รูปเป็นใหญ่ ถ้ารู้จักรูปดีแล้ว ก็เข้าใจโลกและจักรวาลดีด้วย” แต่พระพุทธเจ้าทรงได้รับอิทธิพลจากพราหมณ์ที่เป็นนักปราชญ์ ตะวันออก นักปราชญ์ทางตะวันออกเชื่อเรื่อง “จิตเป็นใหญ่ เป็นประธาน

ของสรรพสิ่ง ถ้าเข้าใจจิตดีแล้วก็แทบจะทะลุโลกและจักรวาลได้ด้วย” เริ่มต้นคิดคนละอย่าง บัญญัติกันคนละเรื่อง แต่เป้าหมายตรงกัน คือ ต้องการเข้าใจความจริงของธรรมชาติ เพื่อนำความจริงดังกล่าว มาช่วยบรรเทาทุกข์และแก้ปัญหามนุษย์

ถามว่า : สรุปว่า ทั้งสองศาสตร์ต่างมีเป้าหมายที่จะเข้าใจความจริงของธรรมชาติ เพื่อหวังว่า ความจริงที่ค้นพบจะช่วยแก้ทุกข์ของมนุษย์ได้

ตอบว่า : ถูกแล้ว แต่เพราะเริ่มต้นจับคนละหลักการ สิ่งที่มาหาจึงต่างกันอย่างเป็นธรรมดาเช่นนั้น

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้น ผู้ที่เข้าใจศาสตร์ทั้งสองได้ก็จะมีกระบวนการแก้ปัญหาค้นพบได้หลากหลายมากกว่าผู้ที่เข้าใจเพียงศาสตร์เดียว เช่น วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีก็แก้ปัญหาค้นพบได้ตามหลักของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไม่สามารถนำกระบวนการแก้ปัญหามนุษย์มาช่วยด้วย

ตอบว่า : ถูกต้องตามหลักเหตุผล แต่มนุษย์เป็นผู้มีอวิชชาพามาเกิด อวิชชาหมายถึงความไม่รู้ มนุษย์ทนความเจ็บ ความแค้น ความตายไม่ได้ จึงเกิดความกลัวสภาพแค้น เจ็บ ตาย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยยืดหรือชะลอความแค้น ความเจ็บและ ความตาย แต่พุทธธรรมสามารถช่วยให้อยู่เหนือความเจ็บ ความแค้น ความตาย ผู้ใดต้องการเข้าถึงความไม่ตายก็จำเป็นต้องศึกษาหลักของพุทธธรรม

ถามว่า : ดูตามที่ตอบคล้ายกับว่าหลักของพุทธธรรมไม่จำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน แต่ก็มีความเชื่อที่ว่า พระพุทธเจ้าค้นพบสมรรถนะในการดับทุกข์ของมนุษย์ทุกคน มีบางส่วนของข้อความขัดแย้งกันเองหรือไม่

ตอบว่า : ไม่มีข้อความใดขัดแย้งกันเลย หลักของพุทธธรรมถือว่า

ไตรสิกขาเป็นอาหารของจิตวิญญาณ ถ้าใครไม่ต้องการอาหารที่พระพุทธองค์ เขาย่อมไม่แสวงหาความรู้เข้าจิต ก็เหมือนมิได้รับประทานอาหารของพุทธธรรม (ผ่านกระบวนการไตรสิกขา) เสมือนเราไม่ชอบกินชีสก็ไม่ยอมกินอาหารที่ปรุงด้วยชีส เช่น พืชซ่า เสมือนเราไม่ชอบกลิ่นปลาร้า นำปลาร้ามาใส่อาหารที่ชอบเช่น ส้มตำ เราก็ไม่ยอมรับประทานส้มตำอยู่ดี ใครไม่เชื่อหลักไตรสิกขาว่าเป็นอาหารของจิตวิญญาณ เขาไม่น้อมเข้าเป็นแผนที่ธรรม (โรดแมปของจิต) เขาก็ไม่อาจค้นพบสมรรถนะที่พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่า มีอยู่แล้วในมนุษย์ทุกคน เพราะหลักไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) ย่อมเป็นฐานการสร้างสัมมาทิฐิ ส่วนสัมมาสังกัปปะคือการดำริให้ไตรสิกขาเป็นปัญญาที่นำทางชีวิต ถ้าน้อมนำหลักการไตรสิกขาเข้าเป็นกระบวนการดำเนินชีวิต ก็ย่อมเป็นแผนที่ธรรม (road map ของจิต) ที่จะพาจิตไปค้นพบสมรรถนะที่แฝงฝังอยู่ภายในตนเอง สรุปหลักไตรสิกขา คือ จริยธรรมของพุทธธรรมที่ต้องน้อมนำมาปฏิบัติเป็นปกติ

ถามว่า : พุฒเหมือนกับว่าการใช้จริยธรรมสากลไม่ใช่หนทางที่จะค้นพบสมรรถนะที่แฝงฝังในตัวมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์สามารถดับทุกข์ได้ด้วยตนเอง

ตอบว่า : จริยธรรมสากลเป็นหลักความประพฤติที่ประยุกต์มาจากหลักการทดสอบทดลองด้วยกระบวนการวิทยาศาสตร์ การวิจัยของวิทยาศาสตร์มีหลักการต่อไปนี้

๑. ตัวอย่างที่ใช้ทดลอง คือ ชีวิตหรือสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่ตัวของผู้วิจัย นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างชีวิตหรือสิ่งอื่นที่มีปัญหา เช่น เป็นโรค เป็นผู้พิการ หรือเป็นชิ้นส่วนที่สร้างปัญหา นี่คือการเลือกตัวอย่างในการศึกษาที่ต่างกันอย่างสุดขั้วกับหลักการของพุทธธรรม นั่นก็คือหลักของ

พุทธธรรมจะต้องวิจัยตนเองและผลการวิจัยจะดีที่สุดเมื่อผู้วิจัยอยู่ในความพร้อมหรือสุขภาพสมบูรณ์ โอกาสที่จะค้นพบสังขธรรมก็จะมีสูงสุด ถ้ากำลังป่วยหรือมีปัญหาหนักอกหนักใจโอกาสที่จะค้นพบสังขธรรมก็จะปิดลง

๒. กระบวนการแก้ปัญหา จะใช้การอุปนัยหรือหลักการตรงตามเหตุผลเป็นสากล มีลักษณะของการทำนายความเป็นไปได้ทางสถิติ ด้วยเหตุนี้กระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์จึงมีข้อเท็จจริงที่ทักแว่นเสมอ และมีอีกอย่างหนึ่งที่ผู้ที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ต้องยอมรับว่าการแก้ปัญหาก็ต้องมีผลข้างเคียง เช่น ปวดศีรษะรับประทานยาแก้ปวดมากไปก็จะกลายเป็นโรคกระเพาะ ถ้าต้องการรักษาโรคมะเร็งก็ต้องยอมทนทรมานจากการรักษาด้วยรังสีหรือถูกทรมานด้วยสารกัมมันตภาพรังสีที่ใส่เข้าไปในกาย จะใช้คำว่า แลกเปลี่ยน (exchange) ก็ถูกต้องดี ไม่ต่างอะไรกับการบริโภคความสะดวก รวดเร็ว ทนใจ ต้องแลกเปลี่ยนด้วยภัยของอาหารขยะ ผลข้างเคียงจากเครื่องสำอาง ฯลฯ ทุกเรื่องทุกประเด็น ผู้บริโภคต้องแลกด้วยข้างเคียงทางสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต (เสพจนติดความคุ้นเคย) แต่กระบวนการแก้ปัญหาของพุทธธรรมจะไม่รวดเร็ว ทนใจและต้องอาศัยศรัทธา ความเพียร ความอดทนของตนเอง โดยผู้มีปัญหาต้องฝึกสติ เพื่อให้สติเป็นอธิบดีของการคิด การพูด การทำ และจะต้องมีสมาธิเพื่อให้เกิดความตั้งมั่น ไม่วิธีเร็วด่วนได้และต้องมีความคิดแยบคาย เพื่อปรับปัญญาให้ยืดหยุ่น ไม่ใช่รับคำสั่งจากหมอหรืออ่านตามสลากยาแล้วปฏิบัติตาม และยังต้องใช้กายใจให้มีอินทรีย์สังวร คือสำรวจระวังให้เกิดสมดุล ระหว่างสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพปัญญา นำเข้าหลักของพุทธธรรมยังเน้นย้ำความใกล้ชิดกับธรรมชาติมากกว่าจะนั่งนอนอยู่ในห้องสี่เหลี่ยมเต็มไปด้วยเครื่องปรับอากาศและสิ่งเร่งเร้ากามคุณ ผลลัพธ์ที่ตามมาคือ ปัญหาที่ถูกแก้ด้วยหลักพุทธธรรม จะหายขาด

และปราศจากผลข้างเคียง สรุปล ะบวนการแก้ปัญหาโดยศาสตร์ทั้งสอง จะมีจุดเด่นและจุดด้อยด้วยตัวของกระบวนการเอง

๓. กลยุทธ์การแก้ปัญหาก็แตกต่างกัน หลักการแก้ปัญหของโลกสากล คือต้องแสวงหาผู้ชำนาญการเฉพาะทาง ผู้มีปัญหาคงต้องเชื่อฟังการวินิจฉัยของผู้ชำนาญการ ไม่ใช่แต่โรคทางกายเท่านั้น ปัญหาของโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาการเกษตร การปศุสัตว์ ปัญหาทางจิตวิทยา ทุกประเด็นปัญหา จะใช้หลักผู้ชำนาญการหมด แม้แต่ปัญหาการสืบสวน สอบสวนว่า ใครคือฆาตกร ก็ต้องอาศัยผู้ชำนาญการว่า ผู้ถูกฆ่าตาย ถูกฆ่าด้วยกระบวนการอย่างไร โดยสรุป ถ้าขาดผู้ชำนาญการหรือเข้าไม่ถึงผู้ชำนาญการเนื่องจากอุปสรรคร้อยแปด ผู้มีปัญหาก็จะใช้วิธีของไสยศาสตร์แทน ได้แก่ การบนบานขอพรจากเทวดาหรือการเสี่ยงทาย หรือการทรงเจ้า แต่หลักการแก้ปัญหของพุทธธรรมจะต้องเริ่มด้วยการสมาทานศีล อย่างน้อยก็สมาทานศีลห้า ถ้าจะมีการรักษาให้ดีขึ้นก็ต้องสมาทานศีลแปด หรือบวชเป็นภิกษุหรือภิกษุณีเพื่อประพฤติตามหลักของพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้การแก้ปัญหของพุทธธรรม จึงต้องการกัลยาณมิตรผู้ที่สามารถชี้แนะ พุดให้กำลังใจในการรักษาศีลให้ยิ่งคือ รักษาศีลให้บริสุทธิ์มากขึ้น กัลยาณมิตรผู้ที่จะแนะนำการทำภาวนา (การทำให้จิตเป็นกุศล) ซึ่งต้องการศรัทธา ความเพียร ความอดทนอย่างมาก

๔. กุศโลบายที่นิยมใช้ก็ต่างกัน การแก้ปัญหโดยหลักสากลเน้นย้ำหลักสถิติให้ความหวังว่าอาจจะหายได้ การรับประทานยาหรือการทำตามคำสั่งของผู้ชำนาญการ แต่หลักการแก้ปัญหของพุทธธรรมนั้นให้ยอมรับความจริงและเห็นคุณค่าของปัญหา มิให้ความหวังว่า เรายังดีกว่าผู้อื่น

แต่กลับเน้นย้ำให้สร้างสติทันที แนะนำการกำจัดอุปสรรคของการทำ
ภavana และแนะนำให้ทำให้ถูกต้อง ไม่ต้องหวังปาฏิหาริย์ ผู้ที่รักความจริง
มีความกล้าหาญเท่านั้นที่จะรับกุศลโอบายของพุทธธรรมได้ดี

๕. โดยสรุป การแก้ปัญหาของวิทยาศาสตร์จะใช้เครื่องมือและ
ผู้เชี่ยวชาญ การแก้ปัญหาของพุทธธรรมจะเริ่มที่ศรัทธาของตนเองและ
กัลยาณมิตร แม้มิได้ปฏิเสธการใช้เครื่องมือ แต่ก็ใช้ความเพียรและความ
อดทนเป็นหลักใหญ่

ถามว่า : ดูเสมือนว่าหลักของพุทธธรรมเป็นหลักการป้องกัน ส่วน
หลักของวิทยาศาสตร์เป็นหลักการรักษา สรุปได้ดังกล่าวใช่ไหม

ตอบว่า : ถูกแล้ว หลักของพุทธธรรมคือ ป้องกัน (protect) ไม่ให้
มีปัญหา ถ้าเกิดปัญหา ก็ไปหาเหตุของปัญหาและแก้ที่ต้นเหตุ จึงเป็น
healing (เยียวยา) หลักการของวิทยาศาสตร์เป็นการหลีกเลี่ยงปัญหา
(prevent) และถ้าเกิดปัญหา ก็หาทางเบี่ยงเบน (curing) หรือแก้ไข

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้น ผู้ใดสามารถใช้ความรู้ทั้งสองศาสตร์ได้ก็จะดี
กว่ารู้แค่ศาสตร์ใดศาสตร์เดียว

ตอบว่า : เหตุผลที่ถูกต้องน่าจะเป็นเช่นนั้น เพียงแต่ว่าหลักของ
พุทธธรรมได้รับการสนับสนุนในระดับกว้างน้อยกว่า ผู้ที่เข้าถึงหลักของ
พุทธธรรมมักจะมีชีวิตดีขึ้นเพราะความสนใจส่วนตัว

ถามว่า : ถ้าหลักของพุทธธรรมเป็นความจริงสากล (universal
truth) ก็น่าจะปรับใช้ให้เป็นจริยธรรมสากลได้ (universal ethics)

ตอบว่า : ถูกแล้ว ถ้าหากพุทธบริษัทเข้าใจว่า หลักของพุทธธรรม
มีอากัถยาณัง (เบื้องต้น) มัชฌิมกัถยาณัง (เบื้องกลาง) และปริโยสาน-
กัถยาณัง (เบื้องปลาย) เช่น การให้ เปลี่ยนจากการให้ตามจารีตประเพณี

(อาทิกัลยาณัง) มาเป็นการให้เพื่อให้ (มัชฌเมกัลยาณัง) และสูงสุดคือการสละออกโดยการให้ (ปริโยสานกัลยาณัง) การสมาทานศีล (อาทิกัลยาณัง) มาเป็นการรักษาความเป็นปกติของอารมณ์จิต (มัชฌเมกัลยาณัง) และสูงสุดคือการทำจิตให้ชาวรอบ ตั้งมั่นด้วยสติปัญญา (ปริโยสานกัลยาณัง) และการทำภาวนา (นั่งสมาธิ เจริญสติตามรูปแบบ) มาเป็นการทำงานคือการภาวนา (ทำงานเพื่องานเป็นมัชฌเมกัลยาณัง) และท้ายสุดคือ การตื่นรู้อยู่กับความจริงเป็นขณะ (ปริโยสานกัลยาณัง) ท้ายที่สุดหลักของพุทธธรรมก็จะกลายเป็นจริยธรรมสากล คือใครปฏิบัติได้ตรงตามธรรมก็จะประสบแต่ความสุข ความเจริญ การมีปัญหาน้อยที่สุดหรืออยู่อย่างไร้ปัญหา (ตามแบบฉบับโลกสากล) โดยสรุป แก่นแท้ของพุทธธรรมโดยนัยปรมาตตธรรมจะสอดคล้องกลมกลืนกับผู้ชำนาญการที่ประพฤติตนตามจรรยาบรรณของอาชีพนั้นๆ

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้นผู้ชำนาญการไม่ว่าสาขาใดก็จะเห็นความสำคัญของจริยธรรมสากลและเห็นความดีงามตรงกันหมด

ตอบว่า : การเป็นผู้ชำนาญการที่เป็นที่ยอมรับหมายถึงการมีปัญญาเข้าใจแก่นแท้ของวิชานั้นๆ และจะต้องมีจิตสากลคือให้บริการแก่ผู้รับบริการด้วยความไม่อคติ แต่มีข้อที่น่าสงสัยอยู่ว่า ความเจริญในความหมายของโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องของการบุกไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง (frontier development) เช่น ถ้าเป็นที่ยอมรับในชุมชนหนึ่งก็ขยายสาขาไปหลายๆ ชุมชน ระดับภาค ระดับประเทศ ระดับโลกและขอเป็นที่หนึ่งในโลก จึงมีกีฬา บันเทิง อาหาร บริการและอื่นๆ มุ่งไปในทางนี้ สื่อสารมวลชนและโทรศัพท์ไร้สายเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลุกเร้าให้เห็นว่าการบุกไปข้างหน้าอย่างไม่สิ้นสุดเป็นสิ่งชอบธรรม เป็นเสรีภาพที่

มนุษย์ได้รับและมนุษย์มีหน้าที่ผลักดันตนเองเพื่อให้ไปรับบริการหรือให้บริการเพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกเกิดความพึงพอใจ นับเป็น frontier development ที่คึกคักคึกตาไปทุกเรื่อง อาหารชวนชิมจึงมีอยู่ในสื่อทุกประเภท และแข่งกันนำเสนอระหว่างสื่อประเภทเดียวกัน การเป็นผู้เห็นแก่การกินกินของแปลก กินของอร่อย เป็นความสุข ความเจริญ เป็นการยอมรับว่าถูกต้องโดยปริยาย การร้อง เล่น เต้นรำ ทำท่าแปลกๆ ไม่มีที่สิ้นสุด ถูกเร่งเร้าตั้งแต่ดาราเด็ก (อายุสี่ขวบถึงเจ็ดขวบ) ซึ่งจะเห็นเด็กๆ แสดงความสามารถยิ่งกว่าเด็กโตบางคน หรือเก่งทัดเทียมกับดาราผู้ใหญ่ การแสดงวุฒิภาวะเกินอายุจริงในแทบทุกมิติ เป็นความเจริญ ความถูกต้องชอบธรรม การฝึกตั้งแต่เล็กๆ ให้เด็กมีความสามารถเล่นกีฬา เล่นดนตรี เด็กอัจฉริยะในการคิดประดิษฐ์ คิดเล่นเกม คิดค้าขายออนไลน์ ตัวอย่างเด็กที่มุ่งมั่นทำอะไรสักอย่างจะถูกนำมาทำเป็นข่าวสังคม

สรุปทุกเรื่อง ทุกมิติ ถูกกระตุ้นให้สุดโต่งหมด เป็น frontier development ทุกเรื่อง กิน เต้น ท่องเที่ยว เล่นเกม แข่งขันสุดพิเรน ฯลฯ รวมทั้งแข่งขันกันเป็นผู้ชำนาญการอีกด้วย

ถามว่า : ไม่เข้าใจว่าการพยายามทำอะไรให้เป็นที่สุดของโลกจะมีข้อเสียอย่างไร เช่น ถ้าสะสมอะไรมากๆ ก็จะเปิดพิพิธภัณฑ์ของสิ่งนั้นได้ สะสมการ์ตูน ของเล่น เครื่องประดับ ของแปลกๆ มันก็น่าจะเป็นประโยชน์ อยากทราบว่าข้อเสียมันอยู่ตรงไหน

ตอบว่า : เป้าหมายของ frontier development ต้องตามมาด้วยการสะสมอยู่แล้ว มนุษย์จึงสะสมเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า หมวก เครื่องประดับ คนคนหนึ่งหลายร้อยชุด พวกเขาชอบกินไปเที่ยวไปแค่ตามไปชิมตามคำชักชวนรายการเดียวเช่น รายการครัวคุณต๋อย เพียงแค่รายการ

เดี๋ยวนี้แหละก็ต้องตามไปชิมทั่วราชอาณาจักร (รายการชวนให้ชิม มีนับไม่ถ้วน) วันๆ หนึ่งไม่ต้องคิดเรื่องอื่น ถ้าไปถึงร้านไหนก็ถ่ายรูปอาหารส่งต่อไปยังกลุ่มเพื่อนผ่านเฟสบุ๊ค การเร่งเร้าจึงเกิดแบบทวีคูณ รอบทิศทาง สังคมไทยหมกมุ่นแต่เรื่องกิน เต็ม ร้อง หาคู่ (กาม) และเป็นสังคมที่ใช้สื่อออนไลน์หาผลประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกัน (หารายได้ หาคู่ หาพวก หาดำแหน่ง หาโอกาส ฆ่าความเหงาม) ลักษณะของสังคมเช่นนี้ เข้าข่ายสังคมตายแล้ว เต็มไปด้วยคนผู้ประมาทอย่างถึงพร้อม เห็นการบริโภค กิน กาม เกียรติ เป็นของที่ต้องทำตลอดเวลา ผู้ใดคิดว่า**การบริโภคผ่าน กิน กาม เกียรติอย่างสุดโต่งเป็นความเจริญ** ผู้นั้นได้ชื่อว่า **ได้ตายจากความเป็นมนุษย์สุดประเสริฐ** เขากำลังเป็นทาสของวัฒนธรรมที่ใครอยากปั้นหัวให้เป็นอะไรได้ทั้งนั้น ไม่ต่างจากมนุษย์ฝึกสัตว์เช่น ลิง แมวหมา เพื่อนำมาทำเป็นละครสัตว์ แต่คนทุกคนจะต้องแก่ เจ็บ ตาย ทุกวัน ในแต่ละวันถ้าหากไม่มีสติปัญญาจะรู้ความจริงตามธรรมชาติ บ้าง พอเวลาผ่านไปอายุมากขึ้นก็เป็นเหยื่อของโรคเบาหวาน ไขมันอุดตัน อัลไซเมอร์ มะเร็งและโรคอัมพฤกษ์ โรคที่ต้องการการเยียวยาแบกอุ้มจากสังคมมหาศาล บางครั้งยังไม่ทันชราก็เหงาม เศร้า ซึม เกียจคร้าน เกลียดตนเอง ฯลฯ ซึ่งชีวิตต้องเป็นภาระของสังคมองค์กรรวม

ถามว่า : มนุษย์ก็กินเที่ยวไปเรื่อยๆ ถ้าจะสะสมอะไรก็ค่อยๆ สะสม เขาจะรู้ได้อย่างไรว่า มีความสุดโต่งเกิดขึ้นแล้วหรือไม่

ตอบว่า : ถ้าวางตั้งคำถามที่ทำได้ แสดงว่าเป็นผู้มีสติปัญญา ทบทวนข้อเท็จจริงของชีวิตว่า นี่เราทำเป็นแค่อิน แค่อิน แค่อิน เล่นเฟสบุ๊ค แค่นี้หรือ แสดงว่ามีการหยุดไตร่ตรองแสวงหาความดีงามของชีวิต แต่คนส่วนมากจะทนต่อสิ่งเร้าได้ยาก เช่น ภาพยนตร์ ทีวี สารคดี รวมทั้งโฆษณา

ลด แลก แจก แถม ผ่อนรถยนต์ได้ประกันชั้นหนึ่ง ฝากชิงโชค ฯลฯ แค่ว่าเรื่องทีหนึ่ง ตอนที่หนึ่งก็มีการรื้อให้ติดตามต่อด้วยภาพโฆษณา หนังสือ วีซีดีเตอร์เร้า นักข่าวเร้า ฯลฯ แค่ว่าใจเข้า ใจออกก็หนี สิ่งเร้าไม่พ้น ขนาดไปโรงพยาบาล ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า ระหว่างรออยู่ นั่งคอยขึ้นตอนดำเนินการอยู่ก็ถูกเร้าด้วยการเร้ารูปแบบแปลกๆ ให้คนเสพคุ่นกับ “ความเพลินที่ต้องเสพสิ่งเร้า” (หนังทிரาคะ)

ใครไม่เคยศึกษาหลักของพุทธธรรมที่ให้ระวังหนังทிரาคะคือการที่จิตถูกเร้าผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เขาจะเป็นผู้ประมาทคือ รู้ไม่ทันว่าจิตได้เสพคุ่นกับโมหะกรรม (ความหลงผิด ความหลงติด) โมหะกรรมถูกกระตุ้นต่อให้เกิดโลภะ (อยากได้ อยากครอบครอง) ถ้าไม่ได้จะถูกขัดใจคือโทสะ (จิตจะขุ่นใจ ถ้ายังไม่ได้เสพสิ่งที่อยากได้) เมื่อจิตเกิดอยากได้และมีได้ทันทีก็จะเก็บกด กักเอาไว้ แต่ถ้าได้เร็วทันใจผ่านโทรศัพท์มือถือถือโอกาสคิดให้รอบคอบก็จะมีน้อย อยากได้อะไรสิ่งซื่อทันที มีผลผูกพันทำให้เป็นหนี้บัตรเครดิตมากมาย ในที่สุดความทุกข์ก้อนใหญ่ก็ต้องเข้าเผชิญหน้าแน่นอน จิตของผู้มีโมหะจะไม่เคยเข็ดหลาบในทุกข์ ดังนั้นจะก่อความคิดแก้ทุกข์ชั่วคราวจึงเป็นหนี้ในระบบ หนี้แชร์ลูกโซ่ หนี้บัตรเครดิตมีมากมาย ความคิดสร้างสรรค์จะถูกดึงมาบำบัดปัญหาที่เสพโดยไม่ได้ไตร่ตรองให้รอบคอบ สังคมไทยประกอบด้วยคนไทยใช้เงินอนาคตไปแล้วมากมายครึ่งก่อนประเทศ ผู้คนเต็มไปด้วยหนี้สินและมีความหวังเอาตัวรอดแค่อบายมุข เช่น พนัน บัตรชิงโชค หรือทำอาชญากรรม หรือขายตัว หรือขายอุดมการณ์ สังคมไทยที่มีข้อเท็จจริงดังกล่าวเรียกว่า สังคมทาสหรือสังคมตายแล้ว วันๆ หนึ่งไม่ยากคิดถึงความจริงว่ามีหนี้สินล้นพ้นจึงหนีทุกข์ด้วยการแซท แชร์ บันเทิง ทำกิจไร้สาระไปวันๆ นั่นคือสภาวะ “คิดผิด” (มิจฉาทิฏฐิ) ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่ามีโทษมหันต์ มิจฉาทิฏฐิ

ของสังคม (การที่เชื่อใน frontier development) จึงมีผลเป็นสังคมปัญหา ออกแตก ไม่ว่าจะคิดจะทำอะไรที่ว่าง่ายๆ สะดวกไม่มี โครงการเมกกะโปรเจกท์ จึงเป็นทางออกของสังคมยุคนี้ คือรัฐบาลยังหาทางแก้ปัญหาโดยเดินไป ข้างหน้า ไปตายเอาดาบหน้า ถ้าเป็นพุทธบริษัทจริงต้องสำนึกกว่า นี่กำลัง นำทางไปสู่ความสุดโต่งที่น่ากลัวอย่างยิ่ง

ถามว่า : จะให้หยุดโครงการเมกกะโปรเจกท์ แล้วให้เพื่อนบ้าน อาเซียนแย่งความเป็นหนึ่งทางการค้า การท่องเที่ยวไปหรือ

ตอบว่า : คำถามลักษณะเช่นนี้เป็นคำถามที่มาจากความเชื่อที่ถูก วางรากฐานจากความเป็นดิจิทัล ต้องเข้าใจว่า เทคโนโลยีวางรากฐานมาจาก digital concept คือ ให้อิเล็กตรอนกระโดดเมื่อถูกกระตุ้นและตกลง มาสู่ความดับ คนทั่วไปรู้แค่ว่า / ไม่ใช่ เอา / ไม่เอา ในที่สุดก็เสพคุ่น กับทวิภาวะคือ ความเป็นขั้วคู่ของบวกและลบนั่นก็คือ ความเป็น ประโยชน์ เป็นโทษ ความได้เปรียบ เสียเปรียบ ได้กำไร ขาดทุน ฯลฯ จิตเสพคุ่นกับโลภะ เห็นด้วยก็ติดไว้เป็นความเชื่อ โทสะ ไม่เห็นด้วยก็โยน ทิ้งหรือขัดขวางหรือเห็นเป็นปรปักษ์ มนุษย์ถ้าคิดได้แค่นี้จะหาทางออกที่เป็นทางสายกลางมิได้เลย ถึงลงทะเลเป็นชาวพุทธก็เป็นพุทธใน ทะเลเป็นบ้าน ไม่อาจเข้าถึงความคิดที่ยืดหยุ่น เพื่อใช้ความคิดที่ยืดหยุ่น นั้นปรับการกระทำ คำที่พูดและสิ่งที่คิดให้เกิดสมดุลพอดีกับการไม่สร้าง ปัญหาชีวิตให้ตนเอง

ถามว่า : สมมติว่ามีคนหนึ่งคิดแตกคิดแก่ง เมื่อรับรู้อะไรก็รับรู้ปล้น ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แต่ไม่ว่าจะแสดงว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ไม่ถูกต้องทั้งนั้นแล้วจะฝึกเยาวชนให้คิดเป็นและคิดแก่งไปเพื่ออะไร

ตอบว่า : ความคิดแตก คิดแก่ง คิดเป็นนับเป็นพรสวรรค์ชนิดหนึ่ง

เป็นเครื่องมือแสดงคุณภาพของมนุษย์ไม่แตกต่างจากความสวยงามของ เรือร่นำหน้าตา เครื่องมือทุกชนิดเช่น สมาร์ทโฟนทุกรุ่นทุกยี่ห้อ รวมทั้ง เครื่องมืออำนวยความสะดวกความสบายหรือเครื่องบิน เรือดำน้ำ รถถัง ซีปนาวูซ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นแค่เครื่องมือเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพ ของการทำงานของมนุษย์ มนุษย์จะใช้ความสวยงามของเรือร่นำหน้าตา หรืออัจฉริยภาพทางสมอง ทางอะไรก็ได้แล้วแต่ ด้วยเครื่องมืออะไรก็ได้แล้ว แต่ ถ้าใช้อย่างขาดสติปัญญา ก็มักลงท้ายด้วยผลลัพธ์ที่สร้างความทุกข์ให้ กับผู้นั้น นี่คือนิยามหรือความจริงแท้ที่ต้องการศรัทธาให้เชื่อตามและให้ ปฏิบัติตามด้วยสติปัญญาด้วยตนเองก่อน เสมือนการใช้ภาษาให้เป็น ประโยชน์ ต้องจำตัวอักษรและไวยากรณ์ของภาษาให้ได้ก่อน ถ้าขาดสติ ปัญญา นำ “วิถีชีวิต” ทุกอย่างที่มีจะก่อทุกข์โทษได้หมด สรุปยิ่งจะพัฒนา สังคมตามแบบฉบับของตะวันตก (frontier development) ยิ่งต้องเร่ง พัฒนาสติปัญญาของคนไทยทุกหมู่เหล่า เยาวชน คนรากหญ้า คนติดคุก คนอยู่แถวหน้าเป็นผู้นำแพชั่น นักการบริหาร เป็นผู้ใช้งบประมาณแผ่นดิน รัฐบาลต้องใช้ “สติปัญญา” ของทุกคนในชาติเป็นวาระของชาติที่เร่งด่วน ที่สุด นโยบายของรัฐบาลควรทำเร่งด่วนดังต่อไปนี้

(หนึ่ง) ต้องรีบเร่งหาคำนิยาม “สติปัญญา” ของพุทธธรรมและของ “โลกสากล” ว่าแตกต่างกันอย่างไร ทำให้ไม่ยิ่งส่งคนไปเรียนมาได้ปริญญา สูงๆมาเมื่อไรยิ่งเป็นทาสทางวัฒนธรรมของคนตะวันตก ข้อเท็จจริงเป็น ดังกล่าวทุกที

(สอง) ต้องรีบเร่งหาแนวความคิดที่แตกต่างระหว่าง frontier economics กับเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง อย่าให้เป็นแค่คำพูด ที่เป็นข่าว แต่ยังไม่ถึงรากแก้วแห่งแนวความคิดหรือรากแก้วแห่ง

ความเป็นเศรษฐกิจ คนก็ยังเสพคุ้นกับข่าวการขึ้นลงของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ราคาน้ำมัน ราคาทองคำ แต่ต้องให้ชาวบ้านเข้าใจให้ได้ว่ามันคืออะไร จึงได้มาเป็นข่าวที่สำคัญตลอดวันตลอดคืน โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูง (เช่น สส. สว.) เข้าใจหรือเปล่า น่าจะต้องมีโครงการวิจัยตรวจสอบความเข้าใจ คำว่า frontier economics กับ sufficient economics มิใช่ปล่อยให้ผู้บริหารไปเล่นหุ้น ไปเป็นที่ปรึกษาบริษัทมหาชนหรือให้ลูกหลานพี่น้องทำหน้าที่เหล่านั้นแทน โดยขาดความสำนึกรับผิดชอบต่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของคนทั้งประเทศ

(สาม) ต้องปฏิรูปความหมายของไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ทันสมัย ปฏิรูปแนวความคิดของการให้ทาน การรักษาศีล การทำภาวนาให้จิตเป็นกุศล เช่น ทำงานอย่างไร เล่นเกมอย่างไรจึงเรียกว่าเป็นบุญกุศล เดิน ร้อง แสดงอย่างไรจึงจะเป็นสติปัญญา ไม่ใช่เน้นคำว่า “inner” โดยปล่อยให้ดาราและพิธีเซนต์เตอร์เก่งๆ นำคำนี้ออกมาใช้ตัดสินความแพ้ว/ชนะของคนโดยชักคำว่า “inner” มาเป็นหัวหอกนำการตัดสิน ดูแล้วไร้แก่นสาร ต้องรีบจัดการว่า “inner” ดังกล่าวคืออะไร (จริงๆ น่าจะเป็น สติปัญญาที่รู้จักตนเอง) แต่ทว่าคนพูดก็ไม่รู้ คนฟังก็จับประเด็นไม่ได้เลยกลายเป็นเวทีเสี่ยงโชค (โชคดี/โชคร้าย ผู้แข่งขันทำปฏิริยาเข้าตากรรมการใหม่) นี่คือนามข้อยที่เร่งด่วนที่จะเป็นกุญแจไขสู่ทางสายกลาง ทางแก้ปัญหาคอแตกของสังคมไทยทุกปัญหา

ถามว่า : นี่จะไม่เหมารวมไปดอกหรือว่าการแก้ปัญหของประเทศทำแค่เริ่มต้นสามข้อแค่นี้ ก็แก้ได้เกือบทุกปัญหา

ตอบว่า : ไม่ใช่ว่าการทำเป็นเรื่องง่ายหรือยากหรือเหมารวมหรือไม่เหมารวม เพราะทุกคำถามจะวนไปที่ digital basis (เอา/ไม่เอา) ได้

แต่ตั้งข้อสงสัยและไม่มีศรัทธาในการยอมรับข้อเท็จจริง ถ้าไม่เริ่มต้นทำเลยก็ไม่อาจรู้ได้ว่า สมมติฐานการแก้ปัญหาสามข้อเป็นจริงหรือไม่ อีกประการหนึ่ง ถ้าเป็นการแก้ปัญหาโดยหลักการของพุทธธรรมไม่ต้องใช้งบประมาณ (มาก) ไม่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ แต่ต้องใช้ศรัทธาที่ลงไปสู่แก่นแท้ของคำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าเป็นแก่นแท้ของคำสอนของพระพุทธเจ้าจริงต้องประยุกต์ได้กับทุกปัญหา ทุกเรื่อง ทุกกรณี ประยุกต์ได้ทันที ไม่มีข้อแม้ ไม่ต้องการทรัพยากรอะไรมาก นอกจากศรัทธาลงมือทำและจะเห็นอนิสงส์ได้จับไว้มากด้วยตัวของตัวเอง นี่คือปาฏิหาริย์ของพุทธธรรม เมื่อสำนึกว่าตนได้ประมาทไป เริ่มต้นสำรวจมรณะของตัวเองใหม่เท่ากับเป็นการเปลี่ยนเข็มทิศของความเชื่อใหม่เลยทีเดียว นั่นคือ เริ่มเชื่อว่าต้องสำรวจสติปัญญาของตนเองทันทีว่าเป็นสัมมาทิฐิอยู่หรือ

ถามว่า : เราต้องการจะพูดเรื่องกฎมนุษย์และกฎธรรมชาติ ทำไมจึงบานปลายมาที่การแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม

ตอบว่า : กฎมนุษย์หมายถึงกฎหรือกติกาคือเป็นข้อตกลงร่วมกันของมนุษย์ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ กฎบัตรอาเซียน ศาลรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่ง พาณิชย์ กฎจราจร กฎว่าด้วยข้าราชการพลเรือน กฎว่าด้วยการศึกษาเพื่อปริญญาตรี โท เอก กฎ กติกา การเข้าเป็นสมาชิกสมาคม ชมรม กฎกติกากการเข้ามาเป็นครอบครัวเดียวกัน เช่น แต่งงาน รับเป็นบุตรบุญธรรม กฎกติกากว่าด้วยการเป็นเพื่อนร่วมน้ำสาบาน กฎกติกากว่าด้วยการสมานานศีลห้า การงดเว้นจากกิเลส อบายมุขต่างๆ ฯลฯ เหล่านี้เรียกว่า กฎมนุษย์ คือมนุษย์ยอมรับเงื่อนไขดังกล่าวเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม ใครฝ่าฝืนก็มีบทลงโทษตามควรแก่กรณี หนึ่ง บทลงโทษในสมัยโบราณจะเคร่งครัดน่าเกรงขามมากกว่า เช่น ใครฝ่าฝืน

โองการของพระเจ้าจะถูกเผาทั้งเป็น ใครฝ่าฝืนความเชื่อเรื่องวรรณะ เป็นวรรณะศูทร แต่กลับมาทอ้งพระเวทจะถูกตัดลิ้น เอาโลหะกรอกหู ตัดมือ ตัดเท้า หรือเบาหน้อยก็ถูกประชาทัณฑ์ ในสมัยนี้ใช้กระบวนการ ศาล จะต้องไปโต้แย้งประเด็น เอาผิดเอาถูกกันในชั้นศาล มีแค่ผู้พิพากษา ซึ่งเป็นคนกลุ่มเดียวที่จะมีอำนาจชี้ถูกชี้ผิด ไม่ใช่ นำผู้ผิดมาประจานหรือ ทำประชาทัณฑ์เช่นเดียวกับสังคมโบราณ กฎมนุขย์ในสังคมโบราณจึงมี ไม่มากและน่าเกรงขาม กฎมนุขย์ในยุคปัจจุบันมีมากมาย ไม่น่ากลัวเกรง ไม่ค่อยมีคนรู้เรื่องและรู้ก็ไม่ปฏิบัติตาม เช่น พอเห็นไม่มีตำรวจจราจร คนก็จะเดินข้ามถนนตรงไหนก็ได้ จอดรถยังงักก็ได้ ฯลฯ

สรุป กฎมนุขย์เป็นเรื่องของตรงตามเหตุผลโดยคณะผู้รู้กลุ่มหนึ่ง จากนั้นจะนำมาทำประขามติ (หรือไม่) ก็ตาม เมื่อประกาศออกมาก็จะดู ไม่น่ากลัวแต่มีเอาไว้หลบเลี้ยงมากกว่า การที่จะให้คนกลัวกฎมนุขย์ก็ต้อง ทุ่มเทให้ศรัทธาการทำดีซึ่งก็ต้องลงทุนมากมาย แต่ไม่ว่าจะลงทุนมาก แคไหน ถ้าหากว่ายังน้อยกว่าการถูกเร้าด้วยโฆษณาและประชาสัมพันธ์ สิ่งี่ลงทุนสร้างจินตนาการแห่งความดีก็ได้ผลน้อย เพราะผู้ที่ขาดสติ ปัญญาในการรู้จักตนเองตามที่เป็นจริง นอกจากจะบอกตนเองไม่ได้ว่า ตนคือใคร (เช่นถามว่า : รู้จักตนแคไหน มนุขย์จะตอบไม่ได้เพราะมีโมหะ มาก) แล้วยังไม่รู้จัก ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัว ของตระกูล ของหมู่บ้าน ของประเทศตนเอง สามารถทอดทิ้งชุมชนของตนไปหางาน ทำที่อื่นได้ง่ายมากและไม่รู้จักบุคคลที่ทำคุณให้แผ่นดิน แครู้ว่าใครให้ความช่วยเหลือตนตรงๆเท่านั้น ไม่ต่างจากสัตว์ดิรัจฉานที่จำเจ้าของได้ ไม่รู้จักประมาณตน เป็นหนี้อยู่เท่าไรแล้ว ไม่รู้จักกาลเวลาวาควรทำอะไร เหตุหรือผลที่ดีควรเป็นอย่างไร (สัปปริสธรรม ๗) โดยสรุปคือสร้างปัจจัย ที่ทำให้ตนเองเป็นผู้รู้ (บัณฑิต) ไม่ได้นั่นเอง

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้น ถ้าฝึกสติปัญญาจะทำให้ผู้นั้นเป็นผู้รู้ (บัณฑิต) ได้จริงหรือ

ตอบว่า : การมีสติปัญญาหรือกำลังฝึกสติปัญญากับการฝึกการเป็นเป็นผู้รู้ (สัปปริสธรรม ๗) คือสิ่งเดียวกัน ถ้ามีสติปัญญาย่อมเข้าใจได้ดีว่าตนคือใคร ชอบ ไม่ชอบอะไร มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร การรู้จักตนเองตามที่เป็นจริงจะทำให้ไม่ใช้ตนเองอย่างผิดพลาดซ้ำๆ ซากๆ คนที่มีปัญหาหนักใจตนเองน้อย ในที่สุดก็จะเกิดความสุขและมีเวลาพอที่จะไปรู้จักคนในครอบครัว ในชุมชน ในชาติ (ไม่ใช่แค่บิดา มารดา บ้านนักกีฬา ไปกรี๊ดร้องต้อนรับที่สนามบิน) และเรื่องอื่นๆ ที่ติงามก็จะตามติดมา ไม่ทำตนเป็นทาสนอกกรอบความถูกต้อง นอกจากนี้ยังอยู่ที่ผู้ใหญ่ของครอบครัวของบ้านเมืองต้องเน้นย้ำให้ความสำคัญกับสัปปริสธรรม ๗ ด้วย เพราะนี่คือความเป็นผู้รู้ (พุทธบัณฑิต) ตามนัยของพุทธธรรม ไม่ใช่เอาแต่หลักสูตรที่ลอกมาจากตะวันตกเพื่อสร้างบัณฑิตไทยให้เป็นทาสทางปัญญาและเป็นทาสทางวัฒนธรรมเท่านั้น

ถามว่า : ที่ยกตัวอย่างมาเป็นกฎของสังคมศาสตร์ ถามว่า : กฎของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกฎมนุษย์หรือกฎธรรมชาติ

ตอบว่า : กฎธรรมชาติ หมายถึง กฎที่ประมวลข้อเท็จจริงเอาไว้ และผู้รู้มองเห็นนำมาประมวลเป็นทฤษฎี หลักการ และแนวความคิดต่างๆ ดังนั้น ถ้าผู้รู้ประมวลผิดพลาด ทฤษฎี หลักการ และแนวความคิดที่ตามมาก็ต้องได้รับการแก้ไข เช่น กฎว่าด้วยสังสารวัฏของพรหมณ์ที่เชื่อว่าโลกแบนและมีภพอยู่เป็นชั้นๆ คนยุคนี้เชื่อว่าโลกกลมก็เลยพานไม่เชื่อเรื่องสังสารวัฏของพรหมณ์ แต่ทว่าทฤษฎีเหล่านี้ก็ยังมีในพระไตรปิฎกหรือกฎว่าด้วยแรงโน้มถ่วงของนิวตันก็ทำให้มนุษย์สมัยใหม่ไม่เชื่อเรื่อง

การเหาะ เห็น หายตัวเหมือนดังตำนานว่า พระสงฆ์อยู่โคราชแต่ไป
 บิณฑบาตที่กรุงเทพฯ ตำนานปาฏิหาริย์เหล่านี้ต้องทำใจเป็นกลางๆ ไม่ใช่
 เชื่อหรือไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ต้องเอาหลักกาลามสูตรสืบเข้าไปไตร่ตรองเพราะ
 ทฤษฎี หลักการต่างๆ ขึ้นกับกาลเวลาแห่งความเชื่อ แต่มีกฎธรรมชาติ
 ที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลา ไม่ว่าจะเชื่อ จะไม่เชื่อ พระพุทธองค์ทรงเน้นย้ำว่า
 เป็นจริง เป็นสิ่งมีเอง ไม่เกี่ยวกับบัญญัติของมนุษย์ รู้ได้เมื่อจิตตื่นรู้
 (หายโง่) เท่านั้น เช่น กฎแห่งพระไตรลักษณ์ กฎแห่งอนัตตธรรม
 กฎแห่งปฏิจจสมุปบาท กฎแห่งอริยสัจสี่ นอกจากพระพุทธองค์จะทรง
 บัญญัติเพื่อแนะนำกระบวนการตื่นรู้ ก็จะเป็นหน้าที่ของแต่ละคนต้องค้นพบ
 ความจริงดังกล่าวด้วยตนเอง กฎธรรมชาติดังกล่าวมีลักษณะของความ
 เป็นโลกุตระธรรม เป็นสิ่งมีเอง เป็นความเด็ดขาด ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสรู้
 และบัญญัติให้พุทธบริษัทดำเนินตามเพื่อความมีที่พึ่งจากภายใน (ภควา)
 ตนเอง

กฎธรรมชาติของวิทยาศาสตร์บางกฎจึงเป็นสิ่งมีจริง ทดสอบ
 ทดลองเมื่อไรก็ได้ เช่นกฎแห่งแรงโน้มถ่วง กฎเทอร์โมไดนามิกส์ กฎ
 พันธุกรรมของเมนเดล กฎแห่งพีรีออดิกเทเบิล และกฎอื่นๆ อีก แต่ทว่า
 กฎวิทยาศาสตร์ทั้งหมดก็ยังเป็นแค่ข้อตกลงของมนุษย์เท่านั้น มนุษย์ต้อง
 ปฏิบัติตามข้อตกลงเท่านั้นจึงจะรับผลประโยชน์จากกฎของวิทยาศาสตร์
 และเทคโนโลยีได้ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยต้องเลิกหน่วยนับจากเลข
 ฐานสี่มาเป็นฐานสิบ ตามเลิกการนับวันเวลาตามจันทรคติมาเป็นสุริยคติ
 ต้องเลิกความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาด้วยสมุนไพรโบราณมารักษาด้วยการ
 แพทย์สมัยใหม่ที่อาศัยสารบริสุทธิ์ ต้องเลิกเชื่อวัฒนธรรมประเพณี การ
 เป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มาเป็นวัฒนธรรมประเพณีแบบตะวันตก ต้องเลิก
 เชื่อกการศึกษาต้องเริ่มต้นที่วัด มาเป็นการศึกษาที่ต้องเริ่มต้นที่โรงเรียน

ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติแทบทุกเรื่องจากเดิมมาเป็นทัศนคติสากลที่มีหลักการของ frontier development ไปทุกเรื่องทุกมิติแห่งชีวิตโลกาภิวัตน์ คือการยอมรับอย่างดูจะเห็นว่า จะเลิกความเชื่อดั้งเดิมเกือบทั้งหมดทั้งสิ้นมาเชื่อความเชื่อสากลแทนสิ่งที่หายไปกับความทันสมัย คือความเชื่อหรือความรู้เรื่องโลกุตรธรรมของพุทธธรรมนี้เอง ถ้าสำนึกได้ว่า ได้ละได้ลืมให้ความสำคัญกับความเป็นที่พึ่งดั้งเดิมทางจิตวิญญาณ ใครสำนึกได้เมื่อไรก็เริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ทันที สุรูปก็คือ ถ้าสำนึกได้ก็รีบเร่งนำสติปัญญาและโลกุตรธรรมกลับคืนมาให้เป็นที่ยึดของคนไทยทุกคน ให้พุทธบริษัทค้นพบที่พึ่งที่เป็นสมรรถนะภายในตนให้ได้ก่อน จึงค่อยแสดงให้โลกรู้ว่า สิ่งนี้แหละคือที่พึ่งที่แท้จริงของมนุษย์ทุกคน

ถามว่า : ย้อนกลับมาถามเกี่ยวกับ “กฎแห่งกรรม” ตามนัยพุทธธรรมจะเป็นกฎมนุษย์หรือกฎธรรมชาติ ช่วยยกตัวอย่างให้เห็นชัด

ตอบว่า : ใครที่เคยไปอยู่ประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศเยอรมนีนานพอสมควร จะเห็นความแตกต่างของคนชนบทญี่ปุ่นกับคนชนบทไทยอย่างหนึ่งคือ คนชนบทญี่ปุ่นจะนึกถึงส่วนรวมก่อน เช่นหน้าบ้านของแต่ละบ้านจะปิดกวาดเรียบร้อยและทำให้เหมือนทั้งประเทศเป็นระเบียบงดงาม (คนเยอรมันก็มีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน) ผู้เขียนอ่านพบข้อความว่า การคิดถึงส่วนรวมก่อนส่วนตัวเป็นผลจากการอบรมสั่งสอนผ่านตำนานจารีตประเพณีติดต่อกันหลายร้อยปี แต่คนชนบทของไทยนั้นปิดกวาดแค่นในบริเวณบ้าน ริมรั้วบ้านรกรุงรังก็มองไม่เป็นปัญหา บางที่ยังเอาขยะมากองไว้ที่ถนนตรงข้ามบ้าน ถนนหน้าบ้านพัง น้ำเซาะ รถแล่นผ่านยากก็ไม่ซ่อม รอให้ อบต.มาซ่อม แม้นั่งว่างๆ จะช่วยกันซ่อมแต่ไม่ถึงหนึ่งวันก็เรียบร้อยแล้ว แต่ทว่าถ้ามีพระจรรยาขอปัญหาบาตจะเทข้าวที่หุงให้

ทั้งหม้อก็ได้เพราะเชื่อในบุญต่อกบาตร แต่มิได้เชื่อในบุญที่ช่วยซ่อม
 สาธารณูปโภค เราจึงพบเห็นสายไฟฟ้า ท่อประปา ที่พังผู้โดยสาร ท่อน้ำ
 ทิ้งเต็มไปด้วยปัญหา คนไทยก็ใช้ได้ ไม่บ่นแต่ไม่ช่วยซ่อมให้ดีขึ้น แสดง
 ว่าลักษณะการทำดี การทำที่เป็นบุญเป็นเรื่องของความเชื่อในสังคมหนึ่ง ๆ
 กล่าวในทำนองนี้ การทำความดีก็นับว่าเป็นกฎมนุษยมากกว่าจะเป็น
 กฎธรรมชาติ ความดีก็ไม่ต่างอะไรกับแบรนต์สินค้า ถ้าโฆษณาได้ที่
 ก็จะกระจายเป็นความเชื่อของส่วนรวมได้ เช่น คนไทยเชื่อเรื่องส่งข้าวของ
 ไปทำบุญช่วยเหลือคนเนปาลตอนถูกภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว แต่ถ้าใคร
 เคยไปเนปาลและพอรู้ลักษณะของคนพื้นเมืองของเนปาล เขามีได้รู้สึก
 ทุกข์ร้อนหรือเห็นว่าสิ่งของที่เราส่งไปบรรเทาทุกข์เช่น บะหมี่สำเร็จรูป
 น้ำดื่มเป็นสิ่งจำเป็นของเขา แสดงว่าความดีต่างๆ เป็นอภิสังขารคือเป็น
 ความเชื่อเฉพาะกลุ่มชนมากกว่าเป็นความเชื่อสากลที่เป็นความจริงแท้

ถามว่า : ถ้าการทำดีเป็นกฎมนุษย ถ้าเช่นนั้นการบวชเป็นภิกษุจะ
 นับว่าเป็นกฎมนุษยหรือไม่

ตอบว่า : เป็นคำถามที่มีเงื่อนไขของพระธรรมวินัยเป็นองค์
 ประกอบด้วย จะย้อนถามว่า : พุทธบริษัทของไทยรู้ไหมว่า พระธรรมวินัย
 คือตัวแทนของพระพุทธเจ้า ถ้าจะให้แน่จริงลองทำวิจัยถามพุทธบริษัท
 ไทยทั้งเป็นคนชนบท คนเมือง มีปริญญาสูง ๆ หรือไม่มีปริญญา น้อยคน
 นักที่จะรู้ว่า พระธรรมวินัยคือตัวแทนของศาสดาหรือตัวแทนของ
 พระพุทธเจ้า ส่วนมากแล้วคิดว่าพระพุทธรูปทุกประเภทไม่ว่าพระพุทธรูป
 องค์ยักษ์หนึ่งตระหง่านอยู่ริมถนนรถหรือพระประธานในพระอุโบสถหรือ
 พระเครื่องห้อยติดตัว แทบทั้งนั้นต่างเชื่อว่าพระพุทธรูปคือตัวแทนของ
 พระพุทธเจ้า ฆราวาสวิสัยคือผู้บริโภคคาม กิน เกียรติ ยิ่งสมัยนี้ต้องบริโภค

แบบเร่งด่วน เปิดปุ๊บติดปั๊บ สั่งปุ๊บได้ทันที ฯลฯ จนลืมนำเสนอว่าความเป็นพรവാสต้องประกอบด้วยธรรมะลึกไว้ ๔ ประการคือ

สัจจะ ความตั้งใจที่ให้ไว้กับตนเองและผู้อื่น ทมะ ความข่มใจต่อสิ่งเร้าทั้งหลายที่ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของตนในแต่ละขณะ ขันติ ความอดทนที่จะทำกิจหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จเพื่อไม่ให้เกิดความคั่งค้างของกิจการงาน อันจะนำอับปางคลมาให้ จาคะ ความเสียสละที่จะต้องเข้าใจว่าธรรมชาติของพรवासที่แช่อยู่ในกามวิสัยจะต้องเผชิญกับความไม่ไต่ตั้งใจ ความแตกต่างแห่งความคิดเห็นเป็นธรรมดา พรवासทุกคนจึงควรจะสร้างตบะบารมีโดยมาถือบวชรักษาพระธรรมวินัย สมัยโบราณก็จะบวชหนึ่งพรรษาหรือสามเดือน การบวชจึงเปลี่ยนวิถีชีวิตจากความเป็นพรवासมาเป็นสงฆ์หรือภิกษุผู้รักษาพระธรรมวินัย เท่ากับตายจากวิถีพรवासแล้วเกิดใหม่เป็นพุทธบุตรจึงสมควรที่จะได้รับการอนุโมทนาและกราบไหว้ แต่ถ้าผู้ใดบวชเพียงเพราะต้องการเข้าพิธีบวช ได้แห่และทำขวัญนาโคใหญ่โต และคิดว่า นี่คือนบุญที่ส่งให้บุพการี คิดได้แค่นี้ถือว่าเป็นกฎมนุษย์ ซึ่งไม่ต่างจากความเชื่อเรื่องพิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ การบวชจะนับเป็นกฎธรรมชาติได้ ผู้บวชต้องรักษาธรรมวินัยนอกจากทำวัตร สวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนาก็ต้องสำรวมอินทรีย์อยู่ตลอด ต้องมีสติตื่นรู้ จะบริโภคข้าวน้ำหรือจับต้องจีวรหรืออะไรก็แล้วแต่ต้องปัจเจกชนพิจารณาปัจจัยเหล่านั้นก่อนบริโภคทุกครั้ง การปัจเจกชนคือทางลัดในการสร้างสติปัญญาเพื่อเกิดญาณปัญญาในการค้นพบโทษภัยของพรवासวิสัย การบวชที่เกิดญาณปัญญาดังกล่าวจึงนับว่าเป็นกฎธรรมชาติ ผู้บวชจะมีลักษณะที่สำนึกถึงการควร การไม่ควรในการเสพบริโภคกามวัตถุต่างๆ ความสำนึกนี้ ผิด ชอบ ชั่ว ดี จะมีมากขึ้นมหาศาล ด้วยเหตุนี้การบวชหน้าไฟ ๓ วัน การบวชให้พ่อแม่ ๗ วัน การบวชเพราะอยากบวช ๑๐ วัน

ฯลฯ ถือว่าเป็นแค่กฏมนุษย ได้อ่านสงส์ไม่มากกว่าการทำพิธีกรรมประเภทอื่น ๆ สรุปลง ยกเว้นบวชเพื่อเรียนรู้พระธรรมวินัย มีอินทรีย์สังวรและมีปัจจุเวกชน์ สำนึกถึงทุกขโทษของความเป็นฆราวาส ถ้าบวชในลักษณะดังกล่าว จึงเรียกว่าเป็นกฏธรรมชาติ

ถามว่า : การบวชใจกับการบวชตามพระธรรมวินัยให้ผลแตกต่างกันไหม

ตอบว่า : ใช้หลักการข้างบนเป็นตัวตอบ ถ้าบวชใจแล้วลด ละ เลิกอบายธรรม เกิดอินทรีย์สังวรและยิ่งซาบซึ้งในพระธรรมมากยิ่งขึ้นก็จะเข้าใจกฏของธรรมชาติได้ดียิ่งขึ้น ส่วนการบวชตามพระธรรมวินัยเป็นเรื่องของวัฒนธรรมประเพณีที่สังคมไทยมอบให้ใครก็ตามที่ต้องการเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเอง โอกาสของเขาก็จะได้รับจากความเชื่อเรื่องการบวชของสังคม เขาจะได้รับโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยความมีเกียรติสูงสุด

ถามว่า : คนไทยยังเชื่อว่า ผลบุญบาปที่ทำไว้ในชาตินี้จะต้องได้รับโทษทัณฑ์ในนรก ลักษณะเช่นนี้เป็นกฏมนุษยหรือกฏธรรมชาติหรือ

ถามว่า : การตกนรกเป็นเรื่องตำนานเพื่อให้คนกลัวหรือว่ามีนรกจริงๆ หลังความตาย

ตอบว่า : ในปัจจุบันอาชญากรถ้าถูกพิพากษา ก็จะถูกจำคุก ลิดรอนอิสรภาพทุกอย่างดูแล้วเป็นกฏมนุษยที่น่ากลัว แต่นักโทษบางคนเข้าออกเรือนจำบ่อยมากไม่รู้สึกถึงความน่ากลัวของเรือนจำ สามีภรรยาบางคู่ทะเลาะตบตีแทบทุกวันจนเปลี่ยนจากการเอือมระอาจากเพื่อนบ้านมาเป็นความเคยชิน กล่าวคือไม่ห้ามว่ากล่าวแล้วปล่อยให้ตบตีกันตามชอบใจ เพราะอย่างไรก็เลิกกันไม่ได้อยู่ดี มีลูกก็ถี่ๆ หลายคน กรณีตัวอย่างที่ยกมาเป็นข้อเท็จจริงที่อุปมาได้ว่าสัตว์นรกนั้นน่าจะมีจริง เวลาในสัตว์นรกน่า

จะยาวนานเพราะสัตว์นรกมักจะเต็มใจรับความทุกข์ในนรก มีคนช่วยให้
ออกไปจากนรกแล้วก็ไม่ชอบ เต็มใจจะกลับไปอยู่ในนรกมากกว่า
มีลักษณะส่อว่าในนรกน่าจะมีสุขแบบแสบเผ็ดที่ผู้อื่นอาจเข้าใจได้
ยาก ถ้าเข้าใจในกรณีตัวอย่างที่ยกมาก็แสดงว่าการตกนรกจะเป็นเรื่องของ
กฎธรรมชาติส่วนตำนานหรือเรื่องเล่าก็ไม่ต่างจากการสั่งสอนแบบนิยาย
ที่ทำให้เกิดความง่ายต่อความเข้าใจและนรกใต้ดินจะมีจริงหรือไม่
ใครต้องการพิสูจน์ก็ต้องเข้ามาและถอดจิตออกไปท่องเที่ยวนรกเพราะ
ถึงจะตอบว่า : นรกใต้ดินมีจริงหรือไม่จริงก็ไม่ช่วยลดความน่าสงสัยลง
ได้ จะพ้นจากความสงสัยได้ก็ต้องไปทดลองด้วยตนเองเท่านั้น สรุป การ
ตกนรกและการรับโทษทัณฑ์ที่น่ากลัวเป็นกฎธรรมชาติและนรกที่นี้และ
เดี๋ยวนี้ น่ากลัวกว่านรกหลังความตาย เนื่องจากความทุกข์เยี่ยงนรกที่อยู่ใน
จิตใจของผู้ใดจะคลายตัวออกได้ยากเนื่องจากเป็นกฎธรรมชาติ มีลักษณะ
ที่ต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาติไม่อาจควบคุมเปลี่ยนแปลงได้มากนัก

ถามว่า : หมายความว่าทุกข์ในใจของผู้ใดถ้าแสบเผ็ดก็จะช่วยเหลือ
ได้ยากใช่ไหม

ตอบว่า : ใช่แล้ว ธรรมะข้อไหนๆ ก็ช่วยคนทุกข์หนักได้ยากทั้งสิ้น
ต้องรอให้ความทุกข์คลายตัวลงก่อน ในโลกสมัยใหม่มีการใช้ยาระงับปวด
(ฝิ่น) ถ้าทุกข์กาย หรือยาระงับประสาทถ้าทุกข์ใจ แต่เมื่อยาหมดฤทธิ์เมื่อ
ใดอาการทุกข์ทรมานก็กลับคืน ด้วยเหตุนี้หลักของพุทธธรรมจึงเน้นย้ำ
เรื่องความไม่ประมาท ควรเข้าใจว่า การทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม
หมายความว่าอย่างไร

ถามว่า : ดูคล้ายกับจะสิ้นหนทางที่จะช่วยคนที่ทุกข์หนัก

ตอบว่า : มีการช่วยแบบบรรเทาได้ไม่ต่างจากการวิธีการรักษา

สมัยใหม่ เช่น ช่วยสร้างสติด้วยการกระตุ้นความรู้สึกตามระบบประสาท หรือให้ฟังเสียงสวดมนต์หรือใช้กลิ่นหอม แต่ทั้งหมดทั้งสิ้นต้องขึ้นกับผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมานว่า ได้มีศรัทธาต่ออะไร สรูปก็คืออาจบรรเทาได้บ้างก็ต้องขึ้นกับสภาวะจิตของผู้มีทุกข์ บางคนอยู่ในสภาวะที่ไม่อาจช่วยได้ วิธีการที่ทันสมัยน่าจะมีประโยชน์มากกว่า

ถามว่า : ถ้าเช่นนี้ การใช้ธรรมะกับการรักษาสมัยใหม่ดูคล้ายคลึงกัน คือถ้าผู้ป่วยมีความทุกข์ทรมานมากก็ยากจะช่วยให้

ตอบว่า : ธรรมะนั้นช่วยป้องกันไม่ให้เกิดทุกข์ ดังนั้นเราจึงไม่ควรประมาท รู้จักวิธีใช้ธรรมะบรรเทาทุกข์ไว้ล่วงหน้า ก็ไม่ต่างจากวิธีการเยียวยาอื่นๆ คือต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้า เหมือนนอกร่างกายสวมเสื้อก็ จะทำให้สุขภาพกายแข็งแรง จะออกกำลังกายตอนกำลังป่วยหรือ เมื่อคนเรามีชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบาย ราบรื่นจึงไม่ควรประมาทต้องใช้โอกาสดังกล่าวสมานานศีล ทำภาวนาเพื่อป้องกันโรครวมและป้องกันโรคทางกาย โรคทางใจไว้ล่วงหน้า อนึ่ง ธรรมโอสธก็ไม่ต่างจากการเยียวยาชนิดอื่นๆ คือ กัลยาณมิตร (ผู้นำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาสืบต่อ) ก็เป็นเพียงผู้ชี้ทาง แต่ตัวของเราต้องช่วยตนเองอยู่ดี และใครที่จะช่วยตนเองได้ดีแค่ไหน ก็เป็นศิลปะจากภายในจิตใจของแต่ละคนอีกด้วย เพียงแต่ผู้มีความเพียรสูงก็อาจจะเข้าถึงสภาวะธรรมได้มากกว่าผู้มีความเพียรต่ำ แต่การขาดกัลยาณมิตรหรือปราศจากปรียัติ (คำสอนของพระพุทธองค์) ก็ยังไม่ช่วยให้ผู้นั้นเข้าถึงธรรมโอสธเช่นกัน

ถามว่า : เคยเข้าใจว่าธรรมโอสธยิ่งใหญ่กว่าการรักษาสมัยใหม่ หรือการรักษาสมัยเก่าทุกชนิด ทุกประเภท แต่จากการที่บอกว่าผู้ที่ทุกข์หนักก็ไม่อาจใช้วิธีธรรมโอสธได้ น่าจะไปใช้วิธีทางสมัยใหม่มากกว่าแล้ว

จะกล่าวว่า หลักของพุทธธรรมเป็นความยอดเยี่ยมเหนือสิ่งอื่นใดได้หรือ

ตอบว่า : ต้องกลับไปทบทวนนิยามของกฎมนุษย์และของกฎธรรมชาติใหม่ กฎมนุษย์ถูกยกร่างหลักการโดยมนุษย์กลุ่มหนึ่งที่เขาเชื่อว่าเป็นผู้รู้เช่น รู้กฎหมายดีก็ให้เป็นกรรมการร่างกฎหมายต่างๆ คนทำผิดแต่ปากแข็งว่าไม่ได้ทำก็ต้องรอการสืบสวนข้อเท็จจริง คนไม่ได้ทำแต่ข้อเท็จจริงสนับสนุนว่าเป็นคนทำก็ต้องไปหาพยานและสักในชั้นศาล คนมีฐานะ จ้างทนายฟ้องปากกล้าแก้ไขให้ตนเป็นฝ่ายถูกฝ่ายชนะคดีความได้ คนจนไม่รู้กระทั่งจะหาใครมาประกันตนก็ต้องรอให้ทางการช่วยอยู่ในคุก ถ้ามีลูกหลานฉลาดไปหาคนมาช่วยเหลือก็จะทุกข์น้อยลง ถ้ายังไม่มีใครช่วยเหลือเลยติดคุกฟรีอยู่หลายปีกว่าจะถูกตัดสินว่าไม่ใช่ผู้ผิด ข้อเท็จจริงเป็นเช่นนี้ผู้รักความยุติธรรมก็พยายามร่างกฎหมายขึ้นเพื่อช่วยคนจนที่ต้องจำนนต่อข้อเท็จจริงที่ตนเองต้องรับ ทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำ กฎมนุษย์จึงขึ้นกับผู้รู้ที่เป็นผู้นำของสังคมที่ต้องพยายามปรับ แก้ไขเพื่อความยุติธรรมแก่มนุษย์ด้วยกัน กฎของมนุษย์จึงมีผลบังคับใช้ได้ชั่วคราวตามกาลสมัยเท่านั้น กฎของมนุษย์จึงไม่ใช่ความจริงแท้แต่เป็นความจริงสัมพัทธ์ นี้ก็เพราะเราใช้หลักของวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นสัมพัทธ์ศาสตร์มาปรับใช้กับสังคม หน้าซ้ายยังไปต่อยอดอธิบายประวัติศาสตร์ โบราณคดี วรรณกรรม และอื่นๆ อีกด้วย ก็เพราะประโยชน์ของความสัมพัทธ์ศาสตร์เราจึงสามารถทำธุรกรรมออนไลน์ สามารถศึกษาหาข้อเท็จจริงออนไลน์ สามารถทำอะไรได้มากมายมหาศาล แต่ทั้งหมดทั้งปวงมันก็คือกฎมนุษย์ ต้องเข้าใจให้ตรงกันว่ากฎมนุษย์จะใช้ได้ผลดีก็ต้องอาศัยความเชื่อของมนุษย์เท่านั้น เรามีกฎหมายทะเลว่าด้วยการแบ่งเขตน่านน้ำในทะเล แต่ชาวประมงก็ยังล่าแดนและทำผิดกฎหมายทะเลกันตลอดเวลาไม่ต่างจาก กฏจรรยา กฎหมายแพ่งพาณิชย์ ฯลฯ

กฎของวิทยาศาสตร์ถ้าหากไม่เชื่อก็ไม่มีผลอะไร คนที่เป็นนักวิชาการบางคนไม่เชื่อเรื่องวัคซีนและไม่ยอมให้ลูกฉีดวัคซีน ใครก็บังคับพ่อแม่เช่นนั้นไม่ได้ คนบางคนไม่เชื่อทฤษฎีวิวัฒนาการของชาลส์ ดาร์วิน เขาไม่ยอมรับประทานอาหารเสริมที่ทำมาจากโรงงานอุตสาหกรรมเด็ดขาด คนบางคนรังเกียจเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์สมัยใหม่จะไม่ยอมรับประทานเนื้อสัตว์ที่เลี้ยงโดยเทคโนโลยีทุกชนิด คนบางคนกลัวสารเคมีขึ้นสมองไม่ยอมกินผักตลาด นอกจากผักริมรั้วและ ฯลฯ อีกมากมาย ซึ่งตรงกันข้ามกับกฎธรรมชาติ จะเชื่อหรือไม่เชื่อ รู้จริงหรือรู้ผิดไม่มีปัญหา กฎธรรมชาติจะเฉียบขาดเป็นไปตามนั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้คำว่า ัมมัญญิตตา (ความตั้งอยู่ตามธรรมชาติของกฎธรรมชาติ) ัมมนิยามตา (ความเป็นไปตามกฎธรรมชาติ) อวิตตตตา (ความไม่ผิดไปจากความเป็นเช่นนั้น) อนัญญตตา (ความไม่เป็นโดยประการอื่นจากความเป็นอย่างนั้น) อิทัปปัจจยตา (ความที่ต้องเกิดดับตามปัจจัยของบรรดาสังขตธรรม) กฎธรรมชาติจึงมีสองประเภทคือสิ่งมีจริงเช่น ธาตุ ชันธ์ อายตนะทั้งหลาย และสิ่งมีเองได้แก่ กฎไตรลักษณ์ กฎแห่งอิทัปปัจจยตา กฎแห่งปฏิจสมุปบาท และกฎแห่งสุญญตา เรานิยมเรียกว่าปรมาตตธรรม สรูป ปรมาตตธรรมจะประกอบด้วยสิ่งมีจริงเป็นโลกียธรรม และสิ่งมีเองเป็นโลกุตระธรรม พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้โลกุตระธรรมได้แก่สิ่งมีเองทั้งหลายที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลาหรือสถานที่ ดังนั้นจึงไม่ขึ้นกับความเชื่อ ความไม่เชื่อหรือไม่ขึ้นกับอารยธรรมที่บันทึกด้วยตัวอักษรทุกชนิด แต่ต้องถูกค้นพบโดยจิตมนุษย์ที่มีความบริสุทธิ์และอยู่ในสภาวะเป็นอริยมรรค

ถามว่า : โลกุตระธรรมเป็นสิ่งมีเอง หมายความว่านิพพานเป็นโลกุตระธรรมก็ต้องเป็นสิ่งมีเองด้วย

ตอบว่า : ถูกแล้ว สิ่งมีเองมีมากมายเช่น นิโรธ (อำนาจความดับ) วิชาคะ (อำนาจความจางคลาย) วิมุติ (อำนาจความหลุดพ้น) วิชา (อำนาจที่รู้) สิ่งเหล่านี้เป็นกฎของธรรมชาติ มีอยู่เช่นนั้นเอง แต่ทว่าจะรู้โดยจิตว่ามีอยู่จริงต้องใช้วิสุทธิจิต (ความบริสุทธิ์ของจิต)

ถามว่า : ความบริสุทธิ์ของจิตคือจิตของเด็กทารกใช่ไหม

ตอบว่า : มนุษย์นำวิชามาเกิดเป็นคน (อวิชชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร) ดังนั้นจิตของทารกจึงเต็มไปด้วยอวิชชาพร้อมที่จะรับกิน กามเกียรดีไม่ต่างจากสัตว์ทั้งหลาย เพียงแต่ความเป็นมนุษย์จะมีพัฒนาการทางสมองทำให้มนุษย์สามารถรับรู้ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ เช่นรู้ภาษาพูด รู้ภาษาใจที่ส่งมาได้ดีกว่าสัตว์ดิรัจฉาน สรุปคือ สภาวะทารกหรือความเป็นเด็กคือสภาวะที่รับกรรมต่างๆ จนกว่าเมื่อใดเรียนรู้ภาษาและเรียนรู้วัฒนธรรมจนมาถึงจุดหนึ่งที่สามารถยืนหยัดความคิดของตนเองได้โอกาสที่จะค้นพบความจริงแท้จึงมีอยู่ พุทธธรรมจึงเชื่อว่า ในช่วงเวลาที่ปราศจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าและการสืบทอดหลักแท้ของพุทธธรรม การที่มนุษย์จะค้นพบสิ่งมีเองเช่นนิพพาน จึงเป็นไปได้ยากมาก เฉพาะผู้มีบารมีบางคนเท่านั้นจึงจะมาตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า

ถามว่า : และจำเป็นต้องเป็นผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเท่านั้นหรือ

ตอบว่า : ไม่จำเป็น トラบไตที่ยังอยู่ในช่วงเวลาที่มิหลักแท้ของพุทธธรรมสืบทอดอยู่แม้ไม่นับถือพุทธศาสนา แต่ความประพฤดีโดยปกติเข้าข่ายไตรสิกขาคือชอบเป็นผู้ให้ (ทาน) เป็นผู้มีวินัยไม่เบียดเบียนผู้อื่น (ศีล) ชอบนั่งสมาธิและชอบความสันโดษ (ภาวนา) หลักไตรสิกขานี้จะนำไปสู่การตรัสรู้ได้ถ้ามีความเพียรจริง จะเห็นว่านักวิทยาศาสตร์ที่ยอดเยียมทั้งหลายล้วนมีพฤติกรรมส่วนตัวเข้าข่ายไตรสิกขา เช่น อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์

จะเป็นผู้ที่สมณะมาก ชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และอ่อนน้อม เขาผู้ที่ค้นพบกฎสัมพัทธภาพของมวลและพลังงานได้สรรเสริญคุณของพุทธธรรมไว้ว่านี่คือที่พึ่งที่แท้จริงของมนุษยชาติ

ถามว่า : กฎหรือทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์เป็นกฎมนุษยหรือกฎธรรมชาติ

ตอบว่า : จากตำนานเล่าว่า การเห็นรุ่งกินน้ำมุดขึ้นฉับพลันบนฟากฟ้าทำให้ไอน์สไตน์รู้เลยว่า “เวลาเป็นสิ่งสัมพัทธ์” สิ่งที่เขาวาบขึ้นมาในใจเป็นความจริงแท้ แสดงว่าจิตของเขาต้องบริสุทธิ์มาก พระพุทธองค์ก็เชื่อว่า “เวลาเป็นสิ่งสัมพัทธ์” เช่นกัน ต้องยอมรับความจริงว่าจิตของพระพุทธเจ้ามีสมบัติแค่สาม ข้อ ๑.) พระปัญญาธิคุณ (คุณแห่งพุทธปัญญา) ๒.) พระกรุณาธิคุณ (คุณแห่งการสั่งสอนเวไนยสัตว์) ๓.) พระบริสุทธิ์คุณ (ความบริสุทธิ์ของจิต) จิตบริสุทธิ์ย่อมมีสมบัติที่จะเห็นความจริงแท้ได้ตรงกัน สิ่งที่ไอน์สไตน์ค้นพบจึงเป็นกฎธรรมชาติ แต่ทว่าก็ต้องผ่านการทดสอบทดลองด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เสียก่อน การเปลี่ยนจากทฤษฎีเป็นกฎที่แทนด้วยตัวเลขลักษณะเช่นนี้จะถูกแทรกแซงโดยกฎมนุษย คือต้องผ่านข้อตกลงเกี่ยวกับหน่วยนับและมาตรฐานการสมมติเรียก สสารและพลังงาน อำนาจของกฎสัมพัทธภาพของสสารและพลังงานจึงยิ่งใหญ่เพราะมีฐานความเป็นกฎของธรรมชาติรองรับนั่นก็คือเป็นสิ่งมีจริงนั่นเอง

ถามว่า : ช่วยขยายความ “เวลาเป็นสิ่งสัมพัทธ์” ว่าหลักของพุทธธรรมกับหลักของวิทยาศาสตร์เห็นเรื่องนี้ตรงกันเป็นอย่างไร

ตอบว่า : ทุกคนจะมีประสบการณ์ตรงกันว่า เมื่อเกิดความสุขขึ้นในจิตอย่างฉับพลันเวลาจะหายไปทันที แต่ถ้าเป็นความทุกข์ทรมานแม้

เวลาผ่านไปแค่เล็กน้อยก็ดูยืดยาวอย่างกับว่าเวลาหยุดเคลื่อนที่ มีผู้พยายามประเมินเวลาในพระไตรปิฎกกับเวลาของโลกสากล เช่น หนึ่งกับเท่ากับกี่ปีของโลกสากล ตัวอย่างเช่น มีผู้รู้ท่านให้รรถาธิบายว่า การที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานเมื่อพระชนม์มายุ ๘๐ พรรษาเพราะพระอนันท์ไม่ทูลขอ ถ้ามีการทูลขอให้ต่ออายุ พระพุทธองค์ก็สามารถใช้อธิปไตยต่อพระชนม์มายุจาก ๘๐ ปีเป็น ๑๒๐ ปี การเทียบเคียง “หน่วยเวลาในสังสารวัฏ” ของศาสนาพราหมณ์กับหน่วยเวลาของวิทยาศาสตร์ไม่ใช่สิ่งง่ายเลย แต่ที่เราต้องรู้ขีดจำกัดของการรับรู้เวลาของมนุษย์ว่านอกจากจะแปรปรวนแล้วยังมีขีดจำกัดและยังสับสนได้ง่ายๆ อีกด้วย เพราะร่างกายของมนุษย์มีขีดจำกัดในการรับรู้ปัจจัยจากภายนอก การที่นักวิชาการไม่อาจข้ามสาขาไปรับรู้ศาสตร์อื่นได้ก็เพราะมาตรฐานของเวลาที่สมมติใช้ในแต่ละศาสตร์ต่างกัน ดาราศาสตร์ใช้หนึ่งปีเท่ากับหนึ่งหน่วย (ดารารจักร) ปีแสง นักพันธุกรรมใช้เวลาเป็นวินาทีวัดการเคลื่อนที่ของจีโนม สินเชื่อของราชการบางที่คิดดอกเบี๊ยะเป็นปี สิบบปี ยี่สิบบปี หนึ่้นอกระบบคิดดอกเบี๊ยะเป็นวัน ต้องส่งทุกวัน แคนำข้อเท็จจริงเพียง ๔ ข้อก็สับสนงุนงงได้แล้ว ดังนั้นเมื่อนักวิทยาศาสตร์ค้นพบสมรรถนะของการรับรู้ของตา หู จมูก ลิ้น กายของมนุษย์ว่าอยู่ในขีดจำกัดหนึ่ง ถ้าหากนอกการรับรู้เหล่านั้น มนุษย์จะรู้สึกอัศจรรย์เป็นมายากลได้ทั้งสิ้น หลักการของพุทธธรรมก็เข้าใจถึงความแปรปรวนของความรับรู้ดังกล่าว พระพุทธองค์จึงทรงย้ำ “ความเป็นปัจจุบันขณะ” ให้สำคัญกว่า “ความเป็นอดีตและความเป็นอนาคต) เพราะอดีตและอนาคตล้วนเป็นมายา เป็นอภิสังขารของมนุษย์ มันจะเป็นจริงก็ภายใต้เงื่อนไขหนึ่งที่มีขีดจำกัดมากมาย อภิสังขารจึงเป็นมายากล ผู้ที่เข้าถึงปัจจุบันขณะจึงซาบซึ้งในความ เป็นมายาของความคิดทั้งหลาย ความรู้ทั้งหลาย ความเชื่อทั้งหลาย

และจะปล่อยวางความคิด ความรู้ ความเชื่อได้โดยอัตโนมัติเพราะ
ไปรู้ซึ่งถึงความจริงแท้ของสิ่งมีเองนั่นเอง

ถามว่า : ถ้าสามารถทำจิตให้เป็นปัจจุบันขณะก็เท่ากับค้นพบสิ่งมี
จริงหรือสิ่งมีเอง

ตอบว่า : น่าจะถูกโดยเหตุผล แต่ทว่ามีปัญหาคือจิตจะเคลื่อนไหว
เร็วยิ่งกว่าสิ่งใด ถ้าหากไม่มีญาณปัญญา ก็มีแนวโน้มว่าจะเข้าไม่ถึงปัจจุบัน
ขณะได้จริงๆ ปัญหาเกี่ยวกับปัจจุบันขณะจึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อ
ของมนุษย์เพราะมีเวลาแฝงเร้นอยู่นั่นเอง

ถามว่า : ขอให้อธิบาย “ความเป็นปัจจุบันขณะ” ให้กระจ่างมากขึ้น

ตอบว่า : ต้องเน้นย้ำว่า “เวลาสากล” ๑ ปีมี ๓๖๕ วัน ๑ วันมี ๒๔
ชั่วโมง นี่คือกฎมนุษย์ กล่าวคือ เริ่มต้นสมมติให้เวลาเคลื่อนจากเมือง
กรีนิชของประเทศอังกฤษครบหนึ่งรอบของการหมุนรอบตัวของโลกแบ่ง
เป็น ๒๔ ช่วงเท่าๆ กัน ต้องเน้นย้ำว่า “หน่วยเวลา” ที่ใช้แตกต่างกัน
ก่อให้เกิดความซับซ้อนของการรับรู้ เพราะมนุษย์มีการรับรู้เรื่อง
เวลาจำกัดและถูกหลอกลวงได้ง่ายๆด้วยความเร็ว (ความเร็วหมายถึง
การเคลื่อนที่ต่อหน่วยเวลา) และความเร่ง(ความเร่งคือการเคลื่อนที่ต่อ
หน่วยเวลายกกำลังสอง) ถ้าหากความเร่งที่เร็วมากๆ เช่น ความเร่งใน
เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูหรือการหมุนตัวของโลก มนุษย์จะรู้ว่ามันหยุดนิ่ง
(ไม่เห็นว่ามี การเคลื่อนที่เพราะมันเร็วมากจนพ้นการรับรู้ของมนุษย์)
มนุษย์มีหน้าที่ปรับตัวให้เข้ากับเวลาของโลกสากลให้ได้ ตัวอย่างเช่น
บินจากกรุงเทพฯไปนิวยอร์กบินไปนานกว่าสิบสองชั่วโมง แต่เสมือนเวลา
สมมติอยู่กับที่เพราะไปถึงนิวยอร์กเมื่อไรก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับเวลาที่ใช้
ของคนนิวยอร์ก

ต้องทำงานวันละ ๘ ชั่วโมง ถือเป็นช่วงเวลาทำงานสากล แต่มนุษย์บางคนทำงาน ๑๖ ชั่วโมงต่อวัน บางคนมิได้ทำงานเลยหนึ่ง ๆ นอน ๆ ดูหนัง ฟังเพลงตลอดวันตลอดเดือนตลอดปีก็ได้ ต้องเข้าประชุม ต้องเรียนตามเวลา เช่น เพิ่งนอนตอนตีสี่มีชั่วโมงเรียนแปดโมงเช้า ต้องลุกตั้งแต่ก่อนแปดโมงเพื่อเข้าห้องเรียนให้ทัน แต่พอเข้าห้องเรียนแล้วก็มานั่งหลับต่อ เพราะนอนไม่พอ คราวนี้ปัญหาสารพัดก็จะเกิดขึ้นจากเวลาสมมติ มนุษย์ยุคนี้เชื่อในเงินอนาคต ใช้เงินล่วงหน้าผ่อนทุกอย่าง ผ่อนบ้าน รถยนต์ ผ่อนสมาร์ตโฟน ผ่อนค่าเช่า ค่าเล่าเรียน ผ่อนการทำบุญ (เพราะเงินไม่พอจ่าย) แต่ความเชื่อเรื่องเงินอนาคตของรัฐบาล คนไทยก็ต้องเป็นหนี้ระหว่างประเทศข้ามเจเนอเรชั่น (ชีวิตอายุคน) แล้วยังเน้นย้ำเรื่องอดีต (ต้องกรอกประวัติการทำงานที่ผ่านมา) เน้นย้ำประสบการณ์การทำงาน การท่องเที่ยว การเคยผ่านงาน ฯลฯ สรุป เน้นสภาวะอนาคต-อดีตเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งยวด ดังนั้นยากที่มนุษย์ปัจจุบันจะสนใจคำสอนของพุทธธรรมที่เน้นย้ำความเป็นปัจจุบันขณะ ความเชื่อจากโลกาภิวัตน์บีบคั้นให้เกิดอภิสังขารเกี่ยวกับอดีต อนาคตหนักหนาสาหัสทุกเรื่อง ทุกประเด็น ละครนวนิยาย ภาพยนตร์ยิ่งช่วยเน้นย้ำการข้ามภพชาติด้วยหน้าต่างาทำทางแบบเดิม (สนับสนุนการเชื่อกายทิพย์หรืออาตมันของศาสนาพราหมณ์) เน้นย้ำเรื่องเทวบันดาล พรหมลิขิต โชคลิขิต “หาที่ว่างสำหรับปัจจุบันขณะไม่พบ” แก่นแท้ของคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงถูกละเลย ลืมเลือนไปโดยอัตโนมัติโดยมิได้รู้ตัวอีกด้วย

ถามว่า : หมายความว่าถ้าเชื่อเวลาสากล เชื่ออดีต อนาคตก็ไม่สามารถเข้าถึงแก่นแท้ของพุทธธรรมใช่หรือไม่

ตอบว่า : เป็นการเชื่อแบบฆราวาสวิสัยผู้ยังมีความโง่เป็นเจ้าเรือน

ผู้ที่ยังความประมาทให้เกิดกับชีวิตและถ้าเกิดการสูญเสียพลัดพรากจากของรักก็ไม่พ้นจากการคร่ำครวญเสียใจซึ่งก็เป็นส่วนเวียนในวัฏสงสารธรรมดา ไม่ใช่เดินตามแนวอริยมรรคหรือสามารถหยั่งรู้สิ่งมีจริงหรือสิ่งมีเองที่เป็นปรมาตตธรรม

ถามว่า : แล้วฆราวาสจะเข้าใจ “ความเป็นปัจจุบันขณะ” ด้วยการอธิบายหรือยกตัวอย่างได้หรือไม่

ตอบว่า : ชีวิตปัจจุบันตามความเชื่อของพราหมณ์คือตายแล้วไม่เกิดในภพภูมิใหม่ ปรากฏการณ์ปัจจุบันตามความเชื่อของโลกาภิวัตน์คือเชื่อในฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาชีพปัจจุบันของคนปัจจุบันเป็นการทำงานที่แลกเป็นเงินตราเช่นรับรายวัน รับรายชั่วโมง เป็นต้น การสนใจทำงานให้เสร็จเป็นคราวๆ เป็นการทำงานที่มีเป้าหมายเฉพาะ เป็นโครงการยักษ์ โครงการย่อยหรือทำเป็นงานอดิเรกคือทำงานเท่าที่ตนพอใจ ความพอใจที่จะอยู่กับการทำงานครั้งหนึ่งเรียกว่าปัจจุบัน เหตุการณ์หรือปัจจุบันปรากฏการณ์เช่น ทำอาหารตามสั่ง ทำกาแฟสดตามสั่งเป็นแค่ปัจจุบันปรากฏการณ์ที่ขึ้นกับคำสั่งของผู้บริโภค ความพอใจที่จะชมดนตรี ดูกีฬาแต่ละแม่ทัพก็เข้าข่ายเดียวกัน

แต่ว่าปัจจุบันขณะของพุทธธรรมเน้นย้ำปัจจุบันขณะที่รู้สึกตัวเป็นหลัก ส่วนปัจจุบันปรากฏการณ์ที่ยกตัวอย่างมาเป็นแค่อกิสังขาร

ในการเรียนแต่ละคาบวิชา หนึ่งชั่วโมงหรือสามชั่วโมงของการเรียนเป็นปัจจุบันเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ แต่ทว่า การฟังครูพูดที่ละคำเป็นปัจจุบันขณะของโสตวิญญูณ การเขียนบันทึกทีละคำเป็นปัจจุบันขณะของการจดบันทึกการรู้สึกถึงความกระหว่างนี้ขณะเขียนเป็นปัจจุบันขณะของกายวิญญูณ การไต่ยินสรรพสำเนียงรอบตัวสังเกตปัจจัย

ภายนอกเช่นแสงสว่างพอใหม่เป็นปัจจุบันขณะของจิตเดิม การทอดทิ้งปัจจุบันขณะระหว่างฟัง คิด ถาม จด แต่กลับไปเล่นเกมกตหรือเฟสบุ๊ค แทน แม้จะนั่งอยู่ในห้องเรียนถือว่าไม่มีปัจจุบันขณะเพราะจิตมิได้ทำหน้าที่ถูกต้องตามหลักเหตุผลแต่กลับส่งออกไปนอกอรรถสาระ จิตของเขาผู้นั้นยอมปราศจากปัจจุบันขณะชนิดที่เป็นสัมมาทิฐิ แต่กลับมีมิจฉาทิฐิที่เพลิดเพลินอยู่หน้าจอมอนิเตอร์โดยทอดทิ้งเหตุปัจจัยจริงๆ ที่อยู่รอบตัว การทำดังกล่าวมีผลสะสมเป็นมิจฉาทิฐิ ทำบ่อยๆ มากเข้าก็จะไม่สามารถเข้ากับค่านิยมของสังคมได้นับเป็นอกุศลกรรม หวังว่าการอธิบายที่ให้มาคงเข้าใจปัจจุบันขณะของพุทธธรรมได้

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้นปัจจุบันขณะก็เป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้ไม่ใช่แต่ชาวพุทธ ใครก็ทำได้ทุกคน

ตอบว่า : ถูกแล้ว ปัญหาอยู่ที่ว่ามนุษย์ยุคนี้ถูกเน้นย้ำให้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และเชื่อว่ายิ่งคิดเร็ว คิดเก่ง คิดมากยิ่งดีจนบางคนหลงคิดว่าความคิดเป็นตัวตน เวลาที่ตนคิดอะไรก็คิดว่าเป็นชีวิตจริงของตน แต่พุทธธรรมกลับระบุงไปว่า ผู้ที่มีความคิดว่าเป็นตน คิดว่ามีตน อยู่ในความคิดเหล่านี้เป็นอกุศลกรรม เรียกว่า อัตตาเกิดจากการยึดทิฐิ (อัตตานุทิฐิ) ถ้าบุคคลสองคนทำงานชิ้นเดียวกันแต่ยึดความเห็นไว้ต่างกัน เช่นคนหนึ่งคิดว่าต้องทำขั้นนี้ก่อนแต่อีกคนกลับว่าเชื่อว่าจะไม่สำคัญ แคื่อยึดขั้นตอนที่ต้องทำไว้ไม่เหมือนกันความขัดแย้งก็ตามมาอย่างแน่นอน นอกจากจะยึดขั้นตอนในการกระทำไว้ต่างกันยังยึดเงื่อนไข องค์ประกอบ และช่วงเวลาไว้ต่างกันอีก มนุษย์สองคนที่ต่างยึดความคิดเห็นไว้คนละอย่างจะไม่สามารถทำงานร่วมกันได้โดยไม่เป็นทุกข์ ถ้ามีอำนาจเหนือกว่าก็ทุกข์เพราะสั่งลูกน้องแล้วชอบขัดขืน ถ้าเป็นลูกน้องก็ต้องทำตามคำสั่ง

อย่างไม่พอใจ ชีงงานที่กำลังทำคือเครื่องมือก่อทุกข์ เวร ภัยให้ตรงๆ ความขัดแย้งของคนที่อยู่กับความทันสมัยจึงมากมายมหาศาลเพราะได้ รับการอบรมให้เชื่อผิด คิดผิดจากปัจจุบันขณะนั่นเอง

ถามว่า : ถ้าผู้นั้นสามารถพิสูจน์ตนเองว่าสามารถนำความคิดเห็น ของตนไปสู่เป้าหมายได้ จะเรียกว่าคิดผิด (มีจนาทิฏฐิ) อีกหรือ

ตอบว่า : ก็ไม่แน่เพราะเท่าที่อารยธรรมบันทึกเอาไว้ ความเชื่อ ของผู้นำที่คิดผิดก็พาสังคมเดินพลาดมามากต่อมาก ตัวอย่างโดดเด่นเช่น การฆ่าล้างผู้มีความรู้ของผู้นำเขมรแดงหรือตัวอย่างอื่นๆ อีกมากมาย เรา ไม่อาจรู้เลยว่าโลกาภิวัตน์ที่มนุษย์กำลังศรัทธาอาจจะกำลังนำวินาศภัย มาให้มนุษย์ทั้งโลกก็ได้เพราะบางคนเชื่อเช่นนั้นจริงๆ ความคิดโดยองค์ รวมแล้วพุทธธรรมจัดเป็นอภิสังขาร มีผลคือมายา จะเป็นจริงก็เมื่อเจ้าของ เชื่อว่าจริงเท่านั้น และที่เชื่อตามๆ กันทั้งโลกก็เนื่องจากจินตนาการได้ คล้ายกัน การจินตนาการของมนุษย์ที่คล้ายกันเช่น พัฒนาก็มุ่งไปที่ตัวเลข เศรษฐกิจทั้งโลก แก่ไขระบบเศรษฐกิจโดยความคิดคล้ายคลึงกันทั่วโลก เหล่านี้เกิดได้ก็เพราะได้สละจินตนาการความเชื่อเดิมและรับจินตนาการ ทางความเชื่อเดียวกับคณิตศาสตร์ การเชื่อระบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนความไวใจที่มนุษย์มอบให้กับการตรงตามเหตุผล ตามนัยความเชื่อของตะวันตก

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้นหลักของพุทธธรรมที่จะมอบให้คนที่ไปกับ กระแสโลกาภิวัตน์คืออะไร

ตอบว่า : คือหลัก “กาลามสูตรสิบ” จงอย่าปลงใจเชื่อ..... (สิบประการ) โปรดหาอ่านได้จาก “กาลามสูตรสิบ” ที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ ไว้อย่างละเอียดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐

ถามว่า : และถ้าเชื่อโลกาภิวัดนอย่างเดี่ยวแต่ไม่ได้สนใจแก่นแท้ของพุทธธรรมเลยจะเกิดอะไรขึ้น

ตอบว่า : ถ้าเป็นคนไทยและเชื่อว่าเกิดตายอยู่ในแถบสุวรรณภูมิมานานแล้วจิตวิญญาณก็จะเสพคั้นกับหลักของไตรสิกขา ตั้งแต่เริ่มต้นสร้างอาณาจักรสุโขทัยจนถึงรัชสมัยรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ไทยแทบทุกพระองค์เป็นองค์อุปถัมภ์ที่ใหญ่ที่สุดของพระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่มักจะถูกจารึกว่ามีพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นแบบอย่างคือใช้พระราชอำนาจสร้างวัดและหล่อพระพุทธรูปใหญ่โตแม้แต่สร้างเป็นพระพุทธรูปทองคำที่ใหญ่ที่สุดในโลกก็ทำมาทุกยุคทุกสมัย คนไทยจึงมีกรรมเป็นทายาทคือเชื่อเรื่องการได้บุญจากการใส่บาตร ได้บุญจากการสร้างพระประธาน สร้างถาวรวัตถุให้วัด ได้บุญจากการถือศีลอุโบสถและจากการทำภาวนา ความเชื่อเหล่านี้ไม่อาจจะลบเลือนไปได้ง่าย ความจางคลายจากความเชื่อเรื่องบุญกุศลจึงมีอาจทำได้ง่ายนัก ถ้าเมื่อไรที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง สังคมไทยก็อาจรื้อฟื้นระบบไตรสิกขามาได้อย่างแน่นอน

ถามว่า : สรุปได้ไหมว่าถ้ามีการรื้อฟื้นหรือรณรงค์เรื่องไตรสิกขาให้สอดคล้องกับความทันสมัยของโลกาภิวัดน สังคมไทยจะเข้าถึงปรมาตถธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ไม่ยาก

ตอบว่า : ผู้เขียนยังเชื่อมั่นข้อสรุปดังกล่าวไม่ต่างอะไรจากค่านิยมนับถือบรรพบุรุษของคนจีน ถึงอย่างไรโลกาภิวัดนก็ยากจะทำลายศรัทธาดังกล่าวได้ อุปมาเช่นเดียวกัน ถ้าหากได้ปรับอธิบายการทำบุญให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่เช่นขับรถอย่างไรเป็นบุญ จอดรถอย่างไรเป็นบุญ สั่งอาหารอย่างไรเป็นบุญ ทักทายอย่างไรเป็นบุญและอื่นๆ นำหลักการบุญกิริยาวัตถุสิบมาปรับให้เข้ากับชีวิตที่ทันสมัยและทำให้ยิ่งกว่านั้นคือ

สนับสนุนอนุทินบุญกิริยาให้เป็นหลักฐานในการเข้ารับราชการ การทำงาน การขอความรัก ฯลฯ บุญกิริยาวัตรก็จะเข้ามาเป็นใหญ่ในใจคนแทนที่จะไปพึ่งแบรนต์กระเป่า รองเท้า เครื่องสำอาง เครื่องดื่ม ฯลฯ หรือพึ่งการเสี้ยงโชค ลด แลก แจก แถม ฯลฯ นอกจากนี้ก็เพิ่มปฏิบัติการสามข้อดังที่เสนอมາให้เป็นวาระแห่งชาติ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้ามีกลุ่มคนเชื่อและปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง สังคมไทยก็อาจจะหันเข็มทิศจากมิจฉาทิฎฐิมาเป็นสัมมาทิฎฐิได้

ถามว่า : สรุปลแล้วถ้าจะให้สังคมไทยได้ประโยชน์จากกฎธรรมชาติดีที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ให้เป็นที่พึ่งของมนุษย์ก็มีโอกาสทำได้

ตอบว่า : แน่แน่นอนที่สุดขึ้นกับว่าจะมีผู้นำที่เป็นสัมมาทิฎฐิขึ้นมาเป็นผู้นำชุมชนปรมัตถธรรมได้อย่างแน่วแน่มั่นคง ที่แน่ใจก็เพราะหลักของปรมัตถธรรมนั้นถ้าใครค้นพบด้วยตนเองก็จะรู้วิธีดับทุกข์บรรเทาปัญหาชีวิตของตนด้วยตนเองแน่นอนที่สุด

มรรคาแห่งสันติ

นิเวศน์ห้าเป็นอาหารของอวิชา (การไม่รู้ความจริง)
นิเวศน์ ๕ คือ กามฉันทะ พยาบาท ถีนะมิทตะ อุทัจจะกุกุจะ วิจิกจณา
อาหารของนิเวศน์ ๕ คือ ทุจริต ๓ (กายตุจริต วจิตุจริต มโนตุจริต)
อาหารของตุจริต ๓ คือ การไม่สำรวมอินทรีย์ (ไม่มีสติ สัมปชัญญะ)
อาหารของการไม่มีสติ สัมปชัญญะคือ การไม่ทำจิตแบบคายน
อาหารของการไม่ทำจิตแบบคายนคือ ความไม่มีศรัทธา
อาหารของการไม่มีศรัทธาคือ การไม่ฟังพระสัทธรรม
อาหารของการไม่ฟังพระสัทธรรมคือ การไม่คบสัตบุรุษ
อาหารของวิชา คือ โพชฌงค์ ๗ (สติ ธรรมวิचारยะ วิริยะ ปิติ ปัสสัทธิ
สมาธิ อุเบกขา)
อาหารของโพชฌงค์ ๗ คือ สติปัฏฐาน ๔ (กาย เวทนา จิต ธรรม)
อาหารของสติปัฏฐาน ๔ คือ สุจริต ๓ (กายสุจริต วจิตุจริต มโนสุจริต)
อาหารของสุจริต ๓ คือ การสำรวมอินทรีย์ (ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ)
อาหารของการสำรวมอินทรีย์คือ สติ สัมปชัญญะ
อาหารของสติ สัมปชัญญะคือ การทำใจให้แบบคายน
อาหารของการทำใจให้แบบคายนคือ ศรัทธา
อาหารของศรัทธาคือ การได้ฟังพระสัทธรรม
อาหารของการได้ฟังพระสัทธรรมคือ การคบสัตบุรุษ
โพชฌงค์เจ็ดย่อมยังวิชาและวิมุติให้บริบูรณ์

พระราชวัง

บทที่
๕

ความเป็นโลกและความเหนือโลก (โลกียธรรมและโลกุตระธรรม)

ถามว่า : ขณะนี้โลกในทัศนะของปราชญ์ตะวันตกแบ่งเป็นสองนัย คือโลกภูมิศาสตร์ (earth) และโลกที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (world) และความรู้เกี่ยวกับโลกทั้งสองนัยก็ได้รับการยอมรับเป็นเรื่องสากลเช่น เรามีแผนที่ของประเทศเป็นแผนที่ดาวเทียม เรามีความรู้เรื่องประชากรศาสตร์ และประเทศไทยก็กำลังก้าวสู่ประเทศที่มีผู้สูงวัยเปอร์เซ็นต์สูง อยากทราบว่าโลกในทัศนะพุทธธรรมซึ่งเป็นความรู้โบราณกล่าวเกี่ยวกับโลกไว้อย่างไรบ้าง

ตอบว่า : โลกตามทัศนะตะวันออกจะได้รับอิทธิพลจากศาสนา พราหมณ์ พราหมณ์ได้แบ่งโลกไว้สองประเภทคือโอกาสโลกได้แก่โลก ภูมิศาสตร์ แต่ท่านศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล นักดาราศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงเคยวิเคราะห์ไว้ว่าโอกาสโลกของพราหมณ์และของวิชาดาราศาสตร์ นั้นแตกต่างกัน พราหมณ์ยังแบ่งสัตว์โลกออกเป็น ๓๑ ภูมิจิตและ ๕ คติ

คติที่เป็นอบาย (ต่ำ) ได้แก่เปรต อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉานและสัตว์นรก มนุษย์ ถือเป็นคติหนึ่ง เทวดาคือสัตว์ที่เสพกามวัตถุเป็นอีกคติหนึ่ง อีกสองคติคือ พรหมและอรุปรหม ท่านพุทธทาสภิกขุได้นำสังสารวัฏในการอธิบายของ พราหมณ์มาเป็นแอปพลิเคชันของจิตมนุษย์ที่ระหกระเหินอยู่ในภูมิจิต ต่างๆ ตรงตามสิ่งที่มาเร้าจิต

อบายคติคือการรับสิ่งเร้าแล้วก่อทุกข์ เช่น เปรตคือ ภูมิจิตที่ถูกเร้า แล้วหยุดความต้องการไม่ได้ ถูกความอยากกระตุ้นให้ทุกข์ อสุรกายคือ ภูมิจิตที่ถูกเร้าแล้วหยุดกลัวหรือวิตกกังวลไม่ได้

สัตว์ดิรัจฉานคือ ภูมิจิตที่ถูกเร้าเท่าไรก็ยังโง่เท่าเดิม มีความฉลาดแค่การหาอาหารกิน ถึงเวลาจะเสพกามเพื่อสืบต่อลูกหลานและมีศักดิ์ศรีต่ำๆ แบบ “สุนัขหวงก้าง” สัตว์นรกคือ ภูมิจิตที่ยึดความคิดของตนเป็นมาตรฐาน ใครไม่ยอมรับมาตรฐานที่ตนยึดไว้ก็ไม่พอใจอาจถึงโกรธอาฆาต พยาบาททำนองนี้ ส่วนมนุษย์คือ ภพที่ต้องทำงานให้มีเหื่อ เมื่อเหื่อออกจะมีความสุขแต่ไม่นานก็ทุกข์อีก พรหมคือ ภพแห่งเมตตาเป็นหลัก ไม่พิจารณาความเหมาะสมแต่มีเมตตานำหน้า อรุปรหมคือ ภูมิจิตที่ไม่ใส่ใจผู้อื่น ชอบอยู่กับความเชื่อของตนเองเท่านั้น ความที่ไม่สนใจ ภูมิจิตอื่น อรุปรหมจึงมีลักษณะคล้ายกับศิลปินที่ชื่นชอบผลงานที่ตนเอง เสกสรรขึ้นมาเท่านั้น

โลกโดยนัยที่สามคือสังขตธรรม หมายถึงโลกแห่งการปรุงแต่ง และการปรุงแต่งนี้พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้สิ่งที่เรียกว่า ทุกข์ (โดยนัยของพราหมณ์) และการดับทุกข์ (โดยการตรัสรู้ของพระพุทธองค์) คำว่าทุกข์นี้พราหมณ์คิดมานานแล้ว คำถาม-คำตอบ ณ ที่นี้ จึงเน้นย้ำความเป็นโลก (โลกียธรรม) และความเหนือโลก (โลกุตระธรรม) ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แตกต่างจากศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาชิณะหรือลัทธิอื่นๆ จุด

มุ่งหมายในการถาม-ตอบจึงมุ่งประเด็นความเป็นโลกและความเหนือโลก โดยแก่นแท้ของพุทธธรรมซึ่งเป็นแก่นแท้ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้แตกต่างจากลัทธิความเชื่ออื่นๆ ที่รุ่งเรืองอยู่ในสมัยที่ยังทรงเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ และยิ่งรุ่งเรืองตลอดมาจนถึงทุกวันนี้ ความเชื่อความเป็นโลกและความเหนือโลกจึงมักถูกอธิบายให้เห็นว่า สิ่งที่เป็นความจริงแท้คืออะไรและทำไมความเป็นโลกและความเหนือโลกจึงไม่ใช่ “อาตมันหรือจิตอมตะ” ซึ่งเป็นหลักในการอธิบายความเหนือโลกของศาสนาพราหมณ์ และเจ้าชายสิทธัตถะเคยทดลองทำทุกกริยาตามแบบฉบับของศาสนาขณะอยู่ ๖ ปี นี่คือข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความรุ่งเรืองของศาสนาพราหมณ์และขณะนั้นนอนที่สุต เมื่อท่านอัญญาโกณฑัญญะได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันหลังได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งแสดงว่าเริ่มต้นมีแค่สาวกคนเดียว นั่นคือท่านโกณฑัญญะสามารถเข้าถึงความเป็นโลกและความเหนือโลกตามรอยของพระพุทธเจ้าได้ ส่วนพราหมณ์อีก ๔ รูปยังเข้าไม่ถึง (มีพราหมณ์ผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้าเข้าถึงความเป็นโลกและความเหนือโลกคือท่านโกณฑัญญะเท่านั้น) ความเป็นโลกและความเหนือโลก ณ ที่นี้จึงเป็นการอธิบายสิ่งที่ไม่ใช่อาตมัน (รูปอมตะ) หรือจิตอมตะ แต่เป็นเรื่องของการรู้แจ้งที่อธิบายชีวิตในลักษณะของเหตุปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ ตามกฎของอนัตตาธรรมซึ่งยังไม่มีเจ้าลัทธิใดค้นพบมาก่อน สรุปก็คือบทความนี้ต้องการตั้งคำถาม-คำตอบที่ไม่ใช่เรื่องของสังสารวัฏตามนัยของพราหมณ์ แต่เป็นคำถาม-คำตอบที่เป็นในแง่ของทุกข์ การดับทุกข์ตามหลักของเหตุและปัจจัย (ปฏิจจสมุปบาท) ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้แจ้งดีแล้ว

ถามว่า : กรุณาอธิบาย “ลักษณะของทุกข์” ในแง่ของเหตุปัจจัยหรือปฏิจจสมุปบาท

ตอบว่า : หลังการตรัสรู้ในคืนวันเพ็ญเดือนหก (วิสาขบูชา) พระพุทธเจ้าได้เสวยวิมุตติสุขอยู่ ๔๙ วัน ณ สถานที่แห่งนั้นซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในนาม “พุทธคยา-สถานที่แห่งการตรัสรู้” พระพุทธองค์ใช้เวลา ๗ วันแรกทรงอนุโลมและปฏิโลมการเกิดและการดับทุกข์ซึ่งเป็นเรื่องของเหตุปัจจัย (สังขตธรรม) ได้ทรงบัญญัติการเกิดทุกข์ว่าประกอบด้วย ๑๑ ขั้นตอน ๑๒ ปัจจัย เริ่มจากอวิชชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร (คิด พุด ทำ) การอธิบายทุกข์ในแนวของการเกิดจากเหตุปัจจัยรวมตัวเป็นขณะเป็นเรื่องไม่เคยมีใครเคยอธิบายมาก่อน (จริงๆ แล้วมีส่วนที่เหมือนกันกับกฎที่สองของเทอร์โมไดนามิกส์ที่นักวิทยาศาสตร์ใช้อธิบายการเกิดผลผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม เพียงแต่นักวิทยาศาสตร์เน้นย้ำผลผลิตที่เป็นวัตถุ แต่ของพระพุทธเจ้าเน้นย้ำความทุกข์ ความทนไม่ได้ ความน่าเกลียด ดูงูไฟลนที่เกิดเผาใจของมนุษย์และอย่าลืมด้วยว่าความเป็นทฤษฎีต่างๆ ของวิทยาศาสตร์ เช่น ทฤษฎีความไม่แน่นอนของไฮเซนเบิร์กก็คล้ายๆ กับบางส่วนของกฎอนัตตาธรรมเช่นกัน) อยากจะอนุমানว่านักวิทยาศาสตร์ผู้เป็นคนรุ่นหลังพระพุทธเจ้าสองพันกว่าปีได้อาศัยแนวทางการบัญญัติเรื่องทุกข์และการดับทุกข์ของพระพุทธเจ้าไปตั้งทฤษฎีหลักๆ ของวิทยาศาสตร์ เพียงแต่นักวิทยาศาสตร์ไปเชื่อเรื่องการศึกษารูปให้ทั่วถึงแทนการเชื่อเรื่องการศึกษารมณจิตให้ทั่วถึงเท่านั้น นอกจากนี้เป้าหมายของวิทยาศาสตร์มุ่งศึกษาธรรมชาติของตนเอง แต่พระพุทธองค์ทรงเน้นย้ำให้มนุษย์สังเกต สนใจและใคร่ครวญความรู้สึกต่างๆ ของตนเองจนสามารถเข้าใจการเกิดและการดับทุกข์ด้วยตนเองได้

ถามว่า : อยากให้อธิบายว่า นักวิทยาศาสตร์ได้นำหลักธรรมของพระพุทธเจ้าไปปรับใช้นั้นคืออย่างไร กรุณา ยกให้เข้าใจสักหนึ่งตัวอย่าง

ตอบว่า : ความเจริญทันสมัยของโลกสากลอยู่ที่การแห่งทะลุ
 ธรรมชาติของแม่เหล็กไฟฟ้า แต่ก่อนที่จะเข้าใจธรรมชาติของพลังงานแม่
 เหล็กไฟฟ้านักวิทยาศาสตร์แบ่งออกเป็นสองค่าย ค่ายแรกค้นพบสาร
 อินทรีย์และกำลังเข้าใจธรรมชาติของสารประกอบ กลุ่มที่เน้นหนักเรื่อง
 สมบัติของสารประกอบก็จะมองรูปในแง่ของความเป็นอนุภาค สมบัติของ
 อนุภาคที่สำคัญคือการกระทบกันแล้วเกิดโมเมนตัม การกระทบกันของ
 สารบางชนิดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยา คือจะได้สารตัวใหม่เกิด
 ขึ้นพร้อมๆ กับการให้พลังงานความร้อนหรือการได้สารใหม่ๆ ทั่วอื่นที่ต้อง
 ปล่อยออกมา ถ้ามนุษย์ไม่ต้องการจะเรียกว่า “ขยะ”

ในขณะที่นักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องสมบัติของคลื่นของอนุภาค
 กลับรู้สึกว่าจะไม่จำเป็นต้องมีสารตัวใหม่เกิดขึ้น การกระทบกันก่อให้เกิดการ
 รั่วและการรั่วก่อให้เกิดพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า ผู้ที่ทำให้วิทยาศาสตร์ก้าว
 หน้าคือไฮเซนเบิร์กเชื่อว่าคงได้แนวความคิดมาจากกฎไตรลักษณ์หรือ
 อะไรทำนองนี้ ดังนั้นจึงตั้งทฤษฎีความไม่แน่นอนมีหลักการรวบยอดว่า
 ถ้าจะศึกษาอนุภาคในฐานะรูปจะต้องสูญเสียสมบัติของพลังงานแม่เหล็ก
 ไฟฟ้า ถ้าหากจะศึกษาอนุภาคในฐานะพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้าก็จะสูญเสีย
 ความเข้าใจอนุภาคในฐานะรูป ถ้ามีเช่นนั้นจะเกิดความสับสนไม่แน่นอน
 ขึ้น โดยสรุป เราจะศึกษาสมบัติของ “อะตอมหรือรูป” ได้ต้องใช้ทฤษฎี
 คนละทฤษฎีกับการศึกษาอะตอมในฐานะคลื่น ดังนั้นข้อมูลของวิทยาศาสตร์
 จึงเป็นข้อมูลที่บอกถึงความจริงของรูปเพียงครั้งเดียว ไม่ต่างจากกลางวัน
 เราเห็นธรรมชาติรอบตัวเป็นอย่างหนึ่ง พอตกกลางคืนท่ามกลางธรรมชาติ
 ที่ไรเทคโนโลยี เราจะเห็นธรรมชาติเป็นอีกอย่าง แม้แต่สัตว์ยังออกหากิน
 กลางวันบ้าง บางชนิดก็ออกหากินกลางคืน ความรู้ที่เราเรียนรู้ธรรมชาติ
 จากกลางวันและกลางคืนจึงแตกต่างกัน แต่อารมณ์จิตของมนุษย์จะ

แปรปรวนไม่ขึ้นว่ากลางวันหรือกลางคืน ผู้ใดมีทุกข์ก็แบกทุกข์ได้ตลอดวันตลอดคืน ขณะเดียวกันถ้ารู้จักทำใจให้เป็นสุขก็จะสุขใจได้โดยไม่ต้องขึ้นกับปัจจัยภายนอกเช่นกัน

ถามว่า : ก็ถ้านักวิทยาศาสตร์ศึกษาเรื่องรูปแม้แต่จะเข้าใจรูปกายได้เงื่อนไขว่าจะศึกษารูปในฐานะอนุภาคหรือในฐานะคลื่น แต่ทว่าพุทธธรรมก็ศึกษาในฐานะอารมณ์จิตมันน่าจะเสริมกันมากกว่าขัดแย้งกันจริงหรือไม่

ตอบว่า : จริงโดยเหตุผลที่ไตร่ตรองตามอาการ แต่มนุษย์จะต้องรับและแสดงอารมณ์ได้ที่ละอย่าง ขึ้นกับว่ามนุษย์ผู้นั้นได้รับการอบรมจากบุพการีให้เชื่อในลักษณะอย่างไร สำหรับข้าพเจ้าผู้ตั้งคำถาม-คำตอบในบทความนี้สำเร็จปริญญาเอกจากประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๙ (คือ ๕๐ ปีที่ผ่านมา) ขณะที่อยู่ในห้องปฏิบัติการวิจัยของมหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษางานวิจัยดำเนินไปได้สะดวกเพราะบรรยากาศที่นั่นเปรียบพร้อมไปด้วยวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ต้องการรวมกับเทคนิคเขียนที่คอยช่วยเหลือ สำเร็จปริญญาเอกกลับมาถึงมหาวิทยาลัยที่กำลังอยู่ พบว่าในขณะนั้นขาดบรรยากาศวิจัยแทบทุกมิติ

(หนึ่ง) งานวิจัยที่ทำมาเป็นเรื่องใหม่สุด (พันธุวิศวกรรม) หานักวิชาการไทยที่เข้าใจเรื่องนี้แทบไม่ได้

(สอง) มหาวิทยาลัยยังเพิ่งจะมีนโยบายยอมรับว่าต้องให้อาจารย์ผลิตบัณฑิตปริญญาสูงๆ

(สาม) เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ต้องการราคาแพงมาก

(สี่) วัสดุอุปกรณ์สิ้นเปลืองแพงทุกอย่าง งบประมาณของภาควิชาไม่สามารถจะรองรับงานวิจัยที่ทันสมัยขนาดที่เรียนมาได้

สรุปคือ ก่อนจบปริญญาเอกไม่เคยต้องแบกความผิดหวังมากขนาดนี้ สำเร็จปริญญาเอกกลับมองเห็นบรรยากาศของประเทศไทยล้าหลังไปหมด แม้แต่ห้างสรรพสินค้าก็ยังไม่ค่อยมี จะต้องการวัสดุ อุปกรณ์อะไร ต้องช่วยตนเอง ต้องสั่งของจากต่างประเทศ ต้องไปศุลกากรไปรับของ ไปยืมเครื่องมือที่ต้องการจากหน่วยงานอื่นๆ ฯลฯ และ ฯลฯ ชีวิตขาดแคลนไปทุกสิ่งทุกอย่าง แบกความทุกข์จนเส้นประสาทพิการเพราะที่เรียนมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาทำไม่ได้สักอย่างในขณะนั้น กว่าที่จะทำได้บ้างก็ลำบากเกินจินตนาการ

ถามว่า : แสดงว่าการสำเร็จปริญญาเอกกลับทำให้เกิดความรู้สึกขาดแคลน ในขณะที่ก่อนหน้าไปเรียนความรู้สึกขาดแคลนไม่มีอยู่ใช่ไหม

ตอบว่า : สำหรับตนเองการยิ่งได้รับการศึกษาสูงยิ่งทำให้จิตขาดแคลนนั่นถูกต้องแล้ว เพราะขณะกำลังเป็นนักศึกษาเราไม่เคยได้รับการอบรมให้มีสติปัญญาให้คอยสังเกตอารมณ์ตนเอง ให้เข้าใจตนเองและให้เข้าใจทางสายกลางว่ามี road mapอย่างไร จิตถูกเร้าให้ไปศึกษานำความรู้ก้าวหน้าเพื่อกลับมาพัฒนาประเทศ มันคือลักษณะที่ถูกทำให้เชื่อใน frontier development ของตะวันตกกล่าวคือ

(หนึ่ง) ต้องสร้างบรรยากาศการวิจัย ต้องให้ผู้คนมีความคิดสร้างสรรค์และเห็นว่างานวิจัยเป็นสิ่งจำเป็น

(สอง) ต้องแสวงหาโครงการวิจัยที่จะช่วยประเทศชาติต่างๆ ที่ยังไม่เคยรู้ว่าชาติไทยเป็นอย่างไร ตนเองมีค่าพืดอย่างไร ดังนั้นจึงตั้งโครงการวิจัยตามลักษณะที่ไปเรียนมาเท่านั้น เพียงแต่ปรับเปลี่ยนมาใช้ตัวอย่างวิจัยจากประเทศไทย (รู้แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา)

(สาม) ต้องช่วยตนเองเหมือนเจ้าของร้านโชห่วยที่ยากทันสมัย

คือต้องศึกษาภาวภูษาการ ศึกษาการสั่งซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ต้องติดต่อคนกลาง ต้องไปศาลการ ต้องหัดใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ต้องสอนนักเรียนให้ใช้เครื่องมือใหม่ๆ ต้องทำทุกอย่างมากกว่าที่อธิบายนี้มากมายนัก สรุปรทำงานหนักมีความรับผิดชอบสูงแต่ผลิตผลงานได้น้อยเพราะเขาจะให้ได้ผลงานไปแข่งขันกับนักวิจัยที่ประเทศสหรัฐอเมริกา (เหมือนเด็กน้อยไปชกกับนักมวยอาชีพ)

(สี่) ระหว่างฝ่าฟันอุปสรรคที่มากมายมหาศาลไม่เคยมีเวลาได้พัก รู้จักสังคมไทย ไม่มีเวลาได้สังเกตอารมณ์แปรปรวนของตนเอง วุ่นวายอยู่กับงานวิจัยจนกระทั่งกลายเป็นคนที่ทัศนวิสัยคับแคบ เข้าใจตนเองน้อยลงยกเว้นโมโหง่ายมากขึ้น ฯลฯ โดยสรุป ทั้งๆ ที่ทำงานหนัก ขยัน อดทน รับผิดชอบอย่างซื่อสัตย์ แต่ความทุกข์กลับมากมาย ทนความผิดหวังไม่ค่อยได้ เกิดความทุกข์ทรมานเมื่องานวิจัยมิได้ผลตามคาด ถ้าได้ผลดีก็ฝันไปไกลกระเจิดกระเจิง มีชีวิตที่ดิ้นรนทรมานไม่ต่างจากคนถูกสาป ซึ่งต่างจากขณะที่เขียนบทความนี้ชนิดที่ไม่ใช่หน้ามือเป็นหลังมือ แต่เป็นการอยู่เหนือความทุกข์ทั้งปวงที่ผ่านมา นั่นคือเข้าใจแล้วว่า “อวิชชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร” คือลักษณะอย่างไร ขอเชิญท่านอ่าน “คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้” สำนักพิมพ์สุขภาพใจซึ่งได้เรียบเรียงลักษณะของปฏิจจสมุปบาทธรรมมาจาก “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุแห่งสวนโมกขพลาราม พ.ศ. ๒๕๔๙, ๒๐๘ หน้า ท่านจะเข้าใจได้ว่าข้าพเจ้าทั้ง “ความเป็นโลกแห่งความเป็นบวกและลบ” มาอยู่ที่ “ความเหนือโลก” ได้อย่างไร

ถามว่า : การสำเร็จปริญญาเอกจากประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีอะไรให้ประโยชน์เลยหรือนอกจากความทุกข์ทรมาน

ตอบว่า : ประโยชน์จากโลกธรรมฝ่ายบวกได้มาเต็มๆ คือลาภ ยศ สรรเสริญ แต่ไม่ได้ความสุขเพราะเกิดจากการมีมีจนาภิภูฏิกฤตกระตุ้นให้เข้าสู่ frontier development ทุกรูปแบบ กล่าวคือ

(หนึ่ง) ชีวิตส่วนตัวก็ต้องใช้รถยนต์ บ้าน ฯลฯ ที่เป็นแบรนด์ (มีระดับ) แม้แต่การพักผ่อนก็ต้องบินไปเที่ยวต่างประเทศ ต้องพูดภาษาอังกฤษได้ เขียนได้ คบหาแต่ชาวต่างประเทศที่เป็นประเทศมหาอำนาจ

(สอง) ต้องไล่ล่าหาข้อมูลที่ทันสมัยซึ่งต้องใช้ความพยายามมาก เพราะยุคนี้ยังไม่มีบรรยากาศของกูเกิลหรือสมาร์ทโฟนยังไม่มี

(สาม) ต้องรู้สึกว่ามีปรปักษ์ (ไม่รู้ว่าเป็นคู่แข่ง ไม่รู้ว่าอยู่ส่วนไหนของโลก) คือทำงานอย่างหวาดระแวง กลัวผลงานวิจัยจะไปซ้ำกับผู้อื่นและ ฯลฯ

(สี่) ต้องรู้สึก “พักไม่ได้ ระวังแพ้” ต้องใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ตลอดเวลา คือไม่รู้ว่าการทำเช่นนั้นจะยิ่งนำความพ่ายแพ้ทุกมิติมาสู่ตนเองเพราะเกิดความเครียดสะสมหนัก

(ห้า) รู้สึกเป็นทุกข์ขายหน้าสุดๆ ถ้าหากไม่ใช่ผู้ที่ทันสมัย ต้องหา มุมที่เราสามารถครอบครองความทันสมัยในฐานะผู้เชี่ยวชาญแค่ที่ยก ตัวอย่างมาเป็นเรื่องลบทั้งสิ้น สมรรถนะเชิงบวกคือคิดเก่ง คิดแตกและรู้ทันเกมของโลกส่งมาให้ เหมือนโคชนักกีฬาคือรู้จักยุทธศาสตร์ของการวิจัย รู้ต้น ลึกหนาบางของข้อมูลวิจัย รู้สไตล์ที่ขอตนิยมของกระบวนการวิจัย รู้จักโลกดีทุกอย่าง แต่ตามเขาไม่ทันและกลายเป็นผู้แพ้การแข่งขันตลอดกาล

ถามว่า : จาก frontier development (บุกไปข้างหน้าตามฝรั่งทุกเรื่อง) และมาหยุดศึกษาตนเองจนเข้าใจทางสายกลางได้อย่างไร

ตอบว่า : เกิดจากความทุกข์ที่มากล้นจนเป็นคนไวต่อความทุกข์

ไม่ได้ตั้งใจอะไรก็ทุกข์หนักและในที่สุดจะมีอาการทางประสาท การหลงเชื่อความคิดโดยใช้ตนเองเป็นมาตรฐานตัดสินความถูกผิดตามอำเภอใจ

สรุปคือความหลงในความคิดของตนเองสะสมเรื้อรัง แต่การรู้สึกในภาวะอารมณ์กลับน้อยลง ปัญหาเกิดจากการทนอารมณ์ตนเองไม่ได้มากขึ้น ในที่สุดก็ถึงเวลาต้องรักษาเพราะมีความผิดปกติมากไป แม้แต่สมาธิกรบข้างก็ยังไม่รู้ถึงความผิดปกตินั้นๆ เมื่อศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาคงครบกระบวนการความก็ไม่มีอะไรดีขึ้น เหลือสุดท้ายคือการนั่งสมาธิภาวนาและการย้อนกลับมาหาหลักการของพุทธธรรม กล่าวได้ว่าได้รับความทุกข์จนทนไม่ไหวจึงต้องหาทางแก้ทุกข์ และวิธีสุดท้ายที่ใช้แก้ปัญหาคือการทำสมาธิภาวนา

ถามว่า : แล้วทำไมจึงเข้าใจความเป็นโลกและความเหนือโลก

ตอบว่า : ความเป็นโลกก็คือการเข้าถึง frontier development ว่าเริ่มต้นมาอย่างไร วางระบบ สมมติฐาน องค์กรประกอบ เงื่อนไขและกระบวนการวิจัยไว้อย่างไร การศึกษา frontier development ทำให้แหงทะลุถึงฐานรากของความเป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อเริ่มรู้จักความเป็นโลกอย่างทั่วถึงแล้ว สิ่งทีนอกเหนือจากนั้นคือความเหนือโลกนั่นเอง

ถามว่า : จะสรุปอย่างนี้ได้ไหม เมื่อรู้จักความเป็นโลกอย่างแจ่มแจ้งดีแล้ว ความเหนือโลกก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

ตอบว่า : ถูกต้องตามเหตุผล แต่ความเหนือโลกได้มาด้วยการเชื่อ ว่าต้องใช้ญาณปัญญาที่มีอยู่แล้วในแต่ละคนและต้องทำให้พบ ส่วนปรัชญาตะวันตกกลับไม่เชื่อเรื่องญาณปัญญา แต่กลับสรุปว่าอัจฉริยะทางวิทยาศาสตร์เป็น “พรสวรรค์” (gifted) แต่พุทธธรรมกลับเห็นตรงกันข้าม

อัจฉริยะที่เหนือโลกคือ พรแสวง ต้องใช้ศรัทธาและความเพียรค้นหาด้วยตนเองจนค้นพบความจริงแท้ด้วยตนเอง

ถามว่า : ฟังดูน่าจะเข้าใจยาก ถ้าจะพูดว่าดิน น้ำ ลม ไฟเป็นที่พึ่งของทุกชีวิตยังเห็นภาพได้ชัดเจนกว่า

ตอบว่า : ความเหนือโลกต้องเริ่มต้นด้วยศรัทธาและตามติดมาด้วยการพิจารณา ทดสอบ ทดลองและไตร่ตรองที่ต้องการความเพียรสูง ความเหนือโลกเป็นเรื่องของผู้รู้ในศาสตร์นั้นๆ เช่น ท่านเล่าจื้อได้พูดถึง “เต๋า” (เต๋าที่บอกเล่าได้ไม่ใช่เต๋าที่แท้ ซึ่งก็คือ อสังขตธรรม เหนือโลก) สิ่งที่ไม่มีชื่อเป็นเบื้องต้นของฟ้าและดิน (สัจธรรม) สิ่งที่มีชื่อเป็นมารดาของสิ่งทั้งปวง (ไควล์ยธรรม)) สิ่งที่มีชื่อที่เป็นมารดาแห่งธรรม (ธาตุไควล์ย) มีความหมายตรงกับ “The world” ของคริสต์ศาสนา ปรมัตถ์มานของศาสนาฮินดู อามิตาภะของพุทธศาสนาพุทธานนี้คือข้อสรุปของท่านพุทธทาสภิกขุ นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่ามิตัวกลางที่รองรับพลังของแม่เหล็กไฟฟ้าซึ่งไม่ขึ้นกับกาลและเทศะ จะเรียกว่า ควาก หรือสมมติชื่ออื่นใดก็แล้วแต่ ทว่าเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังเน้นย้ำเรื่องสสารและพลังงาน โดยเฉพาะพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้าเพราะว่าเชื่อว่าถ้าเข้าใจรูปดีแล้วจะเข้าใจเรื่องของชีวิต โลกและจักรวาลดีด้วย ผู้ใดที่ต้องการยืนหยัด ใช่/ไม่ใช่จริง/ไม่จริง ฯลฯ เพราะต้องการการอธิบายที่ได้รับการยอมรับเพียงอย่างเดียว นี่คือจุดอ่อน จุดโง่ ของการเข้าใจไม่ถึงสิ่งที่นักปราชญ์ตะวันออกค้นพบแทบทุกเรื่อง เพราะปราชญ์ตะวันออกเชื่อเรื่องจิตเป็นใหญ่ ถ้าเข้าใจจิตตนเองดีแล้วก็จะเข้าใจโลกและจักรวาลดีด้วย หน้าที่ของผู้ศึกษาคือการเข้าถึงรากเหง้าของความเป็นศาสตร์นั้นๆ มิใช่ใช้ความไม่รู้ของเราไปคว่ำบาตรศาสตร์ต่างๆ ณ ที่นี้ต้องการสื่อให้เข้าใจความเป็นโลกและความ

เหนือโลกโดยนัยแห่งพุทธธรรม ถ้าจะพูดถึงวิทยาศาสตร์ก็เพียงแค่การเตือนให้ระวังอย่านำศาสตร์อื่นๆ มาปะปนหรือตัดสินอะไรไว้ อะไรไม่ใช่ เพราะนั่นคือเรากำลังทำตัวเหนือกว่าศาสตราของศาสตร์ทั้งปวง ผู้ที่ต้องการเข้าถึงความเป็นโลกและความเหนือโลกในบริบทแห่งการถาม-ตอบ ณ ที่นี้โปรดระวัง “อัตตานุทิฏฐิ” ของท่านด้วย ถ้าปล่อยให้ความเห็นที่ยึดติดมาปะปนกับการนำเสนอ ณ ที่นี้ท่านก็จะไม่ได้ประโยชน์จากการนำเสนอ “ความเป็นโลกและความเหนือโลก” ขอให้ปล่อยวางความถูกต้องตามอำเภอใจของท่านลงชั่วคราว

ถามว่า : จะพยายาม แต่อยากให้อะไรช่วยชี้แนะว่าที่ตรงหน้าขณะนี้
อย่างไรเรียกว่าความเป็นโลก อย่างไรเรียกว่าความเหนือโลก

ตอบว่า : ในขั้นต้นขอให้ไตร่ตรองความเป็นโลกจากสมบัติของความเป็นคู่ (ทวิภาวะ) ความเหนือโลกจากสมบัติของความเป็นหนึ่ง ตัวอย่างเช่น เรามองดูโลกในแง่ของเราชนิดคือ กว้าง ยาว ถ้ามีความสูงจะเกิดรูปทรงต่างๆ เราก็จะมองเห็นห้องต่างๆ ในบ้าน อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ ที่วางในห้องเป็นเรื่องของเราชนิดทั้งหมด สิ่งที่ไม่ใช่เราชนิดก็คือ เซทของสรรพสิ่งที่เป็นรูปทรงจะวางกระจัดกระจายไม่เป็นระบบ เราชนิดใดๆ ดูที่เสื้อผ้าของเราจะตัดเย็บด้วยรูปทรงเราชนิด แต่พอถูกนำมาสวมเข้ากับร่างกาย ความเป็นรอยยับ รอยย่น รอยดำต่างสารพัดจะปรากฏบนเสื้อผ้า เสื้อผ้าที่กำลังถูกสวมใส่ในตัวคนแสดงความเป็นหนึ่ง มีลักษณะที่ไม่อาจทำนายได้ว่าตรงไหนจะขาดก่อน เป็อนก่อน ชำรุด ในลักษณะที่บังคับบัญชาไม่ได้ แม้โดยสมมติมันจะเป็นเสื้อผ้าที่เรากำลังสวมอยู่ด้วยความเหนือโลก มันให้สมบัติของอนัตตาชัดเจน ถ้าเข้าใจโดยลักษณะของความเป็นเราชนิด ความเป็นเลขชนิด พีชคณิต แคลคูลัส

ก็จะตามมา ความเป็นเลขคณิตคือการที่สมมติ “สสารเป็นหน่วยนับโดดๆ” แต่ในความเป็นจริงไม่มีสสารใดๆ ในโลกนี้ยื่นเป็นหน่วยโดดเลยสักอย่าง เดี่ยวทุกชนิด ทุกประเภทต้องสัมพันธ์กันโดยทางเรขาคณิต โดยทางพีชคณิต โดยทางอื่นๆ อีกมากมาย สิ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิต พฤติกรรมและความเข้าใจที่แท้ของมนุษย์คือ “แคลคูลัส” นักวิทยาศาสตร์ได้สมมติให้ “สสารมีอัตราเร็วที่คงที่และสม่ำเสมอเพื่อที่จะอินทิเกรต (integrate) ความเร่งได้ด้วยสูตรและสมการ” การสมมติเช่นนี้ทำให้เกิดการผลิตมอเตอร์ไดนาโม ซึ่งเป็นหัวใจของเทคโนโลยีทุกชนิด พุดให้ง่ายเป็นภาษาปาก (ภาษาที่ใครๆ ฟังเข้าใจ) คือทำให้เกิด continuous consecutive velocity (ความเร็วที่ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ) เช่น ที่ได้ยินจากเสียงเครื่องปรับอากาศ ตู้เย็นและเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้มอเตอร์ทุกชนิด ขณะที่เขียนต้นฉบับ แม่บ้านกำลังขูดมะพร้าวด้วยกระต่ายด้วยมือซึ่งปราศจากความเร็วนั่นอย่างสม่ำเสมอแม้จะมีจังหวะการขูดก็เป็นจังหวะที่โกลาหลเข้าสู่สูตรและสมการไม่ได้ คนงานกำลังเลื่อยไม้ก็แสดงความเป็นชีวิตที่มีเสียงเลื่อยแตกต่างจากมอเตอร์ เพราะอะไร ชีวิตจริงของมนุษย์มีการกะพริบตา ขยับมือ ขยับเท้า เกาโน่นนี่ ขยุกขยิก แม้ไม่ดูโกลาหลเหมือนใส่เดือนขยับตัวแต่ก็มีสภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นขณะ ไม่มีสมบัติของมอเตอร์ที่ถูกพันด้วยแม่เหล็กไฟฟ้าด้วยการคำนวณแบบแคลคูลัส เพราะเอกลักษณ์ของความเป็นขณะของชีวิตนี้เองทำให้มนุษย์ที่อยู่ตามธรรมชาติ ก่อนยุคที่มีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะคุ้นเคยกับความแปรปรวนของสายลม แสงแดด อุณหภูมิที่ขึ้นๆ ลงตามสภาพภูมิอากาศความคุ้นเคยกับความแปรปรวนที่โกลาหลหาระเบียบที่แน่นอนไม่ได้จึงเห็นความแปรปรวนของสรรพสิ่งเป็นธรรมดา แต่มนุษย์สมัยใหม่ที่คลอออกจากห้องทำคลอดปรับอากาศ อยู่ในรถปรับอากาศ นอนแบบเบา

ในห้องปรับอากาศ ค้นเคยกับความรู้สึกสม่ำเสมอของอุณหภูมิและเสียงของมอเตอร์ (continuous consecutive velocity) ตั้งแต่แรกคลอด เข้าห้องก็มีการปรับอากาศ เข้าห้องเรียนก็ปรับอากาศ อยู่กับความเร็วจึงต่อเนื่องสม่ำเสมอมากกว่าอยู่กับความแปรปรวนของภูมิอากาศ เขาจะเสียความเข้าใจความเป็นธรรมชาติธรรมดาที่บังคับบัญชาไม่ได้กลับไป สร้างความรู้สึกและความเข้าใจว่าทุกอย่างควบคุมบังคับได้ นี่คือการสูญเสียสุดมยปัญญา ความสามารถสังเกตธรรมชาติตามเป็นจริงไป เขาต้องอยู่กับระบบวิทยาศาสตร์ที่สมมติระบบ องค์ประกอบ ตัวแปรและความเร็วที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อที่จะเข้าสมการ อินดิเกรตปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนให้เป็นเส้นตรงที่อนุমানถอยหลังหรือไปข้างหน้าได้ด้วยตรรกของคณิตศาสตร์

ถามว่า : แล้วมีประโยชน์มิใช่หรือเพราะทำให้มนุษย์วางแผนในโครงการต่าง ๆ ได้ เช่น วางแผนพัฒนาประเทศ วางแผนสร้างเขื่อน การเกษตร การปศุสัตว์ การค้า การเมือง การปกครอง การทำธุรกิจใหญ่เล็กและ ฯลฯ (อีกมากมายถ้าจินตนาการได้จริง)

ตอบว่า : ต้องแยก “ประโยชน์ก็คือข้อตกลงของมนุษย์” แต่ความเป็นจริงจะอยู่เหนือข้อตกลงของมนุษย์ ดังนั้น ทุกเรื่องของความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มนุษย์ให้ความศรัทธา นี่คือนิยามของข้อตกลงที่อยู่ในนามของความรู้สากลและข้ามแดนมาใช้กับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จึงได้ความรู้ทุกเรื่องเป็นแบบฉบับเดียวกับมอเตอร์ของเครื่องปรับอากาศ สรุปก็คือ นอกจากจะได้มนุษย์ที่ปราศรัยเสรีในสมาร์ทโฟนตรงกันทั้งโลกแล้วยังได้มนุษย์ที่เข้าใจความหมายของประชาธิปไตย เศรษฐกิจ จริยธรรมสากล ฯลฯ ในจินตนาการแบบเดียวกันอีกด้วย ถ้ายอมรับว่านี่คือความเจริญของมนุษย์ในยุคนี้ก็นับว่าน่าอัศจรรย์ยิ่ง

เพราะแสดงว่ามนุษย์ได้สูญเสียสมรรถนะของการสังเกตด้วยสายตาและปัญญาอย่างธรรมดาไปหมดสิ้น (สามัญสำนึกธรรมดา) ไม่เคยแม้แต่จะสังเกตว่า มนุษย์ทุกคนกินข้าวเม็ดใหม่ๆ ดื่มน้ำหยดใหม่ๆ หายใจอากาศใหม่ๆ ขยับลุก ขยับนั่ง ขยุกขยิกด้วยท่าทางใหม่ๆ แม้กำลังเขียนต้นฉบับอยู่ด้วยปากกาลูกกลิ้งก็มองเห็นตัวอักษรแต่ละตัว แม้อ่านว่า “ก ไก่ ข ไข่” ตรงกัน แต่มือที่ขยับไปมาไม่เคยสามารถเขียน “ก ข” ฯลฯ ได้ซ้ำเดิมเลยสักครั้ง ไม่มีจังหวะการเปลี่ยนของอิริยาบถใดที่เป็นความเร็วที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทุกขณะจะได้เอกลักษณ์ที่เป็นโกลาหลคล้ายๆ กัน นี่คือข้อเสียเปรียบที่สุดของความเป็นมนุษย์ คือความแท้จริงของชีวิตจะมีเอกลักษณ์ของความเป็นหนึ่งที่โกลาหล แต่มนุษย์กลับไปอยู่กับความเชื่อสากลว่า ความเจริญ ความถูกต้อง ความดี ความใช่จะต้องเป็นไปตามระบบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สรุปว่า ชีวิตมีกฎธรรมชาติบังคับไปอย่างหนึ่งที่ต่างกันในแต่ละคน มนุษย์กลับมีกฎของมนุษย์เชื่อไปอีกอย่างหนึ่งที่เหมือนกันทั้งโลก ชีวิตของมนุษย์ยุคนี้จึงแวดล้อมไปด้วยความสุดโต่งที่เกินจินตนาการ สภาวะเช่นนี้ก่อทุกข์และปัญหากับมนุษย์ได้ง่ายมากเป็นความธรรมดาเช่นนั้นเอง พระพุทธองค์เมื่อทรงเริ่มเทศนาธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ทรงตรัสเป็นธัมมจักร (เคลื่อนพุทธธรรม) ว่า สภาวะความสุดโต่งสองทางคือ สุดโต่งในการใช้กามวัตถุ (กามสุขัลลิกานุโยค) และสุดโต่งในการปฏิบัติเสขวัตถุ (อัตถิลมถานุโยค) เป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ เดือดร้อนนานับการของมนุษย์ มนุษย์ที่ไปกับความทันสมัยของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกำลังสุดโต่งทั้งสองทาง ด้วยภาวะสุดโต่งยิ่งกว่าเจ้าชายสิทธัตถะได้รับการอบรมและใช้ชีวิตก่อนการตรัสรู้เสียอีก

ถามว่า : ไม่เข้าใจว่าการมีชีวิตที่ทันสมัยก่อนความสุดโต่งได้อย่างไร ช่วยขยายให้มองเห็นเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นจริง

ตอบว่า : การที่เชื่อว่า พฤติกรรม รูปทรงของร่างกายมนุษย์ควบคุมได้ด้วยประเภทของอาหาร น้ำดื่มและอากาศ จึงมีเรื่องราวของโภชนาการ เครื่องเสริมสวย นี่คือการสุดโต่งเรื่องรูปข้อที่หนึ่ง การที่เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศรอบชีวิตมนุษย์ควบคุมได้ด้วยความเป็นสีเขียวของคลอโรฟิลล์ นี่คือการสุดโต่งของมนุษย์เกี่ยวกับรูปข้อที่สอง การที่เชื่อว่าสมองของมนุษย์ถูกกระตุ้นและทำให้ฉลาดได้ด้วยสื่อ แสง เสียงและสี นี่คือการสุดโต่งของมนุษย์ข้อที่สาม เพราะถ้ามนุษย์ขาดสติสัมปชัญญะ สมาริและปัญญาที่จะสังเกตความเป็นจริงรอบตัวปัจจัยภายนอกดังกล่าว เหล่านั้นก็ล้วนแต่เป็นเหตุแห่งความหลงผิดได้ทั้งสิ้น เพราะอาหารของชีวิตมนุษย์โดยแท้จริงแล้วต้องอยู่ที่เจตนาที่กำหนดขึ้น การรับรู้ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กายและใจและความเข้าใจเกี่ยวกับการเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การได้รส การรู้สึกเย็น ร้อน อ่อน แข็งและการได้คิดและการคิดได้อีกด้วย สรูป การจะไม่สุดโต่งทางกามวัตถุจะต้องการความเข้าใจอีก ๓ ปัจจัยภายใน แต่เรื่องเหล่านี้ไม่ปรากฏในความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใครที่ศรัทธาแก่นแท้ของพุทธธรรมจะเห็นชัดว่า ความรู้เรื่องความรู้สากลเป็นความสุดโต่งที่พระพุทธเจ้าทรงเตือนให้เห็นโทษของมัน ในครั้งแรกสุดแห่งธรรมเทศนา

ถามว่า : นี่กำลังจะสรุปว่าโลกมนุษย์กำลังเดินสู่ความสุดโต่งทั้งโลกหรือ

ตอบว่า : ข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้น ถ้าหากเชื่อว่าความรู้สากลเป็นสิ่ง ที่ถูกต้องชอบทำก็ไม่ต้องสนใจแก่นของพุทธธรรม แต่ถ้าสนใจแก่นแท้

ของพุทธธรรมก็ต้องศรัทธาว่าสภาวะต่อไปนี้ พระพุทธเจ้าท่านทรงบัญญัติ เรียกว่า “ความหลงผิด” ความหลงผิดแยกประเภทได้ ๔ รูปแบบ

(หนึ่ง) เห็นร่างกายเป็นตน ยึดว่าร่างกายคือตัวตน เวลาจะทำอะไร ก็คิดว่าตนกำลังกิน กำลังไต่ยีน ไต่เห็น ไต่กลิ่น ไต่รส ไต่คิด

(สอง) เห็นตนในร่างกาย ถ้าเกิดเจ็บป่วย บาดเจ็บที่ร่างกายก็คิดว่าตนเจ็บป่วย เป็นทุกข์ร้อน ถ้าสูญเสียพลัดพรากก็คิดว่าตนสูญเสียสิ่งนั้นๆ คร่ำครวญไม่เลิก

(สาม) เห็นร่างกายมีในตนเช่น ถูกว่า ถูกชม เป็นคำพูดที่มีชื่อของเราก็เห็นว่าเขาชม เขาว่าตัวเรา

(สี่) เห็นตนมีในร่างกาย เช่น เซลล์ถ่ายภาพตนเองมากมาย มหาศาล จ้องมองดูหน้าจอหรือภาพที่อัด คิดว่ามีตนอยู่ในจอภาพหรือภาพถ่าย มือคดก็ถือชอบภาพนี้ ไม่ชอบภาพนั้น ไม่ยอมรับว่าทั้งหมดไม่ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่มีตัวจริงของเรา หลงรัก หลงชังพรั่สรรเสริญ พรั่ นินทาภาพในจอ ทำให้เกิดปัญหาวุ่นวายมหาศาล

ถามว่า : สมาร์ทโฟนได้รับความนิยมทั่วโลก คนสามารถถ่ายภาพตนเองได้เป็นร้อย เป็นพันภาพ ภายในวันเดียว ซึ่งก่อนหน้ามีสมาร์ทโฟน จะทำไม่ได้เลย แล้วนี่ไม่แสดงว่าคนกำลังหลงผิดหมดโลกดอกหรือ
ถามว่า : มีคนที่ว่าไม่หลงภาพเป็นตน ไม่หลงว่ามีตนในภาพ คนที่ว่านี้มีจริงหรือ

ตอบว่า : ในสมัยโบราณคนทั้งโลกเชื่อว่าโลกแบน นักวิทยาศาสตร์รุ่นบุกเบิกพบว่าโลกกลม เมื่อแสดงหลักฐานนี้แก่สาธารณะ คนกลับเห็นว่า เขาคือพอมดมอผี โทษของเขาก็คือ ถูกทำพิธีเผาทั้งเป็น ความเชื่อว่าโลกแบนจึงปรากฏได้นานนับเป็นพันๆ ปี บัดนี้คนทั้งโลกเชื่อว่าโลก

กลม ถ้าใครเชื่อว่าโลกแบนก็จะถูกประณาม แน่แน่นอนจากบันทึกของอารยธรรมได้บ่งชี้ว่า ความเชื่อของมหาชนไม่ใช่เป็นความถูกต้องแท้จริง แต่ในหมู่ชนที่เชื่อตามๆ กันนั้น ผู้ที่เชื่อนอกกรอบย่อมมีอยู่ทุกยุค ทุกสมัย มีเช่นนั้นความรู้ของโลกคงหยุดนิ่งอยู่ที่เดิม ในสมัยที่เจ้าชายสิทธัตถะยังทรงเป็นเจ้าชายอยู่ ยังมีได้ออกแสวงหาโมกขธรรม คนทั้งชมพูทวีปก็เชื่อเรื่องอาตมันของศาสนาพราหมณ์ และภายหลังการตรัสรู้โมกขธรรมเห็นว่าไม่มีอาตมันหรือจิตอมตะ มีแต่เหตุปัจจัยประชุมรวมกับด้วยกฎอนัตตา เมื่อพระพุทธเจ้าเริ่มแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ก็มีท่านโกณฑัญญะเข้าใจอยู่ผู้เดียว จากนั้นผ่านมา ๒๖๐๐ ปีเศษ มนุษย์เป็นหลายร้อยล้านคนต่างลงความเชื่อว่าตนเป็นพุทธรบริษัท สมัยที่คนอินเดียยังนับถือพระพุทธศาสนา ใครๆ ก็มุ่งหน้ามาศึกษาพระธรรมที่มหาวิทยาลัยนาลันทา ต่อมาก็เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จนพุทธศาสนาสิ้นไปจากอินเดียเกือบ ๗๐๐ ปี เพิ่งกลับเข้าไปใหม่เมื่อราว ๕๐ ปีที่ผ่านมา ที่อธิบายมาคร่าวๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามหาชนนับถืออะไรก็ได้แปลว่านับถืออยู่ด้วยความถูกต้อง แต่ต้องแสวงหาว่ามีนักปราชญ์หรือผู้รู้อยู่ในกลุ่มชนในช่วงเวลานั้นๆ สักหนึ่งหรือสองคนไหม

สรุป ผู้ที่รักความจริงแท้จะไม่ห่วงเกี่ยวกับความเชื่อมวลรวมอยู่แล้ว สิ่งที่น่าห่วง น่าศึกษา คือ มีวิธีการใดใหม่ที่จะนำเขาเข้าสู่ความจริงแท้ได้ต่างหาก

ถามว่า : ความจริงแท้และความเชื่อมวลรวมแตกต่างกันอย่างไร

ตอบว่า : ลักษณะของความเชื่อมวลรวมคือการทำอะไรคล้ายกัน แต่เป็นความคล้ายกันที่เกิดจากค่านิยมและวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อให้ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมทำให้แมชการแข่ง

ฟุตบอลระดับโลกสร้างใจจดใจจ่อให้ผู้คนในทั่วโลกไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไหนส่วนใดของโลกจะรอคอยเวลานั้นพร้อมๆ กันเป็นพันล้านคน แม้บางประเทศเป็นกลางวัน บางประเทศเป็นกลางคืนก็ไม่เป็นปัญหา ความตื่นเต้นเร้าใจสุดๆ เมื่อลูกฟุตบอลทำท่าจะเข้าประตู รักและเชียร์ฟ่ายไเด่เมื่อลูกเข้าไปก็จะกระโดดตัวลอยไม่ว่าจะเป็นคนในสนามหรือคนดูในห้องนอน อากาารของคนที่ตื่นเต้นพร้อมกันพันล้านคนเป็นภาพที่เกิดจากความเชื่อมวลรวมที่แปลกมาก และคงไม่มียุคใดในอารยธรรมที่ทำให้มนุษย์ดีใจหรือเสียใจพร้อมๆ กันครั้งละพันล้านคน สมัยโบราณต้องเป็นนักรบหรือนักบวชระดับศาสดาจึงจะผูกใจมหาชนเอาไว้ได้ (อย่าง มากก็เป็นล้านคน) สมัยนี้นักฟุตบอล นักร้อง นักเต้นที่เข้กซี่สามารถชนะใจคน พร้อมทั้งจะแสดงทุกพลังแห่งความชื่นชม ด้วยเชื่อว่าการแสดงพลังดังกล่าวคือความถูกต้อง ความถูกต้องของคนในโลกนี้เทิดทูนผู้สร้างกายเด่นรำ สายตัวอย่างเข้กซี่ มิได้บ่งชี้ว่าจะนำความสุข ความสงบ ความฉลาดมาสู่โลก นอกจากสภาพจิตส่งออกอย่างหมัดใจและเมามัน คนที่มีปัญญาอยู่บ้าง น่าจะแปลกใจในลักษณะของวีรกรรมที่คนยุคปัจจุบันชื่นชม ถ้าแปลกใจก็ต้องหยุดถามว่า : คนยุคนี้กับคนยุคโบราณที่จับสิงโตและคนมาสู้เป็นกีฬาเพื่อความบันเทิง ความหลงผิดของคนยุคนี้กับคนยุคโบราณน่าจะตรงกัน เพียงแต่ยุคปัจจุบันสามารถทำให้เห็นภาพการหลงผิดได้ตรงกันเป็นพันๆ ล้านคน แน่แน่นอนผู้รู้ที่รักความจริงแท้อยู่บ้างต้องแสวงหาทางออกที่ทำให้ต้องรำพึงว่าความเป็นมนุษย์น่าจะมีคุณค่าที่เป็นสาระมากกว่าน้ออย่างที่เจ้าชายสิทธัตถะเคยคิดถึง ก็เพราะเชื่อเรื่องรูปเป็นใหญ่ ผุ่งชนก็ไม่เกรงกลัวที่จะพากันทิ้งความรู้สึกของร่างกายตนเองแต่ไปกู่ก้องร้องกรี๊ดอย่างเมามันในปรากฏการณ์ตรงหน้า (ผ่านจอคอมพิวเตอร์ จอสมาร์ทโฟน) หรืออยู่ที่สนามจริง ถ้าเชื่อเรื่องจิตเป็นใหญ่ เป็นประธานของสรรพสิ่ง

จะเห็นว่านั่นคือการกระทำของสัตว์ในอบายภพ (เปรต อสุรกาย ดิรัจฉาน สัตว์นรก) ผู้ใดเกิดเป็นมนุษย์แล้วทำตนเหมือนสัตว์ในอบายโดยหลักของ พุทธธรรมเห็นว่าเสียชาติเกิด เพราะเขาต่างพากันทำความประมาทอย่าง ถึงพร้อมนั่นเอง ช้างศึก ม้าศึกยามออกรบต้องปลุกให้กลัวลู่ไปข้างหน้า ตามแต่ผู้ขับขี่สั่งไม่กลัวคมหอกคมดาบใดๆ คนยุคปัจจุบันพร้อมที่จะทำตามความเชียวชวนของนักเดินในดวงใจไม่เกรงกลัวความไร้สติแต่ประการ ใด เกิดอะไรตระหนกขึ้นมาก็เหยียบกันตายเป็นหมู่มีสภาพคล้ายช้างศึก และม้าศึก เมื่อไม่วันเกรงสภาพจิตส่งออกที่ไร้สติรู้สึกตัว ความหลงผิด จะก่อความหลงติดได้ง่าย (โมหะนำไปสู่อุปาทาน) แม้รู้ทั้งรู้ว่า ที่แชทและ แชรส์ผ่าน line หรือเฟสบุ๊คเป็นแค่ภาพมายา เป็นเพียงภาพสัญลักษณ์หรือ คำพูดที่ถูกปล่อยออกมาจากคนเหงา ไร้ค่า ไร้รู้จะใช้เวลาไปทำประโยชน์ ะไร นอกจากใช้หัวใจเลื่อนหน้าจอไปมาเพื่อฆ่าเวลาให้ผ่านไป แม้รู้ทั้งรู้ ว่าจะ บางสัญลักษณ์เป็นความลวง บางคำพูดเป็นคำเล่น บางปรากฏการณ์ เป็นการติดต่อ แต่แทนที่จะสำนึกและระวังว่ากำลังเล่นอยู่กับภาพมายาที่ อาจไม่มีข้อเท็จจริงแต่เป็นแค่มโนของคนที่เห็นว่าตนเองไร้ค่า แค่เพิ่ม คุณค่าโดยปลอมใจว่าก็ยังคงมีคนส่ง line มาเป็นเครือข่ายมิตรภาพ เดียวกัน นี่ก็เป็นความเชื่อมั่วรวมที่คนยุคนี้พากันทำตามๆ กันจนได้ มนุษย์มโนที่มีจำนวนมากมาย ผู้รักความจริงแท้และพอศรัทธาความไม่ ประมาทที่พระพุทธองค์ตรัสเป็น “ปัจฉิมวาจา” อยู่บ้างจะยิ่งต้องเร่งสร้าง ความเหนือโลก (โลกุตระธรรม) เพราะต้องอยู่ในโลกก็ควรอยู่อย่างเหนือ โลกเป็นปกติอยู่ เช่นนั้นความอยู่เหนือโลก (โลกุตระธรรม) จึงเป็นความ จำเป็นอย่างที่สุดของคนที่มีศรัทธาต่อความจริงแท้และตระหนักใน ความ ประมาทของคนยุคนี้ที่ประพฤติปฏิบัติตามๆ กัน พร้อมๆ กันทั้ง โลก

ถามว่า : อยากให้อธิบายความเหนือโลกและความเป็นโลกว่าอยู่ที่เดียวกันให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งประโยชน์จากสมรรถภาพดังกล่าวด้วย

ตอบว่า : โมหะทำให้มนุษย์ผูกพันอยู่กับร่างกายของตนเอง ยิ่งเชื่อว่าร่างกายกับตัวตนของเราเป็นเรื่องเดียวกันก็ไม่ยากแล้วที่เราจะปรนเปรอร่างกายของเราด้วยอาหาร เครื่องสำอาง ยิ่งเชื่อว่า ความสุขของเราได้จากปัจจัยภายนอกเช่น ห้องปรับอากาศ ได้จากความออร์อย ความเพลิดเพลินของสิ่งเร้า (ในรูปอาหาร ยา ความบันเทิง ความสะดวก ความได้ทันใจ) ก็ยิ่งคิดปรนเปรอร่างกาย ไขความพยายามแสวงหาสิ่งปรนเปรอไว้ที่สิ้นสุด ไม่ทันสังเกตความจริงที่เกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าความสุขเหล่านั้นเกิดขึ้นชั่วคราว หายไปเร็วมาก ถ้าอยากสุขอีกก็ต้องไปแสวงหามาอีกง่ายบ้าง ยากบ้าง สำเร็จบ้าง ผิดหวังบ้างนับไม่ถ้วน ลักษณะการแสวงหาอันไม่สิ้นสุดจึงเกิดขึ้นทั้งที่ได้มาง่ายและได้มายาก ทั้งที่สมหวัง ทั้งที่ผิดหวัง ลักษณะเช่นนี้จะเกิดค่านิยมการแย่งชิง กติกาการแข่งขัน เลือกว่าผู้ชนะที่จะได้สิ่งเร้าเพียงคนเดียว คนแพ้ก็หนีบพัน หนีหมิ่น หนีแสนก็ฝืนค้ำต้องเก็บกตความพ่ายแพ้เอาไว้ ลักษณะการเก็บกต การไม่ได้ตามที่เรามีประมาณไม่ถ้วนก่อให้เกิดปัญหาจิตวิททยากระทบถึงสังคมโดยองค์รวมแม้อยู่ในบ้านเดียวกันก็อยู่ด้วยกันพร้อมๆ กับรสนิยมที่สร้างความขัดแย้งได้ตีไปแทบทุกเรื่อง (จาระไนให้หมดไม่ได้) ปัญหาของผู้คนในโลกนี้จึงเกิดได้ง่ายมากเพราะผู้คนเต็มไปด้วยโมหะดังที่อธิบายมา ใครไม่ชอบสภาวะดังกล่าวก็น่าจะศรัทธา “ความเหนือโลก” (โลกุตตรธรรม) คือ การสร้างภูมิปัญญาให้จิตตนเองสามารถที่จะเข้าใจโลก ปรับความคิดและความเชื่อของตนเองให้เกิดอิสรภาพพอที่จะไม่ถูกสื่อออนไลน์วาทาของผู้คนเร้าให้เกิดปัญหาได้ ความเหนือโลกที่มีอยู่ในญาณปัญญาของจิตจะทำให้จิต

มีปัญญารู้เท่าทันปัญหา ดังนั้นปัญหาจึงมีโอกาสเกิดได้ยาก ตัวอย่างเช่น รู้เท่าทันโฆษณาทุกชนิดที่ออกทางสื่อสารคมนาคม โอกาสที่จะถูกเร้าให้เกิดความต้องการก็เกิดได้ยากหรือถ้าเผชิญเกิดได้ก็จะมีทางแก้ปัญหได้ด้วยตนเอง ใครที่ชอบปัญหาและคิดว่าโลกนี้ดีแล้วมีเรื่องให้ขบปึงให้เที่ยว กิน เสพความบันเทิงก็ยังไม่ต้องสนใจความเหนือโลกก็ได้ แต่ใครที่ชอบความจริงแท้ รู้เท่าทันจุดอ่อนจุดแข็ง ของตนเองและผู้อื่นรวมของสังคมก็น่าจะสนใจความเหนือโลก (โลกุตระธรรม) และทำให้เกิดความรู้แจ้งให้ได้

ถามว่า : แล้วทำอย่างไรจึงจะรู้แจ้ง

ตอบว่า : เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เคยเขียน “นิพพานที่นี้และเตี๋ยวนี” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พิมพ์แจกเป็นธรรมทานโดยแม่ชีไพเราะ ทิพยทัศน์ การจะรู้แจ้งได้ เท่าที่เคยเขียนไว้แล้วมีดังต่อไปนี้

๑. รู้ทันการยึดว่าโลกสมมติคือสิ่งที่บัญญัติกาละเทศขึ้นมา
๒. รู้ทันความรู้ทั้งหมดของอารยธรรมคือ การสร้างมิติเส้นตรงขึ้นมา
๓. เพราะสมมติและบัญญัติ ความเป็นบวกความเป็นลบ ความเป็นขั้วจึงเกิดขึ้นโดยการอนุโลมเป็นหน่วยโดด
๔. ระบบวิทยาศาสตร์สมมติทุกอย่างเป็นคู่ แม้แต่ความเร็วก็ให้สะสมต่อเนื่องสม่ำเสมอซึ่งไม่มีปรากฏการณ์ดังกล่าวในธรรมชาติ
๕. เหตุผลวิทยาศาสตร์จึงเป็นเรื่องการสมยอม เห็นดีเห็นชอบกันระหว่างมนุษย์ ทำให้เกิดกฎแห่งกรรมที่บ่อยครั้งสร้างข้อสงสัย แต่เหตุผลเป็นกฎของอนัตตา ถ้าใครเข้าถึงได้จะอยู่เหนือข้อสงสัยทั้งหมด
๖. ถ้าเข้าใจความเป็นหนึ่งก็จะมีแค่หนึ่งกับศูนย์ชีวิตก็ง่ายนิดเดียว ถ้าเข้าใจความเป็นคู่ก็จะมีความรู้เป็นเอนกอนันต์เรียนไปทั้งชีวิตก็ยังรู้นิดเดียว

๗. ที่น่าอัศจรรย์ที่สุดคือการรู้แจ้งความเหนือโลกจะทำให้แห่งทะเล ความรู้ทั้งหมดของโลกและรู้ซึ่งว่าโลกก็เดินซ้ำๆ แม้สมมติแค่ถ้วยกาแฟ บัญญัติไว้ว่าต้องทนความร้อนความเย็น ทนการแตกได้ดีและต้องมีหูไว้จับ แต่การคิดผลิตถ้วยกาแฟก็ไม่เคยยุติลงได้ แค่ถ้วยกาแฟอย่างเดียวกัน มีนับไม่ถ้วนแบบ สินค้าอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน โลกนี้สำหรับผู้อยู่เหนือโลก แล้วคือความน่าสงสาร น่าทุกข์ทรมานไม่ว่าจะกินอาหาร ต้มน้ำ ได้คิด สร้างสรรค์จากธรรมชาติธรรมดาที่ง่าย ๆ สร้างสรรค์จนอยู่ยาก กินยาก ต้มยาก จิตเต็มไปด้วยเหตุผลเงื่อนไขต่างๆ มากมาย แค่จะหาอาหารใส่ปากแต่ละมื้อช่างน่าลำบากจริงหนอ นี่หรือคือสิ่งที่ถูกสรรเสริญว่าเป็นความ เจริญความยิ่งใหญ่ของมนุษย์

ถามว่า : ฟังดูเหมือนการรู้แจ้งเป็นเรื่องลึกซึ้ง

ตอบว่า : ความลึกซึ้งและความธรรมดาคือไวพจน์กัน ใช้แทนกันได้ ความเหนือโลกและความเป็นโลกอยู่ที่เดียวกัน เห็นพร้อมกันได้ ความเป็นโลกเป็น frontier knowledge ไม่รู้จบสิ้น ความเหนือโลกคือความเป็นที่นี้และเดี๋ยวนี้เพราะไม่ขึ้นกับเงื่อนไขหรืออะไรทั้งสิ้น ความเหนือโลก เป็นสิ่งที่อยู่เหนือกาลเทศะ เหนือมิติทั้งหมด เหนือเหตุผลทุกชนิด พุดง่าย ๆ ไม่ว่าจะสรรเสริญความรู้ของโลกไปอีกยาวนานเท่าไรก็ไม่เป็น ปัญหา ความเหนือโลกจะอยู่ที่นี้และเดี๋ยวนี้ ความเหนือโลกจะปรากฏจับ พลังกับจิตของผู้ที่เหนือสมมติ เหนือบัญญัติ เหนือภาษา เมื่อมันอยู่ที่ เดียวกับโลกก็หมายความว่าไม่ต้องทำขึ้น หายไปก็ไม่ได้ เกิดดับก็ไม่ได้ รู้ก็ไม่ได้ ไม่รู้ก็ไม่ได้ ปัญหาที่คือต้องดับ ป้องกันเครื่องกันการรู้แจ้งให้ได้ หนึ่งขณะจิต นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ ที่รู้แจ้งไม่ได้เพราะเครื่องกันยังมี อำนาจ พุดอีกนัยหนึ่งเพราะอวิชชายังทำหน้าที่เป็นปัจจัยให้เกิดสังขารได้

นั่นเอง อวิชชาที่มีจุดอ่อนเมื่อเกิดแล้วต้องดับ ขณะที่มันเกิดหรือมันดับ
ความไม่เกิดไม่ดับก็มีอยู่ อยู่เป็นอมตธรรมเช่นนั้นเอง นั่นแหละนิพพานที่
นี้และเต็ยนี้

ข้อคิดของปีเตอร์ บัฟเฟตต์

เราจะทำงานให้ชีวิตอยู่รอดหรือจะทำงานให้เป็นชีวิตอย่างแท้จริง
ในจำนวนเส้นทางที่มีมากมายให้เลือก มนุษย์จะเลือกเดินเส้นทาง
ที่ลำบากน้อยที่สุด

มนุษย์มักลืมไปว่า สิ่งดีๆ ที่ตนได้รับมักจะไม่เกี่ยวกับเงิน เช่น ความ
รักที่เราได้จากพ่อแม่ เป็นต้น หรือมิตรภาพอันอบอุ่นที่เราได้จาก
กัลยาณมิตร

ถ้าเรามีอคติแอบแฝงไว้ในใจ ชีวิตของเราก็จะเล็กลง เช่น ถ้าเราแบ่ง
เพศ ชีวิตของเราก็เล็กลงไปครั้งหนึ่ง

สาระสำคัญของการมีชีวิตคือ การเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์และหัวใจ
เล็กๆ ของเราเอง

การหยุดพักเพื่อมองลงไปที่หัวใจของตนเองไม่เคยเป็นเรื่องที่เสีย
เวลา แต่เป็นการลงทุนด้วยเวลาและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดของชีวิต

ความซับซ้อนของชีวิตเกิดจากการที่เราจินตนาการถึงความจำเป็น
ของสิ่งต่างๆ มากเกินไป การอยู่อย่างสมถะไม่ใช่เป็นการชดใช้เวรกรรม
แต่เป็นการทำทนายที่นายยกย่อง

เราควรให้เวลากับตนเองในการพัฒนา ไม่ใช่ใช้เวลาทั้งหมดไป
หาเงิน

ปีเตอร์ บัฟเฟตต์ คือ ลูกชายของวอเรน บัฟเฟตต์มหาเศรษฐีระดับ
ต้นๆ ของโลก

บทที่
๕

ปัญญาโลก ปัญญาเหนือโลก

ถามว่า : ปัญญาโลกคืออะไร มันสื่อให้คิดโยงเรื่องอะไร

ตอบว่า : ได้ลองสัมภาษณ์บัณฑิตพุทธศาสนาบางท่านได้คำตอบคล้ายคลึงกัน คือเขาหมายถึงปัญญาหาเลี้ยงชีพ ปัญญาที่ใช้เรียนเพื่อรับปริญญาบัตร หรือใบรับรองอะไรสักอย่าง ได้ลองถามบัณฑิตที่จบการศึกษาที่ต่างประเทศและสนใจหันมาศึกษาพุทธธรรมด้วยตนเองกลับได้คำตอบว่า : ปัญญาโลกคือปัญญาที่อิงอยู่กับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือกฎเกณฑ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น

ถามว่า : ปัญญาเหนือโลกคืออะไร มันสื่อให้คิดโยงเรื่องอะไร

ตอบว่า : พุทธศาสตร์บัณฑิตจะตอบว่า : เป็นเรื่องความจริงแท้ที่ค้นพบด้วยตนเองเพราะมีสติรู้เท่าทันกิเลสตัณหาของตนเอง พุทธศาสตร์บัณฑิตอีกท่านหนึ่งตอบว่า : เป็นเรื่องของวิปัสสนาญาณที่จะต้องได้มาจากมหาสติปัญญา ๔ การอบรมจะต้องได้ถึงขั้นที่สามารถพิจารณาพระไตรลักษณ์จนจิตตัดอุปาทาน จะว่างอยู่เหนือคำอธิบายใดๆ บัณฑิตที่จบการศึกษาจากต่างประเทศตอบว่า : เป็นปัญญาที่เหนืออกติกาสम्मติของมนุษย์หรือเรียกว่า โลกุตระธรรมหรือเป็น อภินิหาร เหาะเหิน หายตัว

แปลงร่าง ซึ่งทำได้โดยการใช้สมาธิจิตที่อบรมอย่างยิ่งยวด ไม่ใช่การแสดง กลเป็นนักมายากลทั้งหลายที่จะต้องใช้ปัจจัยภายนอก เช่นฉาก สารบาง อย่าง ตัวช่วยต่างๆ และอย่างอื่น นักมายากลไม่อาจแสดงอภินิหารด้วย จิตเจ้าของตามลำพัง ได้ลองแย้งดูว่า พระที่รับบรรยายธรรมจนได้รับปัจจัย ร่ำรวย ซื่อทรดและจ้างคนขับรถส่วนตัว จะเรียกการบรรยายธรรมนั้นว่า ปัญญาเหนือโลกใช่ไหม และการที่มีการเลื่อนสมณศักดิ์พระเถระเพราะ ทำคุณประโยชน์กตีกาที่วางไว้ได้ มีการเลื่อนพระสมณศักดิ์จากพระ ธรรมดาเป็นมหา เจ้าคุณ พระราช พระพรหม และชั้นสมเด็จพระสังฆราช จะเรียก ว่าเป็นผลงานของปัญญาโลกได้ไหม นี่คือการตอบพุทธศาสนบัณฑิต ที่สามารถถูกตีกลับโดยเหตุผลธรรมดา แต่ถ้าตอบตามบัณฑิตที่จบการ ศึกษามาจากต่างประเทศ ปัญญาโลกที่อิงอยู่กับระบบวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีว่าระบบของวิทยาศาสตร์สามารถสร้างจากความเชื่อ “อะตอมเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสสาร” ถ้าเข้าใจธรรมชาติของอะตอม ดีแล้ว ก็เข้าใจโลกและจักรวาลดีด้วย นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ได้สมมติให้สสารและพลังงานสัมพันธ์กัน หน่วยเล็กที่สุดของ สสารคืออนุภาค แต่หน่วยพลังงานก็ต้องสมมติขึ้นใหม่ พลังงานที่มีอิทธิพล สากล คือ พลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า ตั้งแต่คลื่นของสมาร์ทโฟน คลื่นของ เรดาร์ คลื่นวิทยุ คลื่นเอฟเอ็ม คลื่นอินฟราเรด คลื่นมองเห็น คลื่น อัลตราไวโอเล็ต คลื่นรังสีเอกซ์ คลื่นรังสีแกมมา อัลฟา คอสมิก ความยาว ของคลื่น ที่กล่าวมาแตกต่างกันเกินการคำนึงคำนวณของชาวบ้านที่ไม่ เคยรู้จักวิธีสมมติของนักวิทยาศาสตร์

สมมติถัดไปที่สำคัญคือ หน่วยนับ มิติเส้นตรง ความเร็ว ความเร่ง มาตรฐานของนิยามต่างๆ ที่เป็นฐานวิทยาศาสตร์ เช่น มาตรฐานความ ร้อน (อุณหภูมิ) ความร้อนจำเพาะ ความร้อนแฝง แต่ความร้อนอย่างเดียว

นักวิทยาศาสตร์ยังไม่เข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงแต่ก็ต้องนิยามมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเป็นประโยชน์กับมนุษยชาติเท่านั้น

ไม่ต่างจากภาษาพูด ภาษาเขียน วิธีพูด บัญญัติความหมายของคำภาษาไทยก็มีการสมมติขึ้นชุดหนึ่ง คนไทยต้องเข้าใจสมมติของภาษาและหน้าที่ของสระและพยัญชนะต่างๆ ถ้าหากยอมรับสมมติ เข้าใจและใช้ได้ จึงจะอ่านเอาความจากภาษาไทยได้

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องมีสมมติและบัญญัติชุดหนึ่ง ที่ทุกคนจะเข้าถึงวิทยาศาสตร์ ต้องยอมรับจำได้ เข้าใจได้ เอาไปใช้ได้ ส่วนวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้ได้ต้องรู้ลึกซึ้ง ผู้ที่จะเข้าใจวิทยาศาสตร์และใช้วิทยาศาสตร์ได้จึงมีไม่มากนัก ไม่ต่างจากผู้ที่ใช้ภาษาไทยได้และเข้าถึงรากเหง้าของภาษาได้ก็มีไม่มากนัก คนทั่วไปที่พูดภาษาไทยได้มีชีวิตอยู่ในสังคมไทยโดยผ่านการสื่อสารด้วยภาษาไทย ก็จะเป็นผู้บริโภคเพื่อใช้งาน เขาไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อสร้างญาณปัญญาได้ และยิ่งกว่านั้นก็ยังไม่มีความหมายของชีวิตที่จะพิชิตความไม่ตาย ความเหนือโลก “ความไม่ต้องการกลับมาเวียนว่ายในสังสารวัฏ” คนส่วนมากก็ตกอยู่ภายใต้บริโภคนิยม ดันรนเพื่อแสวงหาเงินตราเพื่อนำไปใช้เป็นที่กลางสนองความต้องการ ที่ถูกเร้าจากสิทธิบริโภคนิยมอย่างไร้พรมแดน

ปัญญาโลก คือปัญญาผู้กำชะตาชีวิตผู้คนในโลก เช่น เศรษฐีผู้กำชะตาหลักทรัพย์ดาวนโจนที่กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือปัญญาของผู้จัดรายการใหม่ๆ ที่ร่วมมือกับการจัดรายการบันเทิงใหม่ๆ ที่เป็นชาวยุโรปหรือชาวอเมริกันเป็นส่วนมาก

มีคนในโลกนี้เพียงไม่กี่คนที่เข้าใจชะตากรรมของผู้คนในโลกที่ถูก

ปั้นหัวด้วย การวางเงื่อนไขตลาดการค้าเสรี ประชาธิปไตยแบบลงเสียง
เลือกตั้ง การใช้เงินทำงาน การฟอกเงิน การคุมสติต่างๆ คนเพียงน้อย
นิดเหล่านั้น เป็นดังผู้รู้ก็อ้อมร้องบอกความจริงแท้ เช่น ฟริตจ็อบ ครอปป์
เป็นต้น แต่ก็ไม่เคยได้รับความสนใจจากโลกสากล ที่ถูกปั้นให้บริโภคไป
ทุกเรื่อง

ปัญญาเหนือโลก ณ ที่นี้จะลดรูปลงเหลือแค่ปัญญาที่มองเห็นโลก
ตามความเป็นจริง อยู่กับโลกโดยรู้จักเลือกให้พอดีกับสถานภาพของ
ตนเอง สามารถอยู่กับโลกสากลที่เต็มไปด้วยปัญหาโดยมิถูกปัญหากดดัน
และความพิเศษของปัญญาเหนือโลกก็คือ ทำให้เกิดความสุข ความพอใจ
ในทุกขณะของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นแค่รู้สึกหายใจโล่งโปร่งในยามเช้า ก็รู้สึก
ถึงความสุขที่ยอดเยียม ความสุขจากการปลดปล่อยจากทุกปัญหา ความ
สุขดังกล่าวนี้ไม่ใช่ความสุขแค่ปลายจมูก แต่เป็นความสุขที่เกิดจากความ
สว่าง ความกระจ่างแห่งความรู้สึกตัว ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ณ ขณะ
นั้นๆ เป็นความสุขที่เกิดจากญาณปัญญา ลองว่ามีความสุขได้ถึงขนาดนี้
แค่แดดร้อนนิด หนาวหน่อย แค่น้ำโน้น นี้นั้นจากจอกทีวี่ แค่น้ำพุตเรื่องนี้
นี้ โนน เป็นเรื่องกระจัดที่ทุกสิ่งมันดับตัวของมันเอง ไม่ต้องไปปรับทำ
อะไรให้ลำบากวุ่นวาย

ถามว่า : จะรู้ได้อย่างไรว่า “ปัญญาที่มี” เป็นปัญญาโลกหรือปัญญา
เหนือโลก

ตอบว่า : เครื่องมือของจิตต่อไปนี้ ถือว่าเป็นปัญญาโลก ได้แก่
ภาษาพูด ภาษาเขียน สัญลักษณ์ต่างๆ เช่นแผนที่ แผนที่ภูมิ คำย่อ โลโก้
ความรู้รอบตัว ความรู้ประกอบอาชีพ ความคิดที่ใช้แก้ปัญหา ปรับปรุง
แก้ไข พัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านี้เน้นว่าเป็นปัญญาโลก นอกเหนือจากนั้นคือ

“ปัญญาเหนือโลก”

ถามว่า : สรูปก็คือปัญญาเหนือโลก ไม่ใช่ ภาษา สัญลักษณ์ ความรู้ และความคิด แล้วจะนำมาถามตอบได้อย่างไร

ตอบว่า : ขณะที่คนรักกันซึ่งให้ชมพระจันทร์เดือนเพ็ญ คนหนึ่งซึ่งชวนอีกคนหนึ่งหันไปมองตามและมีความสุขเจียบๆ ด้วยกัน นี่คือความสามารถของมนุษย์ที่เปลี่ยนภาษาให้เป็นสภาวะสุขได้ ซึ่งสัตว์เร่ร่อนทำไม่ได้ ผู้ใดสามารถมองทะลุภาษาและสัญลักษณ์เข้าไปถึงความจริงแท้ได้ เรียกว่า บรรลุธรรม เขาต้องใช้ญาณปัญญาอ่านภาษาและสัญลักษณ์ ไม่ใช่แค่การอ่าน เขียน ออกสำเนียงไปตามที่ได้รับการสอน แต่สามารถใช้ภาษาเป็นสิ่งที่ชี้นำเข้าไปพบสัจธรรมได้ด้วยตนเอง การที่ผู้คนจะทำเช่นนั้นได้พุทธธรรมจะต้องเชื่อว่าเป็นผู้ที่ได้ทำบุญบารมีมาอย่างดีเยี่ยมแล้ว บุญบารมีจึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้จิตของเขาสามารถรับรู้ภาษาและสัญลักษณ์ได้ลึกซึ้งกว่าผู้อื่น ผู้มีปัญญาเหนือโลกจึงพบแต่ความสุข ความเจริญสถานเดียว พุทธธรรมกล่าวว่า ชีวิตที่ประกอบด้วยปัญญาเหนือโลกจะเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ไม่มีอะไรมาเทียบเคียงได้ ข้อสำคัญคือ “ปัญญาเหนือโลก” นี้มีอยู่และเป็นโลกุตระธรรม หมายถึง ไม่ขึ้นกับบุคคลและกาลเวลา ว่าโดยทฤษฎีทุกคนใช้ปัญญาเหนือโลกได้ถ้าหากไม่มีอุปสรรคขัดขวาง ขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางปัญญาเหนือโลก ความสุขก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติจากในภายใน โดยไม่ต้องทำอะไรขึ้นใหม่อีกเลย

สรุป ปัญญาเหนือโลกคือญาณปัญญาที่รับรู้ได้ ถ้าหากปราศจากอุปสรรคขัดขวาง อุปสรรคเหล่านี้ได้แก่ ความมอยาก ความวิตกกังวล ความฟุ้งซ่าน ราคะฉันทะ ความลึกลับสงสัย ความง่วงเหงาหาวนอน

ถามว่า : ถ้าคนปราศจากความมอยากแล้วจะสร้างปัญญาโลกได้

อย่างไร ถ้าไม่สงสัยแล้วจะเกิดความต้องการเข้าใจสิ่งใหม่ๆ ได้อย่างไร

ตอบว่า : ปัญญาเหนือโลกเป็นสมบัติโดยชอบธรรมของพุทธธรรม ผู้จะใช้ได้ก็ต้องมีศรัทธาในหลักการพุทธธรรม และจะต้องไม่นำหลักการของโลกาภิวัตน์มาแย้งประเด็น เพราะเป็นหลักการที่มีสมมติฐานคนละอย่าง มีกระบวนการทดสอบทดลองด้วยรูปแบบที่ไม่เหมือนกัน มีวิธีสร้างและสรุปผลที่ต่างกันคนละอย่าง แต่ตามหลักการแล้ว ปัญญาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือเป็น “อภิสังขาร” (อวิชชาเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร) แม้ว่าจะมีผู้คนเชื่อมากมายและอ้างว่ามีประโยชน์และก้าวหน้ามากมาย แต่ทั้งหมดทั้งสิ้นคือ สมมติสังขาร เป็นแค่ อภิสังขาร คือ สังขารที่ยิ่งใหญ่เท่านั้น ตามสำนวน สังขารทุกชนิดเป็นเครื่องมือของจิตที่จะทำให้รู้จักโลก แต่ทว่าเมื่อเข้าถึงความจริงแท้เหนือความเป็นโลกจะไม่เกี่ยวกับสังขารใดๆ แต่เป็นการผุดรู้ความจริงเป็นขณะ เรียกว่าการบรรลุธรรม (ตหังควิมุตติ) จะอยู่กับโลกด้วยการรู้ทันโลก แม้ว่าจะยังต้องเดินทางไปกับโลกแต่ก็ระมัดระวังไม่ให้เกิดการเป็นทาส (เชื่ออย่างสุดโต่ง)

หลักในการอยู่กับความรู้โลกทุกชนิด คือ หลักกาลามสูตรสิบ อันข้าพเจ้าวิเคราะห์ไว้ในหนังสือ “กาลามสูตรสิบ” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๙, ๒๙๓ หน้า หลักในการรู้เท่าทันความคิดทุกชนิดของโลก คือ หลักความคิดแยกคายของพุทธธรรม อันข้าพเจ้าวิเคราะห์ไว้ในหนังสือ “สะท้อนคิดชีวิตทันสมัย” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๐, ๑๕๙ หน้า

หลักในการอยู่กับภาษาและสัญลักษณ์ของโลก คือ การใช้ภาษาให้เป็นสภาวะ ข้าพเจ้าวิเคราะห์ไว้ใน “พุทธานุกรณภาพ” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗, ๒๒๕ หน้า

หลักในการสอดแทรกแก่นของพุทธธรรมเข้ากับการเรียน การสอน

ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ไว้แล้ว “ธรรมะกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ
อุดมศึกษา” สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. ๒๕๕๔

หลักในการระมัดระวังการสุดโต่งในการดำเนินชีวิตที่ทันสมัย
ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ไว้แล้ว ใน “วิถีพุทธวิถีโลกาภิวัตน์” สำนักพิมพ์
สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๔, ๑๙๙ หน้า

กุศโลบายต่าง ๆ ที่จะปรับปัญญาโลกให้เป็นปัญญาเหนือโลก
ข้าพเจ้าได้เคยจัดกิจกรรมใช้ฝึกอบรมนักศึกษา คณาจารย์ ตลอดเป็น
กิจกรรมสอดแทรกในวิชาที่ได้สอน ข้าพเจ้ารวบรวมไว้ตั้งแต่เรื่องง่าย ๆ
เช่น “บุญกิริยาวัตถุสิบ” จนกระทั่ง หลักการปล่อยวาง รวบรวมไว้ใน “ลาน
ธรรมของพุทธ” สำนักพิมพ์ สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖, ๒๗๐ หน้า

อนุตตริยธรรมคือสิ่งที่เยี่ยมยอดที่สุดของธรรม ๖ ประการ ได้แก่

๑. ได้อยู่กับธรรมชาติที่สงบ ทุกขณะจิตมีแต่ความเบิกบาน
๒. ได้อยู่กับความเป็นจริงตามสมควรธรรม
๓. ได้ศรัทธาชีวิตจริง (ของตนเอง) ไม่ใช่จมอยู่กับหลักมายา
๔. ได้ศึกษาและปฏิบัติไตรสิกขาเป็นหลักชัยของชีวิต

๕. ได้บำรุงพระสงฆ์ บำรุงพระศาสนาด้วยการปฏิบัติบูชา และพิเศษ
อย่างยิ่ง คือการได้เขียนธรรมเป็นพุทธบูชา

๖. ได้ระลึกถึงความจริงอันยอดเยี่ยมว่า เราได้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง
มาด้วยการเข้าถึงโลกุตระธรรม อันพระพุทเจ้าได้บัญญัติไว้ให้เป็นธรรม
แก่พุทธบริษัท หนังสือถามตอบเล่มนี้ รวมยอดอนุตตริยธรรมที่กล่าวไว้
ทั้ง ๖ ข้อจากโลกุตระกุศลที่เป็นภาษาธรรม บันทึกเป็นภาษาไทย เมื่อ
เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

ถามว่า : ถ้าเช่นนั้น ปัญญาเหนือโลก จะสัมพันธ์กับปัญญาโลกได้อย่างไร

ตอบว่า : โดยการจำแนกประเภท เช่นเป็น ๓ รูปแบบ คือ

สุดมยปัญญา เป็นอริยทรัพย์ เป็นทรัพย์อันประเสริฐที่ได้มาจากฐานจิต หิริ โอตตปปะ (ละอายชั่ว กลัวบาป) โดยมีศรัทธาและศีลเป็นฝ่ายสนับสนุนและมีจาคะเป็นตัวเร่งและเพิ่มกำลัง สุดมยปัญญาจะเป็นสมบัติของจิตที่แบ่งให้ผู้อื่นไม่ได้ ต้องใช้ได้ผู้เดียว สามารถนำไปปรโลกได้ จะไม่มีวันสูญสลายอีกด้วย

จินตามยปัญญา เป็นอริยวิวัฒน์ เป็นทรัพย์ที่นำการพัฒนาหรือความก้าวหน้ามาให้โดยมีกัลยาณมิตรเป็นฝ่ายสนับสนุน มีการฝึกฝนการคิด แยกกายเป็นตัวเร่งหรือเพิ่มกำลังจินตามยปัญญา จะเป็นสมบัติที่มองให้เป็นมรรคธรรมแก่ผู้อื่นได้ผ่าน ภาษา สัญลักษณ์ ความรู้พื้นฐาน และความสามารถในการไตร่ตรอง ผ่านสติปัญญาของผู้นั้น นำไปปรโลกได้ แต่อาจสร้างปัญหาความขัดแย้งให้กับตนเองและผู้อื่นได้ ต้องใช้ประโยชน์อย่างมีเงื่อนไขเท่านั้น

ภาวนามยปัญญา เป็นอริยสังข์ หมายถึงความจริงสูงสุดที่ดำรงความเป็นอย่างนั้น (ตถตา) ความไม่เป็นอย่างอื่น ความเป็นอย่างเดียว ได้ทุกข์เป็นผล สมุทัยเป็นเหตุ นิโรธคือความดับที่เป็นผล และมรรคคือทัศนะอันสูงสุด

โดยความแตกต่างกันตามชนิดของกรรม ทุกขสังข์เป็นกุศล อกุศล อภัยกถุต สมุทัยเป็นอกุศล มรรคสังข์เป็นกุศล นิโรธสังข์เป็นอภัยกถุธรรม

โดยความแตกต่างกันของการปฏิบัติ ทุกขสังข์พึงกำหนดรู้ สมุทัยพึงกำหนดละ นิโรธสังข์พึงบรรลุ และมรรคสังข์พึงเจริญ

โดยความสงเคราะห์ ทุกข์สังขสเคราะห์ในชั้นห้า สมุทัยสังขและมรรคสังขสเคราะห์ในสังขารชั้น นิโรธสังขไม่สังเคราะห์ในชั้นใดเลย ลักษณะของโลกุตระสังขจะ หมายถึง ความปราศจากอาสวะสังโยชน์ คันถะ โอะมะ โยคะ นิเวรณ ผัสสะ (ความกระทบ) และอุปาทาน การผูกมัดซึ้งๆ ที่ผูกขึ้นได้เองจึงเป็นโลกุตระสังขจะ เช่น ความเงียบ ความดับ (นิโรธ) ความจางคลาย (วิราคะ)

ถามว่า : เราถูกสอนให้เป็นผู้มีเหตุผลและศาสนาพุทธก็อ้างความมีเหตุผล คำว่า “เหตุผล” และเหตุปัจจัยมีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร

ตอบว่า : เป็นคำถามที่ดีมาก แต่ขอตอบแบบใช้ภาษาอังกฤษควบคู่ด้วย บางทีจะช่วยให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

เหตุผล คือ rationality เช่น กฎแห่งกรรม เป็นต้น

เหตุปัจจัย คือ cause and condition เช่น กฎของอิทัปปัจจยตา (Law of Cause and Conditionality) ซึ่งกล่าวว่า สิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี สิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เป็นอำนาจของสิ่งมีเอง เงียบขาด ไม่ขึ้นกับเหตุผล (rationality) หรือตรรก (logics) หรือทฤษฎี (theory) หรืออะไรๆ ที่เป็นข้อนิยามที่มนุษย์คิดขึ้น

กฎของธรรมชาติคือ Law of the Natural truth ซึ่งเป็นคำรวมๆ อาจหมายถึง scientific laws, Law of Kamma, Law of Cause and Conditionality แต่ทว่ามีอำนาจไม่เหมือนกัน

กฎธรรมชาติของพุทธธรรมเป็นสิ่งมีเองก็มี เป็นสิ่งมีจริงก็มี เช่น กฎของอิทัปปัจจยตา กฎของอนัตตารธรรม เป็นสิ่งมีเอง กฎของไตรลักษณ์ กฎของกรรมเป็นสิ่งมีจริง แล้วแต่จะมองลึกขนาดไหน

ถ้ามองเป็นอำนาจของสิ่งมีเอง ก็จะมองจากสัญญาตา ถ้าจะมองจากอำนาจของสิ่งมีจริง ต้องมองจากบัญญัติของมิติเส้นตรง เรื่องของสิ่งมีจริงได้แก่ กฎของเทอร์โมไดนามิกส์ ที่ใช้อธิบายการผลิตสารประกอบในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นเรื่องของ “อนุภาค” และมีแรงกระทบ เป็นปฏิกิริยาเคมี จึงมีเหตุและผลลัพท์ออกมา แต่ถ้าเป็นสิ่งมีเองต้องมองจากความว่างหรือสัญญาตา จะไม่มีแรงกระทบที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ นอกจากสิ่งนี้ เท่านั้น “จิตของตนเอง” เท่านั้นที่ให้คุณให้โทษกับชีวิตของตน ปัจจัยภายนอกจะทำอะไรได้ ถ้าใจถึงธรรมชนิดที่เป็นสัญญาตา

ต่อไปนี้จะยกตัวอย่างง่าย ๆ เพื่อความเข้าใจจะชัดเจนมากขึ้น ผ่นตาก็เป็นเรื่องของสิ่งนี้ (เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี) ดินสไลด์ น้ำท่วม ไม่ใช่เรื่องของผ่น แต่เราพยายามจะโยงเหตุผลสองอย่างเข้ามา คือ การที่ดินอึมน้ำ ดินเลื่อนทับและการที่น้ำไหลบนพื้นถนนหรือบ้านเรือนซึ่งมนุษย์ไม่ชอบ จึงเรียกว่า น้ำท่วม เหตุผลของดินเลื่อน น้ำท่วมทำความเสียหายเป็นเหตุผลของมนุษย์เท่านั้น

ลักษณะของระบบวิทยาศาสตร์ คือ การเชื่อมต่อเหตุการณ์เข้าหากัน ความรู้วิทยาศาสตร์จึงเป็นสัมพันธ์สัจจะ ความจริงสัมพันธ์ต้องบัญญัติมาตรฐาน หรือ กฎ กติกาบางอย่างมารองรับ เรียกว่าค่า มาตรฐาน เมื่อหลักการของวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้กับมนุษย์ ในวิชาจิตวิทยา ก็เอามาในลักษณะของเหตุผลสัมพันธ์ เช่น พยายามจะพูดด้วยเหตุผลโลกว่า “เด็กเป็นแบบนี้ เพราะแม่ก็เป็นแบบนี้” ลักษณะความเชื่อเช่นนี้ เรียกว่าเหตุผลอุปนัย ต้องใช้สถิติเข้าไปรองรับความเชื่อ เพราะข้อยกเว้นมีโดยตลอด

สมมติว่า เด็กคนหนึ่งเกิดจากแม่สติไม่สมบูรณ์ แต่ทว่าเด็กคนนี้กลับมีผู้เลี้ยงดูและพบว่าเป็นเด็กที่เข้ามานและญาณได้ตั้งแต่เยาว์วัยตาม

หลักของพุทธศาสนาเชื่อว่า พระโพธิสัตว์ลงมาโปรดหญิงที่เป็นมารดา ก็ได้สรูป แม่สติไม่ค่อยดี แต่ลูกกลับแสดงโพธิสัตว์บารมีได้ นี่คือแก่นแท้แห่งพุทธธรรม คือให้หันกลับมามองที่ตนเอง และพยายามเข้าถึงโลกุตระธรรมหรือโลกุตระกุศลให้ได้

ถามว่า : การอยู่นอกเหตุเหนือผล หรือ โลกุตระกุศล เป็นเรื่องจิตล้วนๆ อยากทราบว่าจะต่างจาก “ความรักอย่างไร โดยเฉพาะรักแรกพบ”

ตอบว่า : ความรักและความเชื่อเป็นนามธรรม พบหน้ากันวันเดียวรู้สึก (เชื่อว่า) คู่กันเคยกันมานาน อาจจะเป็นการผุดรู้ของโลกุตระกุศลก็ได้ แต่ความรักมีสองประเภท ประเภทแบบอยากยึด อยากครอบครองเป็นของเราคนเดียวอย่างนี้ไม่ใช่โลกุตระกุศล แต่ถ้ารักแล้วอยากอุปถัมภ์ สนับสนุนให้คนที่เรารักก้าวไปข้างหน้า ไปเป็นประโยชน์กับมหาชนและสังคม ประเภทหลังน่าจะเป็นโลกุตระกุศล

ถามว่า : โลกุตระกุศลนับเป็นตถวิมุติชนิดหนึ่งได้หรือไม่

ตอบว่า : อนุโลมโดยหน้าที่ที่ช่วยดับทุกข์ก็น่าจะหมายถึงการพ้นจากปัญหา ณ ขณะนั้นๆ อุปมาดังกินข้าวแล้วหายหิวไปขณะหนึ่ง ผู้ใดมีทัศนคติในการพ้นปัญหาอยู่บ่อยๆ จะสังเกตเห็นว่าชีวิตของมนุษย์นั้น มีสภาวะของการหมุนกลับไปตามเหตุปัจจัย ไม่ใช่จะควบคุมบังคับให้เป็นไปตามใจ หรือให้ได้บรรลุเป้าหมายแห่งความฝัน แต่ถ้าหวังว่าจะมีอิสรภาพ ภราดรภาพ การไม่ต้องกลับมาทุกข์อีก โลกุตระกุศลน่าจะเป็นเครื่องมือของจิตที่ทรงพลังอำนาจมาก

โลกุตระกุศลจึงรับรองว่าจะถึงสภาวะการอยู่เหนือการเกิด การแก่ การเจ็บ การตายได้แน่นอน แต่ไม่รับรองแห่งเป้าหมายแห่งโลกธรรมแปดได้ลาม ใตยศ ใต้สรรเสริญ ใต้สุข จากปัจจัยภายนอกอันได้แก่สังคมโดย

องค์รวม โลกุตระกุศลจึงเหมาะสำหรับบุคคลที่เห็นทุกข์โดยภัยของโลก
เท่านั้น

ถามว่า : ไม่เข้าใจว่าที่จะมองเห็นทุกข์ โทษ ภัยของโลกนะเป็น
อย่างไร

ตอบว่า : แม้ร่างกายจะเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากธรรมชาติชั่วคราวแต่
ก็ดูแลรักษายากเพราะเปราะบางแตกง่าย แต่แปร่งฟันพลาดยาสีฟัน
กระเด็นเข้าตา กินไปคุยไปก้างตำคอ เดินไปไม่ระวังอะไรโดนหัวแตก
หนามตำ มีดบาด แทะทุกส่วนของร่างกายต้องดูแลรักษาไว้อย่างยาก
เพราะแตกง่ายยากยิ่งกว่าน้ำมันเครื่องหล่อเลี้ยงเครื่องยนต์ที่ยังมีเพียง
ไม่กี่ชนิด แต่อาหารประทังชีวิตของมนุษย์ช่างประดิษฐ์คิดค้นไม่มีวันจบ
สิ้น เมื่อกินอาหารนับไม่ถ้วน โฆษณากันยิ่งกว่าโฆษณาน้ำมันเครื่องยนต์
นอกจากนี้ยังต้องป้องกันร่างกายไม่ให้ถูกแสงแดด หรือตากฝน ตากยูง
แช่น้ำนานไป หรือนั่งนาน นอนนาน ยืนนาน เดินนานก็นำไปสู่การเป็น
โรคได้ทั้งสิ้น เปลี่ยนอิริยาบถเร็วไปขาดสติก็พลัดตกหกล้มสารพัดสารพัน
จะบรรยาย การได้ร่างกายมนุษย์นอกจากจะได้มาอย่างยากก็ต้องดูแล
รักษาไว้ได้โดยยากและที่ยากยิ่งกว่าคือดูแลรักษาคุณค่าของร่างกายให้
เป็นพาหนะที่เหมาะสมกับจิตเจ้าของ ในการใช้ร่างกายนี้เพื่อเป็นกระจก
วิเศษ มองเห็นความจริงแท้ที่อยู่ต่อหน้า ตรงหน้าตลอดเวลา

ถ้าเกิดมาในยุคที่ขาดศาสนาสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงคุณอันประเสริฐ
ผู้เป็นท่านแรกที่ค้นพบความจริงแท้และบัญญัติภาษาที่เปรียบเสมือน road
map หรือมรดกธรรมที่พุทธบริษัทอาศัยค้ำทาง นอกจากจะรักษาร่างกาย
ไว้อย่างยาก ยังต้องศรัทธาต่อคำสอนของพุทธองค์ ค่อยๆ ค้ำทางไป
ค้นหาความจริงแท้

ถ้าเราเป็นผู้มีปัญญาทำให้ดีในกาลก่อนก็จะไปเกิดกับบุพการีที่มีสัมมาทิฐิ พยายามเลี้ยงดูเราขณะเป็นทารก เป็นเด็กที่ยังช่วยตนเองไม่ได้ ให้เชื่อเรื่องการเป็นผู้ให้ การเป็นผู้ไม่เบียดเบียน (รักษาศีล) ถ้าใครมีบุพกรรมไม่ดีก็เกิดกับบุพการีที่เลี้ยงดูเราเพื่อให้เป็นมิจฉาทิฐิ เชื่อแต่จะเอาให้ได้ดังใจ เบียดเบียนใครก็ช่าง

มิจฉาทิฐิคือภัยที่ร้ายแรงที่สุด เป็นความเชื่อที่ปิดกั้นทารกและเด็กไว้จากการเข้าถึงธรรมชาติ เช่น เลี้ยงในห้องปรับอากาศตลอดเวลา ให้กินอาหารปลายทาง (เช่น นมผงแทนนมแม่) ให้เราเล่นของปลายทาง (เช่น สัตว์ประหลาด หุ่นยนต์ แทนเครื่องเล่นที่จะทำให้เราเข้าใจธรรมชาติดีขึ้น) ให้เราได้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสำเร็จรูป (ทำจากใยสังเคราะห์ ตัดเย็บรุ่มร่าม จนกระทั่งเสียคุณค่าที่แท้จริงการสวมใส่เสื้อผ้า) ให้เราใช้อุปกรณ์ เครื่องแต่งบ้านอะไรมากมาย เป็นเรื่องปลายทางทั้งสิ้น อุปกรณ์ที่ออกแบบเพื่อให้เราเข้าใจว่า มายาคือสมมติเป็นเรื่องจริง เราจึงชอบการ์ตูนที่เป็น animation หุ่นยนต์ การ์ตูนที่เป็นคนวิเศษ หน้าตาประหลาด คือ ให้เราคุ่นเคยกับสัญลักษณ์ ตัวแทนของความจริง จนกระทั่งสูญเสียอำนาจแห่งการสังเกตความจริงแท้จริงหน้าอย่างสิ้นเชิง สูญเสียไปด้วยอำนาจของมิจฉาทิฐิของบุพการี

ภัยที่น่ากลัวกว่านั้นของมิจฉาทิฐิ คือ การที่คิดว่าร่างกายเป็นตัวตนของเรา เห็นตนกับร่างกายคือสิ่งเดียวกัน เห็นรูปภาพที่เซลฟี่ก็คิดว่าตัวเรา เห็นข่าวของเครื่องใช้อะไรก็มีตัวเราเข้าไปครอบครอง นี่คือภัยร้ายแรงที่สุดของมิจฉาทิฐิ

เมื่อเข้าใจผิดอย่างเต็มที่แล้ว เราก็ต้องสาละวนไปตามการปรุงแต่งไปตามความเข้าใจผิดนั้น แต่ทว่าปรุงแต่งเท่าไร ก็เหมือนคว่ำอะไรไว้ไม่

อยู่ ไม่นิ่งจึงเข้าใจสมาธิไม่ดี ของต่างๆ ที่ได้มาบริโภคจึงต้องยิ่งโฆษณา
 ในที่สุดก็กินแต่โฆษณาแต่ไม่ใช่กินวัตถุที่ซื้อมา เช่น ต้องกินมันฝรั่งที่ซื้อ
 มาในถุงกรอบกรอบ แต่มันฝรั่งที่ต้มบึ่งกินเองกลับไม่ชอบเลย จิตเสพคุณ
 ความมาয়াไปทุกเรื่อง ทุกประเด็น ทุกเวลา จิตจึงสูญเสียมรรณณะการ
 สังเกตความรู้สึกของตนเอง ลงท้ายคือไม่พอใจในความเป็นร่างกายและ
 พฤติกรรมของตนเอง ต้องเปลี่ยนสีผิว เปลี่ยนสีผม เปลี่ยนผิวหนังโดย
 การสักตามตัว เจาะหู เจาะลิ้น เจาะไม่พอก็ฉีด ฉีดไม่พอก็ทำศัลยกรรม
 ศัลยกรรมไม่พอก็ยังต้องหารถยนต์ บ้าน เพศตรงข้ามมาปรนเปรอ หา
 แบรินต์ต่างๆ มาสร้างสุขชั่วคราว สาละวณเหนื่อยยากลำบากทรมาณทุก
 เรื่อง แต่ก็ยังไม่เข้าใจชีวิตตนเองอยู่ดี นี่แหละคือทุกข์โทษเวรภัยของการ
 เกิดมาในยุคของโลกาภิวัตน์

ถามว่า : โทษของมิถนาทิจุคืออะไร

ตอบว่า : มนุษย์ทุกคนชอบความจริงแท้ เด็กจะสงสัยมากที่สุด
 ความสงสัยจะหายไปเมื่อต้องเผชิญข้อเท็จจริงตามกรรม แต่ในความสงสัย
 นั้น อารยธรรมสมัยใหม่ได้สอนให้มนุษย์วิปลาส ๔ ประการ

๑) เห็นความน่าเกลียดเป็นความน่ารักเช่น มองเห็นว่าผิวพรรณดี
 ตามความเชื่อที่โฆษณา ตามความน่ารัก เด็กน่ารักจะถูกมองข้ามความจริง
 ว่า ร่างกายของทุกคนมีความทุกข์คล้ายกัน

๒) เห็นความทุกข์คือความสุขเมื่อได้รับการฝังความเชื่อผิด มนุษย์
 เริ่มแสวงหาความสุขกับร่างกายตนเอง เช่น อดข้าวให้ผอม พยายามมีคู่
 ตั้งแต่เด็ก ถ้าพลาดแล้วก็อาจตั้งท้องขณะไม่พร้อม

๓) เห็นความไม่เที่ยงเป็นความเที่ยง ได้รับแจกแท็บเล็ตและใช้นิ้ว
 เขี่ย จิ้มจอตั้งแต่เล็กๆ ติดภาพ ติดแสง ติดเสียง มิเคยรู้สึกว่าสมาร์ทโฟน

ให้ราคาแพงแค่ไหน ความเสื่อมสภาพก็มีได้ทุกยี่ห้อ ทุกเกรด ทุกรุ่น

๔) เห็นความเป็นอนัตตาเป็นอัตตา หลงเข้าใจว่าจะหวังได้ตามที่หวัง ไม่เคยสังเกตความจริงที่ซ้าซากเลยว่าเหตุปัจจัยภายนอกจะมีการแปรปรวน โกลาหลวุ่นวาย แต่ถูกสั่งสอนไว้ว่าถ้าพยายามแล้วฝันจะเป็นจริง โดยที่มีได้บอกว่าฝันที่จะเป็นจริงได้ต้องอาศัยปัจจัยสี่ข้อ คือ (๑) ศรัทธา (๒) ศีล (รักษาความปกติของจิต) (๓) จาคะ (ฝึกเสียสละเป็นนิจ) (๔) ปัญญา คือ รู้ว่าเหตุปัจจัยล้วนแล้วแต่ควบคุมบังคับไม่ได้ แแย้งต่ออัตตาตลอดเวลาและยอมไปตามกระแสกฎธรรมชาติ มีใช่ตามความฝันของใคร

เมื่อถูกสอนให้คิดและเชื่อตรงกับข้อเท็จจริงไปแทบทุกเรื่อง ทุกประเด็น ทุกเวลา ทุกขณะ ความเข้าใจผิดคิดผิดก็จะสะสมหมักหมม กลายเป็นอกุศลที่เศร้าหมอง นับไม่ถ้วนฝังอยู่ในจิต อกุศลกรรมเหล่านี้ถ้าหากมีมากจะรบกวนเจ้าของจิตให้หวั่นไหวง่าย วิดกกังวลง่าย สงสัยแคลงใจไปทุกเรื่อง ชอบบันเทิง ชอบสบาย ชอบความรวดเร็ว ชี้อริ้น ซึ่งมีมากเข้าก็ทำให้มนุษย์เกลียดชังชีวิตตนเองเพราะไม่ว่าจะหายใจเข้าหรือหายใจออกมันมีแต่อาการที่ไม่เข้าใจ ไม่สบายกาย ไม่สบายใจอยู่ตลอดเวลา เกิดมาจึงนับว่าเสียโอกาสในชาติหนึ่ง ทั้งๆ ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบความจริงว่า ถ้ามนุษย์มีสัมมาทิฐิ รู้วิธีหายใจ รู้วิธีคิดแยกกาย รู้วิธีสร้างบุญกิริยาจากชีวิตจริง รู้ว่าทำอะไรจึงจะมีความสุข ฟังตนเอง และภูมิใจที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ของตนเองจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด

ถามว่า : ความรู้ที่ได้รับจากโลกาภิวัตน์ เป็นเหตุของมิถุนาทิฐิ หรือ

ตอบว่า : ตามหลักปรมัตถธรรม ความรู้ทุกชนิด ทุกประเภทเป็นของกลาง ไม่สามารถทำร้ายใครได้ ยกเว้นใครคนนั้นรับเข้าไปทำร้ายชีวิตของตนเองโดยความไม่รู้ ความถูกสื่อสารผิด ความหลงผิด

ตามหลักพุทธธรรม การมิได้โอกาสศึกษาตามแบบฉบับของการศึกษาตะวันตก ก็มีได้หมายความว่า คนนั้นจะเป็นผู้ประเสริฐไม่ได้ พระอริยสงฆ์ในสังคมไทยล้วนแต่แทบไม่มีโอกาสศึกษาในระบบเลย ส่วนมากก็แค่พออ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่สามารถจะอนุমানเหตุของมิจฉาทิฎฐิ์โดยมวลรวมคือ ผู้นำที่มีอำนาจในการบริหารจัดการขาดความรู้เรื่องทำอย่างไรประชาชนจึงจะมีสัมมาทิฎฐิ์ ผู้ที่มีอำนาจการบริหารจัดการจึงมักจะแสดงออกด้วยการพยายามนำแนวความคิดของโลกาภิวัตน์มาครอบสังคมไทยทั้งดุ้น เสมือนบังคับสังคมไทยต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมใหม่ใช้วัฒนธรรมตะวันตก แทนวัฒนธรรมดั้งเดิม และวัฒนธรรมตะวันตกมีข้อเสียคือ

๑) สุตโต่งในทางบุกไปข้างหน้า ไปจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติทุกเรื่อง ทุกประเด็น ทำให้เกิดค่านิยม กามสุขัลลิกานุโยค คือ ติดในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส จนลืมหูลืมตาไม่ขึ้น

๒) สุตโต่งในการเชื่อว่าร่างกายเป็นของตน ตนเป็นเจ้าของร่างกาย ร่างกายมีในตน ตนมีอยู่ในร่างกาย ทำให้เกิดอัตถกิลมณานุโยค คือ ติดในการปรนเปรอความเชื่อ ความชอบที่ตนคิดขึ้นเพื่อปรับร่างกายให้ได้ตามปรารถนา ทั้งสองประการล้วนเป็นข้อห้าม ข้อตักเตือนของพระพุทธเจ้า เป็นเทศนาครั้งแรกสุดในพุทธประวัติ และเป็นเหตุของมิจฉาทิฎฐิ์ที่เกิดขึ้นในคน

ถามว่า : ถ้าต้องการสัมมาทิฎฐิ์ แล้วจะอย่างไรจึงจะละทิ้งมิจฉาทิฎฐิ์ได้

ตอบว่า : พระพุทธองค์ทรงวางหลักมัชฌิมาปฏิปทา คือ การที่ต้องเชื่อในไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา) และเชื่อใน

การดำริชอบ ที่จะไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น หลักในการทำให้ได้สัมมาทิฐิเร็วขึ้นคือ กฎแห่งอนัตตาธรรมอย่างเร่งด่วน กฎแห่งอนัตตาธรรมสำหรับโลกียชน มี ๔ ข้อ คือ

๑) ที่ว่าเป็นอนัตตาเพราะนามรูปจะต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของโลกเป็นธรรมดา ไม่ขึ้นอยู่กับความอยากของใคร

๒) ที่ว่าเป็นอนัตตาเพราะควบคุมให้เป็นไปตามอำนาจบังคับไม่ได้ ยกเว้นขั้นตอนเหล่านั้นต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ

๓) ที่ว่าเป็นอนัตตาเพราะหาสภาพความเป็นเจ้าของไม่ได้ ทุกอย่างล้วนอิงอาศัยอนิจจธาตุชั่วคราว

๔) ที่ว่าเป็นอนัตตาเพราะมีความขัดแย้งต่อการเป็นอัตตาเพราะไม่ฟังเสียงเจ้าของ จะไหลสู่การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ผู้เขียนได้เคยวิเคราะห์ไว้ใน “อนัตตากับชีวิตที่ทันสมัย” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘, ๓๐๔ หน้า อีกทั้งยังเขียนกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนและพุทธบริษัทสามารถเข้าถึงอนัตตาธรรมใน “ลานธรรมของพุทธ” สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖, ๒๐๗ หน้า จากหนังสือทั้งสองเล่มนี้ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อปรับทัศนคติโลกที่ทันสมัย ที่ชื่อของห้างดูหนัง ฟังเพลง ดิตกีฬา ดิตบันเทิง ดิตโลกออนไลน์ ต้องใช้วิธีหนามยอกเอาหนามบ่งทั้งสิ้น

ถามว่า : สรุปว่าจะได้ปัญญาเหนือโลกก็คือ นำปัญญาโลกมาวิเคราะห์ตามกฎของอนัตตาธรรมใช่ไหม

ตอบว่า : ปัญญาโลกดูเหมือนไม่มีที่สิ้นสุด แต่รากแก้วของปัญญาก็ยังคงอยู่ที่เดิม คือใช้ระบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานในการเข้าใจสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงของวิทยาศาสตร์ในระบบมวลชนก็ยังเป็นสมมติฐานเพราะในระดับมวลชนนั้น

มีเคยรับรู้เลยว่า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมาจากสมมติฐานขึ้นมาว่าอย่างไร จะเห็นได้ว่าโฆษณาแทบทุกชิ้นเป็นเรื่องการติดต่อภาพลักษณ์ภายนอกให้ดูดี ใช้ภาษาอังกฤษให้คนฟังแล้วทิ้ง ใช้ภาษาวิชาการที่ไร้ความหมายเต็มๆ เชิงวิชาการแต่ทำให้มวลชนที่เข้าไม่ถึงรากแก้วของความ เป็นวิทยาศาสตร์ยอมทำตามโดยคุณนี้ ในระดับมวลชนจึงต้องใช้ระบบหนามยอกเอาหนามบ่งคือต้องอธิบายเรื่องบุญกิริยาวัตถุให้สอดคล้องกับชีวิตสมัยใหม่ ต้องฝึกความคิดแบบแยกคายให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่ส่งมาทางสื่อออนไลน์ ต้องมองให้เห็นเงื่อนไข ตัวแปรที่ถูกซ่อนไว้ในสื่อออนไลน์ ถ้าใครขึ้นหลงผิดคิดเป็นความรู้ที่ถูกต้อง ก็จะได้รับผลลัพธ์เชิงลบ

ถามว่า : ในการประกวดร้องเพลง ประกวดเต้นจังหวัดใหม่ ๆ ประกวดการทำกิจกรรมแปลกๆ (ตัวนิดพิชิตล้าน เกมเศรษฐกิจ) และอื่นๆ ผู้ชนะแค่ทำตามสื่อจากยูทูป (สื่อออนไลน์) ทั้งนั้น แล้วจะว่าทำตามสื่อออนไลน์ยังไม่ใช้ความรู้ตัวจริงหรือ

ตอบว่า : ควรสังเกตความจริงที่อยู่ตรงกันอยู่ว่าการแข่งขันทั้งมวลล้นแล้วแต่ใช้ร่างกายของมนุษย์ (คล้ายโยคะหรือกิจกรรมละครสัตว์) เพียงแต่เน้นอารมณ์มากขึ้นเท่านั้น มันเป็นการเลียนแบบเชิงกายภาพ แต่ชีวิตคนอยู่ที่ใครจะเข้าถึงแก่นแท้มากกว่ากันซึ่งเป็นการรู้เท่าทันเกมการแข่งขันเหล่านั้น ต้องรู้ทันว่ามนุษย์กำลังถูกฝึกให้เป็นตัวตลกในละครสัตว์ ด้วยท่าเต้นแปลกๆ ด้วยการใช้หลอดเสียง (ทำจังหวะคลื่นเสียง) และอารมณ์รักโศก (อกหัก รักคุด ผิดหวัง ผู้ชายของเธอ ผู้หญิงของฉัน ฯลฯ) ซึ่งเป็นเหตุให้เกิด “อัตตานุทิฏฐิ” ยิ่งเชื่อว่าตัวตนมีอยู่จริงมากยิ่งขึ้น

การประกวดแทบทุกชนิดไม่ค่อยมีผู้รู้ออกมาวิจารณ์ว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร ให้คณะกรรมการแย่งชิงเหตุผลต่างๆ เพื่อความสนุก

เพื่อให้ได้ตามที่ตนหวัง ด้วยการยกตนข่มท่าน เป็นตัวอย่างที่ทำซ้ำๆ กันจน
 เยวชนอาจเสพคั่นกันว่าการยกตนข่มท่านเป็นความถูกต้อง นำมาเปิด
 เผยในที่สาธารณะได้ แม้แต่สถาบันสงฆ์ก็ยังไม่ปรามวิธีการแย่งชิงเช่นนี้
 นอกจากนี้ยังใช้มุขมกล้องตัดต่อ แต่งเติม ให้เกิดความเข้มข้นแห่งความ
 ริษยา ความพยาบาท ความน่าสะพรึงกลัว ฯลฯ โดยต่างไม่คำนึงถึงทาง
 สายกลาง จนไม่น่าจะเรียกว่าเป็นสังคม “พุทธบริษัท” อีกต่อไป

ยังมีทีวีจำนวนมากช่อง คณะกรรมการก็ดูแลความถูกต้องไม่ไหว
 สถานการณ์เช่นนี้ ยิ่งต้องนำหลักพุทธธรรมไปแก้ไข บรรเทาความหลงผิด
 ลงตัวอย่างเร่งด่วน จะไปมัวปราบ มัวปรามใครอย่างไรไม่ทันเกมผู้ผลิตที่
 คิดจะล้างกระเปาะผู้บริโภคด้วยความเชื่อเศรษฐกิจทุนนิยม

ยิ่งสถานการณ์เสื่อมแค่นี้ ต้องยิ่งใช้หลักอนัตตธรรม เข้าไปแก้
 สถานการณ์อย่างเร่งด่วน อนัตตธรรมคือธรรมโอสถมหาวิเศษที่ยับยั้ง
 โรคเมาความทันสมัย หลงไหลสื่อออนไลน์ได้ชะงัด

ถามว่า : สำหรับผู้ใช้สื่อออนไลน์อย่างถูกต้องอยู่แล้วจะมีโอกาส
 เข้าถึงปัญญาเหนือโลกอย่างไร

ตอบว่า : เครื่องมือในการบรรเทาทุกข์ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้
 เรียกรวมกันว่า โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ ทุกหมวดธรรมสามารถนำ
 จิตเข้าถึงโลกุตระธรรมได้ทั้งหมด ขณะจิตใดจิตตื่นอยู่เหนือภาษา
 สัญลักษณ์ ความรู้ ความคิด ขณะนั้นถือว่าจิตเข้าสู่โลกุตระกุศล หมายความว่า
 เครื่องบรรเทาทุกข์เหล่านั้นได้เปลี่ยนจากโลกียธรรมเป็นโลกุตระธรรม
 นั้นเอง หรือจะพูดว่าเครื่องมือดังกล่าวเป็นช่องทางเข้าสู่ตักขิมุติได้ทุก
 เครื่องมือ

องค์ประกอบของโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ได้แก่ ประกอบด้วยองค์ธรรม
เจ็ดกลุ่ม

- ๑ สติปัฏฐาน ๔
- ๒ สัมมัปปธาน ๔
- ๓ อิทธิบาท ๔
- ๔ อินทรีย์ ๕
- ๕ พละ ๕
- ๖ โพชฌงค์ ๗
- ๗ มรรคมีองค์ ๘

ถามว่า : ขอให้ขยายความองค์ธรรมแต่ละหมวดสามารถนำเข้าสู่
ปัญญาเหนือโลกได้อย่างไร

ตอบว่า : ตัวอย่างของสติปัฏฐาน ๔ ก็คือ ในสภาวะที่จิตมนุษย์
เข้าไปเห็นความจริงแท้ว่าร่างกายของมนุษย์เป็นรังโรค รังทุกข์ แต่ขยับ
ลมหายใจนิดหนึ่ง ก็เห็นสภาวะทุกข์พรั่งพรูออกมาไม่ว่าจะหายใจเข้าหรือ
หายใจออก สภาวะทุกข์ที่กำลังปรวนแปรเป็นความรู้สึกต่างๆ ไม่ใช่ลม
หายใจธรรมดา แต่เป็นที่ตั้งแห่งทอร์นาโดทุกข์ สภาวะนี้ กาย เวทนา
จิต ธรรม รวมกันเป็นหนึ่งเรียกว่า “กายานุบัสนา” จิตจะเห็นว่าไม่น่า
เอาไม่น่าเป็นอะไรเลย จิตพ้นไปจากอยากสู้อยากอดทน จิตจะเข้าสู่ปัญญา
เหนือโลกโดยปล่อยทุกข์ทุกประการไป เช่นนี้จะเกิด ตึงคติมูติ การหลุด
พ้นชั่วคราว จิตจะพ้นจากบัญญัติ แยกแยะ เปรียบเทียบทั้งปวง

ตัวอย่างของสัมมัปปธาน ๔ คือ มีกัลยาณมิตรสามารถชี้ให้เห็นอำนาจ
ของโลกุตระกุศล ที่ทุกคนมีศักยภาพใช้ได้เหมือนกัน

ต่อไปนี้ขอยกบรรยากาศการเรียนการสอนวิชา “พุทธประวัติเชิงวิเคราะห์” เพื่อให้สัมพันธ์กับ ๔ เป็นเครื่องมือของโลกุตรกุศลมีดังนี้

หนึ่ง ทุกคนต้องวิเคราะห์

สอง เคารพทุกคำตอบ ไม่มีถูกไม่มีผิด ให้ฟังอย่างตั้งใจ

สาม ให้วิเคราะห์ “คำวิเคราะห์ของเพื่อน ว่ามีหลักวิเคราะห์แตกต่างจากตนเองอย่างไร”

สี่ ให้ตัดสินใจว่า “วิเคราะห์ของใครน่าจะดี มีความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด คลอบคลุมข้อเท็จจริงได้”

การเรียนเชิงวิเคราะห์โดยมีการเคารพทุกคำวิเคราะห์เป็นการสร้างให้ทุกคนกล้าแสดงออกและไม่ว่าจะพูดอย่างไร หน้าที่ของการวิเคราะห์รอบที่สองก็ต้องเกิดขึ้นอยู่ดี ข้าพเจ้าพบว่าผู้เรียนจะได้สร้างสมรรถนะในการฟัง จับประเด็นและแต่ละคนจะดึงประเด็นไปคนละอย่าง ทำให้เกิดคำตอบหลากหลาย สิ่งที่เหลือเชื่อคือ การวิเคราะห์ภาพรวมว่าการวิเคราะห์ของใครดีที่สุด คำตอบที่ออกมาแทบจะตรงกันทั้งๆ ที่นักเรียนไม่ได้เรียนปรัชญา หรือการวิเคราะห์อะไรมาเลย นี่คืออำนาจของโลกุตรกุศลที่สามารถรู้ได้ว่าอะไรเหมาะสมที่สุดในเรื่องนั้นๆ

การเรียนการสอนในทุกวิชา สามารถใช้สัมพันธ์กับ ๔ มีหลักดังนี้

๑. ปิดอกุศลในใจโดยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหนือความถูกความผิด

๒. ใช้กุศลที่มีอยู่สร้างคำตอบ เพื่อให้เรียนรู้ความหลากหลายของความคิดของเพื่อนร่วมห้อง

๓. ถ้าตอบแบบ “ไม่กล้าพูด” ต้องใช้ปัญญาของผู้สอนชี้ให้เห็นว่า

ทำไมไม่กล้าเพราะจิตของเขากลัวความผิดถูกมากไป

๔. ให้วิเคราะห์สองรอบ รอบที่หนึ่งวิเคราะห์สาระ บอกเหตุผลของตนเองที่ชอบ รอบที่สอง วิเคราะห์ว่าใครน่าจะวิเคราะห์แล้วได้คะแนนสูงสุด เพราะเหตุใด การวิเคราะห์ซ้ำรอบที่สองจะเห็นโลกุตระกุศลของผู้เรียนแทบทุกคน ทั้งคนที่วิเคราะห์ดีและไม่ดีจะตอบตรงกันหมด

อิทธิบาท ๔ เป็นองค์ธรรมที่ทำให้เกิดปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์ หมายถึง สามารถทำสิ่งอัศจรรย์ที่เหนือเชื่อกว่าความเชื่อมาตรฐาน ณ ช่วงเวลานั้นๆ อิทธิบาทสี่ประกอบไปด้วยองค์ธรรม ๔ ตัวคือ ฉันทะ(ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความฝักใฝ่) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

อิทธิบาท ๔ คือไฉพจน์ของโลกุตระกุศล กุศลให้สมบัติ ๔ ประการ (๑) ทำให้เจริญ (๒) พัฒนาในทางที่ดี (๓) มีปัญญาเกิด (๔) มีความสุขเป็นผล

ถ้าบุคคลทำอะไรด้วยจิตฝักใฝ่ พอใจจะทำ เพราะปัญญาเต็มพร้อม ขณะทำจะไม่มีเวลาหรือเวลาหายไป เมื่อเวลาไม่มีความหมาย อัตตาก็ไม่ได้ทำหน้าที่ งานที่ได้ก็เป็นกุศลอยู่ดี

อิทธิบาท ๔ ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่จะทำที่การไตร่ตรองดีแล้ว ขณะทำจิตจะผลิตผลงานที่ไหลออกมาได้ เสมือนไม่ได้ใช้ความรู้หรือความคิดในขณะที่กำลังทำ เป็นการแสดงความวิจิตรของจิตล้วนๆ ผลงานจึงเป็นโลกุตระกุศลที่น่าอัศจรรย์ เช่น การวาดรูปของศิลปิน งานศิลปะหัตถกรรม อันประณีตเหลือเชื่อ ซึ่งช่างฝีมือของไทยได้ทำไว้เป็น ศิลปกรรมของชาติ ผลงานเหล่านี้เป็นโลกุตระกุศลและก็คืออิทธิบาท ๔ นั้นเอง

ถ้าพอใจในการเข้าใจกลไกการทำงานของจิตสังขาร การพิจารณา กลไกของเวทนาจนเข้าใจกลไกของเวทณาก็เกิดจากอิทธิบาท ๔

การพิจารณาจนเข้าใจกุศลกรรมและอกุศลกรรมของจิตก็เกิดจากอิทธิบาท ๔ หรือพิจารณาจนเข้าใจทุกขสัจก็เกิดจากอิทธิบาท ๔ เช่นกัน

สิ่งที่สุดท้ายคือการพิจารณาโดยไม่ต้องพิจารณาหรือเมื่ออิทธิบาท ๔ รวมตัวเป็นหนึ่งสามารถเห็นการทำงานนำอัศจรรย์ของการทำงานของจิตที่สามารถทำหน้าที่รู้หนึ่งข้อมูลและไม่นับถ้วนข้อมูลโดยใช้เวลาขณะจิตเดียว จิตไม่มีวันทำงานผิดพลาดเหมือนเครื่องคอมพิวเตอร์อีกด้วย นั่นคือโลกุตระกุศลเกิดขึ้นระหว่างทำงานนั่นเอง กล่าวอีกสำนวนหนึ่ง การทำงานคือการปฏิบัติธรรมเพราะได้โลกุตระกุศลล้วนๆ

อินทรีย์ ๕ และพละ ๕ เป็นองค์ธรรมที่มีองค์ประกอบเหมือนกัน อินทรีย์ ๕ ใช้สติเป็นตัวนำ พละ ๕ ใช้สมาธิเป็นตัวนำ หลักการคือต้องการอินทรีย์สังวรคือกำลังของศรัทธาและปัญญาสม่ำเสมอ กำลังของวิริยะและสมาธิสม่ำเสมอ ส่วนสติคือผู้นำ เมื่อไหร่เมื่อกลมกลืนกันแล้วไปนำปัญญามาใช้ได้จะเกิดสภาวะอินทรีย์สังวรทันที ภาวะของอินทรีย์สังวรนั้นจิตพร้อมแล้วที่จะปรับกุศลให้เป็นโลกุตระกุศลด้วยสภาวะขององค์ธรรมเอง แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าเกิดอินทรีย์สังวร คำตอบก็คือไม่ถูกนิรฆณห้าแทรกแซง หรือสามารถกลุ่มรุมทำร้ายจิต ผู้ปฏิบัติภาวนาจะต้องพยายามและทำให้ชำนาญในการรู้จัก รู้ปรับ รู้จักหลักการในการหลีกเลี่ยงนิรฆณห้าด้วยตนเอง เช่น ช่วงภาวนาตอนเช้าจะทำให้เกิดอินทรีย์สังวรง่ายที่สุด การภาวนากับบุคคลที่มีทิวจิตคล้ายคลึงกัน ก็จะช่วยทำให้เกิดอินทรีย์สังวรได้ง่าย

รู้ได้อย่างไรว่าการภาวนาเป็นโลกุตระกุศล นั่นคือ สามารถทำความเข้าใจกลมกลืนกับธรรมชาติรอบตัวได้ง่ายๆ สำนวนที่ว่าในพักมีเพียร ในเพียรมีพัก พึงดูคล้ายกับอินทรีย์สังวรเช่นกัน จิตในลักษณะเช่นนั้น แคหาใจ

เข้าหาใจออกก็เป็นโลกุตระกุศลตามธรรมชาติธรรมดาเช่นนั้นเอง ไม่ต้องกำหนดค่าบริการ หรือทำภาวนาตามรูปแบบ

โพชฌงค์ ๗ ตามตัวอักษรเป็นโลกุตระกุศลอยู่แล้ว เพราะเป็นองค์ธรรมแห่งการตรัสรู้

ถ้าสติเป็น สติสัมโพชฌงค์ หมายถึง ความสามารถที่จะพ้นธรรมดา ปัญหา ดังนั้นสิ่งที่ตามมาจะเป็นการเกิดขึ้นมาตามธรรมดาขององค์ธรรมคือความเพียร ปิติ ปัสสัทธิ สมาธิและอุเบกขา ทุกสภาวะธรรมเป็นโลกุตระกุศลที่เกิดขึ้นมาได้เอง ท่านต้องเข้าใจว่าไม่ใช่ปิติเปลี่ยนเป็นปัสสัทธิ แต่ต้องชัดเจนว่าปิติผุดขึ้นมาตามเหตุของปิติ เมื่อปัสสัทธิเกิดก็เป็นเหตุของปัสสัทธิ ทุกสภาวะธรรมเป็นสภาวะธรรมล้วนๆ ทุกตัว ไม่ว่าจะป็นสภาวะตรงไหนเรียกว่า ดับทุกข์ได้แล้วสำเร็จได้เอง

มรรคมืองค์ ๘ นั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้มรรคมืองค์ ๘ กลายเป็น โลกุตระกุศล คือ สัมมาทิฏฐิ และสัมมาสังกัปปะ โปรดจำให้ได้สัมมาทิฏฐิได้มาจากกัลยาณมิตรและความคิดแยกกายเชิงพุทธ เป็นเรื่องเฉพาะของพุทธธรรมเท่านั้น ส่วนความคิดชอบจะทำธุรกิจไม่ผิดกฎหมาย ขับรถถูกกฎจราจร ฯลฯ ไม่ใช่เรื่องเดียวกับ สัมมาทิฏฐิของพุทธธรรม คนที่เชื่อเรื่องบุญบาป ตอบแทนพระคุณบุพการี พ่อแม่ ครูอาจารย์ เชื่อในกรรม เชื่อในสังสารวัฏ เหล่านี้เรียกว่าสาสวสัมมาทิฏฐิ ก็ยังไม่สัมพันธ์กันกับมรรคมืองค์ ๘ หรืออริยมรรคแต่อย่างใด

มรรคมืองค์ ๘ ที่จะรวมตัวกันเป็นโลกุตระกุศลได้ต้องเป็น เนกขัมมสัมมาทิฏฐิ ที่สัมพันธ์กับความสันโดษของพุทธธรรม พุดแบบพอที่จะจินตนาการตามได้คือ

๑. ต้องระลึกถึงและซาบซึ้งเห็นจริงต่อความเป็นโทษของ frontier

development ตัวอย่างเช่น ผู้เขียนขณะเป็นนักวิจัยมุ่งแสวงหาข้อมูลใหม่สุดที่สามารถหาอ่านได้ในสังคมไทย บ่อยครั้งขณะอ่านรายงานการวิจัยเกิดความรุ่มร้อนฉับพลัน เช่น ข้อมูลบางอย่างทำไม่ได้ในเมืองไทย แต่ถ้าอยู่ต่างประเทศเป็นของง่ายเสมือนฉีกซองกาแฟรินน้ำใส ข้อมูลบางอย่างอ่านแล้วร้อร่น เพราะทำไมคล้ายกับที่เรากำลังทำอยู่ สารพัดความรุ่มร้อนที่เกิดจากการอ่านเอาความ ไม่แตกต่างจากคนติดแพชั่น เช่นติดแต่งกายตามสมัย พอเห็นเสื้อผ้าไซส์ที่ห้างสรรพสินค้าจะร้อร่นใจอยากได้ อยากชมชัดๆ นำมาคิดคำนึงทันที จินตนาการไปได้ว่าคนติดแพชั่นเป็นอย่างไร frontier development ของใครเป็นอย่างไกรุ่มร้อนไปตามสไตล์ที่ตนเก็บเอาไว้เป็น “รสนิยมดี ความคิดสร้างสรรค์” รวมทั้งแพชั่นคลั่งคลั่งกีฬา คลั่งเพลง คลั่งของเก่า (วินเทจ) ฯลฯ ดังนั้นต้องเกิดเบรกทางวิญญาน เช็ดเชี่ยวต่อความรุ่มร้อนที่เกิดจากรสนิยมชมชื่น frontier development

๒. เห็นคุณค่าของศีลและธรรมวินัยของการสันโดษมากขึ้น ความมากขึ้นเรื่อยๆ จะแปรผกผันกลับเบรกทางวิญญานที่พุ่งทะยานไปกับความเจริญ ความทันสมัยของโลกสากล อย่างต่ำๆ เห็นคุณค่าของการกินอาหารสองมือมากกว่ากินไปเรื่อยก็มีอ้อก็ได้ เห็นคุณค่าประหยัดเวลา ประหยัดทรัพย์ ประหยัดทุกเรื่อง ถ้าไม่ใช่เครื่องสำอาง เครื่องใช้สิ้นเปลืองตามคำโฆษณาที่ออกมาไม่จบไม่สิ้น คือทุกอย่างจบเด็ดขาดที่ความพอใจที่จะไม่ใช้อะไรที่เกินพอดี ที่จำเป็น

๓. เห็นคุณค่าของมนุษย์ สัตว์ ธรรมชาติมากขึ้น ทั้งๆ ที่จำกัดปริมาณของกินของใช้ทุกชนิด เหลืออยู่แค่พอดี พอเพียง แค่นี้ได้ใช้ของไม่กี่อย่างก็ซาบซึ้งในเมตตาธรรมของมนุษย์ด้วยกัน ที่อุตสาหะผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคให้เราเอา “เงิน” ไปแลกมาได้ง่ายๆ

๔. เริ่มเห็นคุณค่าของความรู้สึกของตนเอง เห็นและอัศจรรย์ในความรูสึกต่างๆ ที่เกิดขึ้น จิตกลับทิศกับความเชื่อโลกาภิวัตน์ มาเชื่อในไตรสิกขาพระพุทธเจ้า การกลับในทัศนคติและพฤติกรรมมาในทางสันโดษ พอใจในการพึ่งตนเองจะเพิ่มระดับมากขึ้นเรื่อยๆ ถึงตรงนี้แหละที่จะได้สัมมาทิฎฐิ สัมมาสังกัปปะ ทำงานเข้าคู่กัน เมื่อระมัดระวังจามาไม่ให้เป็นอกุศลกรรมบถ ระมัดระวังการกระทำในทุกขณะ ไม่ให้ผิดศีลห้า (สัมมา กัมมันตะ) ระมัดระวังการหาเลี้ยงชีพไม่ให้ผิดกรรมวินัย มาถึงตรงนี้ความเพียร สติ สมาธิ จะมาเสริมกำลังและรวมกันเป็นหนึ่ง คำพูด คิดอะไรจะเป็นโลกุตรกุศลมากขึ้น

อริยมรรคมีองค์แปดจึงไม่ใช่เรื่องเกิดง่าย ๆ เหมือนองค์ธรรมต่างๆ ที่ผ่านมา เพราะอำนาจของการดับทุกข์ดับปัญหานั้นไม่ใช่แค่แก้ปัญหาได้ชั่วคราว แต่มีโอกาสแก้ปัญหาได้ถาวรอีกด้วย หน้าซ้ายยังตัดผลของอกุศลกรรมที่เคยทำให้หายไปได้อีกด้วย และก็มีได้หมายความว่า การดับทุกข์ด้วยวิธีผ่านมามีได้สนับสนุนมรรคมีองค์ ๘ องค์ธรรมทุกประการล้วนสนับสนุนกันและกันเสมอ

ถามว่า : การที่เราเป็นพลเมืองของประเทศ และเป็นคนหนึ่งในโลกนี้ ที่ต้องเดินไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ เราควรระวังจิตใจไว้อย่างไรจึงมีโอกาสเข้าถึงปัญญาเหนือโลกได้มากขึ้น

ตอบว่า : หลักการที่ควรตั้งไว้ในใจ เหมือนเป็นสูตรคูณที่ใช้ดับทุกข์หรือแก้ปัญหาที่จะเกิดได้ดี คือ สัจญา ๑๐ ประการ

๑. อนิจจสัจญา ไม่ว่าจะคิด พูด ทำอะไร ทุกเรื่องที่เกิด ทุกคำที่พูด ทุกการกระทำ จะมีสาระอะไรก็ตาม ไม่มีอะไรคงสภาพได้สักนิดเดียวเมื่อคิดจบ ถ้าไม่ใช่เรื่องที่ต้องทำ เห็นว่าไร้สาระก็ปล่อยให้มันสลายไป

เมื่อพูดจบ ฟังจบ ไม่มีคำพูดใดคงอยู่ได้ นอกจากเราไปยึดเอามา เสมือน โอนแอปพลิเคชันเรื่องนั้นๆ มาเข้าสมาร์ทโฟนของเรา

๒. อนาคตสัญญา ธรรมทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นอะไร ล้วนแต่บังคับบัญชา ไม่ได้ ไม่ใช่ตัวตนอะไรของใคร ต้องใคร่ครวญให้เห็นจริงตามทุกสิ่งที่วาง อยู่ตรงหน้า ต้องจดจำกฎของอนัตตาธรรมให้ได้ทั้ง ๔ ข้อและบันทึกไว้ใน ใจเสมอ นี่คือพระธรรมตัวจริงแม้พระพุทธเจ้ายังเคารพ

๓. อสุภสัญญา มีส่วนไหนของร่างกายของเราที่ไม่น่ารังเกียจบ้าง อาหารทำอย่างดี แคล่ใส่ปากของเรา แล้วคายออก ก็ไม่มีใครอยากได้ ลองคิดคำนึงว่าเสื้อผ้า ข้าวของ ที่มาแตะต้องร่างกายเราล้วนแต่เกิดมลทิน ทั้งสิ้น ขนาดเจ้าของร่างกายเองไม่อาบน้ำแค่สองสามวัน ยังทนกลิ่นกาย ของตนเองไม่ได้เลย

๔. อาทีนวสัญญา ร่างกายของเราล้วนเป็นรังโรค บำรุงรักษาไว้ยาก ประคบประหงมแค่ไหนก็หยุดความแก่ ความตายไว้ไม่ได้

๕. ปหานสัญญา คำพูดอะไรที่ก่อความวิตกกังวลหรือทำให้รักมาก หลงมากก็พยายามเห็นว่าทั้งหลายทั้งปวงเป็นมายา ลองคิดดูว่า “แค่นี้ ผู้ชายบอกรักเราแล้วเราต้องอุปัฏฐากเขาตลอดชีวิต” นี่มันเหลือเชื่อเกินไปใช่ไหม

๖. วิราคะสัญญา ทุกสิ่งที่เรารัก เราเกลียด ไม่มีอารมณ์ใดคงอยู่ได้ ทุกอย่างย่อมจางคลายไปทั้งหมด

๗. นิโรธสัญญา แค่นี้เราเห็นว่าอำนาจของการดับตัวมันเองของ สังขารเป็นเรื่องเด็ดขาด สังขารธรรมและนามธรรมย่อมดับตัวของมันเอง ถ้ามองให้เห็นจริงพลังความสุขไร้ทุกข์จะผุดขึ้นทันที

๘. สัพพโลเกอนภิตตสัญญา ถ้ามีความคิดแยกกายสักนิตจะเห็นว่า

ภาพทุกภาพ เรื่องทุกเรื่องในสื่อทีวีหรือสื่อออนไลน์เป็นเรื่องของการตัดต่อ การจัดฉาก แสง สี เสียงและใส่ตัวแปรต่างๆ มากมาย ทำให้เราจะต้องทำตนเป็นดั่งทหารกน้อยให้ “มายา” เหล่านี้หยุดเราไว้ได้ ทั้งๆ ที่เรารู้แล้วว่าไม่มีอะไรจริงเลย

๙. สัพพสังขารสุ อนิฏฐสัญญา ไม่ว่าจะพระเอก นางเอก นักร้อง นักเต้น นักกีฬา หรือไม่ว่านิทรศการ งานแสดงสินค้า งานมหกรรมทั้งหลาย มันก็ซ้ำซากอย่างเดิม ไม่เคยมีอะไรใหม่ที่นำใส่ใจ ยกเว้นเราขาดความคิด แยกกาย ทำตนคล้ายหุ่นไล่กาเท่านั้น

๑๐. อานาปานสติ เห็นคุณค่าของลมหายใจของตนเอง トラบใดที่ยังมีลมหายใจโอกาสที่จะค้นพบความจริงแท้เพื่อที่จะได้รู้เห็นตามพระพุทธรองค์ยังคงอยู่ ถ้าขาดลมหายใจเมื่อไรทุกอย่างก็ปิดตัวอย่างน่าเสียใจที่เราจะต้องกลับไปตั้งต้นภาพใหม่ แถมไม่แน่ใจด้วยว่าจะได้พบคำสอนที่เป็นทางสายกลางอีกหรือไม่ ดูแต่มนุษยสมัยนี้แทบจะทั้งโลกยังเป็นทาสของ frontier development

ถามว่า : อยากให้ช่วยสรุปว่าจะได้ปัญญาเหนือโลกได้อย่างไร

ตอบว่า : ๑. ต้องเชื่อว่าปัญญาจากไตรสิกขาเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าไม่ทำก็ไม่มีโอกาสได้ปัญญาเหนือโลก แม้สิ่งนี้จะอยู่ตรงหน้าเรากก็ตาม

๒. ถ้ามีเนกขัมมสัมมาทิฏฐิและสัมมาสังกัปปะไม่ว่าพูด คิด ทำอะไร จะมีโอกาสเข้าถึงโลกุตระกุศลหรือปัญญาเหนือโลกได้ตลอดเวลา

๓. สัญญาสิบนัยที่กล่าวมาไม่ว่าสัญญาชนิดใด จะช่วยให้ใช้โลกุตระกุศลได้ง่ายขึ้น

๔. ต้องเชื่อในความประเสริฐของการเกิดเป็นมนุษย์และได้เรียนรู้การดับทุกข์ด้วยจิตของตนเอง หมั่นขอบคุณ หมั่นแผ่เมตตาให้กับตัวเอง

ให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง สามารถข้ามอุปสรรคที่ฝังอยู่ในจิตได้

แค่ ๔ ข้อที่สรุปมานี้ ท่านจะสามารถใช้ศักยภาพการเกิดเป็นมนุษย์
ของท่านอย่างแน่นอน เพราะสมรรถนะของการใช้ปัญญาเหนือโลกไม่ต้อง
ไขว่คว้าอะไรใหม่ เพียงแต่ระวังอย่าให้อกุศลกรรมในจิตหรือความเห็นแก่
ตัวบังญาณปัญญาของตัวเอง

ปาฏิหาริย์แห่งโลกุตระกุศล

คือสภาวะรู้ที่ผุดขึ้น การผุดรู้ที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลา (ตามสมมติ)นั้น
หายใจเข้า หายใจออกด้วยโลกุตระกุศล ก็จะทำให้เกิดปัญญาญาณปัญญา
ญาณคือ ปัญญาที่พ้นจากวิวาทะ ตรรก ทั้งปวงในโลก ปัญญาญาณ
คือ ปัญญาเอนกประสงค์ ตัวผู้ใดใช้โลกุตระกุศลเป็นระบบดำเนินชีวิต จะ
สามารถแก้ปัญหาชีวิตและพัฒนาได้ทุกอย่างเพราะปัญญาที่แข็งแกร่ง
แม่นยำตลอด

ถ้าผู้ใดมีโลกุตระกุศลจะไม่หนีทา วิชา ไม่บ่น ไม่ตำหนิเพราะมีญาณ
เป็นตัวกำหนด (เปิด application ที่เป็นสัมมาทิฏฐิ) สิ่งที่ได้คือสติ ปัญญา
พร้อมที่จะเดินเรื่องตามโลกสมมติ

โลกุตระกุศลจะทำให้รูปนาม (กายใจ) กลมกลืนกับธรรมชาติ เกิด
สุนทรีภาพแห่งอมตธรรมที่เป็นหนึ่ง

ว่าอนุดตริยธรรมกำลังบริบูรณ์แล้ว

ความสุขเหนือความสงบของโลกุตระธรรมไม่มี

ภาวะเช่นนี้ จิตอยู่ในโลกสมมติด้วยปัจจเวกขณะญาณโดยอัตโนมัติ

สิริวรุณ

ภาคผนวกที่

๑

ต้นทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

การพัฒนาที่ผ่านมาเกิดจากปรัชญา frontier mentality คือ

๑. มองว่าทรัพยากรในโลกมีมากล้นเหลือไม่ต้องกลัวหมด

๒. ถือว่ามนุษย์เป็นต่างหากจากธรรมชาติ

๓. มุ่งหมายว่ามนุษย์สามารถครอบครองธรรมชาติได้ตามปรารถนา

ต่อมานักคิดชาวอเมริกันได้สำนึกผิดที่คิดว่า วัฒนธรรมอเมริกันยิ่งใหญ่โดยเฉพาะเศรษฐกิจตลาดการค้าเสรี “เราสอนเด็กว่า ชีวิตคือกฎป่า กฎป่าคือให้เลือดแดงฉานทั้งฟันและเล็บ” และเราได้บิดเบือนความเชื่อนี้ให้เป็นคุณธรรม เป็นบุคลิกก้าวร้าวและได้รับความยกย่องนับถือสูง ความเห็นแก่ตัวตามธรรมชาติได้กลายเป็นความถูกต้องโดยเอาวิทยาศาสตร์มาเป็นเครื่องยืนยัน เราเรียกความคิดแบ่งซอยแยกส่วนลงเรื่อยๆ ว่า ความก้าวหน้าและเป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหมายว่าเป็นอนาคตและต้องพุ่งมากับความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นวิธีคิดจะหาวิธีเข้าข้างตนเองและยังคงมุ่งมั่นจะเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ฝันของอเมริกันคือ จะให้วัฒนธรรมอเมริกันครอบครองโลก บัดนี้เรากำลัง

เควังคว่างว่า เราคือหม้อหลอม (melting pot) หรือ หม้อต้ม (boiling pot) “การพัฒนาเศรษฐกิจโดยมุ่งการบันเทิงนั้นคือ การส่งสิ่งหยาบทราม เป็นสินค้าออก เป็นยี่ห้อแห่งความยิ่งใหญ่ของเรา” ลักษณะความเจริญของตะวันตกใช้วิถีของปุถุชนผู้ดำเนินชีวิตด้วยแรงจูงใจของกิเลสคือ เมื่อถูกบีบคั้น มีภัยคุกคามก็จะลุกขึ้นมาสู้ ถ้าอยู่สุขสบายก็เสวยสุข เฉื่อยชาชีวิตแห่งการต่อสู้ชอบเอาชนะ ชอบการแข่งขัน ชีวิตจะเป็นแบบตัวใครตัวมัน โดยแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อตนเองสูงและจะต้องสร้างกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันให้ดี แต่พุทธยังเห็นว่าเป็นอุดมคติแห่งความปรมาทและสภาพจิตที่มุ่งพิชิต เอาชนะและครอบครองนั้น ไม่ว่าจะมุ่งจะเอาชนะธรรมชาติโดยตรงหรือมุ่งเอาชนะคน ผลสุดท้ายก็คือการทำลายธรรมชาติเท่ากันนั่นเอง เช่น พิชิตธรรมชาติ ต้องรักษาพลังอำนาจทางเศรษฐกิจเอาประเทศอ่อนกว่าเป็นที่ป้อนทรัพยากร เป็นที่ตั้งอุตสาหกรรมเป็นตลาดระบายสินค้า สนับสนุนการผลิตทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และเท่ากับบังคับคนแพ้ให้บุกป่าหาปัจจัยสี่เพิ่มขึ้น

ถ้าจะพัฒนาให้ยั่งยืนต้องสร้างฐานแนวคิดขึ้นใหม่

- ๑.) พุทธมองว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นธรรมชาติที่มีอยู่ เป็นไปตามธรรมดาในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยโดยมนุษย์แค่เป็นส่วนหนึ่ง
- ๒.) ชีวิตและการกระทำของมนุษย์ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยนั้น
- ๓.) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึกหรือพัฒนาได้ ดังนั้นจริยธรรมจึงหมายถึงการศึกษาาระบบที่มีความประสานกลมกลืนทำให้เกิดความสุข
- ๔.) การพัฒนาคือการมองให้เห็นความแตกต่างเพื่อประสานกลมกลืนซึ่งกันและกัน ทำให้สมบูรณ์และดุลยภาพ ไม่ใช่ความต่าง

เพื่อให้เกิดความขัดแย้ง

การที่คิดจะพัฒนามนุษย์เพื่อให้ไปจัดการกับธรรมชาติเรียกว่า การมองออก พุทธเห็นว่าเราต้องพัฒนาเพื่ออยู่กับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

การที่คิดว่าอิสรภาพของมนุษย์คือการจัดการกับธรรมชาติได้นั้น ตรงกันข้ามกับพุทธ เพราะถ้ามนุษย์พัฒนาแล้วกลับจะต้องการธรรมชาติ น้อยลง เพราะเมื่อพัฒนายิ่งใหญ่ก็จะพึ่งตนเองมาก มีความสุขมากด้วยตนเอง

ในแง่ของความสุข ตะวันตกคิดจะแสวงหาธรรมชาติมาบำเรอความสุข (ท่องเที่ยว บันทึกลง เสพทุกเรื่อง) พุทธเรียกว่า สามิสสุข เป็นความสุขระดับต่ำ ถ้ามีศีลมากขึ้นความสุขกลับเพิ่มขึ้นโดยพึ่งวัตถุน้อยลง เรียกว่า นีรามิสสุข ตะวันตกมองภาวะของมนุษย์เป็นแบบเดียวกันหมด ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ตะวันตกให้ความสำคัญเป็นแค่ส่วนปลีกย่อย เป็นความแตกต่างแฉวนอน ไม่สนใจความแตกต่างแฉวนตั้งที่จะบอกว่า มนุษย์มีความสามารถที่จะสร้างสุขได้ด้วยตนเอง

ตะวันตกสร้างปรัชญาให้มนุษย์ครอบงำธรรมชาติ ครอบครอง พิชิต จัดสรรและจัดการตามวัตถุประสงค์ แต่พุทธถือว่าเราใช้ธรรมชาติเพื่อให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม คือคิดให้สัมพันธ์กับธรรมชาติทั้งหมดโดยใช้ระบบปฏิบัติการแห่งทางสายกลาง ชีวิตที่พอดีต้องมาจากแนวการปฏิบัติที่พอดี มนุษย์ควรพัฒนาเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ดีค้นหาเป็นฐาน เปลี่ยนเป็นใช้ปัญญาเป็นฐาน เรียกใหม่ว่า ฉันทะ ให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาของมนุษย์ ถ้ามนุษย์มีฉันทะแล้วก็จะกลับเป็นส่วนประกอบหนึ่งของธรรมชาติในการพัฒนานั้นเราต้องอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพัฒนามนุษย์คือการภาวนา คือเอาปัญญากับศีลมาประสานกันโดยมีจิตใจเป็นตัวเชื่อม

อย่างนี้จึงเรียกว่า จริยธรรม โดยเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์แบบทำลาย
 ขัดแย้งและครอบครองมาเป็นความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
 มีความสามารถจะช่วยเหลือตนเองได้เพิ่มขึ้น เบียดเบียนสัตว์และผู้อื่น
 น้อยลง การจะสร้างความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลจะต้องปรับวิถีชีวิตใหม่
 ให้เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน คือไม่ตามกระแสพัฒนาแบบตะวันตก
 ต้องวิเคราะห์จุดผิดพลาดของการพัฒนาที่เลียนแบบจากตะวันตก เพื่อให้
 เกิดการพัฒนาแนวใหม่กล่าวคือ ไม่ใช่ปรัชญามอมเมาตนเองและบังคับ
 คนให้เป็นคนเดียวกันและกำหนดวิถีชีวิตของคนเป็นแบบเดียวกันหมด
 พุทธสอนให้มองธรรมชาติแบบริ้นรมย์ ชื่นชมในความงามของธรรมชาติ
 คุยกับธรรมชาติได้และอยู่เป็นสุขกับธรรมชาติได้ เห็นพืชพันธุ์ทั้งหลาย
 เป็นเพื่อนร่วมภพธรรมชาติเดียวกัน จะต้องมีเมตตาต่อกัน เห็นสภาพ
 แวดล้อมมีคุณค่าเกื้อกูลต่อการพัฒนาตนให้สูงขึ้น การบริโภคอาหารต้อง
 โภชนาสมดุลคุณค่าและปฏิเสธยาโยนิโส กินอาหารให้เป็นคุณค่าแท้เพื่อ
 หล่อเลี้ยงชีวิต เพื่อสุขภาพที่ดี ความเคยชินก็เป็นสิ่งที่ต้องตระหนัก ต้อง
 รู้จักความยึดติดความโน้มเอียงเข้าข้างพฤติกรรมนั้นๆ วิถีชีวิตของคน
 (life style) ก็เป็นความเคยชินอย่างหนึ่ง ต้องจัดให้มีระเบียบวินัย
 จากนั้นยังต้องแก้ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ (เห็นแก่ตัวเอง เห็นแก่ชีวิต
 ตนเอง) จัดการกับความเห็นแก่ตัวได้ ชีวิตจะพัฒนาไปได้เอง

ภาคผนวกที่

๒

พลังปัญญาของความเป็นหญิงและ

ความเป็นชาย (หยินและหยาง)

แม่ชี ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์

ความเชื่อสากลคือการเปลี่ยนแปลงของอารยธรรมทุกชนิดเกิดจากพลังปัญญาและความสมดุลของการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดความสุขปรัชญาจีนเชื่อว่าทุกชีวิตมีสมดุลของพลังหยิน-หยางหรือคือพลังของความเป็นหญิง ความเป็นชาย

จากวิวัฒนาการพลังหยินจะอยู่ในสมองซีกขวา พลังหยางจะอยู่ในส่วนสมองซีกซ้าย เป็นลักษณะความเชื่อของคนโบราณที่มีหลักฐานของจิตวิทยาสนับสนุน

ชุมชนลุ่มน้ำ ผู้ตั้งบ้านเรือนแถบอากาศอบอุ่น มีอาหารอุดมสมบูรณ์พลังหยินจะถูกนำมาใช้ในปกติชีวิตในรูปของขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และทำที่ต่าง ๆ ซึ่งมักแสดงออกในรูปของความสันโดษ เคารพธรรมชาติ เรียกทุกสรรพธรรมว่า “แม่” หมายถึง ผู้ให้ ผู้บังเกิด ผู้อุปถัมภ์ชีวิต ชุมชนลุ่มน้ำเป็นชุมชนที่ใช้สามัคคีธรรม

ชุมชนเมืองกำเนิดจากชนเผ่าเร่ร่อน เป็นผู้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในถิ่น
กันดารและอากาศแปรปรวนสูง พลังหยางถูกนำมาใช้เพื่อการล่าหาอาหาร
และหาแหล่งทำกินใหม่ๆ รูปแบบที่ชอบคือการแข่งขัน อำนาจ ความครอบ
ครอง การแย่งชิง การสงครามรูปแบบต่างๆ

ประเทศไทยหลังรัชสมัยที่ ๕ ต้องปรับตัวทันสมัย สร้างการศึกษา
ในระบบตามแบบตะวันตก แยกการศึกษาระบบไตรสิกขาที่เคยอยู่กับคณะ
สงฆ์ออก หลังมีการปฏิวัติโดย คณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก
สมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยเป็นช่วงที่สังคมไทยถ้าย้อน
ความเชื่อเกี่ยวกับจริยธรรมลุ่มน้ำมาเป็นจริยธรรมเมือง หลังการปฏิรูป
ประเทศด้วยการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑
(พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) ไทยเริ่มอบรมเยาวชนให้ใช้ความเชื่อของตะวันตก
ยกย่องวัฒนธรรมตะวันตกเป็นใหญ่ โดยใช้ระบบการศึกษาภาคบังคับเป็น
เครื่องมือ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของ ไทยจะมีการปฏิวัติระบบ
อุตสาหกรรมทำให้ต้องปฏิวัติระบบสังคมดั้งเดิมทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็น
การศึกษา การบริหาร การจัดการ การปกครอง การอุตสาหกรรม
การเกษตรกรรม การแพทย์ การสาธารณสุข การคมนาคม การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นเหตุแห่งการถอนรากถอนโคนทางวัฒนธรรม
ในช่วงการพัฒนาประเทศช่วงแรกๆ เยาวชนไทยในคราบของบัณฑิตใหม่
อยู่ในประเทศไทยไม่ได้ เพราะเห็นดีเห็นงามกับความคิดแบบตะวันตก
เกิดสภาวะสมองไหลไปอยู่เมืองนอกในคราบของแพทย์ พยาบาล
และวิศวกรกรม การวิ่งตามระบบตะวันตกจึงเป็นกลยุทธ์ชอบธรรม
ของคนไทยโลกาภิวัตน์จึงเป็นสัญลักษณ์ที่ชอบธรรมของบัณฑิตไทย
ทุกสาขา เห็นได้ชัดว่าสังคมไทยเชื่อในจริยธรรมตะวันตกกว่าเป็นสิ่งดีงาม
ดังต่อไปนี้

๑) ทำงานวันละ ๘ ชั่วโมง ต้องตรงเวลา มีวันหยุดสุดสัปดาห์ มีห้องเที่ยว การพักผ่อน บันเทิง กีฬา การพนัน การชังโชค การมีโบนัส ลด แลก แจก ถ้าม

๒) มีความเป็นส่วนตัว ของใช้ส่วนตัว ห้องส่วนตัว เวลาส่วนตัว ความเชื่อส่วนตัว พฤติกรรมส่วนตัว งานอดิเรก ความชอบ ส่วนตัวๆ

๓) มีความรู้สึกว่าการบริโภคนิยมเป็นความถูกต้องได้แก่ บริโภค บัจจัยสี่ บัจจัยห้าที่เป็นวัตถุที่ผู้อื่นผลิตมาโดยไม่รู้ที่ไปที่มา ต่อมาเริ่ม บริโภคบันเทิง กีฬา สารคดี ข่าว ฯลฯ เกิดแพ้กันตามกัน เกิดเห็นว่าการทำตามกระแสความทันสมัยไม่ใช่สิ่งเลวร้ายแต่กลายเป็นความดีงามของชีวิต

๔) มีความเชื่อว่าเงินตรามีอำนาจจริง ต้องการสะสมเงินตรา บัตรเครดิต หรืออะไรที่เป็นอำนาจของการแลกเปลี่ยนเช่น ความสวย เซ็กซี่ ความดัง ความเด่นพิสดาร ความวิถถาร ความมั่นใจในการ เบียดเบียนผู้อื่น เบียดเบียนตนเอง

๕) เกิดแรงอึดตาดำกระตุ้นมานะ ทิฏฐิ รู้สึกว่าตนมีอยู่ เป้าหมายตั้งไว้มีอยู่ ต้องพุ่งชนจะเสียหายเท่าไรไม่ว่า ระเบิดทำลายทุกสิ่งที่ยาวหน้า ดังนั้นจึงเกิดกลยุทธ์กระตุ้นพลังอึดตาดำทุกรูปแบบ พุทธกล่าวว่ามีความเห็นผิด (มิจฉาทิฏฐิ) เต็มรูปแบบ

๖) เป็นแพะรับบาปของผู้วางกลยุทธ์ทางการค้าระดับโลก แพะรับบาปของระบบเหตุผลทางวิทยาศาสตร์แพะรับบาปของทฤษฎีชาลส์ ดาวินส์ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เกิดการดูหมิ่นตนเองอย่างถึงที่สุดโดยการ คิดใช้เครื่องมือ เครื่องช่วยแก้ปัญหา ทอดทิ้งรูปนาม แก่นธรรมของพุทธ ทอดทิ้งพลังหยิน/พลังหยาง เข้าสู่อุปาทานแห่งโลกาภิวัตน์

พุทธถือว่าวิกฤติคือโอกาส แต่ต้องเป็นโอกาสที่มีสัมมาทิฐิเป็นตัวนำ ต้องมีความคิดแยกคายและใช้แผนที่พุทธธรรมเป็นกัลยาณมิตร โอกาสที่จะเปลี่ยนความทุกข์เป็นความดี รู้ เบิกบาน จิ่งขึ้นกับการหันมาใช้พลังหยินเพิ่มขึ้นเพื่อปรับดุลยภาพของโลกาภิวัตน์ที่สูดโต่งด้วยพลังหยาง โดยเอื้ออาหารกันมากขึ้น เคารพธรรมชาติมากขึ้น เคารพตนเองมากขึ้น เคารพความจริงแท้มากขึ้น ช่วยตนเองด้วยมือเท้ามากขึ้น

ภาคผนวกที่

๓

เพชรในหิน

พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นวิจิตรวราณปรีชาเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือ “แก่นไตรภพ” ที่ท่านได้นิพนธ์ไว้และพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ ณ วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านพุทธทาสภิกขุนำมาพิมพ์ซ้ำ “พุทธศาสนา” ปีที่ ๔ เล่มที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๗๙ และธรรมทานมูลนิธิมาพิมพ์ซ้ำ พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้าพเจ้าได้ย่นความลงมาโดยคัดความที่ถูกนิพนธ์เป็นข้อๆ ลดลงมาเหลือ ๔๒ ข้อ พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นวิจิตรวราณปรีชามีคุณค่ามหาศาล พระนิพนธ์ส่วนมากคือการแสดงออกเกี่ยวกับการตรัสรู้นิพพานทั้งสิ้น แค่อ่าน “บทคัดย่อ” ที่ข้าพเจ้าย่อมาก็เป็นอนุตตรियธรรมอันไม่มีสิ่งใดอาจเปรียบเทียบได้

ขอพุทธบริษัทไทยที่สามารถเปลี่ยน “ภาษาไทย” เป็น “ภาษาธรรม” จงระลึกและแสดงกตเวทิตาธรรมแด่องค์พระบูรพมหากษัตริย์ของไทยโดยเฉพาะพ่อขุนรามคำแหงมหาราชผู้เป็นปฐมกษัตริย์ผู้ให้กำเนิดภาษาไทย

องค์ผู้นิพนธ์ “เพชรในหิน” ได้เขียนปิดท้ายบทความอันข้าพเจ้าขอลอกมาทั้งดุ้น ด้วยความสำนึกในอนุตตรियจิตของท่านซึ่งเปรียบประดุจดัง “สังฆพิสุทธ์” ที่มอบไว้ให้กับสังคมไทย

เดชะสัจจวาที่อันข้าพเจ้ากล่าวบัดนี้ว่า “พระรัตนตยาทิคุณเจ้า ย่อมมีพระคุณแก่สรรพสัตว์ทั่วไปในสกลโลกธาตุ, อมรทิพย์ เทวาธิราชในสุราลัยเทวโลก ย่อมมีคุณแก่กันโดยลำดับชั้นลงมา จนถึงมนุษย์โลกนี้, สมมติเทพยเรนทรราชิบดีบรมขัตติยาธิราชเจ้า ผู้ทรงทศพิชราชธรรม ย่อมมีพระคุณแก่ประชาชนทั้งหลาย ในพื้นปรีดยพิดลภูมิประเทศ, ครูอุปัทยาจารย์ย่อมมีพระคุณพิเศษแก่หมู่ศิษย์ที่รับคำสั่งสอน, บิดา และมารดรผู้เป็นบุพการีย่อมมีพระคุณแก่บุตรและธิดาของตน” ดังนี้, ขอสรรพศิริสวัสดิ์อติถวิบูลยผล จงบันดาลบังเกิดมีแก่สาธุชนสัทธรรมจารี ผู้อ่านหนังสือนี้จงทุกคน เทอญ.

๑. พระพุทธรูปเจ้านั้นจิตเป็นพระธรรม (วิมุตินิพพาน) พระธรรม (อมตธรรมที่ปราศจากกิเลสทั้งปวง) ก็เป็นจิตพระพุทธรูปเจ้า พระสงฆ์ที่เป็นพระอริยสงฆ์ จิตก็เป็นพระธรรมตามอย่างพระพุทธรูปเจ้า รัตนทั้งสามอย่างนี้ต่างกันโดยวัตถุ แต่เนื่องกันเป็นสิ่งเดียวกันโดยปรมอรรถ

๒. โลกที่เห็นด้วยตา เรียกว่า กามโลก (ทำให้เพลินสิ่งภายนอก) โลกที่เห็นด้วยใจ เรียกว่า รูปโลก (ทำให้เพลินกับรูปภายใน) โลกที่เห็นเป็นความว่างเปล่า เรียกว่า อรูปโลก (เพลินอยู่แต่ภายใน)

๓. ธรรมกับโลก สองอย่างนี้คู่กันและอาศัยกัน เหมือนน้ำกับคลื่น ในมหาสมุทร

๔. สัตว์ต้องมีกายหรืออารมณ์ติดกับจิตจึงจะรู้สึกเป็นสัตว์ได้ จะเป็นพระอรหันต์ต้องเป็นขณะที่กายกับจิตทำหน้าที่ร่วมกัน

๕. กายกับจิตผสมกันเป็น ๒ ชั้น ชั้นนอกเกิดจากอตุณิยามและพีชนิยาม ชั้นในเป็นจิตเกิดจากกรรมนิยาม เมื่อใช้อตุณิยามและพีชนิยามไม่ได้ชั้นนอกก็ต้องสลายไป ส่วนชั้นในยังอยู่เป็นกรรมนิยามเป็นปสาทรูปที่ซึมซับอยู่ใน

กายสัตว์สำหรับเกิดเป็นเวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณในทวารทั้งหก

๖. โลกทิพย์เป็นเหตุ โลกมนุษย์เป็นผล สำหรับความเป็นอยู่ของมนุษย์ โลกมนุษย์เป็นเหตุ โลกทิพย์เป็นผล สำหรับความเป็นอยู่ของโลกทิพย์ โลกทั้งสองรูปแบบจึงอาศัยซึ่งกันและกัน

๗. มนุษย์ถ้าตายแล้วเกิดในโลกทิพย์จะระลึกชาติได้เองเพราะเป็นกรรมนิยามและไม่มีอุตุและพีชมาขวางไว้ มนุษย์ทุกคนมีกาย ๓ ชั้น คือ กายมนุษย์ กายทิพย์ และกายธรรม

๘. กิเลสเกิดขึ้นเพราะอารมณ์ปรุงแต่งจิต กรรมเกิดขึ้นเพราะมีเจตนาประกอบด้วยกิเลส วิบาก ผลเกิดขึ้นแต่กรรมและกิเลส ถ้าจิตไม่มีกิเลส กรรมที่เกิดจะเป็นกิริยา เนื่องจากจิตเป็นวิมุติจิต

๙. อารมณ์ประสมกับจิตยินดีและยินร้าย จัดเป็นกิเลสวิภวัญญู จิตที่ประสมอารมณ์อ่อนไปด้วยเจตนา จัดเป็นกรรมวิภวัญญู วิปากวิภวัญญูเกิดประสมกับจิตเกิดยินดียินร้าย จัดเป็นสังสารวิภวัญญู (หมุ่นด้วยสามวิภวัญญู)

๑๐. อารมณ์ทั้งปวงที่ประกอบจิตให้ทุกข์เดือดร้อน เป็นผลวิปากของอกุศล อารมณ์ทั้งปวงที่ประกอบจิตให้สุขสำราญ เป็นผลวิปากของกุศล รูปนิมิตที่ประกอบจิตให้เป็นสุข เป็นผลวิปากของรูปจรกุศล อรูปนิมิตที่ประกอบจิตให้เป็นสุข เป็นผลวิปากของอรูปจรกุศล ธรรมชาติที่ไม่รู้จักตายให้เป็นสุขสูงสุด เป็นผลวิปากของโลกุตรกุศล

๑๑. พระไตรลักษณ์ญาณจะปรากฏแก่กัลยาณชนแต่สองประการคือ “สัพเพ สังขารา อนิจจา” และ “สัพเพ สังขารา ทุกขา” เฉพาะพระอริยเจ้าเท่านั้นที่จะเห็น สังขารและวิสังขาร ไม่ใช่ตัวตน จึงจะเข้าถึง “สัพเพ ธัมมา อนัตตา” ได้

๑๒. ผู้ปฏิบัติควรถือศรัทธาเป็นหนทางเดินไป สติเป็นเพื่อนเดินทาง

วิริยะเป็นกำลังกาย ขันติเป็นอาวุธป้องกันตัว ปัญญาเป็นประทีป เร่งรีบดำเนิน อย่าแวะเวียน ณ ที่ใด ๆ ดังนั้น ต้องละอาลัยทุกอย่างในโลก

๑๓. การบริจาคทาน ก็เพื่อไม่หลงเพลิดเพลินในทรัพย์สมบัติ การรักษาศีลก็เพื่อไม่หลงเพลิดเพลินก่อนทุกขีให้ผู้อื่น การเจริญสมาธิภาวนาก็เพื่อไม่หลงเพลิดเพลินในกามารมณ์ทั้งหลาย การเจริญปัญญาภาวนาก็เพื่อไม่หลงเพลิดเพลินในสังขารธรรมทั้งหลาย

๑๔. จิตของผู้วิมุตติแล้วย่อมไม่หวั่นไหวในอารมณ์ทั้งปวงเหมือนหยาดน้ำค้างที่ตกลงในใบบัวย่อมไม่ซึมซาบไปในใบบัวฉันใด อริยเจ้าผู้ประกอบด้วยวิมุตติจิต เมื่อประสบโลกธรรมแปดก็ไม่ซึมซาบเข้าไปในโลกธรรมนั้น ๆ จิตของท่านไม่มีโสก ไม่มีชู้ส มีแต่ความเกษมทุกทิวาราตรีกาล

๑๕. อวิชชาทำให้หวั่นไหวไปตามสังขาร วิชชาไม่ทำให้หวั่นไหวไปตามสังขาร สังขารวิชชามากเข้า อวิชชาก็ลดน้อยลงเองเหลือแต่วิชชาวิมุตติ จิตที่มีธรรมพันโลกแล้ว ย่อมรู้จริงเสมอ แม้อารมณ์ที่รู้เห็นเกิดเฉพาะหน้าหรือดับไปแล้วก็ย่อมรู้เท่าทัน

๑๖. ธรรมชาติที่ไม่ตาย (สัพพัญญูธาตุ) ไม่รู้เกิดดับในตนเองเป็นที่อาศัยแก่ขันธ ทำให้เกิดดับอยู่เสมอเหมือนดั่งน้ำที่อาศัยคลื่นและฟองให้เกิดดับเสมอ

๑๗. ทำจิตให้รู้เท่าทันสังขารเสมอ ไม่ปรุงแต่งจิตได้ในขณะใดขณะหนึ่งก็จะเหลือแต่ปรมาตถธรรมอย่างเดียวเป็นจิตในขณะนั้น ปรมาตถธรรมย่อมไม่รู้จักตาย จิตก็ไม่รู้จักตายอยู่เอง

๑๘. นิพพานเป็นธรรมชาติสูงสุดพ้นจากสากลโลก ไม่มีความเกิด ไม่มีความแก่ ไม่มีความไข้ ไม่มีความตายเป็นสภาพที่อยู่แห่งพระอริยเจ้าทั้งหลาย

๑๙. วิมุตตจิตนี้แหละคือ สอุปาทิเสสนิพพานอันพระอริยเจ้าทั้งหลาย
กระทำให้แจ้งแล้ว แลอยู่

๒๐. ถ้าอารมณ์ภายนอก (รูป เสียง รส กลิ่น สัมผัส) ไม่อาจเข้า
ผสมกับจิตได้แล้ว นีวรณธรรมทั้ง ๕ ก็ไม่อาจเกิด จิตก็ตั้งมั่นอยู่ใน
ธรรมารมณ์อันเป็นกุศลอย่างเดียวไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ภายนอก

๒๑. ผู้ได้สมาธิแล้วยังไม่อาจรู้เห็นนิพพานได้ เพราะสมาธิยังมี
อารมณ์ปรุงแต่งจิตอยู่

๒๒. สามัญสัตว์ได้รู้เห็นจิตที่เป็นกามอย่างเดียว พิจารณาเท่าใดก็
เห็นแต่กามเท่านั้นพระอริยเจ้าทั้งหลายเป็นพวกที่เห็นสังขารและวิสังขาร
เป็นอนัตตา

๒๓. ความไม่ประมาท มัวเมา เพลิดเพลินอยู่ในอารมณ์ทั้งปวงเป็น
ปฏิบัติสังขารธรรมที่ควรทำให้เกิดในชั้นธัมมทาน ความไม่ประมาท มัวเมา
เพลิดเพลินอยู่ในอารมณ์ทั้งปวงเป็นปฏิเวธสังขารธรรม

๒๔. พระชินาสพอรหันต์ทั้งหลายเป็นผู้พ้นแล้วจากบุญหรือบาป
ถึงจะทำกรรมอันใดก็เท่ากับมิได้ทำ บุญกุศลเป็นเครื่องกำจัดบาป ถ้าบาป
อกุศลสิ้นแล้ว บุญกุศลก็หมดหน้าที่ ถึงมีอยู่ก็ไม่เรียกว่าบุญกุศลจึงเรียก
กิริยาจิต วิชชาคือความรู้เท่าทันสังขาร เมื่อกำจัดอวิชชา ความไม่รู้เท่า
ทันสังขาร* อวิชชาดับแล้ว วิชชาก็หมดหน้าที่เหลือแต่วิมุตติอย่างเดียว*

๒๕. นิพพานนั้นไม่ใช่ธรรมชาติที่ใครๆ ฟังเห็นได้ แต่ก็ไม่ใช่
ธรรมชาติที่จะเห็นไม่ได้ทีเดียว ถึงจะคิดค้นอย่างไรก็ไม่รู้ แต่จำเป็นต้อง
คิดจึงรู้

๒๖. ผู้มีปัญญาคนใดเห็นพระนิพพานแจ้งขึ้นที่จิตของตนว่าเป็น
ธรรมที่ไม่อาจแบ่งได้โดยกาล ปราศจากความนึกคิดทั้งปวง สงบเสียบ

เป็นธรรมชาติไม่ต้องอาศัยเหตุ ไม่มีที่เปรียบ ไม่มีเบื้องต้นแลที่สุด เหลือ
วิสัยที่จะคาดคะเนถูก ผู้นั้นเป็นอริยเจ้าเสียแล้ว

๒๗. ผู้มีปัญญาพึงเลี้ยงดูกายและใจให้อ้วนพี มีความเจริญทั้งสอง
ฝ่าย ผู้มีปัญญาจึงประสบสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า

๒๘. ผู้ได้รู้จักโลก ผู้นั้นก็เป็นแต่โลก ผู้ได้รู้จักกรรม ผู้นั้นก็เป็นกรรม
โลกเป็นของวิบัติเสมอ ผู้ใดอยู่ในโลกก็จะต้องวิบัติเสมอ ธรรมเป็นของ
ไม่วิบัติ ผู้ใดเป็นธรรม ผู้นั้นก็ไม่วิบัติ

๒๙. ความที่ได้ประสบสุขสมบัติในโลกนี้บ่อยๆ นี้แหละเป็นเหตุ
ชักนำไปสู่ทุกข์ ดังนั้น จงระวังให้ดีเมื่ออยู่ในโลก อย่าพลอยกลายเป็นโลก
เสียด้วย ถ้าทำได้ดังนี้ก็เป็นการอุบายอาจพ้นจากโลกได้

๓๐. บุคคลควรเจริญกุศลในเวลาที่มีอิริยาบถยังสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัย
เบียดเบียนร่างกาย ไม่ทันเวลาความตายมาถึง จึงจะเจริญกุศลเปรียบดัง
ขุดบ่อจะเอาน้ำเมื่อเรือที่กำลังไฟไหม้

๓๑. ความตายไล่ติดตามบุคคล เหมือนนยามเย็นไล่ตามเวลาเช้า
ผู้มีปัญญาไม่ควรประมาทอยู่ ควรเร่งรีบเจริญบุญกุศลเสียโดยด่วน
ผู้ประมาทเลินเล่อหาแต่ความสนุกสบายเพื่อตนเอง ไม่ได้ทำสิ่งดีอันใด
เพื่อมนุษย์ด้วยกัน ตัวของเขาเองก็จะเป็นศัตรูต่อตัวเอง

๓๒. จิตของสัตว์ที่ปราศจากที่พึ่ง ต้องพราวจากกายเหมือนดอกไม้
ต้องลมพายุพัด ละทิ้งทรัพย์สมบัติ ครอบครัวยศ ศักดิ์ อำนาจ ซึ่งช่วย
อะไรไม่ได้

๓๓. ศิล สมาธิ ปัญญาเหมือนเรือสำหรับพาบุคคลข้ามมหาสมุทร
คือโอฆะทั้ง ๔ ไปให้พ้นโลกถึงนิพพาน ผู้ใดพากเพียรพยายามอดุทธสำหรับ
ดำเนินไปในทางสัมมาปฏิบัติก็จงจะสำเร็จตามความปรารถนาอย่างไม่
ต้องสงสัย

๓๔. ความดีฝ่ายโลก คือ มนุษย์ทำเหมือนกับเกิดความสุขความ
เจริญแก่กันความดีฝ่ายธรรม คือ มนุษย์ทำแล้วจิตจะถึงวิมุติหลุดจาก
โลกได้

๓๕. จิตของสัตว์ที่ข่องในโลก ไม่บรรลุถึงความตรัสรู้ได้ก็เพราะ เห็น
ผิด ๑ เพลินในกาม ๑ เพลินในอกิสังขาร ๑ ไม่รู้แจ้งธรรมที่พ้นโลก ๑
ถ้าอัสวะเหล่านี้ยังมีในจิตตราบไต่ ความพัวพันพิเศษจากทุกขก็ไม่มี
ตราบนั้น

๓๖. กายกับจิตย่อมทำสงครามกันเสมอ โยธาหารของทั้งสองฝ่าย
ล้วนขำนิขานาญยุทธวิธีเป็นอันมาก สงครามนั้นถ้อยที่แลกเปลี่ยนกัน
แพ้และชนะ ถ้ากายชนะจิตเด็ดขาดได้จริง บุคคลนั้นจะถึงโลกันตนรก
ถ้าจิตชนะเหนือกายได้จริง บุคคลนั้นจะถึงนิพพาน

๓๗. ผู้ใดเชื่อมั่นว่า จิตเป็นธรรมชาติไม่รู้จักตาย ผู้นั้นมีกำลังเหนือ
ข้าศึกมาก ผู้ประจักษ์ว่า จิตเป็นธรรมชาติไม่ตายจริง ผู้นั้นชนะสงคราม
กึ่งหนึ่งแล้ว ถ้ากายและเจตสิกธรรมดับไม่อาจบังคับจิตได้ ผู้นั้น
ชนะสงครามแล้ว

๓๘. รักตัวและรักโลก ย่อมเป็นมูลของบาปกุศล เพราะไม่รู้จักตัว
และโลกรักหมู่สัตว์และรักธรรมย่อมเป็นมูลของบุญกุศลก็เพราะรู้จักตัว
และโลกแล้วว่าเป็นอะไรแน่

๓๙. พรหมวิหาร ๔ นี้ ผู้มีปัญญาควรอบรมบำเพ็ญให้มีในสันดาน
เพราะเป็นธรรมที่เกื้อกูลปฏิบัติเบื่องบนให้ถึงคุณพิเศษยิ่งขึ้น ผู้ใดเจริญ
จตุพรหมวิหารให้บังเกิดมั่นคงในสันดาน จิตจะบริสุทธิ์ผ่องใส

๔๐. ไม่หม่นหมองพัวพันด้วยครอบครัวและวัตถุสิ่งใดในโลก
เมื่อเวลามรณกาลมาถึงผู้นั้นใกล้พระนิพพาน

๔๑. พระเสขบุคคลทำสังโยชนให้สิ้นไปโดยเอกเทศ เป็นผู้พิเศษเหนือกว่าสามัญสัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้เที่ยงแท้ที่จะข้ามโอฆะอันตราย สังสารทุกข์ถึงฝั่งพระนิพพาน มีกมลสันดานบริสุทธิ์ รุ่งเรืองไพโรจน์ เสวยสุขปรีดาภิรมย์ เกษมสำราญ พันวิสัยปฤชนคาดคะเนได้

๔๒. พระอรหันตชีณาสพเจ้า วิสุทธิเทเวศร์ กมลสันดานบริสุทธิ์จากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง ชาติ ชรา มรณะ พยาธิ ไม่พันพัวจึงเสวยวิมุตติปราศจากโศก เกษมสำราญเป็นนิจ เป็นผู้ที่สัตว์ทั่วทิศทิศจะนอบน้อมนมัสการบูชาเพื่อเจริญอายุ วรรณะ สุข พละตามที่ตนต้องการ

ความเชื่อของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

๑. เมื่ออำนาจของเงินมาอยู่ที่เดียวกันจะทำให้ได้โอกาสทำโครงการใหญ่ๆ ได้
๒. เงินยิ่งใช้เร็วเท่าไร เศรษฐกิจยิ่งเจริญเร็วเท่านั้น
๓. ยิ่งฉลาดยิ่งบัญญัติอำนาจของการแลกเปลี่ยนได้หลากหลายขึ้น
๔. ระบบปลาใหญ่กินปลาเล็กมีผลทำให้สินค้ากระจายตัวมากขึ้น
๕. นิยามของสินค้าคือความเจริญของทุนนิยม (ดีความทุกอย่างเป็นสินค้า)
๖. ใช้ความโลภเป็นแรงกระตุ้นพลังความสำเร็จ
๗. ใช้ความต้องการทางวัตถุเป็นความหวังของชีวิต
๘. อุดมการณ์ของชีวิตคือการได้พิชิตความสำเร็จที่โลกไม่เคยมี (สุดโต่งทุกเรื่อง)
๙. ยิ่งเร็ว ยิ่งดี ยิ่งฉฉฉวย ยิ่งสร้างสรรค์ (การอบรมเยาวชนอยู่ในทำนองนี้)

ณ ปัจจุบัน โลกภิวัตน์ ในความเชื่อของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ภายใต้อิทธิพลของวิทยาศาสตร์นำผู้คนมาถึงตรงไหน

๑. สร้างมหาเศรษฐีที่ทำเงินโดยการฉฉฉวยโอกาสจากอำนาจกฎหมาย อำนาจพรรคการเมือง อำนาจพรรคพวก อำนาจบริหารจัดการ

กล่าวคือไม่ต้องทำงานใช้แรงก็รวยเป็นอภิมหาเศรษฐี ให้คนออกหาเงิน โดยให้เงินทำงานแทนมือในรูปของการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ส่วนเจ้าของเงินอาจเป็นเพลย์บอยเพลย์เกิร์ลเสพสุขจากกามวัตตอยู่ไปวันๆ

๒. สร้างบัณฑิตผู้ชอบทำงานเป็นเบี้ยล่างของนโยบายต่างชาติ ทำงานหนักเท่าไร แก้ปัญหาเท่าไรก็ไม่เคยชนะอุปสรรคที่เป็นกระแสของโลกาภิวัตน์ เพราะกติกาแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ต้องวิ่งไปข้างหน้า

๓. สร้างเยาวชนคนมีแรงใช้แรงเดินกิน รำกิน ใช้ก่อนผ่อนทีหลัง อยู่กินกันก่อนรักกันทีหลัง โทษคนอื่นก่อนช่วยตนเองทีหลัง บูชาดารา และคนที่ไม่รู้จักมากกว่าบูชาบุพการี มั่งง่าย ฟุ่มเฟือยทั้งอารมณ์ และความคิด เท้าไม่ยอมมแตะดิน ตาไม่สัมผัสธรรมชาติ จิตไม่สงบ ฟุ้งซ่าน ผันเห็จ ผูดเห็จ

๔. มองไม่เห็นคุณค่าของชีวิต ไม่เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ไม่เห็นคุณค่าของความรู้ ไม่เห็นคุณค่าของความเพียรการทำงานด้วยมือ ไม่เห็นคุณค่าของความสันโดษ การมีชีวิตอย่างพอเพียง การรู้จักสามัคคี เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

๕. ท้ายที่สุดคืออยู่อย่างเหงา เหวง เศร้า ซึม ขลาด หวาดด้วยการขาดความเชื่อมั่นในคุณงามความดีของจิตตนเอง

ความเชื่อของพุทธธรรมนิยม

๑. ทรัพย์ภายนอกมีมากเท่าไรต้องกองทิ้งไว้เป็นสมบัติของโลก อริยทรัพย์เท่านั้นจึงจะนำติดตัวไปได้แม้ในปรโลก
๒. ความไม่เป็นหนี้ เป็นโชคลาภอันประเสริฐ
๓. บัณฑิตคือผู้เห็นคุณค่าของธรรมชาติและมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง
๔. เศรษฐีตัวจริงคือผู้ทำงานมากเพื่อแบ่งปันส่วนเหลือให้ผู้อื่น
๕. การทำงานด้วยมือย่อมนำปัญญามาให้ ทุกชีวิตจึงบรรลุธรรมได้จากการใช้มือทำงาน การทำงานคือการปฏิบัติธรรม
๖. การพึ่งตัวเองได้ทุกเรื่องเป็นความไม่ประมาทของพุทธบริษัท
๗. สันติสุขของฆราวาสอยู่ที่การมีสัจจะกับตนเองและผู้อื่น ดังนั้นฆราวาสมีหน้าที่ข่มใจตนเองเพื่อสัจจะที่ตั้งไว้ อดทนทำงานให้บรรลุเป้าหมายและยกผลของงานให้กับพระธรรม (ไม่ต้องหวังผล)
๘. การถอยหลังเข้าคลองเป็นกลยุทธ์แห่งความไม่ประมาท
๙. เร็วแต่พอดี กินแต่พอดี ใช้แต่พอดี ทำให้พอดี เป็นศิลปะของผู้มีธรรม
๑๐. พุทธบริษัทควรตั้งเป้าหมายของชีวิตไว้ที่การเห็นทุกข์ และการดับทุกข์ทั้งปวงเพราะนี่คือแก่นของความเป็นพุทธที่ตรัสรู้ดี ตรัสรู้ชอบโดยพระพุทธเจ้า

แม่ชี ดร. ไพเราะ ทิพยทัศน์

ภาคผนวกที่

๕

รายชื่อหนังสือธรรมะ ที่เขียนโดยสิริวรคุณ

๑. “สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย”

มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ พ.ศ. ๒๕๔๐ หน้า ๑๕๙ หน้า

หนังสือเล่มนี้ นำโยนิโสมนสิการ หรือความคิดแบบกายเชิงพุทธ ๑๐ แนวคิด มาใช้เป็น บรรทัดฐานวิเคราะห์ ชีวิตที่ทันสมัยของยุคโลกาภิวัตน์

จุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจว่า แนวคิดแบบกายของพุทธ มีลักษณะ
อย่างไร

สำหรับปัญญาจากการทำภาวนา ทำให้ข้าพเจ้าลงความเห็นว่าเป็นแนวคิดแบบกายเชิงพุทธนั้นเป็นเรื่องใหม่ ปราศัญต์ตะวันตกยังมีได้มองโลกแง่นี้เลย น่าที่คนไทยจะมองเห็นว่า แนวคิดแบบกายของพุทธธรรมล้ำเลิศจริง ๆ มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาชีวิตอย่างหาประมาณมิได้

๒. “อริยสัจสี่เปลี่ยน”

สำนักพิมพ์เสียงเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๐ หน้า ๒๔๐ หน้า

อริยสัจสี่ที่คนไทยมักจะจำได้เจเนใจว่า นี่คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าจริง ๆ แล้วอริยสัจสี่มีได้ถึง ๑๐ นัย ทุกนัยดับทุกข์ได้ถึงวิมุตติบรรพทั้งสิ้น

เมื่ออ่านพบว่า อริยสัจสี่ได้ถึงสิบนัยจาก “วิมุตติบรรพ” พระอุปติสสะเถระแปลเป็นไทยโดยพระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ชัมมจิตโต) ข้าพเจ้าถึงบางอ้อว่า มิน่าการปฏิบัติภาวนาของนักปฏิบัติจึงมีได้หลายนัยเสมือนประตูทางเข้าสู่วิมุตติบรรพมีถึงสิบทาง

หนังสือเล่มนี้เป็นการขยายแนวคิดแบบกายเชิงพุทธว่าด้วย “อริยสัจสี่” วิเคราะห์หรือออกเป็นสิบนัย โดยวิเคราะห์ให้เข้ากับหลักการของพฤติกรรมศาสตร์ของนักจิตวิทยา

จริง ๆ แล้วหนังสือเล่มนี้เป็นการสังเคราะห์อริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกสากลผู้ที่เป็นนักวิจัยสากลน่าจะทิ้งในหลักการ หลังเขียนเสร็จแล้ว รู้สึกรู้ว่าตนได้นำแก่นแท้ของหลักการวิจัยของโลกมาเปิดเผยในแง่ของอริยสัจสี่

เป็นการนำความคิดแบบกายข้อเดียว ว่าด้วยอริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกาภิวัตน์ ผู้ที่เป็นนักวิจัยสากลน่าจะทิ้งในหนังสือ

เล่มนี้

การวิจัยทุกอย่างในโลกมีหลักพื้นฐานเท่าที่แสดงไว้ในอริยสัจฉิบ
เหลี่ยมเท่านั้น แก่นธรรมของพุทธธรรมก็มีได้มีหลักการมากมายอะไร
แก่นวิชาการของวิทยาศาสตร์ก็มีหลักการที่เสนอได้ง่ายๆ ตรงๆ เช่น
เดียวกัน ความรู้ทุกชนิดถ้าเข้าถึงแก่นแท้จะพบกับความเรียบง่าย
ธรรมดาเท่านั้น

๓. “อะเมซิ่ง ปรมัตถธรรม”

ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๒๑๘ หน้า

โดยสาระสำคัญ ต้องการจะอธิบาย “ธรรมเก่าตา” ที่เสนอโดย
ท่านพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม ว่าธรรมะแต่ละตัวในธรรม
เก่านั้นแนบชิดอยู่ในวิถีชีวิตของเราอย่างไร

เป็นการเขียนธรรมที่เป็นโลกในแง่ของการดับทุกข์ เช่น น้ำดับไฟ
เชือดดินกันน้ำ สารเคมีดับไฟ จะเห็นว่าธรรมที่ดับทุกข์ต่างเป็นธรรมะ
รอบตัวที่ใช้แก้ไขภัยอันตรายเฉพาะหน้า

หนังสือเล่มนี้เริ่มชี้ชวนให้เห็นว่า การดับทุกข์ด้วยการมอง
แบบชายเชิงพุทธเป็นอย่างไร

ข้าพเจ้าคิดว่าได้พยายาม โยงสภาวะความเป็นโลกและเหนือโลก
ให้เข้ามาอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ด้วยการใช้ธรรมเก่าตาเป็นเครื่อง
เชื่อมต่อ เป็นการเขียนให้เห็นโลกุตรธรรมในแง่ของโลกธรรมรอบตัว

๔. “ปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง”

ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๕๓ หน้า ๒๘๓ หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้สรุปแก่นแท้ของกุศลวิบาก ที่ถ้าผู้ใดทำกุศลให้ถึงพร้อม วิบากหรือผลลัพธ์ที่จะได้รับจะเป็นปาฏิหาริย์ ที่คนไม่อาจทำนายหรือ พรรณนาให้ครบกระบวนการความได้

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพุทธบารมีที่เหนือคำพรรณนา

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพระภัทรมหาราช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของปวงชนชาวไทย

ภาพคนไทยนับไม่ถ้วนมาแซ่ซ้องถวายพระพรในวันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ เป็นภาพที่ชาวต่างชาติอาจเข้าใจไม่ได้ ภาพที่ปรากฏจากสื่อทั่วไป คือ บางคนนั่งภาวนา บางคนนั่งสวดมนต์ บางคนคง อ่อนวอนขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ คนที่มาชุมนุมเหล่านั้นมองไม่เห็น พระพักตร์ของในหลวง เพราะยืนไกลเกิน แต่ทุกหัวใจหลอมรวมแสดงความจงรักภักดีที่มีต่อพระองค์ท่าน

นี่คือปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง ที่เกิดการพรรณนาของภาษา

หนังสือเล่มนี้วิเคราะห์ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง กุศลวิบากที่จะมีในผู้ที่สร้างกุศลปารมียาวนาน ต่อเนื่องยาวนาน จะมีลักษณะอย่างไร และเพราะอะไรอริยทรัพย์จึงบังเกิดขึ้นได้

คิดว่า ได้นำอริยทรัพย์อันเป็นนามธรรม มาตีแผ่ให้เป็นสัญลักษณ์แบบเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ตีแผ่ความจริงของธรรมชาติในแง่สูตรหรือสมการ ซึ่งเป็นสาระของวิทยาศาสตร์ที่ใช้เรียนสอนกันในวิชา

วิทยาศาสตร์พื้นฐานทุกระดับชั้นเรียน

ข้าพเจ้าได้นำเสนอการมองอริยทรัพย์ในภาพลักษณ์ของ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน

ถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยใจเปิดกว้าง น่าจะเห็นความงามของพุทธ
ธรรมได้ด้วยตนเอง

ข้าพเจ้าได้พยายามนำผลกรรม วิเคราะห์ในแนวความคิดเชิงพุทธ
มานำเสนอในรูปลักษณะของโลก

หวังว่าน่าจะมีคนไทยใจกว้างมองเห็นความงดงามของการนำ
เสนอพุทธธรรมในแนวนี้

น่าเสียดายที่คนไทยไม่ใส่ใจความงดงามของการนำเสนอหลักของ
พุทธธรรมในแนวนี้

คิดว่าถ้าเป็นของจริงแท้ สัจธรรมในหนังสือเล่มนี้จะอยู่ยง
คงกระพัน รอดจนคนไทยใจนักวิชาการมองเห็นค่า ไปปรับใช้เพื่อให้พุทธ
ธรรมเป็นประโยชน์สูงสุดของโลก

ของแท้ต้องทนทานการพิสูจน์ได้เสมอ เพราะมีสมบัติเหนือ
กาลเทศะนั้นเอง

๕. “อิตฺถํปจฺจยตา” อำนาจสูงสุดของธรรมชาติ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖ หน้า ๓๖๐ หน้า

เมื่อสามารถแยกแนวความคิดแยกคายระหว่างวิทยาศาสตร์และ
พุทธศาสตร์ออกจากกัน ผลลัพธ์ก็คือ สามารถแยกความเชื่อเกี่ยวกับ

อำนาจของศาสตร์ออกจากกันได้ด้วย

วิทยาศาสตร์มองอะไรเป็น “พลังงาน” และแบ่งชนิดของพลังงาน เป็นพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า (รวมพลังนิวเคลียร์) พลังงานความร้อน พลังโน้มถ่วงของโลก สำหรับชีวิตก็เชื่อในพลังงาน เอทีพี เป็นต้น

พุทธศาสตร์มองอะไรเป็น อำนาจของเหตุปัจจัย และแบ่งชนิดของ อำนาจนี้เป็นสองประเภทใหญ่ คือ อิทัปปัจจยตา อำนาจที่ผลักดันความ เป็นโลกและเหนือโลก (เหนือสมมุติบัญญัติ เหนือกาลเทศะ เหนือความ เชื่อความไม่เชื่อ เหนือความรู้ความไม่รู้) และอำนาจของปฏิจาสมุปบาท ที่ผลักดันปรากฏการณ์ภายในจิตมนุษย์ให้รู้สึกทุกข์ และไม่ทุกข์ด้วย อาการต่างๆ

อำนาจอิทัปปัจจยตายังแบ่งเป็นอำนาจของไตรลักษณ์ อำนาจของ อริยสัจสี่ อำนาจของกรรม และอื่นๆ อีก อำนาจแต่ละอย่างให้ผลลัพธ์ ต่างกันเป็นบวกและลบตามกำลังปัญญา

การเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยตา นอกจากจะต้องแยกความคิด ออกจากความจำแล้ว ยังต้องแยกว่าเป็นความจำอย่างไรในนิยามของ พุทธศาสตร์ เช่น จำว่านี่คือ อายตนะ (หก) ชันท์ (ห้า) และธาตุ (สี่) ต้องเข้าใจองค์ประกอบทั้งหมด และรู้ว่านี่คือบัญญัติ แยกสภาวะต่างๆ ของบัญญัติเหล่านั้นได้ จึงจะยอมรับว่า สิ่งดังกล่าวมีจริง

สิ่งมีจริงและสิ่งมีเอง เป็นคนละเรื่องกัน

อิทัปปัจจยตาเป็นสิ่งมีเอง กว่าจะพบว่าอำนาจนี้เป็นอย่างไร ต้องแยก สิ่งมีจริงออกไปจนหมด ภาษาปากคือต้องนั่งภาวนาจนจิตอยู่เหนือความ จำทั้งหมด

จิตจึงจะเข้าถึงอำนาจที่มีเองนี้ด้วยตนเอง

หลังจากหยั่งเห็นอำนาจอิทัปปัจจยตาที่มีเองแล้ว เมื่อกลับมาสู่สภาวะธรรมดาของโลก โลกทัศน์ทุกอย่างเปลี่ยนหมดชุด เสมือนเปลี่ยนซอฟต์แวร์ของจิตทั้งชุด

มองเห็นอำนาจของเหตุปัจจัยผลักระแสชีวิตอยู่เป็นขณะ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ปัจจัยต่างๆ เป็นขณะโดยอัตโนมัติ

การเขียนอิทัปปัจจยตาจึงยากมาก

การอ่านเอาความยิ่งยากกว่า หนังสือเล่มนี้คงเป็นประวัติศาสตร์ที่รวมการอ่านไม่รู้เรื่อง หรืออ่านแล้วไม่ได้เรื่องจำนวนมาก

สำหรับข้าพเจ้าแล้วโล่งใจ หลังจากเขียนสำเร็จแล้ว คล้ายสาบปม ด้ายยุ่งออกจากจิตไปมาก

อิตตาของข้าพเจ้าที่ขอบนามธรรมยากๆ ได้อาหารโอชารับประทาน เรียบร้อย คือ ได้เข้าถึงว่า อิทัปปัจจยตา เป็นความธรรมดาอย่างนี้ๆ

การอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างแท้จริง จึงบังเกิดขึ้น ข้าพเจ้าเริ่มใช้ชีวิตแบบธรรมดาติดดิน และรู้สึกถึงความธรรมดา คือ ความยิ่งใหญ่ที่สุด

๖. “อนัตตากับชีวิตทันสมัย”

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๗ หน้า ๓๐๔ หน้า

“ผู้ใดเห็นอนัตตา ผู้นั้นเห็นเวรตถาคต”

ผู้ใดเห็นเวรตถาคต ผู้นั้นเห็นอนัตตา”

ในหนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้านำกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อโลกทัศน์แห่งความนำสมัยมาวิเคราะห์กับหลักอนัตตาของพระพุทธเจ้า บางคนอ่าน

แล้วก็เข้าใจนิตตาแบบจินตมยปัญญา สามารถปล่อยวางเรื่องต่างๆ ที่ไม่เคยปล่อยวางได้

ในเล่มได้นำเสนอ อนัตตากับวิถีชีวิต อนัตตากับการเดินทาง อนัตตากับการอ่าน การเขียน การกินอาหารเชษฐิม การซื้อของในห้างสรรพสินค้า การบริหารจัดการแบบทันสมัย และอนัตตากับการเซ็นชื่อในพันธสัญญาทุกรูปแบบ

ได้ชี้ชวนให้เห็นความจริงว่า เพราะอนัตตาแท้ ๆ กรรมที่เป็นปัจจุบันกรรมจึงสร้างมัจฉาทิฎฐิ ทำให้คนไม่กลัวความทุกข์ กระโจนเข้าหาทุกข์ไม่ต่างจากแมงเม่าบินเข้ากองไฟ

๗. “คิดให้เป็น เตียวเห็นเอง”

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๒๔๐ หน้า

“เด็ดดอกไม้ดอกเดียว สะเทือนทั่วจักรวาล”

สำนวนเหมือนนกวี อ่านแล้วราวไร้แก่นสาร แท้ที่จริงหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างเกิดดับในสิ่งมีเอง ภาษาปากเรียกอมตะธรรม หรือ โลกุตระธรรม

นักวิทยาศาสตร์และนักปราชญ์ตะวันออก ต่างเข้าถึงสิ่งมีเอง แต่ทว่าบัญญัติและใช้ประโยชน์จากสิ่งมีเองคนละแนว

นักปราชญ์ตะวันออก รวมพระพุทธรเจ้า ต้องการให้พุทธบริษัทใช้สิ่งมีเองเป็นที่พึ่งของทุกคน ที่อยู่ในโลกของความผันแปร เพื่อให้อยู่ได้ในโลกด้วยการถูกโลกที่มแทงน้อยที่สุด

นักวิทยาศาสตร์ใช้สิ่งมีเองสร้างความพอใจให้มนุษย์ในโลก ในรูป

ของโทรศัพท์มือถือที่รวมเครื่องเล่นต่างๆ มากมาย ประโยชน์มีอยู่ แต่ถูกใช้น้อย ส่วนมากจะใช้สิ่งมีเองในทางเพิ่มค้นหา และอุปาทาน

ไม่ใช่ความผิดของนักวิทยาศาสตร์ แต่ทว่าเป็นชะตากรรมของโลกที่ไม่มีใครเห็นโทษภัยของสิ่งประดิษฐ์เหล่านั้น ตรงตามจริงที่มันเป็น กลับชักชวนกันพูดในแง่เป็นประโยชน์เท่านั้น

หนังสือเล่มนี้ จึงพยายามเขียนให้ใช้ความคิด และความรู้เชิงกุศล เพื่อเข้าไปสร้างดุลยภาพแห่งอกุศลที่มนุษย์กำลังตกจมอยู่

สาระภายในเล่ม ชีชวนให้สำนึกถึงดุลยภาพของความรู้และความคิดในแง่ของวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ พยายามจะถ่ายทอดประสบการณ์มองโลกในแง่พุทธศาสตร์ว่าแตกต่างอย่างไรกับวิทยาศาสตร์

อรรถธรรมที่ดำเนินเรื่องเป็นนามธรรมล้วนๆ เหมือนที่คนปัจจุบันชอบลงทุนหุ้นบุญ หรือ สร้างมิตรภาพผ่านอินเทอร์เน็ต หรือ ทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือ คอมพิวเตอร์

มีหลายคนบอกว่า หนังสือเล่มนี้อ่านแล้วเข้าใจง่ายกว่าทุกเล่ม

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว สาระในหนังสือเล่มนี้คือการชี้ชวนให้รู้จักปรับความคิดภายใน เพื่อให้ปรับเปลี่ยนความคิดทำร้าย ทำลายตนเองให้มีน้อยลง หรือเพื่อให้รู้จักวิธีใช้ความคิดหักล้างความคิด หรือวิธีคิดให้เพิ่มสุขลดทุกข์

อุปมาสาระของหนังสือเล่มนี้ดูจะเป็นยาหม่อง ยาหอม ทางความคิดหรือเป็นสมุนไพรทางความคิด ช่วยเพิ่มภูมิต้านทานทางจิตได้ดี

๘. “คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้ ด้วยอุปนิสธรรม”

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๒๐๘

หนังสือเล่มนี้ได้นำ “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ มาเรียบเรียงในแนวความคิดของ อุปนิสธรรม และใช้ความเข้าใจของตนเองเป็นตัวสาริตหรือนำเรื่อง

เป็นเสมือนการนำเที่ยวทางอารมณ์จิตของมนุษย์ ที่มีอยู่ในจิตของทุกคนที่เป็นมนุษย์ เป็นแก่นแท้ของพุทธธรรม เป็นหัวใจของการตรัสรู้ เป็นความยิ่งใหญ่ของการนิรภัยที่ไม่มีสิ่งใดยิ่งใหญ่กว่า

หนังสือเล่มนี้เป็นสัจธรรม จะไม่มีวันตาย และจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพเจ้ามิได้พูดอวดดีเพื่อยกย่องตนเองแต่เป็นการประกาศสัจธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในรูปแบบเป็นภาษาร่วมสมัย

เป็นหนังสือที่ดีที่สุดของการเรียบเรียงธรรมจาก “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่ข้าพเจ้าเคยเขียนผ่านมา

๙. “อุปสมานุสติ นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้”

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน สนพ.สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘, ๘๐ หน้า

โดยผู้เขียนเอง ไม่มีวางจำหน่ายตามท้องตลาด

หนังสือเล่มนี้เป็นคู่วิทยานิพนธ์การนั่งภาวนาของข้าพเจ้า เป็นหนังสือที่มาจาก การวิจัยทางจิตของตนเอง เป็นการพบวิธีการใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เพื่อให้จิตสงบ ซึ่งท่านพุทธทาส เรียกว่า นิพพานที่นี้และ

เดี๋ยวนี้ แต่ในตำราจะเรียกว่า “อุปสมานุสติ”

ข้าพเจ้าพบว่า การใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เหมาะกับจริตของข้าพเจ้ามากที่สุด เป็นวิธีการที่ข้าพเจ้าได้จากการปฏิบัติภาวนาลำทางมาสี่สิบปี และคิดว่าน่าจะเหมาะกับคนสมัยใหม่ที่ชอบ การใช้ความคิดเช่นกัน

๑๐. “กาลามสูตรสิบ มหาปรัชญา มหามัชฌิมาปฏิปทา”

สำหรับผู้ที่ชอบความท้าทายทางนามธรรม กาลามสูตรสิบเป็นหัวข้อธรรมที่โดดเด่นและน่าสนใจที่สุด

สนพ.สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๙, ๒๙๖ หน้า

หัวข้อธรรมชุดนี้อาจแยกคนได้ ๓ กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ที่ในพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงวางหลักความรู้ไว้สิบแนวทาง กลุ่มที่สองอาจเหมาะว่านี่คือการมองโลกในแง่ลบของพุทธปรัชญา กลุ่มที่สามคือ ผู้ที่มองเห็นพ้องกับข้าพเจ้าว่า กาลามสูตรสิบ คือ มหาปรัชญา ไม่มีปรัชญาใดจะยิ่งใหญ่ได้มากกว่านี้ และนี่คือ “ปริศนาธรรม” ที่บอกวิธีวางใจให้แยบคายว่า มัชฌิมาปฏิปทา นั้นมีอยู่แล้วในทุกขณะจิต ถ้าใจของผู้นั้นมีสติปัญญาอ่อนไหว เข้าถึงกระแสของเหตุปัจจัย ตามกฎธรรมชาติธรรมดา

แท้จริง “กาลามสูตรสิบ” คือ บทกลับของ “อิทัปปัจจยตา” เพราะสภาวะธรรมทั้งสองชนิดต่างก็เป็น “มหามัชฌิมาปฏิปทา” ทั้งคู่ เพียงแต่ว่าผู้ที่เข้าถึงสภาวะดังกล่าว เข้ามาด้วยการกำหนดจิตขึ้นหรือกำหนดจิตลง

ความหมายของการกำหนดจิตขึ้น หมายถึง ผู้ใช้โลกุตรธรรมเป็น

อารมณ์ ในการทำสมาธิภาวนา ส่วนกำหนดจิตล่อง คือ ผู้ที่ใช้โลกียธรรม เป็นอารมณ์ในการปฏิบัติกัมมัฏฐาน

อุปมาดุจเดียวกับนักวิทยาศาสตร์แหงนหน้ามองดูท้องฟ้า มอง ผ่านกล้องโทรทัศน์ เพื่อค้นหาสิ่งที่เหนือความสามารถของสายตา และ บางคนก็ก้มลงมองผ่านกล้องจุลทรรศน์ เพื่อมองดูสิ่งเล็กๆ ที่มองไม่เห็น ด้วยตาเปล่า กาลากวาลต้องค้นผ่านกล้องโทรทัศน์ ส่วนแบคทีเรีย ไวรัส และโมเลกุลต่างๆ ต้องค้นผ่านกล้องจุลทรรศน์

ทั้งสองมิติต่างก็เปิดเผยความจริงที่ขยายโลกทัศน์ของมนุษย์ อย่างมหิพาร

ถ้ากำหนดจิตผ่าน อุปสมานุสติ ก็เข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยตา ถ้ากำหนดจิตผ่านวิธีการที่ใช้โลกียธรรมธรรมดา ก็จะเข้าถึงอำนาจของ สักแตว่า ซึ่งคือ “กาลามสูตรสิบ” นั่นเอง

เมื่อใดที่จิตของผู้ใด ไม่ยึดและไม่โยนทิ้ง แต่พร้อมที่จะปรับตาม เหตุปัจจัย เมื่อนั้นก็คือ สภาพจิตของผู้มีปัญญาอย่างยิ่งใหญ่ คือ “มหา มัชฌิมาปฏิปทา”

ผู้นั้นต้องแทงทะลุ “กาลามสูตรสิบ” อย่างทั่วถึงดีแล้ว

กาลามสูตรสิบจึงเป็นมหากรุณาที่พระพุทธเจ้าทรงวางปริศนา ธรรมไว้ให้มนุษย์ที่ตกอยู่ในยุคของความคิดสร้างสรรค์ จนกระทั่งจับต้น ชนปลายอะไรไม่ถูก

ตถตาของผู้เข้าถึงกาลามสูตรสิบ ไม่ใช่ผู้วางเฉย หรือปล่อยโลก ไปตามกระแส แต่ตถตาของผู้ที่เข้าถึงกาลามสูตรสิบ คือ ผู้พร้อมที่จะ เป็นผู้นำเพื่อให้โลกได้พัฒนาอย่างมีทางสายกลาง

นำโลกโดยไม่ถูกโลกทิ่มแทงนั่นแหละ เรียกว่า มหามัชฌิมา

ปฏิบัติ

กาลามสูตรสิบจึงนับเป็นสุดยอดของมหาปรัชญา และสุดยอดของ
ปริศนาธรรมในขณะเดียวกัน

ข้าพเจ้าเขียนกาลามสูตรสิบ เพื่อถวายเป็นรัตนตรัยบูชา ทั้งหมด
เป็นที่สุดของความรู้และความคิดของตัวข้าพเจ้าเอง

๑๑. ธรรมกับมาตรฐานการผลิตบัณฑิตของ สกอ. และ หลักการบูรณาการคุณธรรมในสังคมไทย

สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๑๐๐ หน้า หนังสือเล่มนี้เป็นบทความ
วิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อประกอบการอบรมคุณธรรมในรูปแบบต่างๆ จัด
โดยหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖-
๒๕๕๔

หนังสือนี้ร่วมพิมพ์เป็นเล่มเพื่อแจกจ่ายคณาจารย์ที่สนใจ การ
สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนปกติทั่วประเทศ ผู้ใดสนใจ
ขอรับได้ที่สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑๒. วิถีพุทธวิถีโลกาภิวัตน์

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๔, ๒๙๙ หน้า

เป็นการตกผลึกความคิดในฐานะนักวิจัยพันธุ์วิศวกรรมนานสอง

ทศวรรษ และในฐานะนักปฏิบัติธรรมยาวนานในเวลาประมาณกัน

เป็นการเปรียบเทียบปรัชญาพุทธศาสตร์และปรัชญาวิทยาศาสตร์ตามประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งสนใจความหมายของการค้นหาความจริงของชีวิตมากกว่าปรัชญาในความหมายของนิยามและความสัมพันธ์กับตรรกศาสตร์

๑๓. พุทธวิถี, วิถีแห่งการตื่นรับความเป็นจริง

สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๖, ๑๔๔ หน้า

แท้จริงสาระของหนังสือเล่มนี้ คือ วิทยานิพนธ์ ที่ตอบโจทย์ “ความรู้คืออะไร” ปัญหาค้างคาใจของข้าพเจ้า ซึ่งติดตัวมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยสงสัยมาตลอดว่า การเรียนเก่งของตนเองกับสมรรถนะในการช่วยตนเองในวัยเด็ก ไม่เห็นจะสัมพันธ์กัน กว่าจะเข้าถึงธาตุแท้ของวิทยาศาสตร์ ว่าคืออะไร เกิดเมื่อไรทำไมคนจึงเชื่อว่าเป็นความรู้ ต้องใช้เวลาพัฒนาปัญญาว่าเครื่องศตวรรษ จนกระทั่งแน่ใจว่า ที่เชื่อกันว่าความรู้วิทยาศาสตร์มีมากมายเรียนอีกก็ชาติก็ไม่รู้จบ เนื่องจากนักวิทยาศาสตร์ หรือนักวิชาการทุกสาขาต่างช่วยกันเพิ่ม “นิยาม” จากปรากฏการณ์เดิมด้วยความเชื่อหรือเพิ่มมโนภาพใหม่ๆ ยิ่งถ้าอุปมากับขั้นนี้ห้าแล้ว ความรู้ทั้งหมดของวิทยาศาสตร์ คือความวิจิตรของสังขารขั้นนี้เท่านั้นเอง

คุณธรรม จริยธรรม พุดกันมากเท่าไรเอาลงได้ในกรอบของศีลห้าธรรมห้า ซึ่งเป็นของแท้โบราณกาลได้หมด ความคิดสร้างสรรค์ทุกชนิดถ้าใช้อย่างขาดสติ คือ ความหลง (โมหะกรรม) เป็นความหลงในมิติเส้นตรงที่เป็นความซ้ำของซึ่งติดมากับการท่องเที่ยวในสังสารวัฏ

ถ้าตื่นรับความจริงแท้ที่ขมวดไว้ในหนังสือเล่มนี้ได้ น่าจะแทงทะลุ “ทุกศาสตร์” ของโลกาภิวัดน์ (ตถาคต) แต่ต้องไม่ใช่ความรู้ที่ตัดต่อจากอินเทอร์เน็ต จนมีสภาพของขยะความรู้ ไร้วิภังชวาทะ ไร้ศิลปะแห่ง ไวยากรณ์ซึ่งไม่เหมาะกับตื่นรับความเป็นจริง แต่ต้องดีลึทึงไปจาก ความจำจริงเหมาะที่สุด (อตัมมยตา)

ถ้าเข้าถึงศาสตร์โดยความเป็นสังขธรรม ก็สามารถจะเพิ่มปัญญา ญาณได้ ไม่ว่าจะป็นวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือพุทธศาสตร์ (สุญญตา) กล่าวคือ สมมุติมาอย่างไรต้องรู้เท่าทัน เหนือจากสมมุติเป็น อย่างไรก็เข้าใจแจ่มแจ้ง (สุญญตา)

๑๔. ลานธรรมของพุทธ,

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖, ๒๗๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้ เป็นศิลาจารึกทางจิตวิญญาณที่ถ่ายทอดด้วยภาษาไทย เพื่อท่านผู้อ่านที่สามารถถอดรหัสปริศนาธรรมที่แทรกอยู่มากมาย หลายนัยยะ ทั้งที่เปิดเผยและซ่อนไว้ในการออกแบบกิจกรรม เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ การเข้าถึง “ความเป็นเช่นนั้นเอง” (ตถาคต)

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงความกตัญญูกตเวทิตาต่อบุพการี ที่อบรม ความเป็นนักคิดด้วยหลักการคิดแยกคายของวิทยาศาสตร์ บ่มเพาะจิต วิญญาณการเป็นคนพูดตรงลัดสั้นชัดเจน

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงการบูชาต่อคุณของพระรัตนตรัยที่ทำให้ข้าพเจ้ารังสรรค์ปัญญาญาณจากการเสียดสละทุกรูปแบบ บ่มเพาะสมรรถนะที่จะทำให้เข้าถึง “จิตตสังขาร” ของมนุษย์

ถือว่า อักษรภาคภาษาไทยเล่มนี้เป็นมรดกชิ้นที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของข้าพเจ้า ที่ถอดรหัสความเป็นโลกาภิวัตน์ผสานกับความเป็นชนชั้นตัวเองออกมาเป็น วรรณกรรมทางภาษา ที่แสดงพฤติกรรมศาสตร์ของมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์

ถือว่า อักษรในหนังสือเล่มนี้สรรสร้างเป็นแอนิเมชันของเหตุปัจจัยทั้งทางโลกและทางธรรมคล้ายกับงานมหกรรมที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ ยุคสมัยที่ความรู้ ความจริง ความจำ และความหลง ผสานเป็นหนึ่งในดวงใจของมนุษย์

๑๕ พุทธานุภาพ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗, ๒๒๖ หน้า

สมัยเป็นเด็กในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถูกนับว่าเป็นเด็กเรียนเก่ง ประพฤติตนอยู่ในกรอบของค่านิยมร่วมสมัยมาตลอด แต่มีเป้าหมายในใจที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็กคือความสงสัยว่าความรู้คืออะไร ทำไมที่ท่องจำได้ สอบได้ดีแล้วลืมหมดจึงเรียกว่า “มีความรู้”

สมัยเรียนปริญญาเอก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อราวเกือบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างที่มีบุกเข้าไปในพรมแดนของความรู้ เพื่อตอบให้ได้ว่ารางวัลโนเบลมีหลักการตัดสินใจอย่างไร และกลับมาเป็นอาจารย์ทำงานวิจัยก็บุกเข้าไปในความเชื่อ “ความเลิศของงานวิจัยวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร”

หลังจากที่ข้าพเจ้าลาออกจากราชการมาปฏิบัติธรรมในป่า ข้าพเจ้าก็บุกเข้าไปในกิเลสอาสวะของตนเอง เพื่อถามให้ได้ว่าการบรรลุธรรมคืออะไร ต่างจากงานวิจัยรางวัลโนเบลอย่างไร

หนังสือเล่มนั้นนับว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความเข้าใจของข้าพเจ้าที่จะตอบคำถามว่า เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงมีประวัติเช่นนั้น โดยเฉพาะเหตุใดปรากฏการณ์สำคัญจึงเกิดในป่า รวมทั้งเทศนาในวันสำคัญเช่นนั้นๆ จึงเป็นอย่างนั้นๆ

นอกจากนี้เมื่อสติถูกเน้นย้ำว่าจำเป็นในทุกลมหายใจของมนุษย์ คำถามจึงเกิดขึ้นว่า ทำไมไม่มีคำจำกัดความของสติให้ชัดเจน นอกจากสติปัญญาอันที่เป็นส่วนของโพธิปักขยธรรม ด้วยเหตุนี้เมื่อได้พบคำถามของพระเจ้ามิลินทร์ และคำตอบของพระนาคเสน จึงดีใจนัก ข้าพเจ้าได้ถอดรหัสของ “สติในมิลินทปัญหา” เป็นภาษาร่วมสมัย เสมือนการถอดรหัสของพุทธธรรมทุกเล่มที่เขียนผ่านมามาก ๑๔ เล่ม

เพราะมีบารมีการเป็นอาจารย์ แม้อาออกจากราชการ ก็ยังมาทำหน้าที่สอนพุทธปรัชญาและวิชากรรมฐาน

ข้าพเจ้ายังหวังให้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของไทยโดยแทรกพุทธานุภาพลงไปในชีวิตชีวิต และสอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอนของทุกวิชา

ขอความปรารถนาของข้าพเจ้าจงทำให้ผู้บริหารการศึกษา เห็นคุณค่าของ “ธรรมภิบาล ในระบบการศึกษาของไทย” ที่เขียนไว้เป็นบทสุดท้ายด้วยเทอญ

๑๖ จิตตานุภาพ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗, ๑๙๐ หน้า

ความรู้ของโลกาภิวัตน์ที่ถูกไหลดไว้ในอินเทอร์เน็ต นับปริมาณไม่ถ้วนจริง ๆ โหลดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากมายมหาศาลรวมทั้งหนังสือธรรมะที่เขียนโดยสิริวรุณทั้ง ๑๕ เล่มอีกด้วย

ใครผู้ใดอยากรู้เรื่องอะไร มีสาระหรือไร้สาระมากแค่ไหน ถ้าเมื่อใดเกิดสงสัยว่า ความรู้นั้นๆ ควรปลงใจเชื่อมากน้อยแค่ไหน เมื่อใดใครรู้ว่าจะจัดการกับความรูตรงหน้าอย่างไร ก็ขอเชิญเข้าไปอ่าน “กาลามสูตรสิบ” อันข้าพเจ้าวิเคราะห้ไว้ดีแล้ว และได้้นำบทสรุปมาเป็นบทที่หนึ่งของ “จิตตานุภาพ”

มนุษย์ในโลกล้วนชื่นชมและหลงใหลในเทคโนโลยีที่ทันสมัย น้อยคนที่จะไม่ทิ้งกับการส่งดาวเทียมเพื่อส่งสัญญาณคลื่นอินเทอร์เน็ตหรือยานอวกาศที่สำรวจจักรวาลที่เหนือประสาทสัมผัสของมนุษย์ ทั้งหมดทั้งมวลก็เพราะความเชื่อในอำนาจของแม่เหล็กไฟฟ้าล้วนๆ

ไม่ว่าจะรู้สึกในความยิ่งใหญ่ของอำนาจแม่เหล็กไฟฟ้าปานใด ถ้าเมื่อใดเกิดสำนึกว่า จิตเป็นใหญ่ เป็นประธานของสรรพสิ่ง เมื่อนั้นจิตของท่านจะทิ้งว่ อำนาจของอิทัปปัจจยดาที่ขับเคลื่อนชีวิตและจักรวาลอยู่นั้น ยิ่งใหญ่กว่าอำนาจของแม่เหล็กไฟฟ้า

ข้าพเจ้าจึงนำบทสรุปของ “อิทัปปัจจยดา” ในข้ออรรถาธิบาย “ความเป็นพระเจ้าของพระเจ้า” หมายความว่าอย่างไร นำมาเป็นบทที่สองของ “จิตตานุภาพ”

มัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลางที่เป็นหนทางแห่งการดับทุกข์ จะชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม มีถึงสิบหนทาง ข้าพเจ้าเคยวิเคราะห์ไว้แล้ว ใน “อริยสัจสิบเหลี่ยม” เส้นทางใดเหมาะกับใคร อย่างไร ย่อมขึ้นกับ บุพกรรมของเขาแต่ละคนนั้น

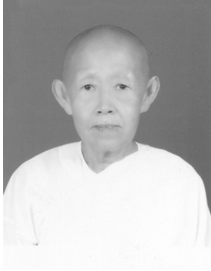
ประมวลพรหมจรรย์สิบประการซึ่งเป็นแนวทางที่จะเข้าถึง โลกุตระธรรม ข้าพเจ้าได้นำมาเขียนไว้เป็นบทที่สาม ใครจะใช้แนวทางใด ในสิบแนวทาง ก็อาจเข้าถึงโลกุตระธรรมได้ ถ้าถอดรหัสภาษาไทยเป็น สภาวธรรมได้ด้วยตนเอง

ในบทที่สี่ เป็นการนำเสนอการเข้าสู่โลกุตระธรรมหรือเรียกว่า “นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้” ด้วยวิธีการที่ได้มาจากประสบการณ์ของ ตนเองทั้งหมด ๖ แนวทาง แน่นอนแนวทางอื่นๆ ก็ย่อมมีอีก แต่ที่นำเสนอเป็นการใช้ฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรม ของโลกาภิวัตน์เป็นตัวตั้งต้น เพื่อเข้าถึง “ความรู้แจ้งโลกาภิวัตน์”

บทที่ห้า เป็นปาฏิหาริย์แห่งความพอใจในฐานะนักปฏิบัติธรรม “ธรรมฉันทะ” ความพอใจในสภาวธรรมย่อมนำไปสู่กลุ่มธรรมที่เรียกว่า “อิทธิบาทสี่” ซึ่งไม่ว่าจะนำไปใช้กับงานเล็กจิ๋วหรืองานยักษ์ขนาดใดก็ สำเร็จได้ตั้งใจหมาย ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ลักษณะของ “ธรรมฉันทะ” ย่อมแตกต่างจากลักษณะของ “ตัณหา” ผู้มีธรรมฉันทะจะไม่ดูหมิ่นงาน แม้จะเล็กจิ๋ว เมื่อไม่ดูหมิ่นในงานได้มากแค่ไหน ก็ขจัดภัยในการเกิด ฆาณะทิวฏฐิไปได้มากเพียงนั้น หนทางของอิทธิบาทสี่ จึงเป็นต้นทางแห่ง การบรรลุธรรมได้

“จิตตานุภาพ” ที่ปรากฏในมือของท่านผู้อ่านเล่มนี้ เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าเขียนและพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นมรดกธรรมร่วมสมัย “จิตตานุภาพ” ย่อมเป็นเครื่องหมายแสดงกตเวทิตาธรรมที่ข้าพเจ้าซาบซึ้งใจในภาษาไทยเริ่มประดิษฐ์โดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช “จิตตานุภาพ” ย่อมเป็นเสมือนเครื่องบูชาธรรมที่ข้าพเจ้ามีต่อคุณพระศรีรัตนตรัย และย่อมเป็นศักดิ์ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่มีคนไทยคนหนึ่ง แสดงความคารวะธรรมต่อสถาบันทั้งสามด้วยความซาบซึ้งใจ

ประวัติแม่ชี
รศ. ดร. ไพเราะ ทิพยทัศน์

- พ.ศ. ๒๕๐๗ ปรินญาตรี (เคมี) เกียรตินิยมอันดับสอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๐ ปรินญาโท (ชีวเคมี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๙ ปรินญาเอก UC Sandiego ประเทศ
สหรัฐอเมริกา Post Doc. Training UC Davis
ประเทศสหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๓๕ ลาออกจากราชการไปปฏิบัติธรรม
สำนักปฏิบัติธรรมแม่ชีเขาภูหลวง
อ. ปักธงชัย จ. นครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๔๐ - ปัจจุบัน เขียนหนังสือธรรมะในนามสิริวิรุณ รวม ๑๙ เล่ม
- พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๕๐ สอนธรรมะให้ชาวต่างประเทศที่สวนโมกข์ ๘ ปี
- พ.ศ. ๒๕๔๑ - ปัจจุบัน สอนวิชาพุทธศาสนาที่วิทยาลัยแม่ชี
มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ในสังกัด มมร.
- พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตรศึกษา
จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.)
- พ.ศ. ๒๕๕๒ - ปัจจุบัน ฟานักที่สถานปฏิบัติธรรมอาศรมมาตา
ต. ภูหลวง อ. ปักธงชัย จ. นครราชสีมา